

نہمین معلوف

ناسنامہ یین

کوڑھک

وہرگیران و پیشگوتن رہشاد بیجرمانی

ناسنامه يين كوژەك

حکومتا هه‌رێما کوردستانی

وهزاره‌تا ره‌وشه‌نیری و لاوان

رێقه‌به‌ریا گشتی یا راگه‌هاندن و چاپ و به‌لافکرنی

رێقه‌به‌ریا چاپ و به‌لافکرنی - دهۆک

- ❖ نافێ پهرتووکی: ناسنامه‌یێن کوژه‌ك
- ❖ بابته‌: شیروۆقه
- ❖ ئقیسكار: ئەمین مه‌علوف
- ❖ پێشگۆتن و وه‌رگێپان: ره‌شاد بێجرمانی
- ❖ دیزاینه‌ به‌رگ و ناڤه‌رۆکی: ره‌شاد بێجرمانی
- ❖ قه‌واره‌: ۲۲ × ۱۵
- ❖ ژمارا لاپه‌ران: ۲۰۱
- ❖ زنجیره‌: ۷۰
- ❖ نرخ: ۳۰۰۰
- ❖ تیراژ: ۵۰۰
- ❖ چاپا ئێکی: ۲۰۱۳
- ❖ هژمارا سپاردنی: ۲۱۴۷ سالا ۲۰۱۳
- ❖ چاپخانا پارێزگه‌ها دهۆکی - دهۆک، کوردستان

© مافین چاپی دپاراستینه بو رێقه‌به‌ریا مه و خودانی پهرتووکی

نهمین مه علوف

ناسنامه یین کوژهک

خویندنهک د ژبیاتیین ناسنامه یی و دنقه گریی دا

وهرگیران و پیشگوتن: رهشاد بیجرمانی

پیشگوٽنا وەرگیری

کورډستان و ناسنامه^۱:

ژ سەرډه مین که فن و ههتا ئه فرۆکه، د ناڤ ملله تی کورد دا، پیکهاته یین ئاینی، مه زه بی، ئیلگه ری، هه ری می پتیا جاران پيشده تر ژ پیکهاته یا نه ته وی ده رکه فتینه پیش و ئه فی چه ندی و هسا کریه پیکهاته یا نه ته وی جهی لاوازی بیت د ناڤ ئه وان پیکهاته یین دی یین ناسنامه دا و ل چه رخین نوی ههستی جیهانگه ری گه له ک بلندتریویه و ههستی نه ته و په رستی ئه م د ناڤ دا نابین. دبیت ئه ڤه چه ندا هه نی گه له ک یا باش بیت بو مه، چونکی پتیا ملله تین جیهانی ئه فرۆکه هه زکهن ژ نه ته و په رستی رزگار بین و به ره ڤه جیهانگه ری بچن، به لی گه له ک ریگر هه نه ل پیش وان ملله تان و گه له ک ریگر ل پیش ملله تی کورد ژ ی هه نه.

ئه گه ر مه به ست ژ شورشین کوردی ژ ئالیه کی ڤه پاراستنا ناسنامه یا کوردستانی بوو، ژ ئالی دی یی هه ری مه زن ڤه ژ ی، به رگیا خو بوو ژ کۆمکوژیان و پاراستنا خو ژ نژادپه ره ستین جیرانبوو و داگیرکه ری کوردستانی بوو. چ شورشین کوردی صرف بو پیکهاته یا نه ته وی د ناسنامه یا

^۱ . ئه ڤه پیشگوٽن به شه ک ژ ی د (کۆڤارا مه تین، ژماره ۲۱۷) دا هاتی به لافه کرن دبن ناڤی (نژادپه ره ستین کورد نین).

ملله تی کورد دا خه بات نه کرینه، ملله تی کورد ژ زمانی عه ره بی و تورکی و فارسی عیجز نینه وه کی ئەو ژ زمانی مه دعیجز، چ کورده ک ژ که لتوور و دابونه ریتین عه ره ب و تورک و فارسان عیجز نینه، به روفازی، کورد گه له ک ژ که لتوورین ئەقان ملله تان هه ز دکه ن، ژ زمانی وان هه ز دکه ن، نیقه ک دابونه ریتین ئەفرۆکه د ژيانا مه یا رۆژانه دا بجیه دبن، نیقه ک ژ په یف و ئاخفتنین مه د بنیات دا یین ملله تین بیانینه، ب ره نگه کی گه له ک ئاسایی ئەم خو ل گه ل دگونجینن.

ئەف پیشگوتن بی گومان نه بو ئەم مه دحی ملله تی کورد بکه ن، به لی ل دویف هنده ک ستانداردین ده وره بهر تایبه تمه ندیا ملله تی کورد هه یه، ب بوچوونا من، ملله تی کورد پتر ئاماده یه ژ بو جیهانگه ری و دیمۆکراسیی، پتر ئاماده یه چونکی چاره نفیسا ملله تی کورد ژ بو بگه هه ته مافین خو یین وه کهه قیی ل گه ل ملله تین دی، د چارچۆقه یا گوهورینا پیکهاته یا سه ره کی د ناسنامه یا هه ر کته که سه کی کورد دایه .

د میژوو یا شۆرشین کوردی دا ژبو ئازادی، گه له ک جوړین ئایدیۆلۆژیان هاتینه بکارئینان، به لی چ ژئ سه رنه که فتنه . شۆرشین ئیلگه ری کو به شی هه ری مه زنبوون ژ شۆرشین ل دژی داگیرکه رین کوردستانی هاتینه کرن، هه ر وه سا شۆرشین ئاینگه ری و شۆرشین تاگه ری و هه ری می، هه ر هه می بهرگریکرنا هه بوونا خو بوو، مه ره ما چ شۆرشه کا کوردی به ری سه رده مین نوی ئەو نه بوویه ناسنامه یا ملله ت و نه ته وی، ب کورتی نژادپه ره ستین کورد نه بوونه . د میژوو یا مه ملله تی کورد دا ملله تپه ره ستین کورد نه بوونه و ل ئەقی وه لاتی ژ دایکنه بوونه .

ئەم گەلەك ب شەنسن، مە مللەتپەرست و تووندەرەوین كورد نەبوونە، چەندین بەری پیدقی بوو هەبن ژى، بەلى ئەفرۆكە ئەز دبینم مە چ پیدقیەك ب تووندەرەوییا نەتەوی نینە و مللەتپەرستیی نینە، نە ئەز بتنى ب ملیونان مروقین كورد ئەفرۆكە پویتەدانى نادنە ئاڤاكرنا دەولەتەكا كوردی وەكى بەرى جهى خەون خەيالین وانبوو. هەر وەسا ئەم بەرى خۆ بدەن باكوری كوردستانی ژى، ئەفرۆكە دى بینن گەلەك ئاساییە كوردەك بیژیت مە دیمۆكراسی دڤیت، مە سەربەخویی نەڤیت. بەرى بیست سالان ئەگەر كوردەك ل باكوری كوردستانی ئەڤ پەیف گوتبا، دا وەكى خائین ئیتە دیتن، دیمۆكراسی وەكى توو ل ناڤ ئەنجومەنى خەرگان د ناڤ دەستەلاتا ئیرانى دا بیژیت من ئەمريكا دڤیت، وەسا هاتبوو رەشكرن د چاڤین مللەتی كورد دا، بەلى ئەفرۆكە گوهورینین مەزن هەنە، ب هزاران كورد ئامادەنە خۆ بو دیمۆكراسیی گوری بكن.

ژ پیقەرا خۆپیشاندانین ل تەڤایا هەرچار پارچەیین كوردستانی، دەیتە دیتن ژ سەدی نۆت و نەه خۆپیشاندان ژ بو دیمۆكراسیی و مافیین مروقینە، رۆژانە داخوازیین دیمۆكراسیی بەرەڤ پيشڤە دچن، كەس نەشیت ريكی لی بگريت، كەس نەشیت ژ داگیركەرین كوردستانی و مللەتپەرستین جیران ئەڤی لەهیا داخوازیین دیمۆكراسیی راوەستینیت یان ئاستەنگ یان درەنگ بکەت ب كیمی. مسۆگەر ئەم دشین بیژن داخوازیا دیمۆكراسیی داخوازەكا جیهانگەرییە هەر دڤیت وەكى كۆمكا بەفری مەزن و بەرفرەه دبیت و رۆژ بو رۆژی كورد بەرەڤ دچن و د ئەڤی دەرباری ب پینگاڤین مەزن ب پیشیا مللەتین دەوروپەر دكەڤن.

بۆ نموونه، ئەفرۆكە سەحكنە عەرەبىن سوريى كو خو ب كەسى نەدداڧ و
 دگوتن ئەم گەهشتنە سەر هەيڤى د باژىرقانى و هەڤچەرخيى دا، ئەفرۆكە
 چاوا وەكى هۆڤان وەلاتى خو خراب دكەن، تالان دكەن، دكوژن و ناكوژن
 تىرناڤن ژ خوينى. ئەگەر بەرى دەه سالان ل پايتەختا سوريى شامى
 دروشمى عەرەباتى (عروبه) هاتبا گوتن، هەر كەس ب سەرفرازى و شانازى
 بەرى خو ددايى، ئەفرۆكە ئەگەر ئىك ب خەلەتېڤە بىژىت عروبه يان دوزا
 مللەتى عەرەب، دبىتە جەي پىكەننى، چونكى عروبه هاتىە گرېدان ب
 سىستەما دىكتاتورىڤە، چونكى هەر كەسى عەرەب تىگەهشت كو ئەڤ پەيڤە
 چ مفا خو نىنە، هەمە سەد جار عروبه، ئەگەر ئەز بدەستىن ئەوين دگوتن:
 عروبه پەرتووكا مەيا پىرۆزه... بەيىمە كوشتن يان مالا من بسوژن يان بدنه
 بەر تانك و توپان، ئەز دى چ ل عروبي كەم؟...

مللەتپەرستى بوويه چەكى دەستەلاتداران بۆ حوكمى ل مللەتىن خو
 بكەن، ژ بۆ ل سەر كورسىكى نەچن دروشمى وەسا بلند دكەن، بەلى ئەگەر
 گوتن ديمۆكراسى ئەول سەر كورسىكى نابىت بىنن، ژ بەر ئەڤى چەندى ژى
 هەر و هەر سڤكاتى ب ديمۆكراسيى دكرن و بۆ مللەتپەرستى دەست
 دقوتان. گەلەك ژ مللەتان ژى ئەڤ چەندا هەنى تىگەهشت، ژ تونس شوڤشى
 دەستپىكر و چوو مصرى و لىبىيا و يەمەن و گەهشتە سوريى بۆ كو ئەڤ
 مللەتپەرستى ب رۆنى ئاشكرا ببىت. چەندىن شوڤشىن مللەتىن عەرەب هاتنە
 كرن بەلى عەرەب ئەڤ چەندە تىنەگەهشتن، هەتا گەهشتە سوريى، نافەندا
 عروبي، ژ رۆژىن دەستپىكى يىن شوڤشا سوريى ەزرا عەرەبان ل سەر
 مللەتپەرستى و ديمۆكراسيى هاتە گوهورىن. بى گومان ئەڤە دەرگەهەكبوو
 بۆ بەرەڤ پىشڤە بچن، لى هەتا چ ئاستى ئەڤ گوهورىن چىدبن بەرەڤ

پیشقنه، نه دیاره . دبیت ژی هندهك جاران ملله ت و كومه لگه ه پینگافان
به ره ق پاشقه ژی بهاقیژن .

هر كولانه كا نه فرۆكه مرۆق تیفه دهرباست ببیت ل پایته ختا سوریی، دی
بیژی عه رده ژ چیبوویه، بهر ل سهر بهری نه مایه، باشه چ په یوه ندییا نه قی
رژیمی ب عه ره بینیی قه هیه، چ په یوه ندی ب دهسته لاتدارییا
سه رده میانه قه هیه، چ په یوه ندی ب شارستانیه ت و مافیژن مرۆق و
دیمۆكراسی و ناسنامه یا نه ته وی قه هیه؟؟؟

بو چی ملله تی عه ره ب نیژیکی پینجی سالی گوهدارییا نه قی رژیم
خوینه وی دكر؟ بی گومان هر ل دویف باوه ریه كا نه ته و په رستی و چا ق گرتی
بریقه دچوون، یا ژ وانقه ملله ته رستی مه ره م ژی پیشقه چوونا ملله ته، به لی
تۆكه رۆنبوو، مه ره م بتنی دهسته لاتدارییه، كورسیكه بتنی، چ په یوه ندی ب
خوشییا ملله تی قه نینه . نه و خه یالین ل سهر حسیبا ملله تی دی دهاتنه
ئافاكرن ب ئیكجاری روخیان و بوونه به لال سهر سهری وی ملله تی . نه گه
نه م بزیقرنه ئالیی ملله تی كورد، چه ند دبن داگیركه ری دا بوو ژی، به لی چ
جاران ملله تی كورد خوشییا خو ل سهر حسیبا ملله تی جیران نه خواستی،
چ جاران هزرنه كریه ملله ته کی دی داگیربكه ت، بتنی نه گه بزاقه ك هه بوو ژی،
بزا ق خۆبه رگریكرنی بوو .

ئاریشه یا ناسنامی و پیکهاته یین ناسنامی یین گرنگ، ئاریشه یه كا سفكتره
ل ده ق ملله تی كورد، مه گه له ك پیکهاته هه نه، و ژ وان پیکهاته یین ناسنامه یا
مه دده نه ئافاكرن، بو نمونه پیکهاته یا ئاینی، كورد پارا پتر بسلمانن، و ب
ئاینی خو قه گریداینه، هه تا توو بیژی كورد ریژی ل ئاینی دگرن، نه گه
باوه ری نه مینیت ژی نه و ریژگرتن بتنی ژی تییر دكه ت نه ق پیکهاته د نا ق

ناسنامه یا کوردان دا جهی خۆ هه بیت، نه بتنی ریزگرتن بو ئاینی خۆ دگرن، به لی چه ندین ئاین ل کوردستانی هه بن ژێ هه ره هه می جهی ریزگرتنینه . و نه فه ب ده هین سالایه مه چ ئاریشه یه کا به رفره ه یا ئاینی د نافه ملله تی کورد دا نه دیتیه و هه ر ل سه رده مین که فن ژێ کوردان پاراستنا وان ملله ت و کیمینه یین بی هیز ل کوردستانی کرینه نه وین ب ئاینی خۆ فه جودا، نه رمه نی نمونه یا هه ری مه زنن ده می ب ده ستی ئیمپه راتۆریا ئۆسمانی ده اتنه قه رگرن، کوردین کوردپه روه ر نه چوونه ل گه ل تورکین بسلمان بو قه رگرن ملله تین دی، به روقاژی خۆ دانه ل گه ل وان و ئاین نه کرنه ئاریشه .

به لی ل وه لاتین عه ره ب و فارسان نه فه ئاریشه هه ر و هه ر یا به رده وامه ، ل عراقی هه تا نه فان سالین دووماهیکی ژێ مرۆڤ ل سه ر ناسنامی فه دکوشتن، نه گه ر ل ناسنامه یا که سایه تی دا، بسلمان نفیسیبا، نه و مرۆڤ چ ترس ل سه ر نه بوون ب شیوه یه کی ریزه یی، به لی نه گه ر مه سیحی یان به زیدی یان هه ر ئاینه کی دی هاتبا نفیسین، نه فه مرۆڤ ب گشتی دبن مه ترسیبا ره قانندن و فه کوشتنی دا بوو، وه سا چیبوو مه سیحی پارا هه ری پتر ژ عراقی به ره فن و به ره فه هه ریم کوردستانی یان وه لاتین رۆژئاقا بچن، چونکی هه تا ل ده وله تین جیرانین عراقی ژێ ژیا نا وان هه ر یا د مه ترسیی دا بوو. هه ر وه سا به زیدی ژێ تووشی کاره ساتین مه زنبوون ل سه ر ده ستی تووندره وان، لی نه وین نه فه کارین هه نی نه نجام داین نه کوردبوون، کوردان چ جارن نه خواسته خوین به یته ریشتن ل سه ر باوه ریی.

ژبلی نه فی ژێ، پیکهاته یا مه زه به ی، یا بوویه جهی مه زنتین ئاریشه یا ملله تین عه ره ب ل عراقی، رۆژانه ب ده هین مرۆقان ده ینه کوشتن د نه نجاما په قینین تیرۆریستی دا، هه می دبن نافی نه فی ئاریشه یی دا جهی خۆ دگرن،

وهكى تشتهكى گهلهك ئاسايى چىبوويه، هندهك ل كهسین خو ب سهر مهزه بى شيعى قه دهژميرن، روژانه ئه گهر خوينا چهند كهسین سونه ل پيش چاقين خو نه بينن، صه برا وان ناهيت. توندره وييا مهزه بى بوويه پيكهاته يا سهره كى د ناسنامه يى دا. ئه گهر ئه م بهرى خو بدهين ئه قى دياردى، دى ميژوويه كا وى يا گهلهك كورت، كو چهند ساله كان دهرباز ناكهت ل پيش چاقين خو بينن، ئه قه چاوا چىبوويه د ناف چهند ساله كان دا، مروڤ وهكى هوفا ملله تى خو بكوژيت و وهلاتى خو ب دهستى خو خراب بكهت؟ براستى دياردهيه كا پيدقى راوه ستيا نه كا دريژ و دووره.

ئه گهر ئه م بچنه ب ره خى دى يى كوردستانى، ملله تى تورك هه تا بهرى چهند ساله كان ژى، ب چ رهنگى هه بوونا ملله ته كى دى ل وهلاتى خو قه بوول نه دكر، ميژوويا قركرنا ملله تان ل سهر دهستين دهستهه لاتدارين تورك ميژوويه كا كهفن و خوينه وييه، بگره ژ قركرنا عه ره بان و ئه رمه نان و چه ركه ز و يونانى و كوردان. هه ر ملله تهك دبن نافه كى دا ژنافر نه، ئه رمه نى ژ بهر كو (گاوريوون) د بوچوونا توركان دا، لى ئه گهر ئه رمه نى ژ ئاينه كى جودابوون هاتنه قركرن، بو چى ملله تى كورد ب مليونان هاتنه كوشتن ل سهر دهستى ئه قى رژيمى، هه تا ب سالىن نوتان ژى، گوندى كوردستانا باكور دهاتنه سوتن ب شيوه يه كى ريكخستنكرى، هژمارا وان گوندين هاتينه سوتن پترن ژ سى هزار گوند، خه لكين وان گوندان نيڤهك ژى هاتينه كوشتن، نيڤى مايى ژى ژ وهلاتى دهركه فتنه و بوونه كوچبه ر ل وهلاتين روژئاڤا و وهلاتين هه ريمى و د وهلاتى خو دا ژى بوونه كوچبه رين شه رمه زار، خولامى و بهرده ستى بو توركان دكه ن، لى تشتا هه تا توكه گهلهك بالا مروڤ دكيشيت، ئه وهه لويسى

دهسته لاتدارين تورکيايه، هه تا تۆکه ژى بۆ خۆ جهى شهرمى دبينن ئه گهر
بتنى لیبوورينه کى ژ ئه رمنيان بخوازن.

ئه فه و ئه گهر ئه م به حسا کۆمکوژيین وه کى يا دبىرمى نه کن ژى باشتره،
چونكى ئه فرۆکه هه ر دوو ملله ت (کوردا - تورک) به ره فه ناشتیی دچن، و
هيفيه کا مه زن هه يه دهسته لاتداريا تورکان بۆ خۆ گه له ک عاقل ژ روژئاقا
وه رگرتبیت، دا ریزی ل پيشفه چوونا ملله تی خۆ بگريت. چه ندين رژيم ب
کراسه کى نيڤ ئيسلامی فه بريغه دچیت، به لى يا ژ منغه پيشکه فتيترين
حکومه ت د تورکيا دا ژ دامه زراندا وى و هه تا ئه فرۆکه حکومه تا ئه ردوغانی
يه. وه کى به رسفه کى ل سه ر په يوه ندييا موکم يا تووندره وى ب ئاينى
ئيسلامی فه، ئه فى حکومه تی شيايه ب ئاليگرييا خۆ يا ئاينى بۆ جيهانى
ئاشکرا بکه ت، ئيسلام و تووندره وى نه ئيکن، به روفاژى. تووندره وى
ئه گهرين خۆ هه نه، ژ فان ئه گه ران ژى ده مى مه ترسى ل سه ر پيکها ته يه ک ژ
پيکها ته يين ناسنامه يا مروڤى هه بيت ريک خوش دبیت بۆ تووندره وى پيشفه
بچیت، به لى ئه گه ر ئه و پيکها ته ل دويف نرخی خۆ ريزگرتن هه بيت،
تووندره وى د چارچوڤى چه ند که سه کان دا گوشه گيرکرى دمينيت و به ربه لاف
نابیت. هاتنا حکومه تا ئه ردوغانی ل سه ر دهسته لاتداريى چ مه ترسى ل سه ر
وى پيکها تی نه هيلينه، شيايه وه لاته کى مه زن ب جوگرافيا خۆ فه وه کى
تورکيا پاڤرکه ت ژ ميرکوژين نژادپه رست و تووندره و و سياسه تڤان و
بازگانين خوينى. ژبلى ئه فان ژى مه زنترين ئاريشه يا تورکى کو ئه فرۆکه دوزا
ملله تی کورده، ب پينگافين ويړه ک و هشيرفه به ره فه چاره سه ريى فه دچیت.

هنده ک گوتارخوين دبیزن، ئيسلام چاره سه رييه بۆ هه مى ئاريشه يان و
چونكى حکومه تا ئه ردوغانی ب کراسه کى ئيسلامی بريغه دچیت ئاريشه ئيک

ل دویف ئیک چاره سهر دبن. به لئ یا راست پرسیار ئه وه، ژ دامه زاراندنا کومارا ئیسلامی فه ل سالیّن ههشتیان د وه لاتی ئیرانی دا، ل سهر دهستی خومهینی و ههتا ئه فرۆکه، ئیسلام بوویه ئاریشه یا ههری مهزن د جیهانی دا. بو چی ل تورکیا چاره سهری یه، و بو چی ل ئیرانی ئاریشه یه؟

یا راست ئیسلام باوه رییه و مه گه له ک ریژگرتن بو ئه فی باوه رییه هه یه، به لئ بتنی ب باوه رییه نه ئاریشه و نه ژی چاره سهری چیدبن، هه ردووب که سایه تییا نوینه ری ئه فی باوه رییه و ئالهه لگری و یقه دگری داینه. وه لاتیّن که نداقی ژی میرگه هین ئیسلامینه به لئ نه بوونه جهی گومانی و گونه هباریا تیروستی د جیهانی دا، و به روفاژی ئیرانی مله تیّن ئه فان میرگه هان گه له ک ب سیسته مین خو درازینه و ژیانه کا کومه لایه تی ل گور دابونه ری تیّن خو بریقه دبن و که سی ب ستوونین ترافیکلایتانه بدارفه ناکه یین و وان ل بهر نینه چ وه لاتان دابهش بکه ن و دهسقه دانی د ناڤ چ وه لاتیّن جیران و جیهانی دا ناکه یین وه کی ئه فرۆکه ئیران دهسقه دانی د عراقی و سوریه و لوبنان و فله ستین و به حرین و مصری... هتد دا دکه ت.

ئیسلام ئاینه که، ب ناڤه روکا خو گه له ک دهوله مه ند و هیژایه، ژ دامه زارندن و ههتا ب سهرده مین ناڤین، بهری ئالا ئیسلامی بکه قیته د دهستیّن ئوسمانیان دا، دیموکراسی و مافیّن مروّقان و ته قایی جورین ئازادیان بشیوه یی ههری پیشکه فتی پراتیزه دکرن.

ئه م دشین ئه فی پرسیار بکه ن، ئوسمانیان چ ب سهری ئیسلامی ئینایه؟ و پرسیارا دی ژی، ئه و ئیسلاما پشتی ئوسمانیان تیکفه دایی چ ب سهری جیهانی ئینایه؟

تۆسمانی نافه رۆکا ئیسلامی تینه گه هشتنه، به لی هر و هر تاماده بوون شه پر و کوشتنی بکه ن ژ بو ئیسلامی، ژ بهر ئه وان وزه و هیژا شه پر و سه ربازی گه له که هه بوو و دخواستن وی هیژی ب شیوه یه کی در یخن و چاقین ده و روبه رین خو بشکینن. باوه ربیا ئیسلامی ژی که فتییه دده ستی وان دا و نه گه ره که بو شه پر و جهنگی هه یه، بو چی شه پر ناکه یین؟ دی ب رۆژ و شه ق و د سالی دا دۆزده هه یقان به رده و امبن ل سه ر شه پر و کوشتنی، چونکی دشینه هر که سی به یژا خو.

ئه گه ر تۆسمانیان شه پر ژ بو ئیسلامی کر بیت، هندی وی شه پر و ئه گه ر نه پتر بیت ژی، ل دژی ملله تین بسلمانکره . هه تا وی ئاستی سولتانین تۆسمانیان براین خو کوشتینه بتنی بو ته ختی ده سته لاتداریی بده سته بینن و شه پر تۆسمانیان، نه شه پر ب ه لاقرنا ئیسلامی بوو، شه پر ده سته لاتداریی و داگیرکریی بوو.

ئه فرۆکه ئیران ته قلیدا تۆسمانیان دکه ت، ملله تی خو ته په سه ردکته، هه می ده نگین جودا قه دکوریت به س ب مه ره ما به رفره هبوون و ده سته دانا ملله تین دی. ب دروشمی ئازادی بو ملله تین دی و دکتاتوری بو ملله تی من. چ نامووس د ئه قی دروشمی دا هه یه؟ ئه گه ر ئه ز نه شیم مالا خو ب سه روبه ربکه م، من شو له ژ مالین خه لکی؟ و ره وش یا به ره ق کاره ساتی دچیت، رۆژانه ئه گه ر ل سو ری ب ده هان خه لک دبنه قوربانین تانک و توپان و ل عراقی ب ده هان که س دبنه قوربانین ته قینین تیرو ریستی، هه مان تشت ل ئیرانی ب ده هان که س دبنه قوربانین بدارقه کران، ئه و ژی هه مان ئوپزیسیونن و چ جودایی د ناقه را وان و ئوپزیسیونن وه لاتین دا نینه.

نمونه یا موعه مهر قه زافی ژى هه یه، هه مان تشتبوو، چه ندین بو ملله تین دی باشبوو و ژ ناڤ وان ملله تان ژى ملله تی کورد، چه ندین جار به حسا مافین ملله تی کورد ژى کربوو، به لی د پینگاڤا ئیکه م دا، ده ست هاقیتته موشه کین دژ ب فرۆکان و ئه و گینجین رابوونه داخووا ریفۆرمان دکهن د لیبیا دا، دانه بهر توپ و موشه کان.

ژ بهر ئه فان ئه گهرین ل سه ری، ناسنامه هه قاله کی سه خته یه، ژ بلی بهرگری و پاراستنا ژییاتیین خو، هه ر بو ناسنامی و ژییاتیان شه ر و کوشتنی بکه، به لی ل دووماهیکی، دی بینن ئه و که سین ئالا ناسناما نه ته وی یان ئاینی یان مه زه بی یان هه ر پیکهاته یه کا دی هه لگرتینه، ملله تین خو دانه بهر تانک و توپان و کۆمکوژی ب سه ری وان که سان بینن، ئه و که سین ئاماده بوون ژ بو پاراستنا دهسته له اتداریا وان خو گوری بکه ن.

ل سه ر چ بنه مایان مروڤ پیکهاتین ناسنامه یا خو هه لدبژیریت؟ ئه ز کوردم، به س به ری ئه ز کوردستانی بم، ئه ز کورده کی ژ روژناڤایی کوردستانی مه، ب عه شیره تڤه سهیدی گوندی بیجرمانم ل باکوری کوردستانی، پاشناڤی من ژى هه ر بیجرمانی یه، به لی ئه گه ر ژ من پرسیار بکه ن، پیکهاتا سه ره کی د ناسنامه یا ته دا چیه؟ باوه ربکه ن ئه ز چه سدکه م بیژم ئه ز کوردم و روژه له لایمه، خه لکی میزۆبوؤتامیامه، چ جارن من ژ ئه وروپا چه سنه کریه و چ جارن چه زناکه م ژ روژه له لاتی ب ده رکه قم، نه بو ئه مریکا بچم، نه ژى بو ئستورالیا و نه ژى که نه دا.

زمانی ئینگلیزی ژى ژبلی تشته کی گه له ک کیم نزانم، دبیت ئه ڤ چه ندا هه نی کارتیکرنا خو هه بیت ل سه ر نه چه سکرنا من ژ بو ده رکه فتن ژ

روژه لاتی. ته گهر سه رده ستیا زمانی نه بو زمانی ئینگلیزی با، دا رهوش
جودا بیت.

ل ده می ته م به ری خو بدن ژیده ری پهیقین د ئه فی پیشگوتنی دا
هاتین، دی بینن، پتر پیکهاتینه ژ سه چاقین فارسی و عه ره بی و تورکی و
داریشتن هر ب کوردیا به هدینی یه، به لی ئیدیومین زارا قین دی ژی تیدا
هه نه، یا ژ منقه هه می ئیکن، ته ز دینم نه عه یبه ته ز په یقه کا تورکی د
نقیسینا خو دا بکاربینم، نه ژی فارسی و نه ژی عه ره بی، ته حمه دی خانی و
مه لای جزیری و فه قی ته یران و... هتد، هه می په یقین ب به رده ستی وان
دکه فتن بکار دینان، به س بو مه ره ما دی خو ئاشکرا بکه ن، زمان وه کی
ئامرازه کیه بو ده ریختنا هزران، زمان نه مه به سته.

ته ز دی ته فی په رتووی و هر گیم و ئه فی پیشگوتنی بو نقیسم، به لی
هه می کورد دشین ته فی په رتووی و هکی من بخوینن؟ یان وه کی هر
کورده کی ل پاریزگه ها ده وی بخوینن؟ نه وه لالا. ته ز باوه رناکه م سی که س
ل پاریزگه ها هه ولیری بخوینن، یان ژی ل سلیمانیه، ته ز باوه رناکه م هندی
وان ژی ل قامشلو و عه فرینی ژی بخوینن، ژ خو باکوری کوردستانی ته گهر
ته ق په رتووک نه بیته لاتینی ژ بلی چه ند بسپور و قه کوله ران که س ناخوینیت.

وی ده می زارا قی به هدینی، د چارچوقه یه کا هه ری می یا به رته نگ دا مایه،
به لی مه چ چاره سه ری بو ته فی چه ندی هه نه، ئایا دروسته ته م ده ست ژ
زارا قی به هدینی به رده ن و ب سو رانی بنقیسن، ژ بو گه له کتر بخوینن؟

به لی ته گهر مه ب سو رانی نقیساند، ته قه مه به شی هه ری مه زن ژ کوردان
بدویرخست ژ خویندنا ته فی په رتووی، چونکی زارا قی به هدینی یان وه کی
دبیژن کرمانجیا ژوری کو به هدینی ده قوکه کا ژ ده قوکی و ی بین سه ره کی

یه، پتیریا کوردان د ناڅخو دا دگریت، دبیت ئه څرۆکه نه خوینن، به لې ب
پیشکه فتنا ئامراژین څه گوهاستنا تپیان و وهرگیرانا راسته راست، ئه څ ئاریشه
هیدی - هیدی کیتر دبیت.

گه له ک براده ریڼ عه زیز ژ باکوری کوردستانی هر ئه څی نفیسینا ب پیتین
عه ره بی وه کی دهرگه هی پاشکه فتنی د زمانی کوردی دا دبینن، پتر پیتین
لاتینی جهی پیشکه فتنا جبهانگه ریڼ دبینن، به لې ئه ز نزانم چاوا بیژم، هر
چند دبیزن پیتین لاتینی، لې هر چند کوردی ژ دست ددهن، ئه څرۆکه بو
نمونه گینجه کی خه لکی ئامه دی (دیاربه کری) کوردی یا وی باشه ب
ئاخفتن، به لې ئه گهر په رتووکه کا کوردیا لاتینی دخوینیت، چاقین وی پیړه
دهر دکه څن، ئه ز ب باوهرم نه ژ مه جبووری بیت ئه و گینچ چ جاران ب کوردی
ناخوینیت، ئه گهر هه مان په رتووک ب تورکی هه بیت، ئه و چ جاران دست
نادیته په رتووکا کوردی و کوردی نا هه لبرژیریت بو خویندی. خو ئه گهر ئه م
به حسا کارتیکرنا زمانی تورکی ل سهر هه می بواریڼ ژيانا وی نه کن ژی
باشتره، چونکی نیڅه ک وه سا لې هاتنه ل گه ل برای خو د مالی دا ب زمانی
تورکی د ئاخفن، کوردی ل باکوری کوردستانی ب ریژه یی پتر بوویه شو لې
چند توژیڼ ره وشه نبیر، یان هونه رمنه ند و سترانبیژان ب تایبه ت.

چه ندین وه شانخانین په رتووکان هه نه ل باکوری کوردستانی ره وشا وان
هر و هر خراب ب بهر چاقان دکه قیت، په رتووکخانا کوردی یا ب پیتین
لاتینی گه له ک هه ژاره، دبیت ژ ئه گهری نه بوونا پشتگیریه کا باش بیت وه کی
ئو څرۆکه حکومتا هه ریما کوردستانا پشتگیریا خویندن و نفیسینی دکه ت ب
پیشکی شکرنا دهر فته تین باش بو ده زگه هین چاپ و وه شانی. لې ئه ز وی
ویړه کیڼ ژی دده مه خو، دا بیژم خه له تییا سه رۆک و ریڅه به رایه ژی، ئه وین

سیاسه تی ب تورکی دکهن بتنی، ئەگەر سیاسه تی ب کوردی ژى دکهن سیاسه تی ژ دەستدەن و د رەفتارین وان دا گەلەك باش دیار دبیت، بکورتی دبیزم زمانى کوردی ب کیری سیاسیه تی ناهیت.

باش نینه ئەز ئەقى وینەیی سیاسى وەسا بهیلم، چونکی هەر تشت ئەگەرین خو هەنە و مەرچین خو ژى هەنە، دبیت گەلەك ژ سیاسه تفاقین ئەقروکە ل باکورى کوردستانی، پیدقییا وان ب زمانى کوردی هەبیت، ب جل و بەرگ و کەلەپووری کوردی هەبیت، پیدقی هەبیت خو د ناڤ دا داپوشن، چونکی مەترسی ل سەر ژ دەستدان و لاوازبوونا زمان هەیه، بەلى هەمان تشت ل باشووری کوردستانی ژى پیدقیه، بەلى هەندەکی بەروقازی، پیدقیه ئەنستیتویین زمان بهینه ئامادەکرن بو پشنگیریا هەر چار بەشین کوردستانی، پیدقیه هەر کەس، زمان و رەوشەنبیریا کوردی پيشقهبیت، چ ئەگەر بو وی چەندی نینن، ئەم بیژن ئەڤ دەقوک پيشکهفتیه و بلا بمینیت و یا دی پاشدەمايه بلا ژ ناڤ بچیت، هەر وەسا چ ئەگەر نینن ئەم بیژن ئەڤ جوره تیپ پيشکهفتیه و ئەڤا هەنى پاشدەمايه و بلا ژ ناڤ بچیت. هەر دەقوکە و هەر زاراقایەك تامەکا خو یا خو ش هەیه، ئەو کەس خوشی ژى دبینیت ئەوی ب زکماکی گوھ ل دەنگین ئیکەمین وی دەقوکى بوویه.

ژ بلی گەلەك ئاریشهیین تەکنیکا زمانى، ئەقروکە گفتوگویین دویر و دریژ ل سەر بەردەوام دکهن و د پيشهرۆژی دا، دی دیاربیت کو ستانداردەکی سەرەکی مە ژى وەکی پتریا مللەتان هەیه، بەلى گەلەك و گەلەك بەرفرەهترە ژ زاراقایەکی یان ژ دەقوکەکی بتنی، دەقوکین مە یین هەریمی ژى هەر باشە بهینه بهیزکرن.

بهیزکرن جودایه، پتر ئاریشی چاره سهر دکهت ژ پشتگوهرکرنی، به لی ئه ف
چهندا هه نی کارتی کرنا خو ل سهر دهروونی هه یه، یان نینه؟ باشه پرسیارا
راست ئه وه، ل چهند دهزگه هین چاپ و وه شانی ل باشووری کوردستانی
چاپکرنا پهرتووکان هاتیه رهتکرن ژ ئه گهرین ده فوکی و زاراقه بی و
ده فهرکی؟ و دی بیبه ختی بیت، ئه گهر مه چ بهلگه ب ئه فی چه ندی نه بن و
مه نه قیت ئه ف چهند ریژک ببنه جهی ته شهیر و ناخرابکرنا که سی، به لی ئه ز
دبیژم ئه ف ئاریشه جار - جار هه یه، ئه گهر خودانی وه شانخانی ده فوکا خو
بتنی هاندده ته پیش، یان ب چافه کی بچووکت سه حکه ته ده فوکین دی. هه تا
ل دهزگه هین راگه هاندنی دا وه کی روژنامه، جارنا دی بینن بابه ته ک ژ سهری
هه تا ب دووماهیکی ده ستفه دانا ده فوکی تیدا هاتیه کرن، وه کی بیژن ئه ف
ده فوک کوردیه و ئه فا هه نی نه کوردی یه. دبن نا فی ب ستانداردکرنا زمانی
دا، هنده ک ده فوک دبنه جهی نه رهحه تیا هنده کان، به لی ئازادیا هه بی هه ر
ده فهره ک ده فوکا خو پیشفه ببیت. چه ندین که سین وی ده فوکی بکارتینن
زیده بن، چه ندین ئه ف ده فوک یا ده سته له و پیشفه دجیت.

زمان پیکهاته یا سهره کی یه بو ده ستنیشانکرنا ناسناما مروقی، مروقی
هه ست بکهت زمانی وی لاوازتره به رامبه ری زمانین دی، نه شیت دهربرینی د
ئاستی پیدفی ژ بوچوونین خو بکهت. شه ری ژناقرنا زمانی کوردی گه له ک و
گه له ک دریژ فه کیشایه، به لی سهرنه که فته، چونکی زمانه کی گه له ک ژ هه ژی و
ره سه ن و خودانی هنده ک ستوونین ژ کانه یی پولا یه، ئه گهر مه دقیت ئه م
ئه فی راستی باشتر ئاشکرا بکه ن، دی مه پیدفی ب چوونه کا کورت هه بیت د
نا ف که له پووری کوردی و شاخین سامانی ملله تی کورد یین زیده کرینه ل سهر
سامانی جیهانی.

پیکهاته یین دی، ژ بلی زمانی، جارنا چی دبیت مروؤ ژ دهست بدهت، نه تشته کی موسته حيله، بؤ نمونه، مروؤ دشیت بی پیکهاتی عه شیره تی ژیان بکته و گهلهک ژیانه کا ئاسایی بؤ خو بریقه ببیت، نه زهندهک مروؤقان ناس دکه م، بهری ژ پارتیی کومونیسستبون، نه فرۆکه ئاین جهی خو دناؤ پیکهاته یین وان یین ناسنامی دا ناگریت، به لی هه ژیاننا وان ئاسایی بریقه دچیت، هه وه سا ژی ئیلگه ری و تائیفی و مه زه بی، گهلهک ژ مه هه دانپیدانی پی ناکن و ژیاننا مه بریقه دچیت، به لی چ مروؤ د جیهانی دا نه شین ژیاننا خو به رده وام بکن نه گه ر زمان نه بیت، واته تشته کی گریداییه ب هه بوونا مروؤ فه. ژ بهر نه فی چه ندی زمان پیکهاته یا سه ره کی و چ جارن مروؤ بی نه فی پیکهاتی نه شیت ژیان بکته.

ژ بؤ نه فی چه ندی شه ر و کومکوژیین مه زن د میژوویی دا، هه ر و هه ر تبلا پیکهاته یا زمان د ناؤ دا هه بوو، خو ل ده می شه ر ژ بؤ بلندکرنا ئالا ئاینی دهاته کرن، ملله ته ک پتريا جارن نه دبوو دوو به ش، ملله ته ک مه سیحی بوو و ئیک بسلمانبوو، گهلهک کیم روودایه د ناؤ ئیک مللهت دا هه ر دوو ئاین د ناؤ هه فرکیی دا یه کسان بن. بی گومان پیکهاته یا ئاینی پیکهاته یه که هه فرکه ل گه ل زمانی، به لی نه گه هشتیه وی ئاستی ده رباستکرنا زمانی د چ قوناغان دا، به لی زمان پتريا جارن ئاین ده رباستکریه و بوویه ئیکه م و ل سه ر ته ختی ناغه ندی د ناؤ پیکهاته یین دی دا جهی خو گرتیه.

جیهانا مودیرن نه ف چه ند تیگه هشتیه، نه فرۆکه دخوازیت هه ر خاله کا هه ی د بابه تی زمانی دا، بگه هینته ئاستی پاراستنی، بؤ ژناؤ نه چیت، وه کی پاراستنا جوړین گیانه وه ر و توخمین ل بهر نه مانی. زمان و شاخین زمانی ژی هه مان نرخ و جه هه یه بؤ خو راگریی ژ نه مانی.

دی گهلهك جهی مخابنیی بیت نه گهر پشتی بیست سالان، رهوشه نپیریا
نقیشین گینجان پارا پتر ب زمانین ئینگلیزی یان عه ره بی یان هر زمانه کی
دی بیت، د ئاسته کی دا که س حه ز نه که ت مه م و زینا خانی ب پیتین وی یی
ره سه ن بخوینیت.

دی جهی مخابنیی بیت نه گهر سترانین مه وه کی نه فرۆکه ل سه ر که نالین
تیله قزیونی هه می ببه نیف ئینگلیزی و نیف عه ره بی و نیف فارسی و نیف
تورکی، دبیت ژی هر نه و گینج پتر ژ زمانین دی حه س بکه ن. دبیت ژی
چوونه ك بیت به ره ق جیهانگه ری ل گور هنده كان. به لی جیهانگه ری چ جارن
نابیته واته یا ژ ده ستدانا تاییه تمه ندین خو، نه و تیکه لکرن و راگرتنه کا
یه کسانه و بهیزکرنا شیانین که سایه تیا خو یه د هه ردوو بواران دا.

نه ق بابته و گهلهك بابته تین دی، د نه قی پهرتووکى هاتنه به حسکرن، ب
شیویه کی بی ئالیگری و گهلهك روڤ، نه ق پهرتووک من ل ساللا ۱۹۹۹ی
خواندبوو، به لی گهلهك تشت تیدا بو من نه جهی تیگه هشتنی بوون. نه فرۆکه
پتر نافه روکا پهرتووکى بو من روڤ دبیت، پشتی گهلهك ده م ل سه ره قه
ده رباستبوو.

سه را هندی من ب پیدقی زانی نه ز پهرتووکى وه رگیرمه کوردی، دا نه ق
بابته تین هه نی پتر د نافه رهوشه نپیرین کورد دا بهینه گهنگه شه کرن و پتر جهی
خو هه بن د راگه هاندنا کوردی دا. هیقی ژی نه وه کارتیکرنه کا باش هه بیت بو
تاریشه یین پیکهاته یین مه یین ناسنامی و دانوستاندنا مه ل گه ل جیهانگه ری
بکه ت و هاندانه ك بیت به ره ق چاره سه ریین به رئاقلقه .

ره شاد بیجرمانی

بهارا ۲۰۱۳

پيشگوتن

ژ ده می من لوبنان بجیه هیلائی ل ساللا ۱۹۷۶ی، بۆل وه لاتی فرهنسا بمینم، گهلهك جارن پرسیار ژ من دهاته کرن، ب نیازین ههری پاک د جیهانی دا، نه گهر نه ههست پیدکه م دهسپیکئی نهز فره نسیمه یان لوبنانیمه و به رسف هه می گاڤا من دگوت: (نه ژ و نه و!).

نه بۆ بواری هشیاریبون ل سه ریه کسانى و ته رازیا به رسفی، به لی نه گهر به رسفا من جودابا، دا نه یا راست بیت. نه و دهیلت نهز بخۆبم و نه که سه کی دی، نهز وه سامه ل سه ر سنورین هه ر دوو وه لاتان، دوو یان سی زمانا دئاخفم، ومن گهلهك دابین ره وشه نبیری هه نه. نه فه ب دروستی ناسناما من ده ستنیشان دکهت، ئایا نهز دی پتر ره سه نیم نه گهر پارچه یه کی ژ خو فه کم؟

بۆ یی نه فی پرسیارى ژ من دکهن، نه گهر ب صه بر شیرۆقه بکه م، دبیزم نه ز ل لوبنانى ژ دایکبوومه و هه تا ژیی بیست و ههفت سالی ژیا نا من تیدا ده ربا زبوویه، زمانى دایکی عه ره ببیه، دوما س و دیکنز و گه شتین جلقر د ده سپیکئی دا من د وه رگیزانا عه ره بی دا ناسکره، د گوندی من یی چیا یی دا، گوندی باب و بابیرانین من، ئیکه م خو شیین زارۆکینیى من دیتییه و من هندهك چیرۆک

بهيستنه و پاشى من رومانين خو ل سهر نافه روکا وان دروستكرنه . چاوا چى
 دبیت ئەز ژ بیر بگه م؟ و چاوا ئەز دى خو ژئفه كم روژه كى؟ به لى ژ ئاليه كى ديفه،
 ئەز ل سهر ئاخا فرهنسا دژيم ئەفه ماوى بيست و دوو ساله، ئەز ئاف و مهيا وى
 فه دخوم، ههر روژ دهستى من ل بهرين وى بين كهفن دكهفن، ئەز په رتوو كين خو
 ب زمانى فرهنسى دنقيسم، ژ بهر ئەفى چه ندى، چ جار ان ئاخا فرهنسا بو نه
 بيانیه.

واته ئەز نيڤ لوبنانى و نيڤ فرهنسىمه؟ نا. ناسنامه چ جار ان دابهش ناييت،
 ناييته دوو و سى نيڤ يان ژى دهقهرين ژ ئيك جودا. من چه ند ناسنامه يه ك نينن،
 ناسنامه يه ك بتنى يه، پيڤهاتيه ژ هه مى ئەندامين خوڤه ل ديف (پيڤه رين)
 تاييه ت كو جودانه ب گشتى د ناقبه را ههر مروڤه كى و مروڤه كى دى دا.

جار - جار، ل ده مى ئەز شيروڤه كرنا ناسنامه يا خو ب دوماهيك دئينم، بو
 ئەگه رين هووردبين بين دهيلن ئەز ل سهر هه مى پيڤهاته بين خو بمينم، مروڤه ك
 خو نيزيكى من دكهت و دهستى خو ددانيت ل سهر مليت من و ب دهنگه كى نزم
 ديژيت: (توو راستى چونكه توو وهسا ئاخفى، به لى توو د بيرا دهروونى دا
 ههست ب چ دكهى؟).

ئەفى پرسيارا گران بو دهه كى دريژ كه نيا من دئينا. به لى ئەقروكه گرنژينى
 بو ناكم، وهكى بو من ديار دبیت ئەڤ پرسيار روڤناهيى دئخيته سهر بوچوونه كا
 كه له ك بهر به لاف يا مروڤان و يا مه ترسيداره ب باوه ريا من. ئەگه ر ئەز د بيرا
 دهروونا خو دا پرسيارا كا ئەز چ مه بگه م، ئەفه واته يا وى ئەوه كو ههر
 مروڤه كى بيره كا دهروونى يا هه ي، ئيك ژيياتيا ناسنامه يى يا گرنگ هه يه، ئەو
 ژى راستيا وى يا كوور ب شيوه يه كى، ناقو كا وى، دهيتته دهستنيشانكرن ل
 ده مى ژ دايكوونى جاره كى و هه تا دووماهيك ژيانى، ناهيته گوهورين چ جار ان،

ھەر وہکی یین مایی، ھەر ھەموو یا مایی، مەشا وی وہکی مرۆڤەکی ئازاد،
 قەناعەتین ب دەستکەفتی، ھەلبژارتەییڤ وی، ھەستیاریا تایبەت، ھەز و ژيانا
 وی د ئەنجامی دا چ گرنگیا خۆ نینە د تەشتەکی دا. و ئەگەر ئەم داخازی ژ
 سەردەمیڤ خۆ دکن بۆ دووپاتکرنا ناسنامەییڤ خۆ وہکی ئەم ئەفرۆکە ئەفی
 چەندی دکن پتیا جارن، مەرەما مە ئەو، د کووراتیا خۆ دا ئەفی ژییاتی یا
 جھێ گۆتني ببینن، پتیا جارن ژي ئەف ژییاتی ئاینی یان نەتەوی یان نژادی یان
 ژي ئەتنيکی یە، بۆ بلند بکن د رووی خەلکی دا.

ھەر مرۆڤەکی ناسناما وی پتر ئالۆز بیت دی خۆ بینیت ھاتیە بدوورخستن.
 گینجەك ل فرەنسا ژ دايك دبیت ژ دايك و بابەکی جزائیری، د ناڤا خۆ دا دوو
 ژییاتیڤ ئاسایی ھەنە و پیدڤیە نوینەریا ھەردووکا بکەت. من گۆت دوو ژییاتی
 بۆ تیور پتر رۆنبیت، بەلێ پیکھاتەییڤ کەسایەتی گەلەك پترن. چ پەیوہندی ب
 زمانڤە یان ژي باوہری یان ژي شیوازی ژيانی و پەیوہندیڤ خیزانی یان چیرا
 ھونەری و خوارنی، کارتیکرنین فرەنسی و ئەوروپی و رۆژناڤایی جودانە ژ
 کارتیکرنین عەرەبی و بەرپەری و ئەفریقی و ئیسلامی... ئەزمۆنەکا دەولەمەندە
 و بەرھەمزیرینە ئەگەر ئەف مرۆڤی گینج ھەست پیکر ئەو ئازادە بۆ ژیانکرنا
 گشتی و ئەگەر ھەست ب ھاندانی کر بۆ کو راستڤەکری بیت ب ھەمی رەنگانڤە.
 بەروڤاژي، دبیت راستی ریکا خۆ یا جھێ دلنیگەرانیڤ ببیت، ئەگەر ھندەك
 سەحکنی، ھەر دەمی ئەو فرەنسیبوونا خۆ دووپات بکەت، ب چاڤەکی وہکی
 سەحکنە خائینەکی یان ژي ئیکی دەست ژ ئاینی خۆ بەردابیت، و ھەر دەمی
 راستی ئاستەنگی و نەتیکەھشتن و ئاگەھداریبوون و دوزمناتیڤ بەیت ل دەمی
 ئەو گرنگی و ئیکەمیڤ بدیتە پەیوہندیڤ خۆ یین جەزائیری و میژوو و کەلتووور و
 ئاینی خۆ.

رهوش پتر ههستیاره ل سهر بهراقین دی ژ رووباری رینی. ئەز هزر د رهوشا مروّقهکی تورک دا دکەم، بهری سی سالان ل نیژیکی فرانکفۆرتی ژ دایکبوویه و هەر بتنی ل ئەلمانیا ژیانگریه و زمانی ئەلمانی باشتەر ژ ئەلمانان بخۆ دزانیت. ئەو نه ئەلمانییه د چاقی وی کۆمه لگهها وی وەرگریه د ناڤ خۆ دا، هەر وهسا ژی ئەو نه تورکهکی دروسته د چاقی کۆمه لگهها خۆ یا رهسهن دا. میژکی ساخه م دخوازیت ئەقی ئالیگریا ناسنامهیی یا جۆت هه لگریه. لی به لی هیچ تشتهک د یاسایان دا نینه و نه ژی د هزران دا مۆله تی ئەفرۆکه بدیت بۆ هه لگریا هەر دوو ژییاتیان د ناڤ ناسنامهیه کا پیکهاتی دا.

من نمونه یی ئیکه م بیّن هاتینه بیرا من ب دهستفه گرتن، ئەز د شیام گه لهک نمونه یی دی بیژم، بۆ نمونه که سهکی ل بلغراد ی ژ دایکبوویه ژ دایکه کا صربی لی به لی ژ بابه کی کروات ی. یان نمونه یا ژنه کا هوتو یا شیکریه ل گه ل ئیکی توتسی یان ژی به روفاتی. یان ژی ئەمریکی ژ بابه کی رهش و دایکه کی یه هودی...

ددیت ل دویف باوه ریا گه لهک که سان ئەڤ رهوش پتر تایبه تن. یا راست ئەز باوه رناکم، ئەڤ مروّقین کیم بیّن من به حسا وان کری نه کته رهوشن د هه لگریا ناسنامه یی پیکهاتی دا. د هەر مروّقه کی دا ژییاتیین هه مه رهنگ هه نه، جارنا دژاتیا ئیک و دوو دکهن و ئەوی ناچار دکهن بۆ هه لبرارتنی پارچه بووی، بۆ هنده کان ئەڤه ده سپیک ی ئاساییه، بۆ هنده کین دی ژی پیدقیه خۆ زه حمهت بدهن و ژ نیژیقه سه حکنی.

کی دیده قانیی ناکهت ئەفرۆکه ل ئەوروپا، راکیشانهک، مسۆگه ر دی ژیده تر بیت، د ناڤه را ژییاتیا به رهڤ نه ته وه کا گه لهک که قنارڤه وه کی فره نسا یان ئسپانیا یان دانمارک یان ئینگلترا... ژییاتیا پارزه مینی یا کو ئەفرۆکه دروست

دبیت؟ و چند ژئورویپیان ژئ ههست دکهن، بگره ژ باسک ههتا ئسکۆتلندا، ب ژئیاتیبا ب هیژ و کوور بۆ ناچجهیی و مللهت و میژوو و زمانی وه لاتین خو؟ ئه فرۆکه کئی دشیته ل ویلایهتین ئیکگری، خهونی ب جهی خو د کومه لگه هی بکهت ب بی پالپشتیی بۆ په یوه ندیین خو یین بهری ژ ئه فریقیا یان ژ ئسپانیا یان ئیرله ندا یان ئیتالیا یان پۆلۆنیا و ژ بلی وان ژئ بکهت؟

پا ماده م من ئه فه گوته ئه ز ب راستی هه ز دکه م رزامه ندیا خو دیارکه م ل سه ر ئه ف نموونه یین ئیکه م یین من هه لبرارتین، خودانی تایبه تمه ندیه کینه . هه می په یوه ندیدارن ب گیاندارین د نا ف خو دا هه لگرین ژئیاتی ئه فرۆکه ب دژواری دهینه دژبه ری ئیک و دوو، گیاندارین خودانین سینۆره کی، ب شیوه یه کی، دهینه ده رباستکرن ب دابه شکرین ئه تنیکی یان ئاینی یان ژبلی وان ژئ. ژ ئه گه را ئه فی رهوشی بخۆ ئه وا ئه ز نه ویرم نا فی (جودانه) بۆ بیژم، ل پیش وان رۆله ک هه یه بجیه دکه ن بۆ داریشتنا په یوه ندیان و نه هیلانا ل گه ل ئیک نه تیگه هشتنی و ئیک و دوو ب ئاقلکرن و ئارامکرن و پیکفه یه کسانبن و سه رکه فن... چاره نفیسا وان ئه وه ببه نه پارچه یین ئیکگری و ده ربیرین و ناقبه رکار د ناقبه را گه له ک کومه ل و که لتوو رین فره جوړ دا. ئه فه بخۆ دهیلت پیکدادانین وان گرانبن ب به لگه یان: ئه گه ر ئه و که س بخۆ نه شین باشتر ژئیاتی خو یین فره ئالی بنیاسن و ئه گه ر ب به رده وام پیگیربن ب هه لبرارتنا کوما خو و بانگه وازکریبن بۆ فه گه ری به ره ف ره فین هۆزین خو، وی ده می ئه م د مافدارن دلنیکه رانبن ل دۆر ریقه چوونا جیهانی.

من د گوته (پیگیربن بۆ هه لبرارتنی)، (بانگه وازکریبن)؟ بانگه وازکریبن ژ ئالیی کیه؟ نه ب تنی ژ ئالیی که سانین تووندرو و نه چه زین بیانیا ئه ژ هه ر ره خه کی، به لی بانگه وازکریبن ژ ئالیی من و توو و هه ر کته که سه کی ژ مه هه میان.

و ب دهستنيشانكرن ژي، ژ ته گه را دابونه ريتيڼ هزركرني و ده رپرينا جه ختكري د
نافا مه هميان دا، و ژ بهر ئه قي تيگه هشتنا بهرته نگ و دؤرپيچكري و ره ق و
سفككري ئه وا ناسنامي ب ته مامي دكه ته د ئيك ژيياتيي دا و ب دهنگه كي ب
هيړس ب ناڤ دكه ت.

(وه سا) دروستكرنا (ميړكوژان) پيكدئينن!، ئه فه يه هاوارا ئه ز د خوازم
بكه م. ئه فه دووپاتكرنه كا ئيكسه ره پيچه كي، ئه ز پي دزانم، به لي ئه ز دخازم د
به رپه ريڼ داها تي دا شيرؤقه بكه م.

I

ناسناما من وژيياتين منى ناسنامهيي

ناسناما من و ژيياتيين منى ناسنامه يي

-۱-

ژيانا نفيسكارى ئه ز فيرکريمه ئه ز ژ په يقان هشاربم، ئه و په يقا گه له ک خوشبينه پتريا جاران پتر خاينه. ئيک ژ ئه فان هه قالين سخته ب راستى په يقا (ناسنامه) يه. ئه م هه مى باوه ردکهن ب ناسکرنا واته يا ئه قى په يقى و ئه م به رده وامن ل سهر باوه ريپيکرنا وي هه تا ل ده مى ئه و ب حيله کهرى مه به روفاژى ژى دبیت.

من چ ئنيه ت نينه ئه ز دووباره رامانا ناسنامى بده مه نياسين. ئه و پرسه کى سهره کييا فه لسه فييه ژ ده مى سوقرات گوتى خو بخو بنياسه هه تا بگه هته فرويد و دناقبه را وان دا گه له ک ژ ماموستايين دى ژى. بو جاره کا دى ئه فرۆکه بهيته نرخاندن پيدقى ب شيانين پيشه يي پتر هه يه و هه ر وه سا ژى پيدقى ب ويړه کيى هه يه. به لى ئه رکى من هاقيتى ل سهر مى خو ژ ئه قى چه ندى ب گه له کى دلنزمتره، ئه و ژى هه ولدانه کا بو تيگه هشتنا بوچى ئه فرۆکه گه له ک که س ميرکوژيين خو ب نافى ناسناما ئاينى يان ئه تنيکى يان نه ته وى دکهن؟ و ئايا ئه ق

پرسه د بهریانگا سهردهمان دا هەر وەسا بوو؟ یان هندهك راستیین تایبەت ب سهردهما مەقە هەنە؟ دبیت جارنا تیورین دەیتە پیشکیشکرن گەلەك پاشدهمایى بن. ئەقە ژى چونكى ئەز دخوازم هزرا خو بریقه بېم پتر ب ئارامى و صەبر و دلسۆزیه ب بى ئەز بزىقرمه هەر جورەكى ژ رامانین بەرى یان هەر بەرهه فکرنه كا جهی خاپاندنى.

تشتەك هەیه وەكى ئیدیوم ب (كارتا ناسنامى) دەیتە نیاسین، ناڤ و ناسناڤ و جه و میژوويا ژ دایکبوونى و وینەیهك و هەژمارەك ژ سالوخت لەش و واژو و جارنا ژى بەصمەیا كەسۆكى. ئەقە كۆمەكا ژ زانیاریان بو دەستنیشانكرنەكا مسۆگەر یا كەسایەتیا مرۆقەكى، بەلگەیهكا دەستنیشانكرنا ئەوى مرۆقى د ناڤ ملیارین مرۆقان دا و كەسەك ناھیتە وەرگرتن ژ بلى وى، چ جیگرى وى بیت یان جیمكى وى بیت ژى.

ناسنامەیا من ئەوه، دەیلت ئەز نه وەكى چ كەسى دى بم. ب دەستنیشانكرنا ئەقى چەندى پەیقا ناسنامى دبیتە تیگەهەكا هووردبىن هەتا ئاستەكى و چ خوله میشى ل سەر نامینیت. ئایا مە ب راستى پیدقى هەیه ئەم دووپاتكەن، نینه و نابیت دوو گیاندار هەبن وەكى ئىك؟ و ئەگەر ئەم گەهشتنى سپیدى، جهی مەترسىی یه، گەهشتنا هندی كو گیاندارین مرۆقى كۆپى بكەن، ئەق كۆپیین هەنى دى نه وەكى ئىكبن ژ بلى كیلىكا ژ دایکبوونى د هەرى رهوشا باش دا، هەر ئىكسەر دى جودایى كەفتە د ناڤهرا وان دا ژ دەسپىكا كیشانا هەناسەیین ئىكەمین قە.

ناسنامەیا هەر كەسەكى پىكھاتیه ژ كۆمەلەك ئەندام، نه بتنى ئەوین هاتینه نڤیسین د تۆمارین فەرمى دا. مسۆگەر ل دەق پتریا هەرى زیدە ژ خەلكى ژىياتى بو دابەكا ئاینى یان رهگەزى هەیه، جارنا ژى دوو رهگەزى، بو كۆمەكا ئەتنىكى

يان زمانه فاني، ژيياتي بو خيزانه كا پتر يان كيتر د بهر به لاقبي دا، بو پيشه و دهزگا و نافه نده كا جفاكي ههيه.

به لي ليسته ژ نه في دريژتره و بهر ناقله ليسته يا ب سينورييت. نه دشين ههست بكن نه م پتر ئاليگرين گونده كينه يان تاخه كي يان هوزه كي يان هه يانه يه كا وه رزشي يان پيشه يي يان بو كومه له كا هه قالان، بو سه نديكايه كي يان كومپانيايه كي يان پارتيه كا سياسي يان هه فگرته كي يان كومه له كا كه سانين حه ز ل تشته كي دكهن يان خوشتقيين ئيك دامارين ره گه زي يان كي م نه نامين له شي يان نه و كه سين هه مان نه خو شي و نازار ديتنه.

مسوگر نه ف هه ر هه موو ژيياتي خوداني هه مان گرنگي نين، ب هه ر حالي نه د هه مان ده مي دا. به لي ئيك ژ وان ژي نه ي بي واته يه ب تامي. نه و نه نامين پي كه اتين كه سايه تيينه، هه مه نه م دشين بيژن ميراتينه^۲ ب مه رجه كي نه م بده ين دياركن پتريا وان نه زكما كينه.

نه گه ر ده رفه ت هه بيت فه ديتنا نه فان هه موو نه نامين هه ني ل ده ف ژماره يه كا مه زن ژ كه سان، چ جاران هه ر هه مان پي كه اته ناهينه ديتن ل ده ف دوو كه سين جياواز. نه فه يا ده وله مه نديي پهيدا دكه ت ل ده ف هه ر كته كه سه كي و نرخي وي بي تايبه ته و نه فه ده يليت هه ر كه سه ك گيانداره كي بي وينه بيت و نه ي قابل بيت به يته گو هه ستن.

جارنا دبیت روودانه كا خو شي يان دلته زين يان ژي ديداره كا ژ نشكه كي فه، كارتيري ل سه ر هه ستي مه يي ناسنامه يي بكه ت، پتر ژ ميراته كي هزار سالي. بلا نه م هزر بكن ره وشا مرؤفه كي صربي و كچه كا بسلمان، ئيك و دوو به ري بيست سالان ل چايخانه يه كا باژيري سيرا ييقو ديتنه و حه ز ژ ئيك و دوو كرينه و

^۲ . د په رتووكي دا (موروثات) هاتيه.

بوونه هه‌فژین. چ جاران نابن خودان هزر و دیتنه‌کا هه‌مان ره‌نگ ل دۆر ناسنامه‌یا خو وه‌کی ل ده‌ف دوو هه‌فژینین صربی یان بسلمان ب تمامی. بو‌چوونین وان ل سهر باوهری و وه‌لات دی‌ جو‌دابن، هه‌ر ئیک ژوان ل ده‌روونا خو، دی‌ هه‌لگری ژییاتیین دایک و بابی خو بن، ل ده‌می ژ دایکبوونه ژییاتی پی‌شکیشی وی کرینه. به‌لی ئه‌و ب هه‌مان شیوازی تیناگه‌هی و هه‌ر وه‌سا ژی هه‌مان جهی ل ده‌ف خو بو نادانیت.

ئهم ژ سیراییقو بده‌رناکه‌فن، ئه‌می تیدا بن و هزرا خو بو دیتنه‌کا خه‌یالی ببن. بو چاقدیریکرنا زه‌لامه‌کی د ژیی پینجی سالی دا ل کۆلانی.

ل نیزیکی سالا ۱۹۸۰ی ئه‌ف زه‌لامه‌ ب شانازیفه دی‌ راگه‌هاندبا و بی‌ دلنیگه‌رانی (ئه‌ز یوغسلاقیمه). و ئه‌گه‌ر ژ نیزیکه‌ ئیکی پرسیار ژی کریا، ل سهر نشته‌جیه‌بوونا وی، دی‌ بو دیارکریا ئه‌و نشته‌جیهی کۆمارا بو‌سنه و هرسک یا ئیکگرییه و ب صودفه‌فه ئه‌و ژ خیزانه‌کا بسلمانه.

ئه‌گه‌ر هه‌مان زه‌لام پشتی دۆزده‌ه سالان و جه‌نگ د گورپوونا خو‌یا بلندایه، ب ئاوایه‌کی راسته‌راست و ب هه‌موو هیژ خو دی‌ به‌رسقا وی: (ئه‌ز مسلمانم). و دبیت ریه‌ا خو به‌ردایه ل دیف شه‌ریعه‌تی. دبیت ژی زیده‌گوتبا ئه‌و یی بو‌سنیه. و چه‌ز ناکه‌ت ئه‌و ب بیرا وی بینن کو ئه‌وی ب شانازیفه د گوت ئه‌ز یوغسلاقیمه.

ئه‌فرۆکه، ئه‌گه‌ر زه‌لامی مه‌ ل کۆلانی هاته‌ پرسیارکرن، دی‌ ده‌ربرینی ژ بو‌سنیوونا خو که‌ت ئیکه‌م جار، پاشی ژی بسلمانتیا خو و دی‌ بیژیت ژی ئه‌و ب شیوازه‌کی ریخستنکری دچیه‌ت مزگه‌فتی. به‌لی دی‌ موکم که‌ت ژی وه‌لاتی وی به‌شه‌کا ژ ئه‌ورویا وی ب هیقییه‌ رۆژه‌کی وه‌لاتی خو د ناف ئیکه‌تیا ئه‌ورویا بیینیت.

ئەگەر ھەمان مەزھەب ھەمان جەھنم پەشتى بېسىت سالىن دى ھاتە دىتن، دى
چاوا خۇ دىتە نىاسىن؟ كىز ژ ژىياتيان و ئالىگريين ناسنامەيى د پىشىي دا دى
پىشكىشكەت؟ ئەوروپى؟ بىسلان؟ بۆسنى؟ تىشتەكى دى؟ دىبىت بىژىت ئەز
بەلقانى مە.

ئەز ل خۇ گران ناكەم د پىششىبىنيان دا. ئەف ھەر ھەموو ئەندامىن ھەنى ب
شىۋەيەكى كارا دىنە بەشەك ژ ناسنامەيا وى مەرقى. ئەف زەلام د خىزانەكا
خودان نەرىتتىن ئىسلامى دا ژ دايكبوويە و ب زمانى خۇ ژ سلاقىين باشوورە
ئەوين ئىكگرتىبوون د چارچۇقەيا دەولەتەكى دا و ئەقرۇكە نەي وەسانە، وان ل
سەر زەقىەكى ژياندىكرن، ھندەك جاران ئوسمانى بوو، و جارىنا ژى نىساوى بوو،
و پارا خۇ ژ كارەساتىن مېژوويا ئەوروپى يا مەزىن وەرگرتنە. د ھەر سەردەمەكى
دا، ئىك ژ ژىياتيان مەزىبوويە و ل گەل ناسنامەيا وى ب تامى تىكەلبوويە.
دىبىت د ژيانا وى دا ھەموو جۆرىن چىرۆكان بۆ ھاتىن گۆتن، و تىدا بىنى
پرۆلىتارى دابنە دىاركرن، يوغسلاقى بىنى، و نوى مسلمان بىنى و دىبىت وى
سەردابرىن د ھندەك ھەقىقەتەنگاقىي دا، كو ھندەك تىشتىن ھەقىبەش ھەنە د
ناقبەرا وى و زەلامىن كابوولى دا پەترن ژ ئەوان تىشتىن د ناقبەرا وى و زەلامىن
ترىستە دا.

د ھەموو سەردەمان دا ھندەك مەزھەب ھەنە ئىك ژىياتىي مەزىن و بەرەلا
دىبىن، ب سەر ژىياتىي دى قە و د ھەموو رەوشان دا، ھەتا ئاستەكى ئەمى
مافدارىن ئەگەر ئەم بىژنى ئەقەيە ناسنامە. ئەف ژىياتى وەلاتە ل دەف ھندەكان و
ئاينە ل دەف ھندەكىن دى. بەس تىرا مە ھەيە ئەم چاقى خۇ ل جىھانى بگەرىنن
دا بزىنن چ ئالىگرى دەستھەل نابىت ب شىۋەيەكى مسۆگەر. ل جەھى مەزھەب
ب ھەرەشى دكەن ل سەر باوهرىا خۇ وى دەمى ژىياتىيا ئاينى ناسنامەيا وان د

گوفیشیت ب گشتی. به لی ئه گهر زمانی دایکی و نژادی وان دبن هه رهشی دا بیت، دی ب شیوهیه کی تووندروه ل دژی براین خۆ یین ئاینی دهست ب شهر بکه ن. تورک و کورد هه ر دووک بسلمانن، به لی زمانی وان جودایه. ئایا د ناڤ وان دا ری ل پیکدادانه کا خوینه لو هاتیه گرتن؟ هۆتۆ وه کی تۆتسی، هه ر دووک کاتۆلیکینه، و هه مان زمانی د ئاخفن. ئه فی ئیکا هه قبهش دشیا براکوژیی د ناڤ وان دا راوهستینیت؟ هه ر وه سا تشیکی و یوغسلافی ژی کاتۆلیکن، ئایا ئه فی چه ندی پیکه ژیان هیسانگریه د ناڤه را وان دا؟

ئه ز ئه فان هه موو نمونه یان پيشکیش دکه م بۆ دووپاتکرنا ئه فی راستیا هه نی، د مه رجین هه بوونا جوړه کی ژ نيزیکاتیی د ناڤه ندامانین پیکه اتین ناسنامه یا هه ر تاکه یه کی دا، ئه و نه ی جیگیرن، ل گه ل ده می دا دهینه گوهورتن و ره فتاران ب کووراتی دگوهورن.

ژیاتیین گرنگ د ژيانا هه ر تاکه که سی دا، نه ب به رده وامی ئه وین دهسته لن، ئه وین په یوه ندی ب زمان و رهنگی پيست و ره گه ز و تویرژ و ئاینی فه نه. بۆ نمونه ئه م لۆتیه کی ئیتالی وهرگرن ل ده می فاشیزمی دا. ئه ز باوه ر دکه م گرنگیا ئه فی دیمه نی تاییه ت ب که سایه تیا وی فه، پتر نینه ژ گرنگیا چالاکوون و هه لبژارده یین وی یین سیاسی یان ژی باوه ریین ئاینی. ژ نشکه کئیڤه توشی ته په سه رکرنا دهسته لاتئ دبیت و هه ست ب هه ره شی و مه ترسیا ده ربه ده رکرن و مرئی دکه ت. ب هه لبژارتنا ئه فی نمونه یی مسوگه ر ئه ز هنده ک بیره اتین ویره یی و سینمایئ ئاماره پی دکه م. به لی ئه ف مروقی به ری چه ندین سالان وه لات په روه ربوو، دبیت ژی نه ته و په ره ستبوو، نوکه دلخوش نابیت و گرنژینا وی نائیت ب دیتنا پيشاندانین سه ربازی یین ئیتالی، مسوگه ر گه هشتیه وی ئاستی ئه و چه ز دکه ت ئه ف هیز ب بن بکه فن. ژ ئه گه ری ته په سه رکرئی

ههستين وي بين نژادی دى پيشكهفن و وهكى ديوارهكى دهينه دانين ل پيش
ژياتيين دى، هه تا ل پيش ژياتيا نشتيمانى ئهوا گههشتبوو ئاستى ههري بلند
د وي دهى دا. زهلامى مه ههست پينهكر ب دروستى ئه و ئيتاليه ههتا پشتى
شهړ، ل ئيتالييا كو پتر جهى ليبورينى به.

ژ نشكه كيځه نه خشهيا ناسنامهيا جهى بانگهشا مه دهردهكفيت، ب
شيوهيهكى نيگاتيف ب سهر ناسنامهيا ههفركى مه. ئيرلهنديى كاتوليكي جودايه
ژ ئينگليزيان ئيكه م ب ئاينى خو، لى ئه و ل بهرامبهري تهختى دهستههلاتى
دووپات دكهت ئه و كو مارييه. ئه گهر ئه و ب دروستى زمانى غالى نزانبيت ژى دى
ئينگليزى ب ريپازا خو ئاخفيت، ههتا وي ئاستى سهروكهكى كاتوليكي ب زارافى
ئوكسفورد ئاخفتنكريه، ئه څه چهند وهكى نيزيكي خيانهتى بيت دهاته ديتن.

ب دهان نمونه هه نه ديمهنى ئالوزيى ميكانيزما ناسنامهى ددهته نياسين.
ئه څه ئالوزيا كو جارنا دبته جهى گرنژينى و تراژيديه پتريا جارن. ئه ز دى
بهحسا گهلهك ژ ئه فان نمونهيان كه م د بهرپهريڼ داهاتى دا، هندهكان ب كورتى
و هندهكان ژى پتر ب هوورديينى. ب تايبهتى ئه و ڼ پهيوهنديدارن ب ههريما ئه ز
ژى هاتيم، روژههلاتا نافين و جيهانا عه رهبى و ئيكه مين ژى ژ لوبنانى. ئه و
وهلاتى ئه م ب بهردهوامى ل ديف ژياتيين خو دچن و پرسيارا ئه صل و
پهيوهنديين خو ل گه ل ئه وانين دى دكهن و وي جهى ئه م دكارن بو خو داگير
بكه ن ل بهر سيبهريى يان ژى دبن هه تافى دا.

جارنا ل گه ل من روو ددهت تشتهك، وهكى ئيك كوئترؤلا ناسنامه يا خو بكهت، ههروهكى هندهك كوئترؤلا وژدان و زهميرى خو دكهن. دبیت ئهم تيگه هشتين ئه ز نه ب مەرهما فه ديتنا ژيياتيه كا بنه رتى دكه م ل دهروونا خو دا، دا ئه ز خو پتر بنياسم ب ريكا وي، ئه ز هه لويستى بهرووقاژى وهردگرم. ئه ز فهكولينى د هزرى خو دا دكه م بو فه ديتنا مه زنترين ژماره ژ بيكها ته يين ناسنامه يا خو و ئه ز خرغه دكه م و بريكوپيك دكه م و چ ژوان ئينكار ناكه م.

ئه ز ژ خيزانه كا ب ئه صلى خو ژ باشوورى عه ره بيمه، ل چيائى لوبنانى نشته جيهبوونه بهرى چهند سه د سالان، بهر به لاقبوونه ل جيهانى ب چهندين كوچبه ريان، ژ قاهره به ره ق به رازيلى و ژ كوبا به ره ق ئوستوراليا. ئه ق خيزان هه ر يا سه ر بلند بوو ب ره سه ناتيا خو يا عه ره بى و مه سيحى پيگفه، دبیت ئه ق ژ سه د سالا دوو يان سى فه بيت، واته بهرى ده ركه فتننا ئيسلامى ب گه له كى، هه تا بهرى روژ ئاقا بينه مه سيحى.

ئه ز مه سيحيم و زمانى من يى دايكى زمانى عه ره بى بيت، زمانى ئيسلامى يى پيروژ، ئيك ژ ناكوكيين سه ره كييه يين ناسنامه يا من دايه ئافاكرن. ئاخفتن ب

ئەقى زىمانى چىنراۋەكى ژ پەيوەندىان ددانىت ل گەل ئەوان كەسىن د نئىژىن خۆ دا رۆژانە بىكارتىنن، پترىا وان ژ من كىمتر دزانن ئەقى زىمانى. ل دەمى ئەم ل ئاسىيا ناڧىن بن و راستى پىرەژنەكى بەيىن ل بەر دەرگەھى قوتابخانەيەكا تىمورى، ب تنى بەسە ئەم ب عەرەبى ب ئاخفن ل گەل، دا ئەو ھەست ب دلرەھەتىيى بگەت و ب دلئ خۆ ل گەل مە ب ئاخفىت و چ جاران ۋەسا ل گەل مە نائاخفىت ب ھەمان دلرەھەتىيى ئەگەر ئەم ب رووسى يان ژى ئىنگلىزى ب ئاخفن ل گەل.

ئەق زىمان ھەقبەشە د ناڧبەرا مە دا، ئەز و ئەو و پتر ژ مىلارەك مروڧىن دى. زىدەبارى ژىياتىا من بو ئاينى مەسىحى، چ د بوارى ئاينىيا كوور يان ژى كۆمەلناسى ب تنى دا، پرس ئەق چەندا ھەنى نىنە، ژ ئالىي خۆ قە ئافراندىنا گریدانەكا گرنىگ د ناڧبەرا من و ناڧبەرا دوو مىلار كەسىن مەسىحى ل جىھانى دا. گەلەك تىشت ھەنە من جودا دكەن ل گەل ھەر مەسىحىيەكى، ھەر ۋەسا ژى ل گەل ھەر عەرەبەكى و ھەر بىسلمانەكى، بەلى ژىلى ئەقى ژى ل گەل ھەر ئىك ژ وان خىزماتىەك ژى ھەيە ناىتتە ئىنكاركرن، د بوارى ئىكى دا ئاينى و ھىزىيە، و د بوارى دووىي دا زىمانەقانى و رەۋشەنبىرىيە.

ئەز عەرەب بم و و ل گەل وئى ژى ئەز مەسىحى بم، واتەيا وئى رەۋشەكا گەلەك تايىبەتە، و نەى ھىسانە ھەردووك بەيىنە ھەلگرتن ب بەردوامى، كەسايەتى دەيتتە ۋاژوكرن ب كووراتى و بو دەمەكى درىژ. تايىبەت ژى بو من ئەز ئىنكارناكەم يا قەبرىو د پترىيا بىرياران دا ئەوین پىدقېبون ئەز د ژيانا خۆ دا بدەم، د ناڧ ئەوان بىرياران دا ژى نڧىساندىنا ئەقى پەرتووكى.

ب نىزىكبوونا ئەقان ھەر دوو ئەندامىن ناسنامەيا من، ھەر ئىك ژ ئالىيەكى قە، ھەست پىدكەم ئەز نىزىكى بەشەكى مەزن ژ مروڧايەتىيى دبم، ئەگەر ئەز ئەقان

هەر دوو پیقه‌ران د ده‌روونا خو دا پیکه هه‌لگرم نه‌ز خو ل به‌رامبه‌ر
تایبه‌تمه‌ندیا خو دبینم.

نه‌ز دشیم هه‌مان لیكدانی ل گه‌ل ژئیاتیین خو یین دی ژی بکه‌م. چونکی نه‌ز
فره‌نسیمه، شیتست ملیون که‌سین دی ژی نه‌قی ره‌وشی ل گه‌ل من دبوورینن،
ره‌وشا کو نه‌ز لوبنانیمه هه‌شت ملیون ل گه‌ل من هاوبه‌شن، ل ناڤ وان دا
لوبنانیین کۆچه‌ر، لی به‌لی ره‌وشا نه‌ز فره‌نسی و لوبنانیمه ب تنی چه‌ند هزار
که‌س د نه‌قی زیره‌کیی دانه.

هه‌ر ئیک ژئیاتیان من ب هژماره‌کا مه‌زن یا مروڤانقه گریڊده‌ت، سه‌را نه‌قی
ژی هه‌ر چه‌نده ژئیاتی پترن تایبه‌تیا ناسنامه‌یا من موکم و مسۆگه‌ر دبیت.
ئه‌گه‌ر نه‌ز پیچه‌کی پتر چوومه د ناڤ نه‌صلین خو دا، پیدقیه نه‌ز روڤکه‌م، نه‌ز
ل ناڤه‌نده‌کا تائفه‌یا روڤین کاتۆلیک یان ژی ملکییان دا ژ دایکبوومه، نه‌و
دانپیدانی ب ده‌سته‌لاتداریا پایایی دکهن ل گه‌ل هیلانا هنده‌ک ل ریوره‌سمین
بیزه‌نتی. ژ دویره‌ نه‌ف ژئیاتی وه‌کی هورددین بیت یان ژی یا ژ خو بیت، لی
به‌لی ژ نیزیکه‌ دبیته دیمه‌نه‌کی فه‌بر ژ دیمه‌نین ناسنامه‌یا من. ل وه‌لاته‌کی
وه‌کی لوبنان دا مه‌زنتین تائفه‌یان بو ماوه‌یه‌کی دریز شه‌پرکن ل پیناڤ زه‌قیی و
پارا خو ژ ده‌سته‌لاتی، گه‌له‌ک کیم تائفه‌یین ب هژمارا خوڤه کیم چه‌ک
هه‌لدگرتن وه‌کی جه‌مه‌تا مه و نه‌و ئیکه‌مینبوون د کۆچکرنی دا. ل سه‌ر خو ژ
بیژم، من هه‌ر قه‌بوول نه‌کر نه‌ز بچه‌م د ناڤ شه‌ری دا، نه‌ف شه‌ری من وه‌کی شو لی
زارۆکان و جووره‌کی ژ خو کوزیی ل قه‌له‌م ددا، لی به‌لی نه‌ف حوکم و نه‌ف بینینا
پاریزه‌رانه و نه‌قه‌بوولکرنا هه‌لگرتنا چه‌کی جودانابیت کو نه‌ز ژئیاتیی نه‌قی
تائفه‌یا هاتیه پشتگوهرنم.

واته ئەز ب تائيفه قه مهلكيمه. ل گه ل ئەقى چەندى ژى ئەگەر رۆژه كى ئىكى خواست ل ناقى من بگه ريبىت ل ناڤ تۆمارين نفوسان دا ئەوين هاتنه دابه شكرن ل لوبنانى ب بى گومان ل ديف ژيياتيا ئاينى، ئەو من ل گه ل مهلكيان نابينن، دى ناقى من ل ناڤ تۆمارين پرۆتستانتان دا ببينن. بۆ هەر ئەگه ره كى بيت؟ شيرۆفه كرنا ئەقى پرسى گه له ك دريژه. ئەز دى بتنى بيژم د خيزانا مه دا دوو نه ريتين ئاينين ژ ئىك سل هه بوون و ئەز هەر ژ دەمى زارۆكىنىي قه ديدە قانى ئەقى دانوستاندنا هه فركبووم، جارنا ژى جهى شه پرتانى بوو: ئەگه ر ئەز گه هشتمه قوتابخانه يا فرهنسى، قوتابخانه يا بابين يه سوعيان، چونكه داىكا من يا كاتولىكى يا تووندره و هشاربوو من دوير بيخيت ل كارتىكرينين پرۆتستانتى بى دةستهه ل ل وى دەمى دا ل سەر خيزانا بابى من، ئەوان بشيوه يه كى نه ريتى زارۆكىن خو به ره ق قوتابخه يين ئەمريكى يان ئينگليزى پالفه ددان. ئەز ژ ئەگه را ئەقى بيكدادانى بوومه فرانكوفونى. د ئەنجاما وى دا ئەز هاتم دا نشته جيهبم، ل دەمى شه پ د لوبنانى دا، بۆ پاريسى، نه ل نيويورك يان فانكۆفه ريان له ندهن و من دەست ب نقيسا فرهنسى كر.

ئايا ئەز هيشتا هووردبينن ناسنامه يا خو پيشكىش بكم؟ ئايا ئەز به حسا داپيرا خو يا تورك بكم و ميرى وى بى مارۆنىي مسرى، ئەو باپيرى دى ئەوى بهرى ئەز ژ داىكبم كوچا دووماهينى كرى ب گه له كى، ئەوى ل سەر د گوتنه من ئەو هه له به ستفانبوو و روناكبيره كى ئازادبوو، و دبیت ژى ماسۆنى بيت، ب هەر حال ئەو گه له ك دورمناى هه بوو ل گه ل زه لامين ئاينى؟ ئايا ئەز بزيفرمه قه بۆ براى باپيرى باپيرى خو ئەوى ئىكه م كه سبوو مولير وه رگيرايه بۆ زمانى عه ره بى و ل سالا ۱۸۴۸ ئى پيشكىشكر ل سەر ده پين شانويين ئوسمانيان؟

نا، ئەفە بەسە. ئەزى راوەستم ل قىرى دا پرسىارکەم، هژمارا ئەوانىن وەكى
 من ئەقان ئەندامىن هەنى ژ پىکھاتەيىن ناسنامەيا من و ناسنامەيا من
 دروستکرىنە چەندە؟ کىمەك پچووکن، دبیت ژى کەس نەبیت. مسۆگەر ئەز
 دخوازم ئەقى تشتى دووبات بکەم: ب خىرا ئەقان هەموو ژىياتىيان، ئەگەر ب
 شىوہیەكى جودا بەیتە وەرگرتن، جوۆرەكى خزماتىيى من گریددەت ل گەل
 هژمارەکا مەزن ژ کەسىن وەكى من، و ب خىرا هەمان ئەقان پىقەرەن، يىن
 هاتىنە وەرگرتن ب گشتى، ئەز دبمە خودانى ناسنامەيا خو یا تايبەت ئەوا
 ناھیتە گوھورين و لیکدان ل گەل چ ناسنامەيىن دى.

ئەگەر ئەز ب زەحمەتى ژى بەر بە لاق بکەم، ئەز دبىژم من ژىياتىين هەقبەش
 هەنە ل گەل هەر گيانە وەرەكى زندى، بەلى چ گياندارەك نینە ئەقان ژىياتىين من
 هەموو ل دەف پەيدا ببن و نە ژى بەشەكى مەزن ژ وان. ژ دەھىن پىقەرەن
 چەندەك تىر دکەن بو ئەز ناسنامەيا خو یا تايبەت روڤ بکەم، ناسنامەيا من یا
 جودا ژ ناسنامەيا وى يى دى، هەتا کوپى من بىت و بابى من ژى بىت.

ئەز گەلەك دوودلبوون بەرى ئەز دەست ب نقيساندنا ئەقان بەرپەرىن
 دەرباستبووى بکەم، ئايا پىدقېبوو ئەز وەسا بەرفرەه بچمە د ناڤ ئەقى
 نقيسىنى دا ژ دەستپىکا پەرتووکی قە ل دۆر تىشتين پەيوەندىدار ب رەوشا منا
 تايبەت قە؟

ئەز سوورم ژ ئالىەكى قە ل سەر ئەز بىژم، بکارئىنانا نىزىکترين نمونەيا
 ئاسايى ل دەف من، ب چ شىوہیەكى بىت و ل گەل چ پىقەرین ژىياتىيى بىت، ئەم
 دشين تايبەتمەندى و پەيوەندیين خو دووبات بکەن ل گەل يىن وەكى خو. ل
 پىرا من ناچىت ژ ئالىەكى دى قە، چەندىن ئەم رابن ب شىروڤقەکرنا رەوشەکا
 تايبەت، ئەمى خو د مەترسىا کو براستى ژى ئەو رەوشەکا تايبەتە دا ببىن.

ل دووماهیکی من خو هافیتته د ئافی دا ب بیر و باوهریه کا کو هر مروقه کی دلیاک و مەرهما وی رابوونه ب کوئرتوئلکرنا ناسنامه یا خو یا تایبته درهنگ نامینیت د فه دیتنا کو ئه وه رهوشه کا تایبته وه کی ده می ل گهل من ئه فه چهندا هه نی چیبووی. مروقایه تی هه موو پیکهاتیه ژ رهوشین تایبته، ژیان ژی جودابوونان پهیدا دکته، زیده بوون ژی واته یا وی وه کی ئیکبوون نینه. هر که سهک، ب بی جودایی، خودانی ناسنامه یه کا پیکهاتیه و د چهند پرسیاره کا ب تنی دا گه له ک کوشه یین ژ بیرکری و کولانین بی گومان ب دهر دکه فن و دی بینی کو ئه وی پیکهاتییه و جودایه و ناهیتته پیگوهورین.

ئه فه یه بدروستی ناسنامه یا تاکه که سان پیکدئینیت. ئه وی پیکهاتیه و جودایه و ناهیتته پیگوهورین و نابیت ل گهل که سه کی دی بهیتته خه له تکرن. و ئه گه ر ئه ز ئه فی خالی ب دژواری دبیزم، ژ بهر ئه فی ریازا هزرکری، ئه وا هیشتا بهریه لاقه، گه له ک یا دلخراب ب بوچوونین من، ئه وا پیدقیه ل سه ر مه ئه م ب هه سانی بیژن ژ بو دووپاتکرنا ناسنامه یا خو: (ئه ز عه ره بم)، (ئه ز فره نسیمه)، (ئه ز زنجیمه)، (ئه ز سرپیمه)، (ئه ز بسلمانم)، (ئه ز یه هوودیمه). و ئه و مروقی فره ئالیی دئخیته د ناڤ ناسنامه یا خو وه کی من، دهیتته گونه هبارکرن ب وی چهن دی، ئه و دخوازیت ناسنامه یا خو داوهرینیت د ئاڤکه کا بی دیمه ن و تیدا هه موو رهنگ هه نه. ل گهل ئه فی چهن دی ئه ز هه ول دده م به رووفاژی ئه فی چهن دی بیژم، هه موو مروقه وه کی ئیک نینن، به لی هه ره موو جوودانه، مروقی سرپی جودایه ژ مروقی کرواتی، به لی هه ره سرپیه ک جودایه ژ هه موو سرپیان ژی، هه ره کرواتیه ک ژی جودایه ژ هه موو کرواتیان. ئه گه ره مه سیحیه کی لوبنانی جودابیت ژ بسلمانه کی لوبنانی، ئه ز ب خو دوو مروقین مه سیحیین وه کی ئیک ناسناکه م، هه ره وه کی چاوا د جیهانی دوو فره نسیین وه کی ئیک یان ژی دوو

ئەفریقین ۋەكى ئىك يان دوو عەرەب و دوو يەھوودىيىن ۋەكى ئىك نىنن. چ كەس نەشىت جەئى ئىكى دى بگريت، گەلەك بەربەلاڧە ئەم د ناڧ خىزانەكا رواندى يان ئىرلەندى يان لوبنانى يان جزائرى دا دوو برايىن پىكڧە ژيايى د ئىك دەوروبەر دا، د وینەيى دەرفە دا جودايىن كىم ھەنە، بەلى ئەو دەيلىت د تىشتىن پەيوەندىدار ب سىياسەت و ئاين و ژيانا رۆژانە دا بچنە ل سەر كىلەككىن ناكۆك. دبىت ژى، ئىك ژوان بىتە مېركوژ و يى دى زەلامى ھەڧدېتنى و گڧتوگۆكرنى بىت.

كىمەك مروؤ ب راستى دى ناكۆك بن ل گەل ئەڧ چەندا من بەرى گۆتى جارا ئىكى. لى بەلى ئەم رەڧتار دكەن ۋەكى نە ۋەسا بىت. بۆ ب ھەسانىكرنا ئەڧى پرسى ئەم خەلكەكى جودا دبن ئىك ناڧى دا كۆم دكەن و بۆ ھەسانكارىي ئەم ھندەك گونەھ و كرىار و بۆچوونىن كۆم دئىخىنە د ئستوويى وان دا: (سېرپىيان سەرژىكرن...)، (ئىنگلىزان ھەرفاند...)، (يەھووديان دەستدانى سەر...)، (رەشپىستان سۆتاند...)، (عەرەب نەرازىنە...). و ب بى ھىچ دلنىگەرانىەك ئەم ناڧان سەر ب ئەڧى مللەتى و يى دىڧە دكەن، ئەو (بى شۆلكەرە) يان (ھۆستايە) يان (تەمبەلە) يان (ھەستيارە) يان (ڧىلبازە) يان (دڧن بلندە) يان (سەرھشكە) و ئەڧە جارنا دبىتە ئەگەرى خويىنرژاندنى.

ئەز دزانم نەى بەرئاقلە ئەم ژ سەردەمىيىن خۆ ھىڧى بكەن د ناڧبەرا شەڧەك و رۆژەكى دا داب و نەرىتىن خۆ د دەربېرىنى دا بگوھۆرن. لى بەلى ب بۆچوونا من ئەڧە يا گرنگە ھەر كەسەك ژ مە بزانىت ئەو بۆچوونىن ئەم پىشكىش دكەن نەى بى گونەھن و يىن ھارىكارن د دانانا برىارىن بەرۋەخت و سەرانسەرى مېژوويى دياربويە ئەڧە ژ رىدەر كەڧتنن و مېركوژن.

بۆچوونا مە ئەو ە يا مروڧىن دى ل پشت ژىياتىيىن وانىن بەرتەنگ دگريت پترىا جارن، و بۆچوونا مەيە يا دىت وان ئازاد بكەت ژ ئەڧى گرتنى.

ناسنامه ب ئيک جاري و بو ههتا - ههتايي ناهيته داين، ناسنامه دهيته
ثاڤاکرن و دهيته چهپدان ل سه رانسهری هه بوونا خو. زيده باری هه بوونا گه له ک ژ
په رتووکين بهری توکه به حسا ئه قی چه ندی کرينه و ب کویراتی شيرۆقه کرينه،
لی چ زهره ر ژ ئاماره دانی نينه ژي بو کو ئه ف ئه ندامين ناسنامه یا مه ئه وين ژ
دایکبوونا مه فه ل گه ل مه هه نه نه گه له کن، ئه و هنده ک تاييه تمه نديين له شی و
ره گه ز و ره نگ... هه تا د ئه فان دا ژي نه ی زکماکيه. سه را کو نه ی ئاساييه
ده ور به ری کۆمه لايه تی ره گه زی مرۆڤ ده ستنيشان بکه ت، لی به لی ئه و بخۆيه
واته یا ئه قی ژيياتی ده ستنيشان دکه ت. کچه ک ل کابوول یان ئوسلو ژ دایک
ببيت هه مان واته یی ناده ت. ئه و کچينا خو ب هه مان شیوازی ژيان ناکه ت و نه
ژی هيج پيکها ته ک ژ ئه ندامين ناسنامه یا خو.

تیبينيه کا وه کی ئه قی ژي یا په یوه نديدار ب ره نگيه. ژ دایکبوونا زنجيه کی
ل نيويورک یان لاگوس یان بریتوريا یان لاواندا هه ره مان تیگه ه نينه، ئه م
دکارن ب نيزيکيه بيژن ئه و ره نگ نه هه مان ره نگه د بوچوونا ناسنامی دا. ئه و
فاکته ری ناسنامه یا زارۆکه کی ژ دایکبووی ل نيچيريا ده ستنيشان دکه ت يوروبا

يان هاوسايه نهك يى رهشه يان سبييه . به لى ل نهفريقيا باشوور بوونا مروؤ رهش
يان سبي فاكته رهكى گرنكه د ناسنامى دا، لى به لى ژيياتيا نهتنىكى بو زولو يان
كزوسا ژ نهفى چه ندى نه گرنكتره د نرخى خو دا. لى ل وه لاتين ئيگرتيىن
ئهمريكا چ پويته دان بو ژيياتيا باپيرى مروؤ ژ يوروبيا يان هاوساڤه نينه،
رهسه ناتيا نژادى نهوه يا دهستنيشاكرنا ناسنامى دكهت ل دهف سبيپيستان ب
تايهت، چ ئيتالى بن يان ژى ئينگليز يان ئيرله ندى بن يان ژ بلى وان ژى.
زئده بارى بو كهسهكى نهوى د ناڤ باپيرىن وي دا سبيپيستهك يان رهش پيستهك
د هه مان ده مى دا هه بيت ل وه لاتين ئيگرتيىن ئهمريكا ژ ره شان ده يتته ژمارتن،
ل هه مان ده مى دا بهرووفاژييه ل نهفريقايا باشوور يان نهنگولا.

بو چى تيگه هى تيگه ل ب بهرچاڤ وهردگريت ل هندهك وه لاتان و ل هنده كين
دى ده يتته پاشگوهرن؟ بو چى ژيياتيا نهتنىكى يا فهبره ل هندهك كوومه لگه هان
دا و ل هنده كين دى نه گرنكه؟ نه م دشين هندهك شيروقه بيىن جوره وجور پتر
يان كيتر د پيداكرنا باوه ريبى دا پيشكيش بكن. به لى ل نهفى قوناغى دا يا من
مژوول دكهت نه نه فهيه. من نهف نمونه بيىن هه نى ئينان بو نه ز راستيا كو هه تا ب
رهنگ و ره گه ز نه نه ندامين مسوگهرن ژ وان نه ندامين ناسنامى موكم بكن... بو
هه مان نه گه رى ژى هه موو نه ندامين دى پتر ريژه يى دميين.

بو ته رازيكرنا وان راستيىن زكماكى د ناڤ نه ندامين ناسنامى دا ياربه كا ميژكى
ههيه بو مه دديته روئكرن: د هزرا خو دا پير لى بكن نه گه ر ساڤايهك ل ده مى ژ
دايكبوونا خو، هاته جوداكرن ژ ده وروبه رى خو بو ده وروبه رهكى جودا، ليكدانى
بكن وي ده مى كا نه وان ناسنامه بيىن جوره وجور يى وه رگريت دى چاوا بن. دى
چه ندبن نهو شه رين پيدقيه پى راييت و دى ژ چه ند شه رين دى رزگاربيت... ئايا
فه ره نه م روون بكن كو نهو دى تشتهكى ژ ئاينى خو يى ره سه ن زانبيت و

تشته کی ل سەر ملله تی خۆ و زمانی خۆ و دبیت ژێ ئەو خۆ ببینیت ب تووندی
شەڕی ئەوان کە سین کو پیدقیبوو خزمین وی بن بکەت.

گە لەکی راستە، دەستنیشان کرنا ژبیاتی کە سەکی ژ ئالیی کارتی کرنا کە سین
دیقه ب شیوه یه کی سەر هکی، دهیته دەستنیشان کرنا، واته مروفتین نیزیکی وی،
وه کی خزم و وه لاتیین وی و براین ویین د ئاینی دا ئەوین دخوانن وی بکەن ب
میراتی خۆ و کارتی کرنا ئەوین به رامبه ری وی کو کار دکەن بو ریکی لی بگرن. هەر
ئیک ژ مه پیدقیه ریکا کو تیدا هاتیه پالفه دان ده ریاست بکەت، یان ئەو ریکا
قه ده غه کری بو وی یان ئەوا هاتیه چاندن ب مین دبن پیین وی دا. ئەو خۆ ب
خۆ نینه د ئیک جاری دا و تیرناکەت ئەو (هوشیار) ببیت کا ئەو ل سەر چ ریکی
یه، ئەو دبیته کا ئەو ل سەر چیه، تیرناکەت ئەو (هوشیار) ی ناسنامه یا خۆ
بیت، ئەو پینگاڤ ب پینگاڤ ئەوی چەندی ب دەستی خۆڤه دئینیت.

مه شق گە لەکی زوو دە سپیدکەت، ژ زارۆکینی قه ئیکەم. خزم ب مه ره م یان
بی مه ره م رادبن ب پیکئینانا زارۆکی و چه ختکرنا بیر و باوه ریین خیزانی و ری و
ره سم و هه لوئست و دابوونه ریت و زمانی دایکی مسۆگەر، پاشی ب مه ترسیان و
هیقیان و بریارین قه بر و کین و زکره شی، هەر وه سا ب جۆره وجۆرین هه ستین
ژبیاتی و نه ژبیاتیان.

گە لەکی زوو ژێ، ل مالی وه کی ل قوتابخانی یان ل کۆلانی جیران، ئیکه مین
خۆ پیکڤه خۆراندن روودهن. ئەوین دی ب ئاخفتنا خۆ هه سته کی ل ده ق مروڤ
په یدادکەن کو ئەو هه ژاره یان سه قه ته یان کورته باله یه یان ژێ درێژه، یان
ئه سمه ره یان سوڤرکه، یان بی سونه تکریه یان نه سونه تکریه یان ژێ سیوییه.
ئه فان جودابوونین هه نی یین گه له ک و گرنگ یان ژێ سڤک ئەوین روخساری هەر
کە سایه تیه کی وینه دکەن، رادبیت ب دروستکرنا ره فتار و بوچوون و مه ترسی و

هيفيڤين وي مروفي ئه وڤن رولا وان د پيگهاتني دا پتريا جاران رۆن دبیت، لي به لي جارنا زي ئه وه تا هه تايي مروفي برين دكهن.

ئهف برينين ههني، ههلوڤستين مروفان ددنه دهستنيشانكرن د هه ر قوناغه كي ژ قوناغين ژيانى به رامبهري ژيياتيين وان، ريزكرنا ناقبه را وان. ل ده مي مروف سهركوت دبیت ژ نه گه را ئايني خو و ل ده مي تووشى ئيهانيان ترانه پيكرني دبیت ژ نه گه ري پيستي خو يان زارافي خو يان زي جل و بهرگين خو يين رهنگاورهنگ، ئه وه في ژ بيراخو نابيت. من هه تا توكه موكمي و دژواربون هه يه ل سه ر وي راستيا كو ناسنامه دهيتته چيكرن ژ ژيياتيين هه مه جورقه. لي يا فه ره ئه م هه مان جه ختي ل سه ر راستيا كو ئه و ئيكه بكهن، ئه م وي ژيان دكهن وه كي ئيكه ته قاف دبیت. ناسنامه يا كه سايه تي نه خرغه كرنه كا ژ ژيياتيين ئوتوماتيكي، نه (پينه) نه، ئه و ويته كي شاننه كا ل سه ر پيسته كي شداندي فه. و ب تني ده سدريژكرن ل سه ر ئيك ژيياتيي هه موو پيگه راپه برين دكهن.

ژ ئاليه كي دي فه، ئه م پتريا جاران نيزيك دبن دا ئه م خو بنياسن د ژيياتيا خو يا هه ري پتر مه ترسي ل سه ر هه يي دا. جارنا ئه م هه ست پيدكهن كو ئه م نه شين بهرگري زي بكهن، ئه م وي ژيياتيي فه دشين، ئه و د دهروونا مه دا پالدايي ل بهر سيبه ري دمينيت، چاف ل تولفه كرن دي كهت، لي به لي چ مه ئاشكرا كر يان مه فه شارت، چ ب شيوه يه كي نهيني مه ئاشكراكر يان زي ب دهنگه كي گه لهك بلند، ئه م هه موو دبنه ل گه ل وي، وي ده مي ژيياتي گومانليكه ري داگر دكهت، چ رهنگ يان ئاين يان زمان يان تويز دبیتته ناسنامه ب ته قافي. ئه وڤن هه مشيويه يي وي عيجز دبن، خرغه دبن و دبنه سه رباز و ده ستخوشي ل ئيك و دوو دكهن و ئيك و دوو هانددهن و هيرشي ئه ويين به رامبهري خو دكهن. بو وان دووپاتكرنا ناسنامه يا خو دبیتته نه چاري و كاره كي وي رهك و كاره كي ئازاديوخواز.

ب شیوهیه کی سروشتی د دلی هەر کۆمه کا برینداربووی دا سه روکه ک
 دهرده که فیته پیش. چ ئه و کۆمه یی گه له ک تووند ره وین یان ژ ی ب پیلان و
 پارێزه ریا بۆ چوونین خۆ یی وه کی ئافنه رمکی دچیته سه ر وان برینان. دبێژن
 پیدفیه ریزگرتن نه هیته داخواریکرن ژ ئه وانین دی. چونکی ئه و مافه کی ب
 دهسته که فت ل قه له م دده ن، لی به لی پیدفیه به هیته فه رزکرن ل سه ر وان. سۆزا
 سه رکه فتی دده ن یان تولفه کرنی و دل و هناقان گه رم دکهن و جارنا ژ ی هنده ک
 ریبازین زیده پوی بکار دئینن ئه وین هنده ک ژ براین وان یی ته په سه رکری ب
 نهینی خه ون پی ددیتن. هه ر تشت هاتیه ئاماده کرن و دبیت ده ست ب شه پی
 به هیته کرن. هه ر چاوا بیت ئه وانین دی یی موسته حقن، هیشتا د بیره مه دایه ژ
 ده سپکا ستیرکا سه ری سپیدفیه چ ئینایه سه ری مه، هه ر هه موو میروژی و
 سه ریچی و ئیهانه و مه ترسی و ناڤ و ریکه فت و ژماره د هه ر وان مایه .

چونکی من ل وه لاته کی ره وشا شه پ تیدا بوو ژ یان کر، تاخه کا باژیری ژ
 ئالیی تاخه کا دیفه دهاته بومبه بارانکرن، و چونکی مه شه فه کی یان دوو شه فان
 د ژیزه مینه کی دا ده ریاستکر ل گه له فه ژینا خۆ یا گینج و دوو گیان و ل گه له
 زاوکی خۆ یی بچووک، ده نگی په قینان ل ده رفه دهات و د ژورقه هه زار به حسین
 هیرشکر نه کا نیریک دهاته کرن، هه زار چیرۆک ل سه ر خیزانه کا ب ته فاقی هاتیه
 سه ریژیکرن، ئه ز باش دزانم مه ترسی دشیت مروقان هاندیت بۆ میروژی بکه ن.
 ئه گه ر ل تاخی کۆمکوژیه کا راستی هاتبا ئه نجام داین ل جهی ئه وان گۆتگۆتکین
 ده و ئایا ئه ز دشیام خوینسارییا خۆ پاریزم بۆ ده مه کی درێژ؟ ئه گه ر ئه ز
 هه یفه کی د وی ژیرزه مینی دا مابا ل جهی دوو روژان، ئایا من دی ره تکربا ئه ز
 چه کی پیشکیشی من هاتیه کرن هه لگرم؟

ئەز ھېچ ھەزناكەم ئەقان پرسیاران ژ خۆ بکەم. ژ باشیا شەنسی من ئەز ب
 ھشکاتی نەھاتمە تاقیکرن، ژ باشیا شەنسی من ئەز زووی ل گەل خزمین خۆ ژ
 ناڤ ئەتوونی ناگری بەرکەفتم، ژ باشیا شەنسی منبوو، دەستی من و وژدانی من
 ب خوشبینیڤه ھاتە پاراستن. ئەز دبیرم (شەنس) چونکی چیدبوو روودان ب
 شیوہیەکی جودا پیشبکەڤن. ئەز ئەگەر د ژیی شازدە سالی با، ل دەسپیکا
 شەری ناڤخویی لوبنانی، ل جھی بیست و شەش سالی، یان ئەگەر من کەسەکی
 خۆشەویستی خۆ ونداکریا، یان ئەگەر ئەز ژ ناڤەندەکا کۆمەلایەتییا دی با یان
 تاییڤەکا دی.

پشتی ھەر کۆمکوژیەکا ئەتنیکیا نوی، ئەم براستی پرسیار دکەن، چاوا
 گیاندارین مروقی د کارن ئەقان کارەساتان بکەن. ھندەک خەلەتی ل دەڤمە نە
 جھی تیگەھشتننە و گەلەک ب زەحمەتن. ئەم وی دەمی بەحسا شیتبوونەکا
 کوژەک دکەن، یان شیتبوونەکا خوینەوی و یا بابپیرکانی. ب واتەیکە
 شیتبوونەک ھەیە. بەلی ئەگەر مروڤەکی ساخلەم ب عاقلی خۆ د ناڤا شەڤ و
 روژەکی دا ببیتە میړکوژ، براستی ژی شیتبوونە. لی دەما کو ب ھزاران و ب
 ملیونین مروڤین میړکوژ ھەبن، و ئەڤ دیاردە دەیتە ڤەگواستن ژ وەلاتەکی بو
 وەلاتەکی دی، د لی کەلتوورین جودا – جودا دا، ل دەڤ ئالیگرین ھەموو ئاینان
 ھەر وەکی ل دەڤ ئەوانین نەئالیگرین چ ئاینەکینە، تیری ناکەت ئەم بیژن ئەڤە
 (شیتبوونە). ئەوا ئەم دبیرنی (شیتبوونا میړکوژ) ئەو دامارگیرییە ل دەڤ یین
 وەکی مە، دا ببینە گۆشتفرۆش ل دەمی ھەست ب ھەرەشی ل سەر (ھۆزا) خۆ
 بکەن. ھەستین ترسی و تەوہجوس ب بەردەوامی ناچیتە د خانەیا ژمیریاریا
 میژی مروقی دا، جارنا گەلەک زیدەپووییە و ھەتا ب ئاستی گفاشتنا تەڤایی، لی

ژ کئلیکا هه سترکنا کومه کا نشته جیهبوی ب مهترسی، راستیا ترسی پئویسته
ل بهر چاڤ بهیته وهرگرتن نهک راستیا ههرهشی.

ئه ز باوه رناکه م ئه ف یان ئه و ژئیاتییا ئه تنیکی یان ئاینی یان نه تهوی
ئاماده کهری کوشتنی بیت. ب تنی ئه گهر ئه م بهری خو بدهینه روودانین ئه فان
سالین دووماهیکی، دی بو مه ئاشکرا بیت کو ههر کومه له کا مروفایه تی چهن دین
ههستین گران هه بن ب سه رکوتکرنی یان ژی مهترسی، دی به ره ف به ره مهینانا
میرکوژان چیت، ئه وین ره شترین کومکوژیان ئه نجام بدهین، د باوه ربیا خو ژی دا
ئهو یی دروستن و مافدارن و پیدقییه پیروز بهینه دیتن و که سوکارین وان
شانازی ب وان بکه ن. بهریز (هاید) د هناقین مه هه موویان دا هه یه و یا گرنگ
ئه م کومبوونا مه رجین هوشیارکرنه و وحشی قه دهغه بکه ن.

ئه ز خو ناهاقیژمه د ناڤ ریسکی دا بو شیرۆقه کرنه کا گشتی ژ هه موو
کومکوژیان و نه ژی د پئیشنیا رکرنا ده رمانین سحر باز دا. باوه ربیا من ب
چاره بین سڤک نینه وه کی باوه ربیا من ب ناسنامه بین سڤک نینه. گهر دۆن
ئامیره کی ئالۆزه، ده رفه تا ژیکفه کرنا وی نینه ب ده رنه فیه سه کی. لی ئه فه نابیت
ریکی ل مه بگریت دا چاڤدیبری و به ره ف پئیشه چوونی نه که ن بو تیگه هشتن و
رامانکرنی و گفتوگوکرنی و پئیشنیا رکرنا ئه فی ریبازی یان ژی ئه وا دی د هزرکرنه
خو دا.

ده رفه ت هه یه زیرنگریا تای زراف و هووردین یی د ناڤ به ره پهرین ئه فی
په رتووکی دا وه سا بهیته کرن: ئه گهر مروڤ ل هه موو وه لاتان و ل هه موو مه رجان
دا و ب هه موو باوه ربیان قه دگوهۆرن ب هه سانی به ره ف کوشتن ئه نجامدانی،
ئه گهر تووند ره و ژ هه موو ره گه زان دشین ب ئه فی هه سانی خو فه رز بکه ن، دا
وه کی زیره فانین ناسنامی بهینه دیتن، ئه فه چونکی تیگه هی ناسناما هۆزگه رای

ئەو ھېشتا دەستھەلە ب سەر جیھانی قە و ئەوہ یی ئەفی چەپدانى نامادە
دکەت. تیگەھەکی زکماکییە ژ پیکدادانی بەری ھاتیە وەرگرتن ئە و پیکدادانی
کو ئە فرۆکە گەلەك ژ مە دی رەتکەین ئەگەر ژ نیزیگقە بەری خو بدەینی، بەلی
ئەم دبەردەوامن ل سەر ژییاتییا وی، ژ ئەگەری داب و کیمیا بەرفرەھیا میژی
یان ژى ھندەك مە بریقەدین، وەسا ئەم دەھاریکارن ب بی قیانا خو ل نەخۆشى و
ئازارین کو د پاشەرۆژی دا ب شیوہیەکی راستەقین دی مە دلنیگەران کەن.

ئەز ژ دەسپىكا ئەقى پەرتووكى قە بەحسا ناسنامەيىن كوژەك دكەم. ب
بۆچوونا من ئەق ناڧ نە زىدەررويە، چونكى ئەو تىگەھى دەيتە ئاشكراكرن، ئەوى
ناسنامى د ئىك ژىياتىي دا دگوقىشيت، مرقان دهاڧىژىتە د ھەلوئىستەكى ئالىگر
و مەزھەبى و تووندەرەو و دىكتاتورى دا، جارنا ژى خۆكوژى دا، پترىا جاران ژى
دبەنە مېركوژيان ژى ئالىگرين مېركوژان. ديتنا جىھانى خولەمىشىيە و
تىكشىلايىە. ئەوين ژ جەمەتا مە خزمين مەنە، ئەم ل گەل چارەنقىسا وان
دچن، بەلى ئەم مۆلەتى ددەنە خۆ ل ھەمان دەمى ئەم بەرامبەرى وان زۆردارين،
ئەگەر بۆ مە خوین سارھاتنە ديتن، ئەم رادبن ب ئىنكاركرنا وان و وان سزا
دەن وەكى خاينان. بۆ يىن دى ژى، ئەوين ل قراغا دى، ئەم نەشىن چ جاران
خۆ بداننە ل جھين وان، ئەم بۆ خۆ مۆلەتى نادن ئەم پرسىار بکەن ئەگەر ئەم
نەدخەلەتبەن ب تمامی ل دۆر ئەقى پرسى يان ژى پرسىارا دى، ئەم مۆلەتى بۆ
خۆ نادەن ھاوار و ئازار و زولما ل سەر وان قوربانىان كيم و ئارام ببیت. يا گرنگ
بۆچوونا كۆمەلا مەيە. پترىا جاران ژى ئەو بۆچوون يا مرقىي ھەرى تووندەرەو د
ناڧ جەمەتى دا و پترىا جاران يى ھەرى دىماگوژى و توورە ئەو مرقە.

ب بهرووفاژئیه ل دەمی ئەم ناسنامەیا خو ببینن پیکهاتیە ژ چەندین
 ژبیاتیان، ھندەك ژ وان گریداینە ب میژوویەکا ئەتئیکى فە و ھندەك ژ وان نە،
 ھندەك پەیوھندی ب رپۆرەسمەکی ئاینی فە ھەیە و ھندەك نە، ھەتا وی دەمی
 ئەم د ناڤا خو و ژبیاتیین خو دا و ل سەری دووریانی و بەشداریی و تیکەلبوون و
 کارتیکنین جۆرەوجۆر و ھووردبین و ناكۆك، ھەتا پەیوھندیەکا جودا ل دەق مە
 پەیدا دبیت ل گەل ئەوین دی ھەر وەسا ژى ل گەل ھۆزا مە. ب ھەسانی نەمایە
 (ئەم) و (ئەو)، واتە دوو سوپاییین ئامادە بو شەپ و تۆلقەکرنەکا نئیزیک. تۆکە ل
 دەق من ھندەك کەسین ئەز ل گەل وان ھەقپاریا ھندەك تئشتین گەلەك کیم دکەم
 ھەنە، بەرەق ئالیی وان کەسین ئەز دشیم ھەست پیبکەم یی نئیزیکى من ھەنە.
 لی بەلی ئەم بزێقنەقە ھەلوئستی بەری، ئەم دشین ھزریکەن چاوا زەلام
 دەاتنە ھاندان بەرەق جۆرین گەلەك خراب ژ تووندرووی. ل دەمی ئەو ھەست
 پیدکەن (ئەوین دی) ھەرەشەنە ل سەر ئەتئیک یان ئاین یان وەلاتی وان و ھەر
 تئشتی دشین پی رابن ل پیناڤ ژناڤرنا ئەقی ھەرەشی، ل دەق وان یی یاسایی و
 ریشالیە ب تەقایی، ھەتا ل دەمی دگەھیتە وی ئاستی کۆمکوژیان ژى ئەنجام
 بدەین، ئەوان باوهری یا ھەى، ئەو تئشتەکی گەلەك فەر دکەن ل پیناڤ پاراستنا
 ژيانا خزمین خو. چونکی ئەوین دەوروپەرین وان ژى ل سەر ھەمان ھەست و
 بوچوونینە، گۆشتفروۆش خو ب خودان زەمیر و وژدانەکی ساخلەم ل قەلەم
 دەن، گەلەك مەندەھۆش دبن ل دەمی دەینە تاوانبارکرن ب میرکوژیی.
 سووندی دەن ئەو نەى میرکوژن چونکی بتنی وان دقیت ئەو بەرگریی ژ داپیر و
 برا و خوشک و زارۆکیڤ خو بکەن.

ھەستکرن ب فەربوونا بزاقی ل پیناڤ پاراستنا ژيانا خزمین خو، پالڤەدایی ب
 نڤیژین خو، وەکی ئەوین د رەوشەکا بەرگرییا رەوا دا، ئەگەر نە ئیکسەر بیت

ژی، ل ماوهیی دریژ دا، تاییه تمه ندیا هه قبهش یا هه موو مروقیین ل سالیین
دووماهیکی دا، ل ده قهریین جیهانی ییین جودا - جودا، ژ رواندا هه تا ب
یوغسلاقیا بهری، میړکوژیین هه ری درنده نه.

پرس نه بتنی په یوه ندی ل گه ل چهند کته رهوشان قه هه یه، جیهان یا پره
ل کومه لیین بریندار، نه ویین هیشتا رووبه رووی ته په سه ری یان نه ویین ل گه ل
بیرهاتنا نازاریین گران ژیان دکهن و خهونی ب تولقه کرنی دبیین. نه م نه شین ژ بن
کارتیکرنا ئیش و نازاریین وان بدهرکه فن، نه م نه شین دلکو فانی داخواریین وان د
بکارئینانا زمانی دایکی دا ب نازادی نه بن، یان بکارئینانا ئاینی خو ب بی ترس،
یان پاراستنا داپین خو. جارنا ژی نه م ژ دلسوزیا وان به ره قه خوشه ویستیا وان
دچن. نه م ل وان که سان دبوورن نه ویین زولما داگیرکه ری و نژادپه رهستی و
تیرورا بیانی دیتنه، نه م ل وان دبوورن د شانازیا نشتیمانی دا و نژادپه رهستی
وان و کینا وان ل بهرام بهر بیانان، بو هه مان نه گه ری ژی چاره نقیسا قوریانیین
وان پشتگو هفه دهاقیژن، هه ری کیم ژی نه ویی خوین وه کی له هیی نه ژاندینه.

چونکی نه م نزانن کیژ جار و ل کیفه دوویاتکرنا رهوا یا ناسنامی
راده وه ستیت و ل کیفه دبیته ده ستریزی ل سه ر مافین نه وانین دی! ما به ری
نۆکه من نه گوت بو هه وه په یفا (ناسنامه) دۆسته کی سخته یه؟ نه و
ده ستییدکته ب روونکرنا هیقیه کا رهوا و پاشی ژ نشکه کیفه دبیته نامرزی شه پ.
قه گوهاستنه که ژ ره خه کی بو ره خه کی دی و ناهیته تیگه هشتن، وه کی سروشتی
بیت، نه م هه موو هنده ک جارن خو رادهستی وی دکهن. نه م زولمی ب ناشکراییی
شهرمه زار دکهن و پاراستنا مافین ملله ته کی بنده ست دکهن، پاشی نه م خو
دبیین به شدارین کومکوژیه کی.

ھەر ھەموو کۆمکۆرئییڭ د ناڤ ئۇقان سالڭن دوماھیکى روودانە، ھەر وەسا
 پتريا پیکدادانڭن خويناوى پەيوەندى ب بادەکڭن ل دۆر ناسنامى قە ھەيە،
 بادەکڭن گەلەك ئالوز و کەقنارن. جارنا ژى قوربانى ناھیتە گوھۆرتن سەرانسەرى
 زەمانان. جارنا ژى پەيوەندى دەھیتە گوھۆرتن و گوشتفرۆشى دوهى دبیتە
 قوربانى و قوربانى دبیتە گوشتفرۆش. بەلۆ پیدقیە ئەم بیژن چ واتەیا ئەقان
 پەيقان نینە، ب تنى بۆ چاقدیرڭن بیانى نەبیت، لى ل دەڤ ئەوڭن دەستڭن
 راستەوخۆ د ئەقان پیکدادانڭن ل دۆر ناسنامى دا ھەين و ئەوڭن ئیش و ئازار
 کیشانە و ئەوڭن مەترسى دیتنە، ب شیۆەيەكى گەلەك ھیسانى پەيقا (ئەم) و
 (ئەوان) ھەيە، زۆردارى و زفراندنا نامووسى ھەيە، پەيقا (ئەم) ناسکریە ب
 قوربانڭن بى گونەھ، پەيقا (ئەوان) ناسکریە ب گونەھبار و تاوانبارڭن
 سەردەمەكى دريژ، ب بى ل بەر چاڤ وەرگرتن تۆکە چ ھەلگرتینە.

ل دەمى بۆچوونا مە دچیتە د ناڤ دا، واتە بۆچوونا چاقدیرڭن دەرەكى، د ناڤ
 ئەقى ياريا ژرى بدەرکەفتى، ئەڤ کۆمەل يان ژى کۆمەلا دى دەھیتە ل قەلەم داين
 بەرانى قوربانى و رۆلا گورگ بۆ کۆمەلا دى ب بى کو ئەم بزاند ئەم چەککا
 ئستووپاکى ددە مڭرکۆرئییڭ ھندەکان ژ وان. ھەتا ھندەك جارن ژى مەیا دبیتە
 د پیکدادانڭن نوى دا، ھندەك گروپ کارەساتان ئەنجام ددەن ل دژى نشتەجیھڭن
 خو، چونكى ئەو دزاند رەئیا نیڤدەولەتى دى تاوانى کەتە د ئیستووڭى ھەفرکڭن
 وان دا ب شیۆەيەكى راستەراست.

زیدەبارى ئەقى جوړى بریکارى، جوړەكى دى ژى ھەيە ژى نەکیمتەرە د
 خرابى دا. بریکارىیا گومانبەخشڭن ھەتا ھەتایى، ئەوڭن ب لەز رادبن، ل دەمى
 روودانا ھەر کۆمکۆرئەکا نوى ژ ئەگەر ناسنامى، رادبن ب راگەھاندنا ئەڤ کیشە ژ
 دەستپیکا مڭرۆوڭى قە یا وەسایە و تشتەكى نەبینیە و پیچە شۆلە ئەگەر ئەم

هيفيا گورانكارىي ژى بكن. كۆمكوزيىن ئه تنىكى جارنا ب زانه بوون و جارنا ژى ب بى زانه بوون وهكى كۆمكوزيىن هيرسبوونا هه فېشك رهفتارى ل گه ل دكن ب مخابنيقه. لى يا روودايه ب هه ر حال و مسۆگه ره، چونكى پيگيره يه ل گه ل سروشتا مروفيقه.

هه لويسىي بى دهنگيا به رامبه ر كۆشتنى، تيرا خو زيان دايه هه تا تۆكه، ب بوچوونا من، ريئاليته و هه مواريا خوداني ئه قى هه لويسىي يا سخته يه. تيگه هى ناسنامه يا هۆزگه رايى تۆكه بى دهسته له د جيهانى هه مووى دا، نه بتنى ل ده ف توندروهان و مخابن ئه قه يه راستيا موكم و ئاشكرا. لى گه له ك ژ تيگه هان سه رده ستبوون ژ سه دسالانقه و ئه فرۆكه نه ي به رعاقله و نائينه قه بوولكرن. وهكى سه رده ستيا سروشتى يا زه لامي ل سه ر ژنى، ل دويف ئيك ريژكرنا نژادان، يان ژى هه تا ب دامارگيريا هه رى نيزيكى مه يا وهختى، جوړه وجوړين نژادپه رسته ييى دى. هه ر وهكى چاوا ئشكه نجه دان بو ماوه يه كى دريژ تشته كى ئاسايى بوو د پراتيزه كرنا دادپه روه يى دا، كويلايه تى ژى بو ماوه يه كى دريژ هه مواره كى ژيانى بوو، ل ئاسته كى ميژكين مه زن ژ پيشه روژى، موله ت نه دايه خو ل به ر چاڤ دووباره به يته وه رگرتن.

پاشى هنده ك رامانين نوى هيدى - هيدى سه ركه فتن د خو سه پاندى دا: بوچوونا دبيژيت هه ر مروقه كى مافين خو ييت هه ين پيدقيه به ينه ده ستنيشانكرن و ريژ لي به يته گرتن، بوچوونا دبيژيت ژنى ژى هه مان مافين زه لامي هه يه، بوچوونا دبيژيت سروشت ژى هه ژى پاراستنى يه، بوچوونا دبيژيت هه بوونا به رژه وه نديين هه فېشك ل ناقبه را مروقان دا، د بواريين روژ بو روژى پتر دبن وهكى ژينگه ه و ئاشتى و دانوستاندنين نيغه وه لته تى و ريگرتن ل كاره ساتين سروشتى بين مه زن و ئه و بوچوونا دبيژيت دبیت يان ژى پيدقيه ده ستفه دان

بهيته کرن د کاروبارین ناخوئی دوهوله تان دا ل دهمی ریژگرتنی بؤ مافین مروقان
بین سهره کی نه گرن.

ئه فیه هه موو دا ئه م بیژن ئه و بؤچوونین زالبوون ل سهرانسهری میژوویی نهی
فهره هر زال بمینن د چهند دهه سالین بهین دا. ل دهمی هنده ک راستیین نوی
سهری هلدن، ئه م پیدقینه دووباره هه لویت و دابین خو ل بهرچاڤ را دهریاست
که ن. جارنا ل دهمی راستیین نوی ب لهزاتیه کا مه زن دهر دکه فن، میژکین مه ل
پاش دمینن، ئه م خو دبینن، که ره ستین ئاگری گوپ دکه ن دهاڤیژنه سهر ب
ئاگریفه، ب مهرانسه فیه مراندنی.

ل سهردهمی گلؤبالیزمی دا، ل گه ل ئه فی تیکه لبوونا ب لهز، ئه وادبیه
ئه گهری سهرگیژبوونی و مه هه موویان دؤریپچ دکه ت، تیگه هه کی نوی یی
ناسنامی ب شیوهیه کی ته نگاڤ خو دسه پینیت! ئه م نه شین بتنی ل سهر ملیارین
مروقتین بهرزه فهرز بکه ن هه لبرژارتنی د ناقبه را جه ختکرنا زیده رووی ل سهر
ناسنامه بین وان و بهرزه کرنا هر ناسنامه یه کی بکه ن. ل ناقبه را ئصوولی و
ژیکفه بوونی. ئه فیه مسوگر واته یا تیگه هی دسه ته ه ل د ئه فی بواری دا. ئه گهر
مروقتین ئه فی سهردهمی نهی هانده ربن بؤ نیاسینا ژییاتیین خو بین جوره وجور،
ئه گهر نه شیان ریکه فتنه کی بجیه بکه ن ل ناقبه را پیدقیا وان بؤ ناسنامی و
فه کریبوونا دلسوزانه و یا بدویر ژ ئالوزیین ل سهر که لتووینن جودا - جودا فه،
ئه گهر هه ست بکه ن ئه و نه چارن ل سهر هه لبرژارتنا د ناقبه را ئینکارکرنا خو و
بدویرخستنا یی دی، ئه می د ریکا خو دا بن بهر فه دامه زاندا به تالیونین شییتین
خوینه لو، به تالیونین ژ چه پدایان.

لی ئه ز حه ز دکه م هنده کا کیم، بزیمه فه هنده ک نمونه بین بهری ل
دهسپیکا پهرتووی دا مه ئینان: ئه گهر مروقه کی ژ دایکه کا سربی و بابه کی

کرواتی ژبیاتیا خو یا دوو قوئی ناسکر، ئه و چ جارن پشکداریی د کۆمکوژیین
ئه تنیکی دا ناکهت، یان ژی دامالینا نژادی (جینوسایدکرنی)، ئه گهر مرۆقه کی ژ
دایکه کا هۆتۆ و بابه کی توتسی ههست ب شیانین هه لگرتنا ئه فان هه ر دوو
ژبیاتییا کر، واته یا وی ئیناینه ل سه ر دونیایی، چ جارن نابیته خوینریژ و
میژکوژی کۆمکوژیان و ئه و مرۆقی فرهنسی - جه زائیری ئه وی به ری مه به حسا
وی کری و ئه و تورکی - ئه لمانیی گینچ ناچنه د گه ل تووند ره وان ئه گهر شیان
ناسنامه یا خو یا پیکهاتی ب ئارامی ژیان بکه ن.

ئه می خه له تهن ئه گهر ئه م هزر بکه ن ئه فر ره وشین هه نی کتکته نه . ل هه می
جهه کی ئه فرۆکه کۆمین مرۆفان جودانه ژ ئیکودوو، هنده ک ب ئاین یان ب ره نگ
یان ب زمانی یان ژی ب ئه تنیک و نژادقه، ل هه ر ده قه ره کی ژ دونیایی
تیکشیلایی هه یه، کیم و زیده دبیت، جارنا ب تووندوتیژیه و جارنا کیمتره ژ
هندی، د ناقبه را کۆچبه ر و نشته جیهین خۆمالی، هه ر وه سا د ناقبه را سپی و
ره شان دا، کاتۆلیک و پروتستانت، یه هودی و عه ره بان، هندۆک و سیخان،
لیتوانی و روس، سرب و ئه لبانان و تورکان، کبیکییان و ئه وین ب زمانی
ئینگلیزی د ئاخفن، فلمندیان و والونیان، چینیان و مالاییان، به لی ل هه ر
جهه کی، ل هه ر کۆمه لگه هه کی جودابووی هنده ک زه لام و ژن هه نه، د ناقه خو دا
هه لگرین ژبیاتیین ناکۆک و هه فرکن، ل سه ر تخووبان د ناقبه را دوو کۆمین دژبه ر
دا ژیان دکه ن، گیاندارین جوړه کی ژ شکاندنا ئه تنیکی یان ئاینی یان... هتد
ژیان دکه ن.

ئه م ل فییری دانوستاندن ل گه ل کۆمه کا به ره لا ناکهین، هژمارین وان ب
هزارانه، به لی ب ملیونان، هژمارا وان د زیده بوونه کا به رده وامده یه، ئه و
(تووخیبینه) ژ دایکبوونی قه یان ب ده ليقه یین ریکا وان یان ژی ب قینه کا

تیگه هشتی، ئەو دشین کارتیکرنی ل سەر روودانان بکەن و بهیلن دەستکی
تەرازیی بهیته وەرگیڕان ژ ئالیەکی بو ئالیەکی دی. ئەوین ژییاتیین خو
تیدگه هیژن دشین کارتیکرنه کا ب مفا بکەت وەکی (پەیوەندیەکا) گریډانا ل
ناقبەرا کۆم و کەلتوورین جودا - جودا و ئەو (کەرەستن) ئەوا چینراقی د ناقا
کۆمەلگەهان دا پیکفە گریډدەن. بەرامبەری وان ژی ئەوین نەشین دەرپرینی ژ
هەمەجۆرییا خو یا تاییەت بکەن، خو دبینن جارنا د ناقبەرا تووندترین کوشتن ل
سەر ناسنامی دا، هیژشی دکەنە سەر ئەوانین نوینەراتیا ئەوی پارچی کو
دخوازن بن ئاخ بکەن ژ کەسایەتییا خو دکەن. ئەو (ژ خو نەحەسکرن) ئەوا مە
گەلەک نمونەییین وی د ناق میژوویی دا یا دیتی.

بی گومان بۆچوونین من بی کۆچبه ره کی ژ کیمینه یانه. لی به لی وه کی بۆ من دیار دبیت ئه و به رووفاژیکرنا ههستیاریی یه، یا مروققین سه رده ما مه نه و ب شیوه یه کی زیده دبیت. پرسیاره ک، ئایا نه ی ژ تاییه تمه ندیا سه رده ما مه یه هه موو زه لاما ن ب جو ره شیوه یه کی، بکیتته کۆچبه ر و کیمینه ؟ ئه م هه موو دنه چارن ل جیهانه کی ژیا ن بکه ن، نه وه کی زه مینا مه یا ره سه نه، پیدقیه ئه م هه موو فیّری زمانین دی ببن و بیژره یین دی و شیفیره یین دی بزنان. ل ده فمه هه موویان بواره کی هزرکرنی هه یه د خه یالی خو دا هه ره شی ل سه ر ناسنامه یا خو یا زاړو کینیی دبینن.

گه له ک مروققین ژ جهی ژدایکبوونا خو بده رکه فتی و گه له کین دی ژی ب بی ده رکه فتن نوکه وی جهی ناسناکه ن. ب بی گومان ئه ف د به شه کی دا دزیقریته فه بۆ تاییه تمه ندیا به رده وام یا گیانی مروققی ب سروشتی نیزیکی بیړیکرنی یه، لی ئه ف دزیقریت ژی بۆ هه موارییا پیشکه فتننا ب له ن، ئه وا ده یلیت ئه م د سیه سالی دا ده رباست بکه ن، ئه وا پیدقیبوو سه رانسهری گه له ک نقشان به یته ده رباستکرن.

رهوشا كۆچبەرى ژى نەمايە رهوشا كۆمەك ژ مرۆفان بتنى، ئەوین هاتنە
براندن ژ نافەندا لاندكىن خۆ، رهوشا كۆچبەرى نرخیكى نمونەیی وەرگرتییە.
ئەو قوربانى ئىكەمە يى تىگەها ناسنامەيا (هۆزگەرايى). ئەگەر ژىياتىەك گرنگ
ب تنى ھەيە، ئەگەر نەچارىت ھەلبىزىت، كۆچبەر دى خۆ پارچەكرى و
دابەشكرى و دادگەھكرى ببىنىت. پىدقىە ل سەر وى يان خىانەتى ل وەلاتى خۆ
يى ئەصل بگەت يان ژى ل وەلاتى مېقانكرى بگەت، ئەف خىانەتە دى ب كول و
عيجزىي قە ئىتە ژيانكرن.

بەرى مرۆف كۆچبەر بىت يى دەربەدەرە. واتە بەرى گەھشتنا وەلاتى،
مسۆگەر ئەوى وەلاتەكى دى بجىھ ھىلايە و ھەستىن ئەوى كەسى بەرامبەر ب
ئاخا ژى دەركەفتىيە چ جاران سقك نىنە. ئەگەر مرۆف دەقەرەك بجىھ ھىلايە،
مسۆگەر ھندەك تشت قەبوولنەكرىنە، وەكى سەرکوتكرن و مەترسى و ھەژارى و
نەبوونا رىزگرتنا بلند. بەلى گەلەك يا مشەيە ل گەل ئەقى نەرازىبوونى ھەستكرن
ب تاوانى. ھندەك خزم ھەنە ئەم لوما ژ خۆ دكەن چونكى مە وان ھىلايە، مالەك
ھەيە ئەم تىدا مەزنبوونە، گەلەك و گەلەك بىرھاتنىن خۆشسىيان مە ھەنە.
زىدەبارى ئەوان گریداننى بەردەوام دبن، گریداننى زمان يان ئاين، ھەر وەسا
ئاواز و موزىك و ھەقالىن غەرىبىي و جەژن و خوارنىن خۆمالى.

ل گەل ئەقى، ھەستىن بەرامبەر وەلاتى مېھقاندار كىمتر نىنن د نەدىارىي و
نەرونىي دا، ئەم ھاتىنە چونكى مە ھىقىا ژيانەكا باشتر بو خۆ و مرۆقىن خۆ
كرىە. زىدەبارى ئەقى ھىقىي ژى مەترسى ژ روبەر بوونا ل گەل تشتىن ئەم نزانن
چاوانە. ب تايبەتى ژى ئەم خۆ دبىنن د سەنگى تەرازيەكى دا نەد بەرژەوہندىا
مەدەيە، ئەم دترسن نەھىنە قەبوولكرن يان بەھىنە ئىھانەكرن و چاقدىرىيا ھەر

راوه ستيانه کي دکهن کو تيدا سه رچه ماندن يان پيکه ناندن يان سڻکايه تي و سه کرنه کا وه کي ده مي مروڦ ته ماشه ي سيويان دکه ت.

بنکه يا نیکه م مروڦ جودابوونا خو رانه گه هينيت، حه ز دکه ت بالا که سي نه کيشيت. خه ونا نهيني يا پتريا کوچبه ران ئه وه ئه م بير ل وان بکه ن کو زاروکين وه لاتينه. نیکه م بزاف کرن ڙي، بزافه کرنا ميهفانداريه، جارنا د ئه في چه ندي دا ب سهر دکه فن. پتريا جارن ڙي ب سهر ناکه فن، ئه وان زارافي دروست نينه و نه ڙي ناستي رهنگي پيدفي و نه ڙي ناسناڦ و ناڦ و نه ڙي به لگه يين پيدفي، ڙ بهر ئه فان ئه گه ران پيلانا وان زوو ب زوو ببن دکه فیت. گه له ک ڙ وان دزانن نه هه ڙي هه تا بزاف کرن و هه ولداني يه، وي ده مي ب سهر بلندي و وي ره کي ده ر دکه فن، پتر جودا ڙ خو، پينه في ئه م بيژن هنده ک ڙ وان زيده رووي دکهن د جودابووني دا، دببته ئه گه ري نه قه بوولکرنه کا دڙوار.

د گه له ک وه لاتان دا کومه کا نشته جيهين سه ربه خو ره وشه نبيره کا خومالي هه يه، ل گه ل کومه کا دي يا هاتيه و گه هشتيه ده قه ري يا خودان دابونه ريتين جودايه بو وان دببته جيران، نيگه رانيين کارتیکه ر ل سهر ره فتارين هه ر دوو کوما پهيدا دبن، هه ر وه سا کارتیکرن ل ڙينگه ها جفاکي و ديالوگين سياسي دکهن. گه له کا فه ره ئه م ب بوچوونه کا زانستي و گران سه حکنه ئه فان پرسين وڙداني.

زانين ريکه کا بلند دببیت، ريکه کا د ناقبه را دوو که فيين کوير دا، د ناقبه را تيگه هين دڙبه ر دا. نیکه م تيگه ه ڙ ئه فان هه ر دوويان، يا په يوه نديداره ب کوچبه ري، ئه وا وه لاتي ميهفاندار وه کي به رپه ره کي سپي و هه ر تاکه ک شيان هه يه ل ديڦ دل خو ل سهر بنفيسيت ل قه له م دده ت، يان ڙي زه قه يه کا کيشيه هه ر تاکه ک شيان هه يه ل نشته جيه ببیت ل گه ل چه ک و که ل و په لين خو ب بي

تشته کی ژ رهفتار و دابین خو بگوهوریت. تیگه ها دی یا دژیه ر دبیزیت وه لاتی میهفاندار زه فیه کا یاسا و نرخ و باوهری و تاییه تمه ندیین که لتووری و مروقیه تی جاره کی و هه تا هه تاییی بو خو دانینه و یا ل سهر کؤچبه ری پیگیری و دانپیدانی ب هندی بکته.

یا ژ من فه ههر دوو تیگه ه، خه ونن و بی به ره من و زیاندارن پیگفه. ئایا من ب دیمه نه کی کاریکاتوری نه و پیشکیشکرن؟ مخابن وه سا نینه. ژ ئالیه کی دیفه، نه م بیژن من نه ف چه ندا هه نی کر بیت، نیگار کرنا دیمه نی کاریکاتوری نه ی بی مفایه، نه و مؤله تی دده ت ههر تاکه کی، دا پیقه را یاری کرنین جهی خو بکته نه گهر هاندایی بیت هه تا نه نجمین دووماهیکی. هنده ک ژ نه وان سهره شکیا خو به رده وام دکهن، ل ده می زه لامین خودان هه ستین ساخلم ب پینگافه کی پیشفه دچن به ره ف زه فیا لهه فه اتنا ئاسایی، واته وه لاتی میهفاندار نه ی به ربه ره کی سپیه و نه ژ ی به ربه ره کی ته فافه، نه و به ربه ره کی هیشتا نفیسین ل سهر یا به رده وامه.

پیدفیه ریژ ل دیروکا وه لاتی میهفاندار بهیته گرتن. ل ده می نه ز دبیزم دیروک، چونکی نه ز گه له ک هه ز ژ دیروکی دکم و نه ف تیگه ه بو من نه هه فسه نگه ل گه ل بیریکرنا ژ خو و نه ژ ی پاشه روژاتی، به رووفاژی، نه و هه می تشتین هاتنه ئافاکرن سهرانسه ری سه دسالانه، واته بیر و سیمبول و ده زگه ه و زمان و کارین هونه ری، نه و تشتین مافی مه یه نه م پیغه بهیته گریدان. ل هه مان ده می دا ژ ی، ههر که س رازییه، پیشه روژا وه لاته کی نابیت ب تنی دریژی بیت بو میژوویا وی وه لاتی، دی جهی مخابینی بیت بو ملله ته کی، کیژ ملله ت دبیت، نه گهر میژوویا وی پیروژتر بیت ژ پیشه روژا وی، پیشه روژا دهیته ئافاکرن ب

گیانیّ بەردەوامیی، لی ل گەل وەرچەرخانین کویر و بەشداریین دەرهکیین گرنگ
هەر وەکی ل سەردەمیین پیروزیین بەری دا ژێ روودایە.

ئایا ئەو تەشتین من هژمارتین ب تەنی تەشتین ئاسایینە و خەلک ل سەری
هەقیرن؟ دبیت. لی چونکی تەقورەق بەردەوامە و تووندە، ئەقە واتەیا وی
چەندی یە، ئەقە راستیین هەنی نەیی ئاسایینە ب شیۆه یەکی پیدقی و نە ژێ
دانپیدانەکا کویر پی هە یە. ئەوا ئەز دخوازم ژ ناق مژی دەریخ نەیی لەهەقەاتنە،
بەلی پره‌نسیبیین ره‌فتارینه یان هەری کیم ریگریه‌کا بۆ هەندەک و هەندەکیین دی.

ئەز تووندم ل سەر پەیفە هەندەک و هەندەکیین دی، چونکی د نیزیکرنا من دا
ب شیۆه یەکی بەردەوام، پیدقییا پیکگوهورینی هە یە. هەر ل پیناق دادپەرورەیی
و کارابوونی ژێ د هەمان دەمی دا. ب ئەقی گیانی هەنی حەسەکەم بۆ هەندەکان
ژ وان بیژم ئیکەم (چەند هەو هەو خۆ ب ره‌وشەنبیریا وەلاتی میه‌قانداری پینچا، هین
دکارن تیکەل کەن ل گەل ره‌وشەنبیریا خۆ) پاشی بۆ هەندەکیین دی دبیزم
(چەندین کۆچبەر هەست ب ریژگرتنی بکەت بەرامبەر ره‌وشەنبیریا خۆ یا
ره‌سەن، چەندین قەکریه‌ بۆ وەرگرتنا ره‌وشەنبیریا وەلاتی میه‌قانداری).

ئەز زیرنگریا ئەقان هەر دوو فۆرمولە ب ئیک هەناسە دکەم، چونکی هەر دوو
یەکسانن پیکقە وەکی پین کورسیکی، ب گۆتنەکا دی، وەکی خالین
بەردەوامیینە بۆ ریکەفتنەکی. ئەقە یە ب تەقافی ئەوا ئەم بەحسی دکەن.
گریه‌ستەکا ره‌وشتییه دەستکەفتین ئەندامین خۆ پتر دکەت ژ ناشکراییی د هەر
ره‌وشەکا گونجایی دا: ئەو تەشتی دەیتە ل قەلەم دان د کەلتووری وەلاتی
میه‌قانداری دا بەشی هەری کیم یی پیدقیه‌ بەیتە هەلگرتن ژ ئالیی هەر کەسی
ژنیاتیایا وی وەلاتی بقیت چییە و ئەو تەشتی نەهیتە وەرگرتن ب شیۆه یەکی
ریشالی چییە؟؟ و هەر ئەقە پرسیار راستە د بواری ره‌وشەنبیریا ره‌سەن یا

کوچبهری دا ژی: کیژ ژئه فان پیکهاته یین ره وشه نیری هه ژیه بهیته
فه گوهاستن بو وه لاتی وهرگر، وه کی دیارییا شه هیانا نرخگران؟ و کیژ داب و
رئوره سم پیدقیه ل پشت دهرگه هی بهینه راگرتن؟

پیدقیه ئه ف پرسیار بهینه کرن و هر که س ب زیره کی هزرا خو د هر
ره وشه کی دا بکهت، ئه گهر بهرسف، نه بدلئ مه بن ژی، ب ته قافی. ئه زم ئه وی ل
وه لاتی فرهنسا دژیت، خو نائیخمه د ریسکا هژمارتنا تشتین پیدقیه پیگیربیت
بو ئه وی دخوازیت ل ئه فی وه لاتی نشته جیهبیت ژ میراتین فرهنسا، چونکی
دبیت بهیته ره تکرن هر ئه ندامه کی ئه ز بیژم، ب بی جودایی و ب شیوه یه کی
ریشالی، ئه گهر پره نسبه کی کوماری بیت یان ژی دیمه نه ک ژ دیمه نین ژیانئ بیت
یان که سایه تیه کا کارتیکه ر یان جهه کی سیمبۆلی بیت، لی ئه م دخله تن ئه گهر
ئه م هزر بکن دشیاندايه هر تشتهک بهیته ره تکرن ب ئیک جاری. راستیه ک یا ژ
به ر ئیک چووی بیت و نه ی رۆن بیت، نایی وی و اته یی کو ئه و راستی نینه.

په یفا سه ره کی ل فیژی ژی، پیکگوهورینه: ئه گهر ئه ز بوومه ژییاتی وی
وه لاتی ئه ز وهرگرتمه و من ئه و وه کی وه لاتی خو هژمارت، ئه گهر من ئه و وه لات
به شه ک ژ خو حسابکر و خو ژی به شه ک ژی، ب رهفتارین خو فیه ژی من ئه ف ئیک
بجهئینا، دبیته ژ مافین من، ئه ز ره خنی تیدا ل هر دیارده یه کی بکه م. ب
یه کسانی ژی ئه گهر ئه ف وه لات ریژی ل من دگریت و دانپیدانی ب پشکدارییا من
دکهت و من ل گه ل ته یبه تمه ندیین من وه کی به شه ک ژ خو ل قه له م ددهت، ژ
مافی وی وه لاتییه هنده ک ژ دیمه نین که لتووری من رت بکهت، ژ ئه وین دبیت
ناگونجن ل گه ل ریبارا ژیانا وه لاتی یان روحی دام و دهرگه هین وی.

مافی ره خنه کرنا خه لکی، مافه کی ده سته کفته و ب ده سته ئینانا هه ژیبوونی
یه. ئه گهر به رامبه ر مروفه کی مه دوژمناتی و سفکاتی نیشاندا، کی مترین تیبینی

بهیته داریشتن، چ سځکاتی بیت یان نه، دی هیته دیارکرن وهکی هیرشى و دبیته
 نه نجامى سهرهشكى و گرتیبوونا دهروونى، نه شه دبیته هوکارى ئالوزکرنا
 نشته گه ریا خو گوهورینى. و بهرووقاژى، نه گهر مه دوستانى و هه قالى و حه زکرن
 و ریژگرتن بو مروقى نیشاندا، نه ب دیمه نکی شه ب تنى، به لى ب راوه ستیانه ک
 دلسوزانه، کارتیکرنى ل سهره ستین وى بکته، وى دهمى نه م دشین موله تى
 بدهن خو، دا ره خنى لى بگرن، نه وره خنا نه م دبینن دجهیته خو دایه و هه زى
 وى ره خنى یه ل گه ل دهرفته تا گوهداریکرنا مه.

ئایا د هزرین من دا هه یه و نه ز وى دبیرم، نه و پیکدادانا وهکی ل هنده ک
 دهوله تان روودایه ل دور (پوشه یا ئیسلامى)؟ نه شه نه نافوکا نامه یا منه. نه ز
 هه رى کیم باوهر دکه م وهکی نه فان ئاریشه یین هه نى چاره سه ریا وان هیشتا
 هیسانیتره نه گهر په یوه ندىیا ل گه ل کۆچبه رى ب شیوه یه کی جودا بهیته
 وهرگرتن. ل دهمى نه م هه ست پیدکه ن زمانى مه یى بوویه جهى سځکاتى و
 ئاینى مه بوویه جهى سځکاتى و که لتوورى مه کیم نرخه، وى دهمى نه م جه ختى
 ل سهر دیارکرن خالین جودابوونا خو ب شانازیفه دکه ن، بهرووقاژى نه فى،
 نه گهر نه م هه ست ب ریژگرتنى بکه ن و هه ست ب نرخى خو بکه ن ل وهلاته کی مه
 بو خو هه لبرارتیه بو ژيانکرنى ره فله کسین مه وى دهمى یى جودایه.

ژیو گه هشتن بو نه وى دى، ب ئصرارقه، پیدقییه ناقملین مروقه دقه کریبن و
 سه رى وى یى بلند بیت. نه م نه شین هه ر دوو ده ستین خو فه کن نه گهر سه رى مه
 نه ی بلند بیت. نه گهر ل هه ر پینگافه کی مه هه ست پى کر، نه م خیانه تى ل
 خزمین خو دکه ن و خو ئینکار دکه ن، وى دهمى پیشکه فتنه مه به ره ف نه وى دى
 بى مفایه و ماوه بسه رچوویه، نه گهر نه وى نه ز زمانى وى دخوینم ریزى ل زمانى
 من نه گرت، وى دهمى به حسکرنا بزاڤا فه کریبوونى دبیته بنده ستى و کریگرتى.

به لى ئەم دووباره بۆ پۆشەيا ئىسلامى بزيقرن، هيچ گومان ناكه م ئەق پرسه پەيوه ندى ب رهفتاره كى گه له ك كهفن و پاشكه فتنخوازي قه ههبيت. ئەز دكارن ب دريژى بيژم، بۆ چ ئەز وهسا سهحناكه م ل بهر رۆناھيا باوهريين خو و ب بيرخستنا هه رهه مى ماوهيین ميژووييا جيهانا عه ره بى و ئىسلامى و شه پرى ژنان يى دەمدريژ ژ بۆ نازادى. ئەقە دى بى مفا بيت ئەگه ر ئەم ل دۆر پيكدادانه كى بن ل ناقبه را ئصوولى و مۆده رنيزمى، لى ئەگه ر ئەم بزنان بۆ چ مۆده رنيزم جارنا د ميژوويا ملله تان دا ده يته ره تكرن و بۆ چى ناهيته ديتن وه كى پيشكه فتنه كى و به ره ق پيشقه چوونه كا جهى بخيرها تني.

ئەقە پرسياره كا نافه رۆكويه د چارچۆقه يا هزركرنا ل دۆر ناسنامى دا، ئەقرو پتر ژ هه ره وهخته كى دى و نموونه يا جيهانا عه ره بى د ئەقى دهريارى دا باشترين نموونه يه .

II

ل دهمی مؤدبرنیزم ژ دهق نهوی دی دهیت

II

ل دهمی مؤدورنیزم دهیت ژ دوق نهوی دی

- ۱ -

هر مروقی بالا وی ل سهر جیهانا عه ره بی بیت، یان جهی ته ماییا وی بیت
یان جهی نیگه رانی و مه ترسیی بیت، یان جهی مژوولاتیا وی بیت. نه و نه شیته
خو هنده ک جاران هژماره کا پرسیاران ژ خو نه که ت.
بو چی نه فه می داپوش، نه فه می عه بایین هنی، نه فه می ریو و
ریشالین بی مران، نه فه می بانگه وازیین فه کوشتنی؟ بو چیه هنده دیمه نین
که قنیه رهستی و تووندوتیژی؟ نایا نه فه می به کسانبوو ل گه ل نه قان
کومه لگه هان و ره وشه نبیری و ناینی وان؟ نایا نیسلام نه د گه ل نازادیی، نه د
گه ل دیموکراسی و مافین ژن و زه لمان و د گه ل پیشکه فتنی یه؟
گه له کا سروشتیه نه فه پرسیار بهینه کرن و یی ژ هژی باشترین به رسقین
هیسانکرنی یه نه وین پتريا جاران نه م پیشکیش دکهن. پیدقیه نه ز بیژم ژ دوو

ٲاليانٲه، وهكي هوه ٲيٲينيڪريه دهريپينه كا ڇوشتقييه ل دهق من. بهلي، ژ ههري
دوو ٲاليانٲه. نه ز نه شيٲ چاقديرييا نه فان كه سين دووباره دڪن بڪه م، دوهي
وهكي نه فريوڪه، بريارين بهروهخت يٲن دڙايه تيڪرنا زاتي ٲيسلامي و ڇو ژ ههري
دبينن، ههري دهمي رووداوه كا شهريه زاريي دروست ببيت، بو دهريٲيستنا
نه نجامين فهبر ل دور سروشتا هندهك مللهت و ٲاينان. ههري ل هه مان دهمي دا،
نه ز دلرحت نابم ل بهرامبهري نه وين بهاراتي دهافيزنه ل سهري، نه وين دووباره
دبيژن و ب بي دلنيگه راني كو نه ف تشتي رووددهت ل ٲيڪ نه تيگه هشتنه كا
مخابنييه و ٲاين بنتي ليٲورينه، نه فان هاندهرين وان جهي سهري بلندي يه، نه ز
وان نادانمه ل گه ل نه وين ب كين و نه فرهتي د كه ليٲن، د هه مان ٲاستي دا، بهلي
بيژهرييا وان نه جهي زمامه نديا منه.

ل دهمي ڪرياره كا بي ويژداني دهٲته نه نجامدان ب ناقلي باوهريه كي، ڪيژ
باوهري بيت، نه ف باوهري نابيته جهي گونه هباريي. ههتا ل دهمي نه وهنه ٲته ل
قهلهمدان دور ژ نه نجامدانا نه قلي ڪرياري زي. ب چ مافي نه ز دشيم دووپاتكه م
بو نمونه، (ٲاليبان) يا نه فغانستاني چ پهيوه ندي ب ٲيسلامي فه نينه و بوول
بووت چ پهيوه ندي ب مارڪسيزمي فه نينه، رٲيما پينوشي چ پهيوه ندي ب
مهسيحيه تي فه نينه؟ نه ز نه چارم وهكي چاقديره كي، ٲيٲيني بڪه م، د ههري
رهوشه كي ژ نه فان رهوشين ههني دا، پهيوه ندي ب بڪارٲينانه كا جهي گوٲني يه
بو باوهريه كا پهيوه نديدار، نه وه بڪارٲينانا ٲاكانه يه ل سهدا سه د و نه زي يا
ههري بهريه لاقه، بهلي دهرفهت نينه نه م ب سفڪاتي رهفتاري ل گه ل بڪه ن. ل
دهمي چه پدانهك رووددهت گهلهك يا ب ساناهييه نه م بيژن: يا دياربوو دي وهسا
بيت، ههري وهسا زي ب ته فاقلي يا ژ ڇويه نه م بزاقلي بڪه ن، دا بدن نيشاندان كو
يا پيدفي بوو نه ديت چ جارن. نه گهريهات و روو زي دا، واته دبوو رووبدهت.

بۆ وی کهسی دبن سیبه را ریخراوه کا باوه ریده ر دا ماف ههیه بیژیت کو ئه و
 بی پشتراسته ب ئه فی ئاخفتنی بۆ باوه ری و نه ژ بلی وی. دبیت بسلمانه کی
 خودان باوه ری نرخه کی بدیته رهفتارین بزاڤا تالیبان، ناکوک یان ژی نه ی ناکوک
 ل گه ل بسپورییا باوه رییا خو و گیانی وی. به لی ئه زی ی نه بسلمان، زیده باری
 ئه ز ب مه رهم دکه قمه ل ده رفه ی هه ر ریخراوه کا باوه ریبه خش، ئه ز هه ست
 پیناکه م بشیم ئه وی تشتی دیار بکه م ئایا ل گه ل ئیسلامی د گونجیت یان ژی
 ناگونجیت. هیقیین من هه نه و سه ره کیین من هه نه و بۆچوونا من هه ر وه سا
 هه یه، هه تا ب وی ئاستی ئه ز ب به رده وامی دبیزم ئه ف رهفتاری تووندرو و یان
 ژی ئه فی دی، وه کی چاندنا ته قه مه نییان یان قه ده غه کرنا مووزیکی یان ژی ب
 یاسا کرنا سونه تکرنا کچان، ناگونجیت ل گه ل دیتنا من ژ ئیسلامی را، ل ده ف
 ئه وانین هه ری باوه رمه ند و خودان ته قوا و زانست، بۆچوونا من چ توخیب بۆ
 ناکوکیان نه ددانین.

یا ژ خویه ئه م گه له ک بچنه د ناڤ په رتووکیین پیروز و قه گه ر ل ژیده ر و
 شیروقه و به ره فکرنه بۆچوونان، ب به رده وامی دی بۆچوونین ناکوک هه بن. ب
 پشتبه ستن ب هه مان په رتووکان ئه م دکارن کویله تی قه بوول بکه ن یان ژی
 قه ده غه بکه ن، پیروزه لگرتنا ده ستنقیسیین که فن یان ژی هاقیزتتا وان د ناڤ
 ئاگری دا، قه ده غه کرن یان ژی مۆله ت داین ب مه یقه خواری، بانگه وازیکن ب
 دیموکراتیی یان ژی ب تیوکراتیی، هه ر هه موو کۆمه لگه هین مرۆقاتیی زانیه چاوا
 په یدا که ت سه رانسه ری سه دسالان دیمه نین پیروزین کو دهاتنه ل قه له مداین بۆ
 زینگریکرنا ریوره سمین به ر وه خت. ئه ف پرس پیدقی ب دوو هزار یان سی هزار
 سال هه بوو، دا کۆمه لگه هین مه سیحی و یه هودی ب پشتبه ستن ب په رتووکا
 پیروز هزر بکه ن کو رسته په یفا (نه کورّه) دبیت بهیته بجیه کرن ل سه ر سزایی

سیداره دانی ژی. پشتی سه د سالیڼ دی دی بیژن ئە ف پرس گه له ک یا نورماله . ده ق ناهیته گوهورین، بوچوونین مهنه نهوین دهینه گوهورین. ده ق چ گوهرتنان ل سهر راستیڼ جیهانی ناکهت، ژ بلی د ناف دیتن و بوچوونین مه دا. ل ههر سه رده مه کی ژی بتنی رادوه ستیت ل ده ف هنده ک رسته و ب سهر هنده کیڼ دیقه دبووریت ب بی کو وان رستان ببینیت.

بو ئە فی ئە گهری وه کی یا ژ منقه دیاردبیت، چ مفا نینه ژ پرسیار کرن کا راستیا مه سیحیهت و ئیسلام و مارکسیزمی چ دبیتیت. ئە گهر ئە م ل به رسقان دگهرن، نه ک بتنی پشتراستکرنا هنده ک بریارین قه بر، نیگاتیف یان ژی پوزیتیف، ئەوین د بنیات دا د دهروونین مه دا ههین، پیدفی نینه ئە م بکه قنه سهر پشتا جه وه ری باوه ری، به لی پیدقیه ئە م ب دویف ره فتارین خودانین باوه ری بچن سه رانسه ری میژووی.

ئایا مه سیحیهت ب ناقه روکا خو قه لیبۆرینه خشه و ریژی ل ئازادیان دگریت و دیموکراتی تیدا گه له ک یا مشهیه ؟ ئە گهر مه پرسیار ب ئە فی شیوه یی داریشت، ئە م نه چارن د به رسقی دا بیژن (نه). بتنی ئە گهر ئە م بزیقنه قه هنده ک په رتووکیڼ میژووی، دا ئە م ببینن چه ند ئیشکه نجه و ته په سه رکرن و کوشتن سه رانسه ری ههر بیست سه دسالیڼ چووی بناقی ئاینی هاتیه کرن، بلندترین دهسته لاتدارین ئاینی، ههر وه سا پتیا ئیمانداران مفا ژ بازرگانیکرن ب کوئله و دهسته سه رکرن ئافره تان کرینه، ههر وه سا دیکتاتورین هوقانه و دادگه هین پشکینه ر. ئایا ئە ف چه ندا هه نی واته یا کو مه سیحیهت د ناقه روکا خو دا مافخوره و خو په رسته و که قنه پهرسته و نه ی لیبۆرینه خشه ؟ چ جارن، به س ئە گهر ئە م سه حکنه ده وروبه ریڼ خو بتنی ئە م دی ئە فرۆکه بینن په یوه ندیه کا باش یا هه یه ل گه ل ئازادییا ده ربپینی و مافین مروقان و دیموکراتی. ئایا پیدقیه ئە م د

ئەنجامى دا بېژن جەۋھەرى مەسىھىەتى ھاتىە گوھۆرىن! يان گيانى ديمۆكراتىيى
تىدا ھاتبوو قەشارتن د سەرانسەرى نۆزدە سەدسالان دا، دا ئەم د جارەكى دا
بىنن ل نىقەكا سەدساللا بىستى بتنى.

ژبو ئەم تىبگھېژن پىدقىە پرسیار بشىۋەيەكى جودا بەينە ئاراستەكرن: ئايا
ديمۆكراتى د مېژوويا جىھانا بىسلمانتىيى دا داخۋازەكا ھەردەمى بوو؟ بەرسف ب
ئاشكرابى (نا)يە. لى ئايا ديمۆكراتىيى شىايە خۆ دامزىنيت د كۆمەلگەھا مەيا ل
دىف باۋەرى و مىراتەكا مەسىحى دچىت دا؟ بەرسف ب ئاشكرابى ل قىرى (بەلى)
يە، چاوا و ل كىفە و كەنگى ئەقى پىشكەفتنى روودايە؟ دشىاندا نىنە بەرسفا
ئەقى پرسیارى بەيتە دان، ئەو پرسیارا ئەم ب نيازى ب ھەمان شىۋە د دەربارى
ئىسلامى دا بكن، ب كورتى. ھەر ۋەكى وان پرسیارىن بەرى تۆكە، لى ئەو ژ وان
پرسیارايە ئەم دىن بزاقتى بكن بۆ بەرسفەكا بەرعاقلانە بۆ بدەن. ئەز ل قىرى
تېر دىنم ئەز بېژم دامەزراندنا كۆمەلگەھەكا رىزى ل ئازادىيان دگرىت پلە ب پلە
ۋ نەى تەفاق و درەنگ مايى ل گور تەفايا مېژوويى، ئەگەر كەنىسە پشكدارىيت د
ئەقى پىشكەفتنى دا، بخۆ ب گشتى ل دىف ھىلەكا بزاقتى چوويە يا ب چۆرەكى
ژ پارىزگارىيى پتر ژ پالفەدان و ھاندانى، پالفەدانا رزگاربخوازىيى پترىا جاران ژ
كەسین دكەقنە دەرڧەى چارچۆقەيى ھزرا ئاينى ھاتىە.

دبىت ئەقان پەيڧىن من بىن دووماھىكى كەيڧا وان كەسین كو ئاين د دلین
وان دا نىنە ئىنابىت. ل گەل ئەقى ئەز خۆ ناچار دىنم ئەز ب بىرا وان بىنم كو
خراپترىن ئىشېن سەدساللا بىستى ژ دكتاتورى و سەرچەماندى و ژناقبرنا ئازادىي
ۋ رىزگرتنا مرقۇفايەتى نەى يەكسان و پىگىرى تووندرويا ئاينى بوو، لى بەلى ژ
جۆرىن دى يى تووندروويى، ئەوا خۆ ب دوژمنى ئاينى دزانىت و ئەو ژى رەوشا
ستالىنىزمى يە، يان ئاين ل پشنگوھفە دەڧىژىت، ئەو ژى رەوشا نازىزمى و

هندەك باوەرییەن مللەتپەرەستی یێن دی. راستە تووندەرەویا ئاینی، ژ سالیەن
حەفتیان قە، یا بلەزە بۆ تەفاقەرنا سەرمايا خو ژ کارەساتان، لی هیشتا یی
دووڕە ژ ئەقی چەندی.

سەدسالای بیستی ئەمیت فیڕکری کو هیچ باوەریەکا رزگاربخواز بخۆ نینە، هەر
هەمی دبیت ببینە جەیی چەپدانی، هەر هەمی دبیت بەینە گوهورین و شاز ببن و
هەر هەمی دەست ب خوینن، کۆمۆنیستی و لیبرالیزم و ناسیونالیزم و هەر ئیک ژ
ئاینین مەزن و هەتا ب دتقەگەری. هیچ کەسەک دەستزالی نەبوویە ل سەر
تووندەرەوی، ب بەروفاژی ژ، کەس دەستزالی نینە ل سەر مرۆفایەتی.

ئەگەر کو بقییت بۆچوونەکا نوی و ب مفا دانین ل سەر ئەقان پرسیارین
گەلەک هورددین، پیدقیە د هەر قۆناغەکی دا ژ قۆناغین قەکولینی ئەم خودانی
دادپەرەری بن، نەک دورمینی یان خوشتقی یان ئالیگری ئەوین ل گەل نەهیتە
سەرەدەریکرن بن، ئەوا دیارە ل رۆژئاقا بوویە و ل جەین دی خودانی سروشتەکا
دییه.

ل بهراقین دهریا سپییا ناقین و بهرامبر، ژ سه دین سالانقه، بوشایین
شارستانیان هه نه، ئیک ل باکور و ئیکا دی ل باشوور و رۆژه لاته . ئەز بۆ
دروستبوونا ئەقی خه له کی به رفره ه نابم ب ئاخفتنی، لی به لی چ نینه ئەگه
بهیته ب بیرهاتن، چونکی ئەمیت به حسا میژوویی دکهن، هه ر تشته کی
دهستییکه کا هه ی و ریبازه کا ریقه چوونی، ل دووماهیکا ریکی ژی،
پاشگۆتنه کا هه ی. د سهرده می رۆمانی دا، ئەقه هه ره می دهوروبه ر، ئەوین
بووینه پاشی مه سیحی یان بسلمان یان یه هودی، ژییاتیا وان هه بوو بۆ
هه مان ئیمپه راتۆریه تی، سوریا کیتر رۆمانی نه بوو ژ غال و باکورئ ئەفریقا
مسۆگه ر، ژ ئالیئ بۆچوونه کا رۆشه نبیری فه، ئیغریقیه کا رۆمانی بوو پتر ژ
ئه وروپایا ل باکور.

بشیوه یه کی دامارکی هاتنه گوهورین ل گه ل ده رکه فتنا سه رئیک یا دوو
تاینین (ته وحیدی) یین رزگاریکه ر. مه سیحیه ت د سه دسالا چواری دا بوو ب
تاینی فه رمی یئ ئیمپه راتۆریا رۆمانی. پشتی مه سیحیان باوه ریا خو یا نوی
به لاقه کرین، بشیوه یه کی زیره کانه، ب ریکا ته بشیری و نقیژ و نمونه یا

شەھیدین پیرۆز (قدیس)، چەکی دەستەھەلاتی بکارئینان بۆ موکمرنا دەستەھەلاتا خۆ و بشیوہیەکی تەفاقی جھی خۆ ل سەر دەستەھەلاتی بگرن، ئاینی رۆمانیی کە فن ھافیتنە دەرفەہی یاسایی و ئالیگری و ئی یین دووماھیکی بوونە جھی گرتن و ب دویفداچوونی. گەلەک پینە چوو جیھانا مەسیحی گەھشتە سنورین ئیمپەراتوری، ئی خۆراگریا و ئی کیمتربووبوو، چونکی رۆما دکە قیت دبن دریین بارپاران دا، وەکی پەرتووکی کە فن دیژن، ل دەستپیکا سەدسالای پینجی.

و بیزەنتا سانسەری ھزار سالین بەردەوام، بوو پایتەختا رۆژھەلات، ئی ھەول و بزاقین و ئی بۆ زفراندنا ئافاگرنا ئیمپەراتوریەتی بسەرنە کەفتن. جۆستیان شیا بۆ ماوہیەکی بەشەک مەزن ژ زەقیین چۆلکری بزقرینیت، ل ئیتالیا و ئیسپانیا و باکوری ئەفریقیا... ئی رەنجەکا ووندابوو. چونکی دیاربوو دەستپیشکەریا وی یا نەزۆکی بوو، چونکی سەرکردین وی خۆ دانە دیارکرن یین نە ژ ھەژێ بۆ بەرگریکنا زەقیین زفراندی. و ل دەمی وەغەرا دووماھییی کری ل سالا ۵۶۵ی زاینی، بەرپەرەک ھاتە گرتن و خەونەک مر. ئیمپەراتوریا رۆمانی یا مەزن جارەکا دی ناپشکفیت ژ نویفە. و دەوروبەرین دەریا ناقین جارەکا دی دبن ئیک دەستەھەلاتی دا ھەق ناگریت، و خەلکین بەرشەلۆنە و لیون و رۆما و تەرابلس و ئیسکەندریە و قودسی و قستەنتینیە عەریزین خۆ بۆ تاکە حاکمەکی جارەکا دی پیشکیش ناکەن.

پینجەمبەری ئیسلامی (محمد) سلاقین خودی ل سەر بن، پشتی ئەقی ب پینج سالان ژ دایکبویە، ل سالا ۵۷۰ی، ل دەرفەہی تخوویین ئیمپەراتوری، ئی نە گەلەک دوور ژێ. ب بەردەوامی ھاتن و چوونا کاروانا ھەبوو دناقبەرا جھی ژ دایکبوونا وی مەککەھی و ھەبوون شارستانی رۆمانی ل جیھانی وەکی

دیمه شق و تہدمور، زیدہ باری ئہقی، ہمان رھوش ہہ بوو ل سہر
ئیمپہ راتوڑیا ئیرانا ساسانی ژی یا ہہ فک بۆ رمانیان کو ئہ و ژی دبن
ہہ رھشہ یین پیکدادانین دہرہ کی دا بوو.

ئەز ب ئنیہ تا شیرۆفہ کرنا دیاردہ یا سوڤیزم و ئاینی، ئەوا پە یاما ئیسلامی
پی ہاتی نا پە یقم، چونکی دہرکہ فتننا وی دچیتہ دبن یاسایین ئالۆز و
ھووردبین دا. لی ل سە دا سە د قالاہیہ کا ژ ہہ ژی ہہ بوو، ہہری کیم ژ بواری
بۆچوونا سیاسی قہ، بۆ ہہ لگیرسانا ہہ موارہ کی نوی. چونکی جارا ئیکی ژ
بہری شہش سە دسالان، واتہ ژ بہربانگا میژوووی ل دیف پیقہری بیرا
مرۆقايہ تی، سبہرا رۆمایا مەزن نہ دەستہ لبوو، ئەقی ہیلایہ گەلە ک مللەت
ئازاد و سیوی ژی بمین.

ئەق بۆشایی، یان پیدقییہ ئەم بیژن ئەق دہرگہ! مۆلەت قہ کر بۆ
بہرہ لاقہ بوونا ھۆزین جیرمانیان د ناقتہ وروپا را، بۆ داگیرکرن و گرتنا
ہندە ک زەقیان ئەوین پاشی ہاتنہ بناقکرن ساکس یان شاہینہ یا فرہنگ،
ئەوہ بوو ژی ری دایہ ھۆزین گزیرتا عہرہ بی بۆ بجیہکرن دہرکہ فتنہ کا دیار
بۆ دہرقہی چۆلا رەسەن. ئەق نشتہ جیہین چۆلی (بدو) ہەتا ئەقی دەمی د
پەراویژا میژوووی دا ژیان دکرن، د چەند دەہ سالہ کان دا، گەہشتنہ ئاستی
بہرفرہ ہکرن دەستہ لاتا خو ل سہر زەقیین دریزدبن ژ ئیسپانیا ہەتا ب
ہندستانی. ہہر ہمی ب شیوہیہ کی گەلە ک ریخستنکری، ب شیوہیہ کی
ریژہی ژی ریزل ئەوانین دی ژی دگرت و ب بی پیلین تووندوتیژہ کا بی
بہرامبەر.

ئەز نابیزم ئەق فتوحاتین ہەنی وەکی ریپیقانہ کا ئاشیتیانہ بوون. یان
جیہانا ئیسلامی وەکی بہہشتہ کی ژ لیبۆرینی بوو. لی رەفتار ل دیف

سه دسالا خو دهينه نرخاندن. بي گومان ئيسلامي مفايه كا نه ريتي ژ هه بوونا
 ئاليگريين ئايينين دي بين ئيگرتي ل سهر زه فيين دبن كو نترول وئ دا ديتيه
 و دبیت ئەوین نه ل گه ل من د ئەقان بوچوونان دا بيژن، بو چيه شانازي ب
 ليبورينا بهري ببهن و رهوشا نوکه يا ل بهر چاقايه؟ و ژ ئاليه كي فه ئەز لوما
 ژ وان ناکه م. به هيه كا ژ بهر ئيگچويه ئە گه ر ئەم بزانن ئيسلام د سه دسالا
 ههشتان دا ليبورين به خشبوو، ل ده مي ئە فرۆکه ئولدار دهينه فه کوشتن و
 رهوشه نبير ب خه نجرا دهيته کوشتن و ئاگر دبارينن ب سهر گه شتيران دا.
 ئارمانجا من ئەو نينه ئەز کاره ساتين روژانه ب سهر چاڤين مه فه دبارن ژ
 دهنگوباسان فه شيرم، ژ جه زائير، کابول و ته هران و سه عيد ل مصري و
 ده قهرين دي. ئارمانجا من گه له ک يا جو دايه ژ ئە في چه ندي. ئەز سه سدکه م
 ب ئەشکه رايي راگه هينم بو هين مه ره ما من ناسبکه ن. ئەوا ئەز خه باتي ل
 دژي دکه م و دي بهره وام بم ل سهر، ئەو رامانا دبيژيت کو دوو ئايينن دژيه ر
 هه نه، ئاييني مه سيحي يي تاييه ت ب فه گوهاستنا مؤديرنيزمي و ئازادبي و
 ليبوريني و ديموکراتيي، و ئاييني ئيسلامي يي تاييه ت خو ته رخانکري ژ
 ده ستپيكي فه بو ده سته له بووني و تارييتي. ئە فه پرسه كي گه له ک خه له ته و
 جه ي مه ترسيي يه و دبیته ئە گه ري نه زوکبوونا هه ر ده ستپيشکاريه کا
 پاشه روژي بو به شه كي مه زن ژ مروڤايه تبي.

هيچ روژه كي من ئاييني باب و باپيران ژ ده ست نه دايه، ئەز ئە في ژيياتي
 هه لدگرم و نه ي دوو دم دانپيداني بکه م ب کارتیکرنا وئ ل سهر ژيانا من.
 ئەزي ل سالا ۱۹۴۹ئ ژ دايکبووي ژ بواري نافه روکي فه، من بتني
 که نيسه يه کا ليبورينبه خشا ريژه يي يا ناسکري، پيچه كي فه کريه ل بهر
 دانوستاندني و دشيت ل خو بزقريت و ديفچوونا خو بکه ت. هه ر چه نده ئەز

ئەي خەمخورى باوەريى مە و ل پيش ھندەك ھەلوئىستان يى ب گومانم تيدا . ئەز ئەقى ژيياتىي وەكى دەولەمەنديەكى و قەبوونەكى دبينم، نەك وەكى دابراھەكى، ھەتا ئەز پرسىيار ناكەم ئايا كەنيسە من وەكى باوەرمەندەكى دبينيت يان نە ، چونكى باوەرمەند ل ديف بۆچوونا من ئەو مرووقە يى باوەريى ب ھندەك ژ نرخين ئەز بكورتى وەسا بيژم: روومەتا گياندارى مرووقى و يا مايى ژى نەپترن ژ ئەفسانە يان ھيقيان دئينم .

ئەق ھەمى دا ئەز بيژم وەكى دياردبیت دەرفەت ھەيە بچينە كەنيسى جار و بار . ئەگەر ئەز بەرى سەد سالا ژ داىكبوويا ، ئەز دبيژم يا پتر من دى پشستا خو دابانى ، ل ديف نرخاندنا من يا وي دەمى ، دا بيژم ئەو بشيوەيەكى ئىكجارى ھزرا پيشكەفتن و ئازادىي قەبوولناكەت ، ب ئىك جارى خو داىە د گەل گرتيبوون و ھشكاتىيا ھزرى . بۆ ئەقى چەندى ژى ، گەلەك يى فەرە رەفتارين زەلامان و دەزگەھان بەينە نرخاندن ل ديف بۆچوون و بياقى ميژوويى . ئەز وەكى گەلەك كين دى ، يى د بزديامە ژ ديتن و بەيستنا روودانين ئەقرو ل جىھانا ئىسلامى دقەومن . لى بەلى يا من پتر دلکوڤان دكەت ژى ، ديتنا ھندەك مرووقيت گەلەك دلخوش بەرامبەرى ئەقى رەوشى و ئەو بريارى ددەن لسەر بويەرين ژيياتيا وان دزقریتە قە سروشتى ئىسلامى و ئەق چەندا ھەنى ناھيتە گوھورين ھەتا ھەتايى .

ھىچ ئاينەك نينە يى شووشتى ژ تووندرەويى ، لى ئەگەر ئەم ھاتين بۆ جوداكرنا ئەقان ھەردوو ئاينين (ھەقركين ئىك و دوو) دى بۆ مە دياربیت كو ديمەنى ئىسلامى نە وەكو گەلەك خراب دەيتە دياركرن . ئەگەر باب و باپيرين من بسلامنبن ل وەلاتەكى رزگاركرى ژ ئالىي سوپايين مەسيحيان قە ل شوونا ئەو مەسيحينە ل وەلاتەكى رزگاركرى ژ ئالىي سوپايين بسلامانقە . ئەز

باوهرناکه م ئەو شیا با بۆ ماوی چوارده سەدسالان ل باژیر و گوندین خو پاراستنا باوهرییا خو کربا. بسلمانین ئیسپانیا و صقیلیه چ ب سەری وان هات. هەتا ب یی دووماهیکی بەرزەبوون، هاتنە قەکوشتن یان ژى کۆچکرن یان ژى ب خورتی بوونە مەسیحی.

د میژوويا ئیسلامی و هەر ژ دەستپیکى قە شیانین پیکفە ژیانى ل گەل ئەوین دی هەیه. ل دووماهیکا سەدسال بووری د ناڤ نشتە جهین ئیستانبوئی دا هەبوون، پایتەختا هیزا ئیسلامی یا سەرەکی، ژۆرینه یا نهی بسلمان پیکهاتیبوون ژ یونان و ئەرمەن و یەهودیان. ئایا دەلیقه هەیه ئەم هزر بکەن د هەمان سەر دەمی دا کو نیقه ک خەلکی پاریس یان ژى لەندەن یان ژى قییه نا، یان بەرلین نهی مەسیحین، بسلمان یان ژى یەهودین؟ هەتا ئەفرۆکه گەلە کە سین ئەوروپی مەندەهۆش دبن دەمی گوھ ل دەنگی بانگی دبن د باژیرین خو دا.

ئەز چ بریاری نادەم، بتنی رۆندکەم کو د میژوويا ئیسلامی دا روودایە پراتیزەکرنەکا دەمدریژ یا پیکفە ژیان و لیبوورینی. ب لەز ژى ئەز دبیزم لیبوورین جهی زامەندیا من نینه، ئەز ناخوازم ئەوین دی ل من ببوورن، بەلی ئەز داخواز دکەم ئەو من هاوالاتیه کی خودان مافین گشتی ل قەلەم بدەن سەرەرایى بۆچوون و باوهریا من. ئەگەر ئەز بسلمانیم، یان یەهوودیبم ل وهلاته کی خودان ژۆرینه یا بسلمان، یان بسلمانیم ل ناڤ مەسیحی و یەهوودیان، هەر وهسا ژى ل دەمی ئەز خو بی ئالیگریا هیچ تاینه کی ددانم. ئەو بۆچوونا دبیزیت کۆمەلین (پەرتووکی) واتە پەرتووکا پیروز، پیدفیه بچنە دبن پاراستنا بسلمانان دا ئەفرۆکه نهیا مەقبوولە، چونکی ئاریشه

په یوه نډیداره ب ره وشه کا کیم و هیچ روژه کی ژ سقکاتی و ئیهانی بی پار نه مایه .

لی به لی پیدقیه لیکدانه ک بو تشتی پیدقی بهیته کرن، ئیسلامی (پرؤتوکوله کا لیبوورینی) دانایه ل سهرده می کومه لگه هین مه سیحیان بو هیچ تشته کی لیبوورین نه بوو. نه ف پرؤتوکول بو گه له ک سه دسالان فه کیشا و د جیهانی ب گشتی دا یا هری ب شیوه یی پیشکه فتی بو پیکفه ژیانی بوو. دبیت تۆکه ده ستپیکریه ئاشکرا دبیت ل نه مستردام، ل نیقه کا سه دساله حقه ده می دا، یان پشتی هنگی ب کیمه کی ل ئینگلتر، هه لویتسه کی نیزیکی تیگه هشتنا مه یا نه فرۆکه ل دور ئازادیا ووزدانی ده رکه فتی، نه فال دووماهیکا سه دساله هژده می بوو، ل ده می زه لامه کی وه کو کوندورسیه مه دحی رزگاریکرنا یه هودیان ددا و بتنی ل نیقه کی دووی ژ سه دساله بیستی و پشتی کاره ساتین مه زن نه وین به رنیاس ده ستپیکی ب جهی کیمینه بین ئاینی د دلی نه وروپایا مه سیحی دا، هه ستکرن ب ره نگه کی دیار و دبیت ژی نه م هیقی بکه ن کو نه و دووماهی بیت .

نه و پرؤتوکولا لیبوورینی نه و ده سته له بوو د وه لاتین بسلمان دا نه فرۆکه ناگونجیت ل گه ل پیقه رین نوی. ئایا هاتیه نویژه نکرن و جاره کا دی گونجاندن؟ د بواری ناقه روکی دا، نه . هه تا نه م دشین بیژن نه و پره نسبیین لیبوورینی، ل شوینا بداننه ل جهه کی ژ هژی و بگونجیت پتر ل گه ل چاقه ریکرنا خه لکین سهرده می، جاره کا دی هاتنه ل بهر چاقه وه رگرتن، دا جهی خو ژ ده ست بده ن. د ئاسته کی دا جیهانا ئیسلامی پشتی یا ل سه ری ئستوونا لیبوورینی ده ات، چوو پشتی و دووماهیکی. نه ف کوده تابه د

ته رازيبيا هيذا رهوشتي دا ل ناقبه را باكور و باشووري نافه راست، گه لهك يا نوويه و نهى ته قافه وهكى ئەم باوه ردكه ن.

ل قيره ژى دوو بوچوون هه نه پيئتي ب راكرنا وان هه يه . بوچوونا ئيكي
ئه وا ل به رامبه ري ئە نجامين ميژوويي (يا ئه ريئي ب گشتي) يا جيهانا
ئيسلامي د بابه تي ليبووريني دا، پيلين تووندوتيزي يا نوكه بتني چه پدانه كا
تپه ره . و ئه وا پشتا خو گريده ت، به روفاژي بي ئيكي، به ره ق تووندروه يا
نوكه بو هه لويسي كه فن بهيته پيش و ب بيره اتنين ب شيوه يه كي بي واته
قه . هه ر دوو هه لويست ل ديڤ بوچوونا من وهخت ده رياستكرنه . يا ژ من قه
ميژوو دده ته دياركرن ب ئاشكرايي، ئيسلامي ده رفه تين مه زن هه نه بو
پيگه ژياني و تيگه ليه كا به ره مهينه ر ل گه ل ره وشه نيريين دي، لي ميژوويا
پتر نوي دده ته نيشاندان ژى شوونده مامين هه يه، ئە ق شيان ژى بو ماوه يه كي
دريژ بتني دي شيان مينن.

دبيت ژى ئە ز زيده بچم ئە گه ر كي مه كي موكميي بكه م ل سه ر سالوخان لي
ب زه حمه تيغه : ئە گه ر مه ميژوويا جيهانا مه سيحي ل گه ل يا جيهانا ئيسلامي
ليگدا، ئە م دي بينن ژ ئاليي ئايني تووندروه قه بو ماوه يه كي دريژ و
ته حملوكرنا ئيغرائاتين توتاليتاريا يا ئاشكرا، لي پيچ پيچه هاتيه قه گوهاستن
به ره ق ئاينه كي قه كرى . ژ ئاليي دووه مقه ئاينه كي په ياما قه كريبووني يا
هه ي، لي به لي پيچ پيچه هاتيه ژ ريكي ده ريخستن به ره ق ره فتارين تووندروه و
توتاليتاريتي .

ئە م دشين گه لهك نمونه يان بدن و ئاماژي بدن ب چاره نقيسا مانوييان
قه، پاشي هوغونوتيبان يان يه هووديان، و دياركرنا دانوستاندنا ل گه ل ئە وين
دهينه هژمارتن ژ (هراطقه) يان ژى ئە وين جودابووي، يان بي مرتد ژ هه ر دوو

جیهانین ب ئیکبووی. ئەق پەرتووک نە ی پەرتووکا میژوو و نە ژ ی تۆمارا
ناکۆکیایە. پەرسە کا بتنی بالا من مژویل دکەت ل دەمی ئەقان هەردوو بابەتان
لیکدەم: بۆچی پێشکەفتن ل رۆژئاقا باشبوو هەتا ئەفی ئاستی و
هیڤیشکەستی بوو د جیهانا ئیسلامی دا؟ بەلی ئەز دەستنیشان و موکم
دکەم: بۆچی رۆژئاقا، ئەو رۆژئاقایا خودان میژوویە کا درێژ ژ تووندرووی و
گەلە کا ب زەحمەتبوو ب بەردەوامی پیکفەژیانی بکەت ل گەل ئەوی دی،
ناسکر چەوا دشیئ کۆمەلگە هیئ ریزی ل دەربڕینا ئازاد بگرن بەرەم بیئیت.
ل دەمی جیهانا ئیسلامی ئەوا پیکفەژیان پراتیزە کربوو بۆ سەردەمی درێژ
ئەفرۆکە دیاردبیت وەکی وارگە هی تووندرووی.

دبیت ئەم تیگەهشتبن، ئەز نه ل ژیر دەستی وی بۆچوونا بەرفره ه و بەرفه لاق ل روژئاقا دەمه، ئەوا گەلهك ب هيسانی د ئاینی ئیسلامی دا دبینیت ژیدەرا هەر هەمی خرابیا بوویه جهی زەرەر و زیانین کۆمه لگه هین خو. هەر وهسا ژى ئەز باوه رناکه م وهکی بهری ژى مه گوتیه چاره نفیسا باوه ریه کی بهیته ژیکجوودا کرن ل گەل ئالیگرین وی. بۆ من دیاره ئەم پتريا جاران زیدە رویی دکەن د کارتیکرنا ئاینان ل سەر ملله تان ل هەمان دەمی دا ئەم پشتگو هفه دهافیژن، بهروفاژی، کارتیکرنا ملله تان ل سەر ئاینان.

زیدەبارى ئەفی چه ندی، ئەفه راسته ل سەر هەمی باوه ریا. ئەگەر مه مافی هندی هەبیت ئەم پرسیار بکه ن کا کۆمۆنیستی چ ئینایه سه ری روسیا، گەله کا فه ره و ب مفایه ژى ئەم بزانه کا روسیا چ هینایه سه ری کۆمۆنیستی و ئەف باوه ری دی چاوا پیشکه فته بانه و جهی خو یی ژه ژى گرتبا د میژووی دا و کارتیکرنا وی ل سەر هەمی هەریمین جیهانی، دی جودابا ئەگەر سه رکه فته ل ئەلمانیا، یان ئینگلتر، یان ل فره نسا ل شوینا روسیا و صینی. ل سه دا سه د ئەم دشین هزریکه ن کو ستالینه کی دی

ژدایکبووا ل هیدلبرغ یان ل لیدز یان ل بوردو، لئ به لئ ئەم دشین هزر بکه ن
ژی کو چ ستالینه ک ژی په یدا نه دبوو.

د هه مان ریکی دا، ئەم دشین پرسیارا، کا دی چاوا با مه سیحیه ت ئە گەر
سەرکه فتنا وی نه ل رۆمابا، و زه فی نه گرتبا ل جهی دۆرپیچکری ب یاسایا
رۆمانی و فهلسه فه یا یونانی، ئەو هه ردوو بوارین ئە فرۆکه دهینه هژمارتن
وه کی ده رازینکا که لتوورا رۆژ ئافایا مه سیحی، سەر هندی را کو هه ردوو بوار
گه هشتبوون لووتکه یا خو به ری به ربانگا ده رکه فتنا مه سیحیه تی ب گه له کی.

ل ده می ئەز ئە فان تشتین ئاسای دبیژم، مه ره ما من ئە وه نینه ئەز
ئینکارا باشیین برایین خو یین رۆژ ئافا د ئاینی دا بکه م، لئ به لئ ئەز دخوازم
بیژم ب هیسانی کو ئە گەر مه سیحیه تی ئە وروپا ئافا کریت، ئە وروپا ژی
مه سیحیه ت دایه ئافا کرن. ئە ف مه سیحیه ت ئە فرۆکه، ئە وه ئە وا کۆمه لگه هین
ئە وروپا دایه ئافا کرن. وه رچه رخان تیدا په یدا بوویه، که ره ست و بیر و هزر و
مه سیحیه ت خو ل گه ل خو فه گوهوریه. چه ند جار ان که نیسه یا کاتۆلیکی
هه ست پیکریه ئە و یا د مه ترسیی دا و هاتیه خاپاندن و ته په سه رکرن! چه ند
جارا زه ند و به ندین خو بادایه، دا ل دژی فه گوهورینین به روفاژی ژ باوه ری
و ره وشتین باش و قینا خودایی ده رکه فیت و دره نگ بیخیت. پتريا جار ان ژي
ونداکریه، ل گه ل هندی ئە و مفادار بوو ب بی کو ئە و بزانیته. نه چار بوو بۆ ل
خۆزفراندنی رۆژانه به رامبه ری زانستی سه رکه فتی یی هه فرکیی ل گه ل
په رتووکین پیروژ دکه ت، ل به رامبه ری هزرین کۆماری و گلوبالیزمی و
دیمۆکراتیی، ل به رامبه ری ئازادییا ژنی و ریشالین کۆمه لایه تی یین
په یوه ندیین ره گه زی به ری شویکرنی، ژدایکبوونین ده رفه ی هه فرینیی و
قه ده غه کرنا دوو گیانیی، ل به رامبه ری هزار و هزار (بودعه یین شه یتانی فه).

هەر و هەر که نیسه یی دهست ب هسکاتیی دکر بهری کارکرن ل دیف لوژیک و میژکی و بهری خو بگونجینیت.

تایا خو ئینکارکریه؟ مه گه له ک جاران ئەهه هزر یا کری، سپیده ژی دی هنده ک هه لکه فت هه بن ئەم ئەقی گومانی ژ خو بکه ن. ل گه ل ئەقی راستیی کومه لگه ها روژتاقا وه سا چیبوویه، ب هزار دربیین ئزمیلی یین سقک، که نیسه یه ک و تاینه کی هه ژی پیقاژویا مروقی د (مغامرة) یا وی یا سهیر ئەوا ئەفرۆکه ژیان دکه ت.

کومه لگه ها روژتاقا که نیسه و تاینی پیدقی بو خو داهینان، ئەهه په یقا (پیدقی) ب به رفره هترین شیوه ژ واته یی ب کاردئینم، واته نافه روکا پیدقا روحی. هه هه می کومه لگه هی به شداری تیدا کر، ب ئیماندار و نه ئیمانداران فه و ئەو که سین پشکداری د پیشقه برنا هزران دا کرین ئەو به شداری ئەقی پیشکه فتنا مه سیحیه تی بوون. ئەو هیشتا ژی به شداریی تیدا دکه ن چونکی میژوو یا به رده وامه.

هه ره وه سا ژی ل جیهانا ئیسلامی دا، کومه لگه هی ب به رده وامی تاینه ک داهینایه یی ب سه ر وینه و بوچوونین خو فیه. زیده باری ئەقی ئەهه وینه نه هه ره هه مان وینه بوو ژ سه رده مه کی بو سه رده مه کا دی و ژ وه لاته کی بو وه لاته کی دی. ل ده می عه ره ب ب سه رده که فتن و هه ست ب وی چه ندی دکرن کو جیهان بو وایه، باوه ربیا خو ب گیانی لیبوورین و فه کریبوونی نیشان ددان، بو نمونه، ده ستپیشکه ریه کا به رفره کرینه، ئەهه ژی وه رگیژانا که له پووری یونانی و هه ره وه سا یی فارسی و هندی، کو ری ک دایه گولفه دانه کا زانستی و فه لسه فی رووبده ت. ل ده سپیکی بتنی ته قلید و کوپیکرنبوو، پاشی ویره کی نیشانان د داهینه ریی دا، د ئستیرناسیی، کشتوکالی، کیمیک،

نوژداری و بیرکاری دا، هر وهسا د ژيانا رۆژانه دا ژى هونهرى خوارن و
لبه رخوكرنى و خه ملاندنا هۆزانى و سترانى. ههتا ماموستايين مؤدهيى
هه بوون، زرياب ژى ب ناقدارترينين وانبوو.

ئه و ماوهيه نهى كورتبوو. تيدا به غدا و ديمه شق و قاهيره و قورتوبه و
تونس، ژ سه دسالا حهفت و ههتا ب سه دسالا پانزدى، زانايين مه زن و
هزرقانين مه زن و هونه رمه ندين بهر كه فتي ناسكرينه، زيده بارى كارين مه زن ل
ئه صفهان و سه مه رقه ند و ئستانبول ههتا سه دسالا حقه دهى، جارنا دويرتر
ژى پشتى وي. نه بتنى عه رهب به شداربوون د ئه قى بزاقى دا. ئيسلام يا
قه كريبوو ژ پينگافين خو يين ئيكه م قه، بى سنور، ل سه ر ئيرانيان و
توركان و هنديان و بارپاران، بى سه رى وهكى هندك دبينن، چونكى عه رهب
خو دؤرپيچكرى ديتهن و دهسته ه لاتدارى ب زوى ژ ده ستدان د دلى
ئيمپه راتوريا كو قه كرين. ئه قه بوو باجا دنقه گه رى ئه وا ئيسلامى بانگه وازى
كرى.

جارنا كۆمهك ژ چه كدارين توركمه نان، خو بهرددانه خوار ژ رۆزانين ئاسيا
نافين، ههتا د گه هشتنه ده رازينكا به غدايى دبوونه بسلمان و دگوتن (لا اله
إلا الله محمد رسول الله)، كه سى ئه و وي ره كى نه بوو ژيياتيا وان بو ئيسلامى
قه بوول نه كهت، ل هه مان ده مى داخوازا پارا خو دكرن ژ دهسته لاتى ل گه ل
خير و خيراتى، ب دلگه رمى قه دهاتنه بشيو ازيكرن ئه وين دهاتنه هيدايت
كرن پتريا جارن. رۆنبوو كو ئه قه هه لويسهت جارنا مالوي رانكرنه، ژ بياقى
بوچوونا ئارامى و ته ناهييا سياسى قه، لى كيژ ده وله مه نديه ژ بوارى بوچوونا
كه لتووريقه، ئه گه ر باشترين ميژيين ژ سنورين رويبارى سند و ههتا
ئاتلانتيك، شيا بن گولقه ده ن د لاندكا شارستانيا عه رهبى دا. نه بتنى د نا ق

تالیگریڻ ٿاينی نوي دا، گه لڪ مه سيحي دانه بڪارئينان بؤ هاريڪاريڪرنی د
وهريگيراني دا، چونڪي ٿوان زماني يوناني باشتري دزاني و نيشانهه كا گه لڪا
گرنڪ، ڪوري مهيمون بؤ خو زماني عه رهبی هه لبرارت بؤ نقيسينا (دلالة
الحائرين) يا دهيت هژمارتن ژ گرنڪترين شوينوارين بؤ چوونا يه هودي.

ٿه ز ناخوازم بيژم ٿه و ئيسلاما من توڪه وينه ڪري، ٿه و ئيسلاما بتني يه،
يا راست، نه ٿي دهربريني ژ باوهريي دکه ت ژ تاليبانا پتر بؤ نمونه. چونڪي
من نه ٿيايه ٿه ز سالوخين ئيسلامه كا تايهت بدهم. ٿه ز د چهند ريژه ڪان دا،
گهريامه ل ناف سه دسالا و باژيران ڪو ئيسلامي تيڊا ب هزارين وينه يان خو
نيشاندايه. به خدا د سه دسالا نه هي دا پر بوو ل چالاڪفاني و ٿياني، د سه دسالا
دهي دا بوو ب ڪول و دل ئيش و گرتي و بي شهنس. قورتوبه د سه دسالا
دهي دا، ل بلنداھيا خو دهبوو، ل دهستيڪا سه دسالا سيژدهي بوو ب
بريارگه ها تووندريه وي. له شڪه رين ڪاتوليڪان به ره ف ڪه فتبونو ري، بؤ
دهست داننه سهر د نيزيڪ دا، زي ره ٿانين مي رخاس دهنگين جودا تيڊا
قه بولنه دڪرن.

ره فتاره ڪه ٿه م دشين د هنده ڪ سهرده مين دي دا ٿي ببينن، ژ ٿه ٿان
سهرده مان ٿي، سهرده ما مه. چه ندين ڪومه لگه ها ئيسلامي هه ست ب
باوهريي ژ خو بڪه ت، پراتيزه ڪرنا فه ڪريبووني پتر دهيت نياسين. ٿه و
وينه يي ٿه م دگه هنه ٿه نجامي ل دور ئيسلامي د وي ده مي دا، چ په يوه ندي ل
گه ل وينه يي ٿه فروڪه يي ڪاريڪاتوري نينه. ٿه ز نابيژم وينه يي ڪه ٿن باشتري
دهربريني ژ په يامي ئيسلامي دکه ت، به لي ٿه ٿاين، ب زمانه ڪي گه لڪ
هيسان، وه ڪي هه ر ٿاينه ڪي و باوهريه ڪا دي، د هه ر سهرده مه ڪي دا مور و
ٿيمزا زه مان و جهي بخوفه وهر دگريت. ڪومه لگه هيڻ ژ خو ب باوهر دهينه

دياركرن د ٽاينه ڪي ڙ خوب باوهر و ٽارام و ڦه ڪري دا و ڪومه لگه هيئن دل نيگه ران دياردين د ٽاينه ڪي ترپسنوڪ و گرتي و عيجز دا. ڪومه لگه هيئن ديناميڪي د ئيسلاما ديناميڪي و داهينهر و ٽافرئينهر دا دياردين، ڪومه لگه هيئن تهزي و راوه ستيايي دياردين د ئيسلامه ڪا تهزي و راوه ستيايي يئ بؤ ڪيمترين گوهورين دهست ب شورهي دڪهت.

لي ڪا ٽه م دهست ڙ ٽه فان ناڪوڪيئن سفڪڪهر ل دووماهيڪي دا به ردهن، يئن د ناقبه را چاوانيا ٽايني (باش) و ٽايني (خراب) دا، بؤ بچنه د دانه نياسيين پتر دهستنيشانڪري دا. ل دهمي ٽه ز ٽاماري ددهم بؤ ڪارتيڪرنا ڪومه لگه هان ل سهر ٽاينان، ٽه ز هزرده ڪم بؤ نمونه، رهوشا هيترشڪرنا بسلمانين جيهانا سييه م ب تووندوتيزي ل سهر روڙٽاڦا، نه ڙ بهر ڪو ٽه و بسلمانن و روڙٽاڦا مه سيحيه، به لي ڙ بهر وي چهندي ڙي، چونڪي ٽه وهه ڙارن وي دبن دهستان دا و سهريچڪرينه، لي روڙٽاڦا دهوله مهند و بهيزه. من نفيسييه (ڙي) به لي مه بهستا من (ب تايه ته). چونڪي دهمي ٽه ز ديمه نين بزاقين ٽو صوليين ئيسلامي دبينم، ٽه ز زووب زوو تيدگه هيڙم ڪارتيڪرنا جيهانا سييه م ل سالين شيسان دا ل سهر گوٽارخويني و شيوازان. بهرام بهر ٽه ڦي ڙي من ڦه ڪولين ييت ڪرينه د ميڙوويا ئيسلامي دا، ييت گهله ڪ دريڙ، من باب و بابيرين سه د ل سه د ڙ ٽه ڦي چهندي را نه ديتن. ٽه ڦ بزاقين هني نه ٽه نجامه ڪا ته ڦاڦ يا ميڙوويا ئيسلامييه، ٽه ڦه به رهه مين سه رده ما مهيه و نه ٽارامي و چه پدان و پراتيزه ڪرن و بي هيڦي بوونا ٽه ڦي سه رده مي به.

ٽه ز ل ڦيره گفتوگويي ناڪه م ل سهر باوه ريبا وان و پرسيارا وي چهندي ناڪه م ڪا دگونجيت ل گه ل ئيسلامي يان نه، چونڪي بهري من گوٽيه و باوه ريبا خو ل دور ٽه ڦي شيوازي ڙ پرسياران. بتني ٽه ز ديڙم، ٽه ز ب

ئاشكرايه كا بهر ئاقل دىنم ئەو تىشى ئەڭ بزاڭ دكەنە بەرھەمىن سەردەما مەيا
 ب تىكەل و دىنم بشىۋە يەكى كىمتر ئەو تىشتىن وى دكەنە بەرھەمى مېژوويا
 ئىسلامى. ل دەمى ئەز ئايەتوللاھ ئەلخومەينى دىنم يى دۆرپىچكىرى ب
 زىرەقانىن خۆ (الحرس الثورى) و ئەو داخووزى ژ مللەتى خۆ دكەت پىشتا خۆ
 گرېدن ب ھىزا خۆ يا تايبەت و لەعنەتى ل شەيتانى مەزن دەھىنىت و سۆزى
 ددەت بۆ ژناقېرنا ھەر شوپىنە كا كەلتوورا رۆژئاقايى، ئەز نەشىمە خۆ كو
 نەھىتە بىرا من پىرەمىر ماوتسى تونغ، سەرھەنگى شۆرشا رەوشەنبىرى، يى
 دۆرپىچكىرى ب زىرەقانىن خۆ (الحرس الاحمر) و ئەو لەعنەتى ل پىلنگى ژ
 كاخەزى يى مەزن دەھىنىت و سۆزى ددەت ھەر شوپىنوارەكى ژ رەوشەنبىرىا
 كاپىتالىست ژناقېبەت. براستى ئەز ناپىژم ھەر دوو وەك ئىكەن، بەلى ئەز
 گەلەك تىشتىن وەكى ئىكەن د نابقېرنا وان دا دىنم، ل ھەمان دەمى ھىچ
 وپنە يەك ژ مېژوويا ئىسلامى، خومەينى ب بىرا من ناھىنىت. زىدەبارى ئەقى
 ژى، ئەز گەريام ب بى مفاو، و من ھىچ نەدەت د مېژوويا جىھانا ئىسلامى دا
 كىمترىن ئامازە بۆ ئاقاكرنا كۆمارەكا ئىسلامى و نە ژى بۆ رابوونا شۆرەشەكا
 ئىسلامى...

ئەوا ئەز راپەرىنى ل دژى دكەم ل قىرە، ئەو دابا مە بۆ خۆ گرتى، ل
 باكور وەكى ل باشوور، ل دەڭ چاقدىرىن دوور ھەر وەكى ل دەڭ ئالىگرىن
 خوينگەرم، ئەو ژى ئەم ھەر رووداوەكى د وەلاتەكى بىسلان دا چى بىت
 دىخنە دىن ناڧونىشانى (ئىسلامى) دا، لى ھندەك فاكتەرىن دى كارتىكرنى
 ژى ل سەر دكەن و دەھنە شىرۆڧەكرن ب شىۋە يەكى باشتر ئەو روودان. ھىن
 دىن دەھ بەرگىن مەزن بخوینن ل سەر مېژوويا ئىسلامى و دەستپىكرنا
 ئىسلامى، ھىن تىشتەكى تىناگەھن ل دۆر ئەو تىشتى ئەڧرۆ ل وەلاتى جزائىر

رووددهت، دهه به رپه پان ل سهر داگیر که ری و رزگار یخوایی بخوینن، دی
بشیوه یه کی با شتر تیگه هن.

ئەز ئاخفتنا خۆ يا كورت ب دوماهيك دئينم، بۆ بزقرمه قە تەوهرى خۆ يى سەرەكى، ئەو ژى، ئەم پترىا جاران جەهەكى گرنگ ددنه كارتىكرنا ئاينى ل سەر ملله تان و ميژوويا وان، كيتر سە حدكە نه كارتىكرنا ملله تان و ميژوويا وان ل سەر ئاينى. ئەز دزانم كو كارتىكرن يا بەرامبەرە. چونكى كۆمەلگەھ ئاينى دروست دكەت ئەو ئاين ژى ژ ئالىي خۆ قە كۆمەلگەھى دروست دكەت، ل گەل ئەقى چەندى دەيتە تيبينىكرن ريبازە كا هزركرنى مە دبیتە بەرەف ئەم ئىك ديمەنى بتنى ببينن ژ ئەقى دىالكتىكى و ئەقە دبیتە ھۆكارى شيليبوونا ديتنن مە ژ پرسگرىكان را.

ھندەك مروؤ ژى دوودل نابن چ جاران د تاوانباركرنا ئىسلامى ژ بەرپرسىاريا بۆ ھەمى كارەساتين ھاتينە نياسين و ھيشتا ژى دەينە نياسين ژ ئالىي كۆمەلگەھين ئىسلامى قە. ئەز بتنى رەخنى ل ئەقى بۆچوونا زولمكار ناكەم، بەلى ئەز دبىژم ئەقى بۆچوونى ھىلايە روودانين جىھانى ب تەقافى نەھينە تيگەھشتن.

بهري گه له ك گوتن و تشتين وه كي ئه قى ل سهر مه سيحيه تى ل
سهرانسهرى سه دسالان هاتنه گوتن و كرن، بهري بهيتته قه ديتن ل
دووماهيكى دا ئه و دشىت خو به ره ق پيشقه ببیت. ئه ز يى د وي باوهرى دا
هه مان تشت و دهرهت بو ئيسلامى زى هه يه و ئه ز باوهر دكه م هنده ك كه س
يى ب گوومانن ل سهر هندى. ئه ز باوهر دكه م هيشتا مه پيتقى پتر ب
وهختى هه يه، گه له ك ژ وهختى. دبیت زى چه ند نفشه ك، بهري ئه م بگه هيژنه
به لگه يه كي روڻ ل سهر ئه قى ديمه نى ئه فرۆكه بو مه ئاشكرا دبیت ل جه زائير
و ئه فغانستانى و ل ههر شوينه كي، يى پيكهاتى ژ تووندوتيزى و ئوصولى و
زالبوون و سهركوتكرنا، نه ل گه ل ئيسلامى هاتيه، ههر وه كي هاتيه روڻكرن
كو گوستفروشين دادگه هين پشكينه رى يان شاهين پالا خو ددانه هه قى
ئيلاهى د دهسته لاتى دا، چ په يوه ندى ب مه سيحيه تى قه نه بوون.

ئو بوچوونا دبىژيت ئيسلام ب به رده وامى فاكته رى فريزه ربوونى يه، يى
د ميژيان دا جه ختبوويه د ئاسته كي ئه ز نه ويړم هيرش بكه مه سهر. به لى ل
گه ل هندى زى ئه ز دى ئه قى چه ندى بكه م. ئه گه ر مه ئه ق چه ندا هه نى
باوهر كر، هيج دهره تا بزاځ و ته قگه رى نامينيت، ئه گه ر مه باوهر كر كو
ئيسلام ئاليجرين خو دته زينيت هه تا هه تايى، و چونكى ئاليجرين ئيسلامى
نيژيكى چاريكه كا ژماره يا مروځانه د جيهانى دا و چ جاران دهست ژ ئاينى
خو به رناده ن، دى پيشه روژا دونيا يا مه گه له ك خه مگين خوياكه ت، ئه ز ژ
ئاليى خوځه قه بوول ناكه م ئه قى چه ندى باوهر بكه م و نه ژى ئه نجامين وي.

به لى راسته جموودا چىبوويه. د ناقبه را سه دسال پازده و نوژده هى دا،
ل ده مى روژئاځا بله زاتيه كا مه زن پيشقه دچوو، جيهانا عه ره بى د جيهى خو
دا لقلقين دكر، ب بى گوومان ئاينى په يوه ندى ل گه ل بابته تى هه يه، لى وه كي

بۇ من دياردبیت، ئاین ژى بوويه قوربانى. كۆمەلگەھى ل روژئاقا ئاینى خۆ پيشقەبر، ب هەمان شيوە تشت بریقەنە چوون د جيهانا عەرەبى دا. نە ژ بەر كو ئە ف ئاین نەى (قابیلە بۆ نويزەنكرنى)، هیچ بەلگەیهك ل سەر ئەقى چەندى نینه، كۆمەلگەھى خۆ نويزەن نەكریه. دى بیژن هوکار ئیسلامبوو، ئەقە بۆچوونە کا گەلەکا بلەزە. ئایا مەسیحیەتى ئەوروپا نويزەنكریه؟ ب بى بەرگریکن ل بۆچوونا نويزەنكرن ل دژى داخوازین ئاینى روودایە، گەلەکا ب بەرئاقلە ئەم بیژن ئاین نە (مۆتۆر) بوو، بەلى خۆراگریه کا سەرەشك پتريا جارن دسەپاند، پیتقى دبوو د بەرژەوہندا گوهورینی دا کویرتر و ب هیژتر و بەردەوام بیت، بۆ ئەقى خۆراگریی کیمکەت و ئاین بگونجیت.

ئەقە پالغەدانا لقلقوک ویا قورتالکەر هەتا هەتایی ژ بوویەرین د دلى جيهانا ئیسلامى دا. بهارا بى وینە د جوانیى دا، ئەوا مروقایەتیا داهینەر ژیان دکەت و ئەقە شۆرپشا گشتى یا زانست و تەکنۆلۆژیا و دەستکرد ورامان و مەعنویاتى و ئەقە کارى دريژ و بەردەوام یى ئەوان مللەتین د بلندایا وەرچەرخانا خۆ دا بجیهئیناینە، دئافرینیت و داهینەریی دکەت روژانە و تشتین مسۆگەر ب بى راوہستیان دگوهوریت و ہزران دەهژینیت، نە روودانەکی جارن دبیت، یى بى وینە یە د میژووویى دا، ئەو روودانا دامەزراندنا جيهانا ئەقروکە ئەم دنیاسن، ئەقە روودان ل روژئاقا پیک هات و نە ل چ جیهەکی دى.

بۆ چى ل روژئاقا روودا، بۆ چى نە ل صینی یان ژى یابانى یان ژى روسیا یان جيهانا عەرەبى؟ ئایا ئەقە وەرچەرخان ب خیرا مەسیحیەتى چیبوو یان ژى سەر دفنا وى را؟ بۆچوونین میژووناسان دى دريژ - دريژ ل بەرامبەرى ئیک و دوو ل سەر ئەقى بابەتى هەبن، تشتى گەلەکا تاکانە یى گەلەکا ب

زه حمه ته بۆ گفتوگۆ كړنى روودان بخويه، واته دهركه فتننا شارستانيه تى ل روژئاڅا، د ناف سه دسالىن بوورى دا، شارستانيه ت بوو سه روكانى بۆ جيهانى گشتى، ل سه ر ئاستى كه رسته يى هر وه سا ژى ل سه ر ئاستى رامانى، د ئاسته كى په راويز كړنا همى شارستانين دى و بچووكړنا وان به ره فره وشا ره وشه نبريه كا ده وروبه ر يا دبن مه ترسيا نه مانى دا.

كه ننگى كو نترولا شارستانيه تا روژئاڅا بوو ب كو نترولا دووماهيك؟ ئايا ده ستيپكر ژ سه دسالا پازده هى؟ نه به رى سه دسالا هژده هى بوو، ل ديڅ وى بوچوونا نه فروكه ل ده ق من. نه قه ژى گرنك نينه، به لى تشتى ل سه دا سه د و سه ره كى نه وه شارستانيه ته كا ده ستنيشانكرى ده ست و دارين هه ساره يا زه قى گرتنه ده ستي خو، زانستا وى بوويه زانست، نوژداريا وى بوويه نوژدارى، فه لسه فه يا وى بوويه فه لسه فه، و نه ق بزاقا جه ختكرن و نمونه بوونى نه راوه ستيايه، به روقاژى قى چه ندى، هيشتا يا ب له ز به رده وامه د به ربه لاقبوونى دا ل همى بواران و ل همى پارزه مينان پي كفه ب جاره كى.

دووباره نه ز ديژم و موكم دكه م نه ق پرسه په يوه نديداره ب روودانه كا نه بووى د ميژووى دا. به رى چي بوويه شارستانيه ته ك، وه كى شارستانيه تا مصرى، يان شارستانيه تا ميژووتا ميا، يان شارستانيه تا صينى يان يا يابانى يان يا رومانى يان ژى يا عه ره بى يان يا بيزه نتي، پيشكه فتى بيت پتر ژ شارستانيه تين دى. لى نه وال نه وروپا روودايه د نه قان سه دسالىن بوورى دا ديارده يه كا جودايه ب ته قافى. نه ز وى وه كى نشته گه ريا ئاقسبوونى دبينم. نه ق ليكدانه بتنى ده يته بيرا من. گه له ك گيانه وه رين مه نه وى به ره ق هيلكى قه دچن، ئيك ژ وان دشيت ديوارى پاراستنى دابه زينيت، د نه قى ره وشى دا هر

هه می داخوازکه ریڼ دی دهینه ره تکرڼ، ژ ته فی کټلیکی څه بابە ک بتنی هه یه وه کی کورکی. بۆ چی نه و نه ئیکی دی؟ ئایا ته څه داخوازکه زیره کتر بوو ژ دراوسین خو یان هه فرکین خو؟ ئایا ساخله مبوو و یی ب هیفی بوو پتر ژ ته وانین دی، مه رج نینه و نه ب وینه یه کی څه بر. دبیت ته م هه می شیوازیڼ فاکتهران گونه هباریکه ن، هنده ک په یوه ندی ب ریڅه چوونی څه هه نه و هنده کین دی ب رهوشی څه یان ژ ی ب دهلیڅه یی څه گریډاینه ...

ته ز دینم ته څه پرسه گرنګ نینه د ته فی لیکدانی دا، به ئی به رده وامی، پرسیار ته و نینه بۆ چی شارستانیته تا ته زتیک یان ئیسلامی یان صینی نه بوونه شارستانیته تین دهسته ل و زال و کونترولا خو داننه ل سه ره میین دی، چونکی هه ر ئیک ژ وان پیکهاته یین بالکیشانی هه بوون و جهین لاوازی و بی شه نسیی هه بوو. پرسیار ته وه کو ته م بزنان، بۆ چی هه ره می شارستانیته تین دی دهست ب پاشڅه کشانی کر ل ده می شارستانیته تا ته وروپایا مه سیحی پیڅڅه چووی؟ و بۆ چی هاتنه په راویزکرن ته فرۆکه ب شیوه یه کی هه تا هه تایی؟ ل سه دا سه د و ته م ل فی ره بتنی دهستیکا به رسڅی دهن، چونکی مروڅایه تی وئ ده می بتنی ئامرازیڼ ته کنیکا کونترولا کرنا جیهانی هه بوونه. ئی ته م په یفا کونترولی بداننه ره خه کی، دا ته م بیژن مروڅایه تی گه هشتبوو تیگه هشتنه کی بۆ ژ دایکبوونا شارستانیته تا هه ساره یی، هیلکه ئاماده بوو بۆ څاکسینی، رابوو ته وروپا روژئاڅا ده رزیکا خو ئی دا.

د ئاسته کی دا ته م ته فرۆکه به ری خو بدنه کیڅه ته م روژئاڅا دینن ل ده وروبه ریڼ خو، ل فلادیفوستوک و ل سنغافوره و بوستن و داکار و ته شقند و ساوبالو و نومیا و قودسی و جه زائیر. ژ به ری نیڅ هزار ساله کی ته و

تشتی ب دریزی کارتیکنی ل سەر هزین مرۆفان دکەت یان تەندروستییا وان یان دیمەنی وان یان ژیا نا وان یا رۆژانە ژ دروستکرنا رۆژئاڤایە . کاپیتالیزم و کۆمۆنیزم و فاشیزم و شیروڤەکاریا دەروونی و ژینگە و کەهرەب و فرۆکە و ئۆتۆمبیل و بومبەیا ناڤۆکی و تەلیفون و تەلڤزیون و زانیاری و بەنسلین و راگرتنا دووگیانبوونی و مافی ن مرۆفان و هەر وەسا ژوورین غازی... بەلی، ئەڤ هەمی ژ رۆژئاڤا هاتینە، هەر وەسا د ناڤ دا ژی کێڤخۆشی و خەمبارییا جیهانی.

ئەم ل کێڤەبن ل سەر روویی زەڤیی هەر تشتەکی مۆدیرن نشتەگەر یەکا رۆژئاڤایبوونی یە، ئەڤ ژووردا هاتن پتر دژوار و لەز دبن ب پێشکەفتنا تەکنۆلۆژیایی. ل هەر شوینەکی ب پشتراستبوونڤە ئەم دشین کار و شوینەستین شارستانیەتەکا تایبەت ببینن. ل هەر تشتی ژ نووڤە ژ دایک دبیت، چ پەیوەندی ب ئاڤاھیان ڤە هەبیت یان دام و دەزگەهان یان ئامرازین زانەبوونی یان ریبازین ژیا نی، ل سەر وینەیی رۆژئاڤایە .

ئەوین د دلی ئەڤی شارستانیەتا زالبووی دا ژ دایکبوونە و ئەوین ژ دەرڤەیی ژ دایکبوونە هەمان راستیی ژیا ناکەن ب هەمان شیوەیی . ئەوین د ناڤ دا ژ دایکبوونە دشین پێشکەڤن د ژیا نی دا و خۆ بگونجینن ب بی تشتەکی ژ خۆ بەرزە بکەن، ئەم دشین بیژن ژی مرۆڤی رۆژئاڤا چەندین پێشکەڤیت پتر خۆ گونجایی دبیت ل گەل رەوشەنبیریا خۆ، بتنی ئەوین مۆدیرنیی ڤەبوول ناکەن خۆ دەرڤەیی بازنی هەمواریی دبینن .

بەلی بۆ جیهانا دی یا مایی و ئەوین د ناڤ کەلتوورین دۆرایی دا ژ دایکبوونە تەزین ئامادەبوونی بۆ گوهورینی و مۆدیرنکرنی بزیرنگریەکا دی یا جودا هاتیە، صینی یان ئەفریقی، یان یابانی و هندیان، یان هندیین

ٲه مريكي، هر وهسا ژي يوناني و روس، وهكي ئيراني و عه ره ب ويه هودي و
توركان، مؤډيرنيزم ب بهرده وامي پيٲٲي ب فه قه تيانا پارچه يه كا ژ خو هه يه،
وهه تا ل ده مي گورپوونا هه سٲٲن خوينگه رمي د مؤډيرنيي دا، پشٲي وي
هر هنده ك ژ دلگفاشٲني يا دگه ل دا، هه سٲكرن ب ئيهانه كرنئ و ئينكاركرنا
ژيياتيا خو، و پرسيارين دلئيش ل دور مه ترسيئ ئه قي چه ندي ژ خو كرنه، و
قه يرانه كا ناسنامه بيا كو ير هاتيه ژيانكرن.

ل دەمى نوپزەنكرن نيشانا (ئەوى دى) پېقە بيت، نە جەي مەندەھۆشىي يە، ھندەك كەس دروشمىن (سەلەفى) بلند بكن بۆ دووپاتكرنا جوداھيا خۆ. ئەقەيە ئەفرۆكە ئەم ل دەق ھندەك بسلمانان ژ زەلام و ژنان، لى بەلى ئەق دياردە نە بتنى يا كەلتوور يان ئاينەكییە.

بۆ نمونە، پېتقى بوو چاقەرىي شۆرشا بۆلشەفى د روسيا دا بەيتە كرن بۆ دەست ژ رۆژمىرا يوليوسى يا كەفن بەردن، چونكى پېگىرى ب رۆژمىرا گريگورى، د چارچوقەيا ياريا دەست گفاشتنى ل سەرانسەرى ھزار سالى ل ناقبەرا ئەرتۆدۆكس و كاتولىكان دا بەردەوامبوو، ئەو ھەست پەيداكر كو ئەوى رۆژمىرى پەيقا خۆ يا بوويە دووماھيك و قەبر كرىە و پى رازىبوون.

ئايا ئەقە بتنى سىمبۆلەكبوو؟ ھەر ھەمى تشت د مىژوويى دا دەرپرېنى ژ خۆ دكەت ب رىكا سىمبۆلان: مەزناى و شكەستن، سەركەفتن و تىكچوون، كىفخۆشى و ئارامى و بى شەنسى، ناسنامە پتر ژ ھەمى تشتى دى. پېتقى نینە گوھۆرىن بگونجيت ل گەل گيانى سەردەمى، دا بەيتە قەبوولكرن. پېتقى يە زى

نه بېته جهی دربی ل سهر ئاستی سیمبولان، و مؤلهت نه هیته داین نه و خه لکی
نه م داخوازا گوهورینی ل وان دکن ههست ب خو ئینکارکرنی بکن.

ژ بهری چند ساله کانفه من تبینی کریه ل وهلاتی فره نسا، ل دهف نیژیکترین
هه قالین من، وهکی هسکرنه کی ل ده می به حسا گولوبالیزمی دکن، وی ب
کاره سات دبینن. و به حسکرنا گوندی هه ساره بی کی متر کارتیکرنی ل سهر
حه زین وان دکهت، کی متر مزویلی ئینته رنیتی دبن و شوپاندنا پیشکه فتنان د
بواری گه هاندنی دا. چونکی گولوبالیزم نه فرۆکه د چاقین وان دا په کسانه ل گه ل
په یفا نه مریکالیزم. و نه و پرسیاریا وی جهی کو فره نسا بگریت سپیدی د نه فی
جیهانا بله ز دهیته داریشتن و چ دهیته سهری زمان و که لتوور و تایبه تمندی و
تیشک فه دان و ریکا ژیانکرنا وان. و نه وی دلنه خو شن ب فه کرنا خوارنگه هه کا
بو وه جبین زادی بین بله ز د گه ره کا وان دا. و دلگران ژ هولیود و CNN و دیزنی
و مایکروسوفت و دووچوون و ژنا فبرنا هه ر داریشتنه کا مورا زمانی ئینگلیزی ل
سهر بیت د روژنامان دا دکن.

نه گه ر من نه ف نمونه یا هه نی ئینا، چونکی د بوچوونا من دا مؤدیرنیزم چاوا
دبیت، هه تا ل روژنافا، ل وهلاته کی پیشکه فتی خودان که لتووره کی فه ژیا بی و
خودان ریز د جیهانی دا، چاوا دبیته جهی گوومانی، ل ده می دهیته دیتن وه کی
هه سپی تروادا بو که لتووره کا بیانی و سهر دهست.

یا پیتهی نه م بیننه بهرچاقین خو، وی ههستی میله تین نه روژنافا بی
ژیانکریه، ل ده می هه ر پینگافه کی ژ پینگاقین خو، ههست ب خوراده سترکرنی و
خو ئینکارکرنی کریه سهرانسهری چه ندین نقشان. پیتهی بوو دانپیدانی بکن کو
هوستاتیا وان نه مایه و هه ر تشتی نه و دئافرینن نه فرۆکه هه ژی تشته کی نینه ل
بهرامبه ر به ره مهینه ربیا روژنافا، و گریدانا وان ب نوژدارییا گه لیبری بوویه

جۆرهك ژ جورين خو فراندني، شيانين وان يين سهربازي بتني مايه بيرهاتن، زه لامين وان يين مهن كو فيربووبوون ب چافهكي پيروز سهككه وان وهكي هوزانقائين مهن و زانا و سهرباز و ئولدار و گه روكن وان نه فرۆكه هيچ گرنك نينن بو جيهانا مايي، و ئايني وان يي گوونه هباره ب هوقيتيي، زماني وان كه س ناخوينيت ژ بلي چند بسپورهكان، ل ده مي پيتقي ل سهر وان نه و زمانين دي بخوينن نه گهر نه وان دقيت بمينن و كاربكه ن و پاراستنا په يوه نديا خو ل گه ل مروقاتيا مايي بكه ن. ل ده مي ل گه ل مروقه كي روژئاقايي دئاخفن، هه ر ده مي ب زماني وي دئاخفن و گه له كا كيم ب زماني خو. نه م دبينن ل باشوور و روژه لاتي ده ريا ناقين ب مليونين مروقان دشين ب زماني ئينگليزي و فرهنسي و ئيسپاني و ئيتالي ب ئاخفن. ل به رامبه ري نه قي چهندي، هژمارا ئينگليز و فرهنسي و ئيسپاني و ئيتاليين ب مفا سه حدككه خويندنا زماني عه ره بي يان توركي چهنن؟

به لي، د هه ر پينگافه كا ژياني دا، نه م راستي شكه ستني و بي هيقيبوون و ئيهاني تين. چاوا كه سايه تيا مه پارچه نه بيت؟ و چاوا هه ست پينه كن كو ناسنامه يا مه د مه ترسيي دايه؟ چاوا نه م هه ست ناكه ن كو نه مي د جيهانه كي دژين هنده كين دي خودانين وينه، نه م نه چارن بچنه د بن ياسايين نه وانين دي دا، د جيهانه كي مروقه هه ست ب سيويتيي يان بيانبوون يان مي هقانيبوون يان زي يي مه نبوزه بكه ت؟ نه م چاوا دشين نه قي هه ستني ونداكرنا هه مي تشتي ل ده ق نه وانين دي ژناقبين، هه تا تشته كي كو نه و ژ ده ست بده ن ل ده ق وان نه مايه ل سهر ريبارا شه مشوون ل ده مي وي هيقي دكر بو په يكه ر هلوه شيت، يا خودي! ل سهر وان و دوژمني وان دا؟

ئەز نزانم ئەگەر گەلەك ژ خودانئین ھەلوئیستین توندردە و رادبن ب
شیرۆفەكرنەكا تیگەهشتی وەکی ئەفی. یا راست، ئەو پیتقی نینن، چونکی مرۆف
پیویستی ب شیرۆفەكرنا برینی نینە بۆ ھەست پی بکەت.

جیھانا ئیسلامیا ل دەوروپەرین دەریا ناغین، دەستیپکر ب ھوشیاریبوونا
پەراویزكرنا خۆ و ئەو بۆشاییا كەفتیە د ناغبەرا گەهشتنا وان بۆ ئاستی رۆژئاغا،
ل نیزیکی دووماھیکا سەدسالە ھژدەھی. نەبی ب زەحمەترە ژ میژوویا روودانەكا
ئاشكرا وەکی نشتەگەریەكا ھوشیاریی. لی دەیتە قەبوولكرن ب گشتی، پشتی
ھەلمەتا پۆناپەرت ل سەر مصری د سالە ۱۷۹۹ی دا، گەلەك كەسایەتی ژ
خویندكاران، ھەر وەسا ژی ژ بەرپرسین سیاسی دەست ب پیشكیشكرنا ھندەك
پرسیاران كرن، وەکی: ئەم بۆ چی ل شووندا ماینە ھەتا ئەفی ئاستی؟ بۆ چی
رۆژئاغا وەسا دەریكا مەرا كریە و ئەم ھەتا ئەفی ئاستی دەریاست كریە؟ چ
كریە؟ و ئەم پیتقی ب چینە بۆ ئەم بگەھیزنی؟

ل دەف محەمد علی، والیی مصری، تەقلید تاكە ریکەبوو بۆ بگەھیزنە
ئەوروپا. گەلەکی د ئەفی ریکیی دا چوو، پالا خۆ دا نوژدارین ئەوروپی بۆ
دامەزراندنا كولیژەیی ل قاھیرە، و تەكنۆلۆژییا نوی ئیخستەنە د چاندنی و
پیشەسازی ب پینگافین بی راوەستیان، ھەتا ئەركی سەرلەشكریا سوبایی خۆ
سپارته گەنەرالەکی ژ گەنەرالین بەری یین ناپۆلیونی، و پیشوایی ل ئۆتۆپیین
فرەنسی كر ژ ئالیگرین ئۆلاری پیرۆز سیمۆنی بۆ تاقیكرنن ویرەك بكن ل سەر
زەفیا مصری كو ئەوروپا بخۆ مۆلەت نەدابووئی. و سەرکەفت، د ناغ چەند
سالەكان دا، وەلاتی خۆ كره ھیزەكا ھەریمی یا جھی ریزگرتنی. ئەف ھەلمەتا ب
رۆژئاقیبوون یا خۆبەخش كو محەمد علی چاقدیریا وی دكر بەرھەمی خۆ ل
سەدا سەد دا. ب سەرسۆربوونەكا نە كیمتر ژ سەرسۆربوونا بوترسی مەزن، لی ب

دیمه نه کی کیمتر ژ تووندوتیژی و ب بی خوراگریا هه ژی گوټنی، ئه فی خویندکاری به ری بی ئوسمانی دهوله ته کا سهرده می یا بی وینه ئافادکر، دا جهی خو د نا ف ملله تین جیهانی دا بگریت.

لی ئه ف خون هلوه شیا و عه ره بان بتنی شیان بیره اتنا وی یا دلسوژ بپاریزن. هه تا ئه فرۆکه، هیشتا ژی هزرقان و سه روکین سیاسی ب بیردهینن ب خه مباری و عیجزی فه، فی ژفانا ژ ده ست چووی، ب بیردهینن د هه ره لکه فته کی دا، بو ئه وان که سین دخوازن گوهلینین. هیژین ئه وروپی، محمه د عه لی وه کی مه ترسیه کی و سه ره خو ددیتن، هه قه یمانی گریدان بو راوه ستاندنا پیشقه چوونا وی و بزاقه کا هه قبه ش یا سه ربازی ل دژی وی هاته کرن. ژيانا وی ب دووماهیک هات، بی که فتی و شه رمه زار.

د راستی دا، ل ده می ئه م فه دگه رن هه ره می یاریا سه ربازی و دیپلوماسی ئه وا هاتیه گیزان ل دور ئه فی پرسا روژه لات، دشیاندایه ب راستی ئه م پرسی بتنی جودا کر نه کا ئاسایی ژ ته رازینن هیژا د نافه را دهوله تان دا ببینن. ئینگلتر با شتر دبینیت ل سه ر ریکا هندی ئیمپه راتوریه کا ئوسمانی یا شکه ستی و نه خو ش ببینیت ل شوونا دهوله ته کا مصری یا بهیز و سه رده میانه. ئه ف هه لو یست نه ی جودایه ژ هه لو یستی ئینگلتر بخو، به ری چه ند سالان، ل به رامبه ری ناپولیونی، لفاندنا هه قه یمانیه کا بشیت ئه و ئیمپه راتوریا ئه وروپی یا ئافاکری ژ هه ف بیخیت. لی ئه م نه شین لیکدانا مصری د سه دسالا نۆزده هی دا ل گه ل فره نسا یا کو د بنیات دا بوویه هیژه کا مه زن و ده رفه ت هه یه پشتی که فتنه کا ویرانی رابیته سه ر خو پشتی نقشه کی سه رکه فتی و پشکفی. د سالا ۱۸۱۵ی دا فره نسا بنکه فتی و داگیر کری بوو، و د سالا ۱۸۳۰ی دا، واته پشتی پازده ه سالین دروست، ژ نه خو شیی ساخبوو فه ب شیوه یه کی تیر کو دشیت

ههلمهتهكى ببيتە ل سەر وەلاتى جەزائىرى گەلەك بەرفرەھ. مصرى ئەف ساخبوونەفە نەبوو. ئەو يا ژ نەفستەكا دريژ دەرکەفتيە و تازە دەست ب خۆنويزەنى كرىە، ئاشكرا دياربوو دريەيا ل سەردەمى محەمدەلى دريەكا فەبربوو، پاشى ئەو دەرەفەت بۆ نەچىبوو جارەكا دى دەستىبەكەت خۆ بگەهينتە دەولەتەن پيشكەفتى.

لى ئەو ئەنجاما عەرەبان ژ ئەفى ئەزمۆنى دەرئىخستى و هيشتا ژى، ئەو، رۆژئاقا ناخوازيت كەس وەكى وى بيت، بتنى دخوازيت ئەم پىگىرى وى بن. ئەم د نامەگوهورينين بەرامبەر ل ناقبەرا پاشاي مصرى و باليوزانەيان دا ەندەك رستەين دلسۆژ دبين، تيدا دوودل نينە بۆ ئاشكراكرنا ئەنجامدانا ئەفى كارى شارستيانە و دووپاتى ل سەر ريزگرتنا بەرژەوەندين ئەوروپيان دكەت ب بەردەوامى و پرسىار دكەت، بۆ چى ئەو دخوازن وى ژناق ببن، نقيسيە ديژيت: (ئەز نە ژ ئاينى ەو ەمە، لى ئەز ژى مرقم، پيتقى يە دانوستاندى بشيوەيەكى مرقانە ل گەل من بکەن).

نمونه‌یا محمه‌د عه‌لی ئاشکرا دکه‌ت جیهانا عه‌ره‌بی د ده‌مه‌کی زووی دا تیگه‌هشتیه‌ خو نوویکرن فه‌ره و پی‌تقیه‌کا مه‌زن پی‌ هه‌یه، لی نه‌دشیا خو بگه‌هینی ب ئارامی. نه‌ بتنی پی‌ویستبوو قوناغان بسوژیت، ل ده‌می ئه‌ورویا شیاپه‌ شیانی‌ن خو‌یی که‌لتووری و کومه‌لایه‌تی و ئاینی هه‌لسه‌نگینیت، به‌لی پی‌تقی بوو ل سه‌ر، زیده‌باری ئه‌فی چه‌ندی، خو ب روژئا‌فایوون بکه‌ت و ئه‌و به‌رگری ژ خو دکه‌ت ل به‌رامبه‌ر روژئا‌فایا د لووتکه‌یا به‌رفره‌ه‌بوونا خو دا، ئه‌ورویا‌یا رووکری‌ت و دفن بلند پت‌ریا جار‌ان.

من به‌حسا مصری‌ کر، د شیان ده‌بوو، ئه‌ز به‌حسا صینی‌ بکه‌م، ئه‌وا د هه‌مان ده‌می دا دبن سیه‌را شه‌ری ئه‌فیونا شه‌رمه‌کار ده‌بوو، ب ناقی‌ ئازادییا بازرگانیی و چونکی ره‌تکر ده‌رگه‌ی بازرگانییا ماده‌یین هوشبه‌ر فه‌که‌ت. پی‌دقیه‌ ئه‌م ب بیره‌ خو بینن، ده‌رکه‌فتنا روژئا‌فا، ئه‌وا تشته‌کی نایاب پی‌شکی‌شی هه‌می مرو‌قایه‌تی‌ کری، هنده‌ک دیمه‌نین خو ژی هه‌بوون مرو‌ق پی‌ سه‌ری‌لند ناییت. روودانا دامه‌زراندنا جیهانا نوی، روودانه‌کا هلوه‌شین و خراب ژی. روژئا‌فا، ئه‌وی پر ل وزه و دزانی‌ت هی‌زا وی یا نوی چه‌نده و یی‌ پشته‌راسته ژ

سەر دەستیا خۆ، دەست ب داگیر کرنا جیهانی کر ژ هه می ئالیان و هه می بواران پیکه، مفايین نوژداری و تهکنۆلۆژیا نوی و پره نسیبیین ئازادیی به لاقه دکهت، د هه مان ده می دا ژی کۆمکوژی و کریارین تالان و کوپله کرنی ئه نجام ددهت.

ئه گهر من خواست ئه ز به حسا ئه فان راستیان بکه م بکورتی، چونکی من قیا بموکمی راوه ستم ل سهر راستیا نه هیسانبوونی ل ده ف عه ره به کی و نه ژی ل سهر ئیکی هندی یان مه دغشقه ری یان هندوصینی یان ئیکی ژ ئازتیک، ب ته قافی ژییاتیی بکه ن ب بی پاشگریه کی راگریت یان پۆشمانی یان ئازاری بیینیت ل ده می به ره ف که لتوورا رۆژئا قایی دچیت. پیدقی بوو گه له ک مه ترسییا لیگرتن و کیمبوونا نامووسی ژی جارنا بهیته ده ریاستکرن، ل بهر چا ف وه رگره ژی لهه قه اتنن هور و به ز پرسیار نه ی سفکبوو، وه کی ل سهر ده می محه مه د عه لی: (چاوا خۆ پیشقه ببن؟) چ ریکی دی نه بوون ژ بلی پرسیار کرنین پتر ئالۆز: (چاوا ئه م دشین ل گه ل مۆدیریزی بچن، ب بی کو ئه م ناسنامه یا خۆ ژ ده ست بده بن؟)، (دی چاوا کراسی که لتوورا رۆژئا فا ل به رخۆ بکه ن ب بی ئه م که لتوورا خۆ یا تاییه ت ئینکار بکه ن؟)، (چاوا دی هۆستایی و شاره زاییا رۆژئا فا وه رگرین ب بی ئه م بچنه ل بهر ده سستی دلۆقانیای وی؟).

ئه و رۆژئا قاییبوونا ری کخستنکری و بی گریک ئه و اهاتی پراتیزه کرن ژ ئالیی پاشایی مصری فه، نۆکه د لیستا ئاجنده یان دا نینه. پاشایی مصری زه لامه کی ژ سهر ده مه کا دی بوو. چاوا ل فره نسا دوودل نه بوون د سه دسالا هژده می دا حکومه تی بسپیرنه جولبو مازارینی ئیتالی، و چاوا دشیان دا بوو ژنه کا ئه لمان بچیه سهر ته ختی قه یصه ری ل روسیا د سه دسالا هژده می دا، نقشین محه مه د عه لی ژی هزر ب لۆژیکا ده سته لاتی و ده وله تی دکر نه ک ب لۆژیکا نه ته وی. ئه و ب نژا فقه ئه لبانیبوو و بۆ وی چ ئه گهر نه بوون، دا سه رۆکاتیا سوبایی مصری

نه دیته عه ره به کی ل جهی بۆسنیه کی یان ژێ فره نسیه کی. چاره نفیسا وی پتر ب بیردهینیت سه ره له شکرین رۆمانی ئه وین ئاڤادکرن د هه ریمین ئیمپه راتوری دا بنیاتی دهسته ه لاته کی، لی ئه وان بتنی خه ونا له شکر کیشیی ددیت ب سه ر رۆما، دا خو راگه هینن پادشاه و دهسته ه لاتدارین پیروز و مه زن. ئه گه ر محمه د عه لی سه رکه فتن ب دهسته ه ئینابا، دا ل ئستانبۆلی راوه ستیت و دا وی باژیری که ته پایته ختا ئیمپه راتوریه کا بسلمان ل سه ر شیوازی ئه وروپی.

ب هه ر ره وشه کی بیت، ل ده می وه غه رکرنا وی د سالا ۱۸۴۹ی هه می تشت هاتبوو گوهورین. ئه وروپا دچیه د سه رده می نه ته وایه تی دا و ئیمپه راتورین فره ملی د پاشفه چوونی ده بوون. جیهانا ئیسلامی درهنگ نامینیت د گه هشتنا ئه فی ته فگه ری دا. ملله تین دبن ده ستین ئۆسمانیان دا ل به لقانی ده ست ب بزافکرنی کرن ب هه مان شیوازا بزاقین ملله تین ئیمپه راتوریا نه مساوی – مه جه ری. ل رۆژه ه لاتا نافین ژێ خه لکی پرسیارا راستیا ناسنامه یا خو دکر. هه تا ئه وی ده می هه ر که سی ژییاتیین خو یین زمانه قانی یان ئاینی یان هه ری می هه بوون، لی ژییاتی بو ده وله تی نه ده اته پیشکیشکرن، چونکی هه می ییت سولتانی بوون. و هه ر د ده ستپیکرنا پارچه بوونا ئیمپه راتوریا ئۆسمانی دا، دابه شکرنا میراتی و ده سته که فتان هاته سه ر میزا ئاجنده یان، ل گه ل پاشکویین پیکدادانین بی چاره سه ری. ئایا پیدقییه هه ر کومه له کی ده وله تا خو یا تایبه ت هه بیت؟ لی ئه م چ بکه ن ئه گه ر چه ند کومه له ک ژ سه دسالانقه پیکفه دژین د ئیک وه لاتی دا؟ ئایا دبیت زه قیین ئیمپه راتوری ل دیف زمان و ئاین بهینه دابه شکرن، یان ل دیف سنوورین به ریاس یین هه ریمان؟ ئه وین د ئه قان سالی ن دووماهیکی په قینا یوغسلافیا دشوپاندن، دشین وینه یه کی گه له ک سقک وه رگرن

ل سەر پیڤه ری بچوک، کا رهوش چاوا بوو، ل ده می ئیمپه راتوریا ئوسمانی هاتیه ژ نافبرن.

ملله تان جودا - جودا ئیک و دوو گونه هبار دکر ب بهرپرسیاریی ژ ئیش و نازارین په یدابووی ل ده ژ وان. نه گهر عه ره ب پیشناکه فن چونکی دهسته هلاتا تورکا وان بی بزاف ده ئیلیت. نه گهر تورک پیشناکه فن چونکی باری جیهانا عه ره بی ل سەر پشتا وایه ژ سه دسالان فه. مانه باشی و خیرا نه ته ویی یا ئیکه م ئه وه بو ههر پرسه کی گونه هباره کی دبینیت ل شوونا چاره سه ره کی؟ عه ره بان راپه رین کر ل سەر تورکان ب وی باوه ریی دی ریکا وان ل دووماهیکی دا فه بیت. تورک ژی مژویلی ژنافبرنا کارتیکرین عه ره بان ل سەر که لتوور و زمان و رینقیس و جل و بهرگین خو بوون بو بشین به شداری ئه وروپیان ببن بهیسانیه کا پتر و باره کی کیمتر.

دبیت ژی راستیه ک بو بوچوونین ههر دوو ئالیان هه بیت، ههر تشتی بهیته سه ری مه ب شیوه یه کی خه له تیا ئه وانین دی یه، و چ دهیته سه ری ئه وانین دی ب بهر ده وامی خه له تیا مه یه. لی نه ی ژ هه ژی یه... نه گهر نه ز به حسا بوچوونین ملله تپه ره ستین عه ره ب یان تورک دئینم، نه ب مه ره ما گفتوگو کرنی، به لی بو بالکشانندی ل سهر وی راستیا کو پتریا وی هاتیه ژ بیرکرن، نه و ژی به رسقا ژخوره یه یا جیهانا ئیسلامی ل دور نه فی دوزا نه ز پیشکیش دکم، نویژه نکرنا فهر نه ئصولیا ئاینی یه. نه فا دووماهیکی بو ماوه یه کی گه له ک دریز هه لویستی کیمینه یی بو پتریا جاران، هه لویستی کومه کا کیم یا په راویزکری، دا نه م نه بیژن کومه کا بی واته. جیهانا ئیسلامی ل ده وروبه رین ده ریا نافین نه هاتیه بریقه برن ب نافی ئاینی، به لی ب نافی ملله تپه ره ستیی. نه ته وپه ره ستان وه لات گه هاندنه سه ره به خوئی، نه و بایین وه لاتی بوون، پاشی ژی ئه وان داروده ست بو دهین

سالان ل دهف خو گرتببون، چافى هميان ل وان بوو و هيقيين هميان نهو بوون. همي زانسته رهست و روئاكبير و سهردهمى نه بوون وهكى ئاتاتورك، لى پالا خو نه ددانه وى ئاينى نهوى ب شيوه يهكى كر بوونه د ناف دوو كه فنانان دا.

عه بدولناسر به رنياسترينى نه فان سهرؤكان بوو. ئايا من گوت به رنياسترين؟ نهفه دستنيشانكرنه كا پانه. چونكى گه لك ب زه حمه ته نه م د هزرين خو بيرى چه ندياه تيا دريژبوونا دستين وى بكن ل دهستپيكي دا ژ ساللا ۱۹۵۶ى، وينه يين وى دالقاندى بوون ل ههر جهه كى ژ دار نه لبه يدا هتا عه دهنى، خورت و گينجان سووند و سوز نه ددان، ژبلى ب نافى وى. باهولين مه زنكرنا دهنگى سروودين سهر كه فتنى ههر پيشكيش دكرن، ل دهمى پيشكيشكرنا ئيكه ك ژ په يقين خو بين گهرم و دريژ، خه لك ل دور ئاميرى ترانزستور كوم دبوون دوو ده مزميزان يان سى يان چوار ب بى دلگرانى. عه بدولناسر نمونه بوو و پيرؤز بوو بو خه لكى. هيچ ديارده يه كا وهكى نهفى هژماره كا وهلاتان بخوفه بگريت نه بوو د ميژوويا نوى دا و ب نهفى خوينگه رميى. د ههر ره وشه كا هه ي دا، چ ديارده يه كا وهسا نه ژ دوور و نه ژ نيزيك د جيهانا عه ره بيبيا ئيسلامى دا نه بوويه.

نهفى زه لامى پتر ژ ههر زه لامه كى دى هيقي و داخوازين عه ره ب و بسلمانان هه لگرتببون، دوژمنى بى راوه ستيان يى ئيسلاميان بوو. هه ول ژى دان وى بكوژن و نهو ژى رابوو ب دارقه كرنا چهند سهرؤكين وان. زيده بارى كو دهيتته بيران، د وى دهمى دا، ههر نه ندامه كى بزاقا ئيسلامى ژ ئالىي مروفتين ل كولانى فه وهكى دوژمنى ملله تى عه ره ب و سيخورى روژئاقا دهاته هژمارتن پتريا جارن. نهفه همى دا نه م بيژن سه كرنا ئيسلاما سياسى يا ل دژى نويزه نكرنى و روژئاقا وهكى ده رپينه كا بى پيلان و سروشتى يه ل سهر ملله تين عه ره ب، نهو كورتكرنه كا بله زه هه رى كيم.

پيويستيا پرسى ۽ ٺه ٻو سهرؤڪين ملهه تپه رستان و ل سهر سهرى وان ٿي
عه بدولناسر بگه هيڙنه ريڪه ڪا گرتي، چ دبواري نه سهرڪهفتنا سهر بازيبا ئيڪ ل
دويٺ ئيڪ دا، يان نه بوونا شيانين چاره سهرڪرنا پرسين په يوه نديدار ب
گه شه پيداني ڦه، بهري به شه ڪي گرنگ ڙ خه لڪي دهست ب گوهدارڪرنا
گو تارخوينا ئصوليا ئايني بڪهت و ٺه م ديينن پو شه و ريه دريڙڪرن به ربه لاق
دبيت ڙ دهستيڪا ساليين هفتيان ڦه.

ٺه ز دشيم ب شيوهيه ڪي دريڙ بيڙم ل دور ههر ره وشه ڪا هي، ره وشا
مصري، جه زائير، و ههر هه مي ره وشين دي، و چيروڪين خه ونبينان و بي
هيفيبوونان، دهستيڪرينين خراب و هه لبرارتنه يين هلوه شين، ب بنڪهفتنا
نه ته وپه رستان و سوسيا ليزمي، و ههر تشته ڪي باوهر يا گينجين ده ڦهري پي
هاتي وه ڪي هه مي گينجين جيهاني، ڙ ٺه ندوتوسيا هه تا پيرو، پاشي ٿي دهست ڙ
باوهر يي پي به رنه دان.

بهس بتي ٺه ز دخوازم ل ڦيري دووباره بڪه م، ئصولي نه هه لبرارتنه ڪا بي
پيلانه و نه ٿي هه لبرارتنه ڪا سروشتي يه، ئيڪسه ره بو عه ره بان يان بو
بسلمانان.

بهري دل وان بچيته ٺه ڦي ريڪي پيدفي بو هه مي ريڪين دي ل بهر وان بهينه
دائيخستن. ٺه ڦ ريڪا ڪه ڦناري ب شيوهيه ڪي ناڪوڪ د پيڦاڙو يا گيان سهرده مي
دا ده رڪه ڦيته پيلانا پيش.

III

سه‌ردهمی نیلا هه‌سارهیی

III

سەردەمى ئايلا ھەسارەيى

-۱-

ئىديوما (گيانى سەردەمى) نە تىگە ھەكا ھووردىبىنە. ئەگەر ئەز بىكاردىنىم ژى بۇ ئامازە پىدائى بۇ ئەقى راستيا بەربە لاق و تارى ئەوا دەھىلىت گەلەك ژ مرۆقان، د ھندەك قۇناغىن مېژوويى دا، دەستپىكەن ب بلندكرنا ئەندامەكى ژ ناسنامەيا خۆ ل سەر حسىبا ئەندامىن دى. ۋەسا ژى دووپاتكرنا ژىياتيا ئاينى و نىشانانانا وى ۋەكى پىكھاتى سەرەكى يى ناسنامەيى ھەلوئىستەكا بەربە لاقە د ئەقان رۆژىن مە دا، ئەو مسۆگەر كىمتر بەربە لاقە ژ بەرى سى سەدسالان، لى مسۆگەر ژى ئەو پىتر بەربە لاقە ژ بەرى پىنجى سالان قە.

د شىيان دابوو ئەز بەحسا ژىنگەيا رامانى بىكەم يان سەقايى قىانى ۋ ئەو تىگە ھىن كىمتر تارىنە ژ گيانى سەردەمى. لى يا گىرنگ ئەو ۋ ئەم پرسىن راست بىكەن: ئەو چىيە دەھىلىت زەلام و ژن ژ ھەمى بنىاتان ۋ ھەمى ئالىين جىھانى

ئەفرۆكە جارەكا دى قەدىتتا ژىياتىيا خۆ يا ئاينى بىكەن، ھەست ب وى چەندى بىكەن، ئەو بى پالغەداينە بۆ دووپات بىكەن ب جۆرەھايىن رىكان، ل دەمى ئەق مروف بىخو بوون ھەزدىكەن بەرى چەند سالىن بوورى پىكھاتەيىن دى، پىشكىش بىكەن ب شىوہەكى بى پىلان؟ ئەو چىيە دەيلىت بىسلمانەكى بوغوسلافى بەس بىزىت ئەز بوغوسلافىمە بۆ دووپاتكرنا ئەو بىسلمانە بەرى ھەرتىشتەكى دى؟ و ئەو چىيە بەيلىت كرىكارەكى يەھوودى كو د تەقايان ژيانا خۆ دا خۆ ب پىروليتارى دزانى، رابىت ب دووپاتكرنا يەھوودىبوونا خۆ بەرى ھەرتىشتەكى دى؟ ئەقە چاوا چى دىبىت، دووپاتكرنا مەزن بۆ ژىياتىيا ئاينى، ئەوا بەرى دەھاتە دىتن نە لەھەقاتى، ئەفرۆكە بىيە سىروشتى و رىشالى و ل گەلەك وەلاتان پىكھە دەھمان دەمى دا؟

دىاردە يا ئالۆزە، و چ شىرۆقە نىنە وى شىرۆقە بىكەت ب رىكەكا بىيە جەي رىزامەندى، گەلەك يا ئاسايە شىوئەچوونا جىھانا كۆمۆنىست و پاشى ھلوەشاندىنا وى رۆلەكا قەبر دە ئەقى پىشكەفتىنى دا دىبىت. ماركسىزمى بەرى پىترى ژسەدسالەكى، ل سەرتەقايان ھەسارەيى بۆ دامەزىراندنا كۆمەلگەھەكا ژ شىوازەكى نوى ئاڧاكەت، تىدا رامانا پەيقا خودى دوربىت ژ مروفان. ژ ئەنجامىن سەرنەكەفتنا ئەقى پىرۆژى ل سەرناسىتى ھىزىر و مەنوياتى، ئەو باوهرىيىن كو دخواست بەھاقىزىتە دەسەلكا گلىشا مىژوويى دا، جارەكا دى ھاتنە ئاقەدانكرن. ئاين وەكى ژىرزەمىنەكا گىانى و جەھكى خۆش و ئارامە بۆ ناسنامى، خالا پىكھە گرىدانى دروستكر ژ پۆلۆنيا بگرە ھەتا ب ئەفغانىستانى، خالا پىكھە گرىدانان ئەوان مروفىن تىكۆشەرى ل دىرى كۆمۆنىزمى دكر. ھەروەسا ژى كەفتنا ماركس و لىنىن خويان دكر وەكى تۆلغەكرنا ئاينان، ھەرى كىم ژى وەكى سەركەفتن بۆ كاپىتالىزم يان لىبرالىزم يان رۆژئاقا بوو.

لی ئه ففاکتەر نهی تاکانه بوو خودان رۆلهکی فهبر د بلندبوونا دیاردهیا ئاینی
دا ل چاریکا دووماهیکی یا سه دسالا بیستان. ئه گهر قهیرانا دووماهیکی یا جیهانا
کۆمۆنیستی دیالیکتیکا هزری و سیاسی گران دکر و گران ژی دکهت، چونکی
گهلهک راستی هه نه دی نه ئینه تیگه هشتن ئه گهر ئه م فاکتهرین دی ژی دهر چاڤ
را دهر باست نه کهن، ئیکه م ژی ئالۆزیا دی ئه وا گهلهک کهس وی بسفکی بناڤ
دکهن (قهیران) واته قهیرانا ل رۆژئاڤا ددهت.

دهلیقه نینه ئه ف ئالۆزی ده همان ئاستی دا بیت ل گهل ئالۆزیا کۆمۆنیزمی. و
چ مفا نینه ئه م بیژن پیکدادانا دهمدریژ یا ههر دوو سه ربازگه ها ل به رامبه ر ئیک و
دوو دکر ب ئه نجام نه بوو بیی سه رکهفتی و بنکهفتی تیدا هه بیت. لی ئه م نه شین
ئینکار ژی بکهن، نمونه یا رۆژئاڤایی، سه رب هندی را کو یی سه رکهفتیه،
زیده باری دریژبوونا کارتیکرنا وی به ره فه می پارزه مینان، وهکی نمونه یه کی د
قهیرانی دا دیار دبیت، یی بی چاره یه بو چاره سه رکرنا ئاریشه یین هه ژاری ل
ده وروبه رین خو، و بی چاره یه ل به رامبه ری بی کاری و تاوانان و ماده یین
بیهوشکه ر و گهلهک کاره ساتین دی. زیده باری ئیکه ک ژ پترین ناکوکیین ئه فی
سه رده می دلنیگه ران دکهت ئه وه نمونه یا کۆمه لگه ها پتر بالکیش، ئه وا هه می
نمونه یین دی ل به ر خو برنه وی کویر ل خو بگومانه.

ئه م خو بو ماوه یه کی کورت بداننه ل جهی گینجه کی نۆزده ه سالی ژ ژیی خو،
نوی دچیه زانکۆیه کا ل وه لاته کی عه ره ب. به ری دی کۆمه کا مارکسییان وی
به ره فه خوڤه کیشاندبا و دی خو تیگه هشتی دابا دیارکرن بو زه حمه تین هه بوونا
وی و دی وی فییری گفتوگۆکرنا هزران کربا ل سه ر ریازا خو، یان ژی دبیت
به شداری ریخراوه کا نه ته وپه ره ست بوویا، یا پیدقییا وی بو ناسنامی بجیه
دکهت و به حسا راپه رینه کا گشتی و نویژه نکرنی بو هاتبا کرن. به لی ئه فرۆکه

ماركسىزمى سىزبازييا خو ونداكريه هر وهكى نه ته وپه رستيا عه ره بى، نه وا كهفتييه د دهستى هندهك رژيمين ديكتاتور بى بى چاره و گندهل دا، باوهرى بى هاتيه ژ دهست دهرخستن. نه دووره نه فگنج نه فيندارى روژئاقا ببیت، ب ريكا ژيانكرنا روژئاقا و سهركهفتنين زانستى و تهكنولوزيايين روژئاقا، لى نه ف نه فيندارى چ كارتىكرنى ل سهر پيگيريا وى ناكهت، چونكى چ ريكخراوه كا سياسى نينه نوينه راتيا نه فى نمونه بى بكهت. نه وين (بهشتا روژئاقا بى) دخوازن، چ ريك ل بهر وان نينن ژبلى كوچكرنى. بتنى نه گهر پشكهك بن ژ توپزه كا خودان نمتياز هر چاوا بيت هندهك ديمه نين نه فى نمونه بى بجيه دكهت. لى هر كهسى ژدايكبوويه ل بهر دهرگه بى وى نوتومبيله كا ليموزين نينه و هر كهسى دخوازن سيستمى هه بى سهروين بكن، هر كهسى رادبن ل دژى گندهلى و دهسته سهرييا دهوله تى و بى يه كسانى و بى كارى و بن ئاقبونا بلنداھيان و هر كهسى زه حمه تى دبينيت د وهرگرتنا جهه كى بو خو د نه فى جيهانا بله ز دگوهوريت دا، پيلا ئيسلامى خو ل دلى وان ددهت. د ناف نه فى را پيوستيا خو بو ناسنامى تير دكن، و پيوستيا وان بو پشكهك بن ژ كومه كى و پيوستيا وان بو گيانه كى و پيوستيا وان بو چاره سهريه كا هيسان ژ نه فان ئاريشه يين گهلهك ئالوز را، پيوستيا وان بو كريان و راپه رينى بجيه دكهت.

و ل ده مى نه ز به حسا نه فان مەرچين گينجين جيهانا ئيسلامى به ره ف پشكداريكرنى د بزاقين ئاينى دا دكه م، ههسته كى كویر ژ عيجزى من دگريت، نه ف ههست دهيت چونكى نه ز خو دبينم بى چاره، د پيكدادانا ل ناقبه را ئيسلاميان و سهروكين شهري وان دكن دا، نه ز نابمه به شهك ژ هر دوو سهريازگه هان. نه ز خودان خوراگرى مه ل بهرامبهر گوتاربيژيا ئيسلاميا نصولى، نه ژ بهر نه ز ههست دكه م نه وى چ په يوه ندى ب مقه نينه كو نه ز

مهسيحيمه، لى چونكى ئەز نەشىم قەبوول بىكەم كۆمەلەكا ئاينى، ئەگەر زۆرىنەبن
 ژى، شەرىعتا خوۆ زالکەت ل سەر تەقايە خەلكى. چونكى ئەز دىبىنم
 دەستەسەريا زۆرىنە نە باشترە ژ دەستەلاتداريا كىمىنەيان د بواری رهوشتى
 دا، چونكى من باوهرىهكا موكم ههيه ب بهكسانىي ل ناقبەرا هەموويان، ب
 تايبەت ل ناقبەرا زەلام و ژنى دا، هەر وهسا ژى ئازادىيا بىر و باوهرىي و ئازادىيا
 تاكهكەسى د ژيانكرنا وهكى وى دقیت دا، چونكى ئەز هوشيارىي د دەم ل دژى
 هەر باوهرىهكا رەتدكەت هندەك نرخین سەرەكى هەتا ئەقى ئاستى.

چونكى مه ئەف پرسین هەنى بشیوهیهكى پتر روڤ گۆتن، ئەز دى بتنى ل
 سەر زیدەكەم، دەستەلاتدارین دىكتاتور ئەوین شەپین ئىسلامیان دكەن، ل
 دىف بوچوونا من نە باشترن ژ وان، ئەز رەتدكەم كارین وان یین ژ ناقبەرا
 راستىي ب مەرەما ئەو ژىك خرابن، به لى باشى خرابانە. ئەف مللەتین هەنى هەژى
 باشترن ژ باشى خرابان، و باشترن ژ (تاكه رىكهكى)، ئەف مللەت پیدقى ب
 چارهسەریین راست و دروستن، ئەو ژى بتنى دیمۆكراتيا راسته و مؤدیرنكرنهكا
 راسته، واته نویرهنكرنهكا تەقايى و جهی رزامەندیي ژ ئالىي هەمیان، ل شوونا
 نویرهنكرنا پارچهیى و بهیژى بهیته سەپاندن. بو من ئاشكرا دبیت د ناڤ
 پیشكىشكرنا تیگههكى جودا یى ناسنامەیی ئەم دشین پشكدارىي تیدا بکەن،
 دەرڤەى ئالۆزىي، بو دارىشتنا رىكا ئازادىيا مرۆفانە.

ئەز ئەقى ژى ب دووماهيك دئینم بو بزقرمهڤه (گيانى سەر دەمى) ... دا بیژم
 ئەگەر ئەم گەشەبوونا ئاينى شىروڤه بکەن، وهكى بهشەك ژ تىكچوونا
 كۆمۆنىزمى و بهشەك ژ ئالۆزىيا كۆمەلگەهین جیهانا سییه م گەهشتنى و بهشەك
 ژ ئالۆزىبوونا بهریهلاڤ دبیت د نمونەیا روژئاقايى دا. ئەم نەشىن بهرفرههى و
 تووندىا ئەقى دياردى بنیاسن ب بى ئەم قەگەرنه پیشكەفتنا دووماهيك یا مەزن

د بوارى گه هاندنى دا و ههمى نهوا من ل گه ل ريكدكه قم نه م بناق بكن
گلوباليزم.

ميژووناسى بریتانى ئارتۆلد تويینی د دهقه کی یی ل سالا ۱۹۷۳ی به لافكری
دا دبیزیت: ریقه چوونا مروقا یه تیى ل سهر سى قوناغین ئیک ل دویف ئیک هاتیه:
ل ده می قوناغا ئیکى نهوا دزقریت بو بهری میژووی، گه هاندن گه له كا هیدى
بوو، لی پیشكه فتنین زانه بوونی ژى ب ریقه چوونه كا گه له كا هیدى پیشدكه فتن،
هر تشته کی نوی ماوهیه کی باش بو هه بوو دا به ربه لاق بییت د جیهانی بهری
تشته کی دی یی نوی ده ركه قیت. هر وه سا ژى كومه لگه هین مروقاتی هه مان
ئاستی پیشكه فتنی هه بوو یان نیزیکی ئیکبوون و خودان گه له كا تاییه تمه ندیین
هه قبه شبوون.

د قوناغا دوویى دا پیشكه فتننا زانه بوونی پتر له زیوو ژ به ربه لاقبوونا وی، بوو
نه گه ری جودابوونا كومه لگه هان ژ ئیک و دوو د ههمی بواران دا. نه ق ماوه ژى
چهند هزار سالان به رده وامبوو و قه دگه ریت بو سالین نه م ب نافدكه ن میژوو.
پاشی، ل نه قی دووماهیکی دا قوناغا سییه م ده ستییکر، نه و ژى قوناغا
مهیه، گه له كا ب له ز زانه بوون پیش دكه قیت، به لی به ربه لاقبوون یا بله زتره، ل
ئاسته کی دی كومه لگه هین مروقا یه تیى خو کیمتر تاییه تمه ند دبینن هر بچیت.
نه م دشین ب دریزی گفتموگویی ل سهر راستیا نه قی تیوری بكن نهوا من
بشیویه کی سفك بو ئینایى. و نه ز ئارمانج ناکه م وی بکه مه به لگه یه ك، نه ق پرس
ل گورا من نه زیده تره ژ پیشاندانه کی بالکیش و چالاك کرنا هزاریه ل سهر وی
دیمه نی نه فرۆكه نه م ل ده وروبه رییت خو دبینن.

تشته کی ئاساییه نه ق تیکه لکرنا جیهانی یا وینه یان و هزاران، نه و راوه ستیت ژ
به رفره هکرنی و نهوا دیاره که س نه شییت وی کونترۆل بکه ت و د ماوه یه کی

گه له ك كورت دا ژ ئاليى بۆچوونا ميژوويا شارستانيه تان فه، دى بكوورى
 وهرگيرينيت زانه بوون و تيگه هشتن و رهفتارين مه. و يا بهرئاقله ژى بكوورى
 بۆچوونا مه بۆ كه سايه تيا مه و ژيياتيين مه و ناسنامه يين مه ژى وهرگيريت. و
 نه گه ر ئه م پيچه كى ب گشتى وهرگرن ژى، ده ستپيكرن ژ تيوريا توينبى، ئه م
 دشين بيژن هه ر هه مى تشتين هاتنه ئافاكرن ژ ئاليين كۆمه لگه هين مرؤقايه تى
 فه د ناقا چه ندين سه دسالان دا بۆ جودابوونا خو ديار بكه ن و بۆ داريشتنا
 سينؤران د ناچه را خو و خه لكين دى دا، دى چيته دبن فشارين وي مه رهما
 ده ستنيشانكرى بۆ كي مكرنا ئه فان جوداهيان و ژناقه رنا ئه فان سينؤران دا.

ئه ف وهرچه رخانا بى وينه، ئه و ال پيش چاقين مه ب هزار دهنگى بلند و هزار
 تيشكان روودده ت، و هيشتا به ز دبیت، ده رباست نابیت بى سه رگيريين گران.
 ب پشتراستى گه له ك تشتين جيهانا ده وروبه ر پيشكيشى مه دكه ت ئه م قه بول
 دكه ن، يان وهكى ب مفا ديار دبیت و يان وهكى مسوگه ر بيت. لى ئه م هه مى رادبن
 ل ده مى ئه م هه ست ب مه ترسيى دكه ن ل سه ر پيکهاته كى گرنگ ژ پيکهاته يين
 ناسنامه يا خو وهكى زمان يان ئاين يان سيمبولين جودا - جودا يين
 ره وشه نبيرى يان سه ربه خو بيا مه. هه ر وه سا ژى قوناغا ئوکه بريقه دچيت دبن
 ناچه كى دوو ئالى دا ژ پيکهاتن و ژ ئيكدويربوونى. زه لام هيچ روژه كى نه بوونه
 خودانى ئه فان هنده تشتين هه قبه ش و زانياريين هه قبه ش و ژيده رين هه قبه ش و
 وينه و په يف و ئامرازين هه قبه ش، لى ئه فه هنده كان هانده ت جودايا خو پتر
 دووپات بكه ن.

د شيان ده يه ئه فا ئوکه من ده ربيرين ژى كرى، ب چاقين ئاسايى به يته ديتن.
 بى گومان گلؤباليزما له ز دبیته نه گه رى، وهكى كارقه دانه كا بجيهكرنا پيوستيا
 ناسنامى، هه ر وه سا ژى دلنيگه رانيا هه بوونى ئه و ال گه ل گوهورينين ژ

نشکه کيڙه دروست دبن، وهکی ئهڤی پيويستيا مروڤ يا گيانی بجيه دکهت. د ئهڤی رهوشی دا، ژيياتيا ئاينی بتنی يه ئهڤی پيشکيش دکهت، يان دخوازيت پيشکيش بکهت، بهرسقا ئهڤان ههر دوو پيويستيان.

من ل سهری پهڤا (کارڤه دان) بکارئينايه. و يا باش ئه زرونگه م دهرهت نينه ئهڤ پهڤ بتنی ببيته شيروڤه کرنا ئهڤی دياردي ب گشتی. ئه م دشين مسوگر به حسا همی واتهيا (کارڤه دان) بکهن، ل دهمی کومه لهک ژ مروڤان مه ترسي ژ گوهورينان ژيان دکهت، بو خو ل ژيرزه مينه کی دگه ريت د نافه نرخ و سيمبولين کهله پووری کهڤن دا. لي ب ديتنا من، سه رڤه چوونا ئاينی پتره ژ بتنی کارڤه دانهک بيت، دبیت ژي هه ولهک بيت بو دانه ريبا د نافه را پيويستيا بو ناسنامی و داخوازا د جيهانيوونی دا. کومه له يين باوهرمه ندان ب هه مواری وهکی ئيلين هه ساره یی خويا دکهن، ئه ز ديژم (ئيل) ژ بهر نافه روکا ناسنامه يا وي، ئه ز ديژم (هه ساره یی) چونکی سينوران ب هه سانی دهرباست دکهت. ژيياتی بو باوهره کی، پيروز دبیت ب ژيياتين نه ته وی و نژادی و کومه لايه تی، د بوچوونا هندهک که سان دا ژ وان، وهکی ريکه کا تاييهت ديار دبیت بو وهکی دنقه گه ريان خويا بکهن. وه سا ژيياتی بو کومه له کی ژ ئولداران، هنده کی، تاييه تمه ندیا پتر بهر فره ه و پتر جيهانييه، يان دبیت پيدقی بيت ئه م بيژن ئهڤ دنقه گه ريبه پتر هه مواريه و پتر (سروشتی) يه و پتر ره سه نه.

چه ندین زيړنگه ريبا وي گونجایی بيت، يا گرنګ ئه م ئاماژي پی بدهن ئه وه، هه ستي ژيياتی بو کومه له کا ئاينی، وهکی ئهڤ روکه ديار دبیت، نه بتنی ڤه گه ره بو ره وشا به ری. ئه م به ربانگا نه ته وايه تی نابينن، ئه م دووماهیکا وي دبينن. ئه م به ربانگا ئينته رناسيوناليزمی نابينن، هه ری کيم د شيوازي خو یی پروليتار دا، ئه م کهڤتنا وي ژي دبينن. هه ر وه سا ژي دهليفه نينه هه ستي ژيياتی بو

ئايىنى جارا ئىككى، ب ھەموو سىڭكايەتى قە، ب كىلىكەكا مېژوويى ۋ د نىزىك دا
دەيتتە دەرياستىكرن ل قەلەم بدەن. چونكى ئەو پىرسىيارا ئەم نەشىن خۆ ژى
قەدزىن ئەو، دەرياستىكرنا وئى بەرەڧ چ قە؟ بەرەڧ سەردەمەكى نوى بۆ
مللەتان؟ بۆ من ديارە نەى بەرئاقلە، و نە جەئى حەزى ۋ داخووزى يە، زىدەبارى
ئەقى چەندى ھەستى ژىياتى بۆ باوهرىەكا ھەقبەش ئەڧرۆكە زىجىرەيا ھەرى
بەيزە بۆ گرىدانا مللەتان پىكڧە، ھەتا ب وان مرقىن خۆ گلوبال دبىنن ژى. ئەقە
ژى راستە بۆ ل سەر توركان يان روسان ھەروەكى راستە ل سەر يونانىان يان
پۆلۆنىان يان ئىسرائىلىيان و ل سەر ھەمى ئەوانىن دى ئەوین درەڧن ژ قەبوولكرنا
ئەقى چەندى.

بەرەڧ چ قە ئەمى ژىياتىيا ئايى دەرياست بکەن؟ و كىژ ژىياتىيا دى، دى وئى

ب پاشگوھقە ھاڧىژىت وەكى ھەتا سەردەمەكا نىزىك ديار دبوو؟

ل ده فٺه ٺاسٺى ژ ده سٺنیشانکرنى، پیدځى به روٺکر نه ک بهیٺه کرن بو ژ ٺیک نه تیگه هشتنه کا مه تر سیدار بدویر که فن. ل ده مى ٺه ز به حسا ده رباسٺکرنا ژبیاتییا ٺاینى دکه م، ٺه ز حه ز نا که م بیژم پیدځى به ٺه م ٺاینى بخو ده ریاست بکه ن. ٺه ز دبینم ٺاین چ جارن ناچیه د ناڤ ژبیرکریښ میژوویى دا، نه ب زانستى، نه ب هیچ باوهریه کا دى و نه ژى ب هیچ سیسته مه کا سیاسى یا دى. چه ندین زانست پیشفه بجیت، پیدځى به ل سهر مروځى پتر پرسیار بکه ت ل سهر مهره م ژ هه بوونا مروځى. خودایى (چاوا) دى رابیت روژه کى ژ روژان، لى به لى خودایى (بوچى) چ جارن نامریت. دبیت پشتى هزار سالیښ دى، مه هه ره همان ٺاینښ ٺه فرۆکه نه بن، لى ٺه ز چ جارن نه شیم هزبیکه م کو دى جیهان بى هیچ شیوازه ک ژ شیوازیښ ٺاینى مینیت.

له زى دکه م بو ل سهر زیده بکه م، ژ ٺالیى بوچوونا من، پیویستییا گیانى نه پیدځیه ده ربړپنى ژ خو بکه ت د ناڤ ژبیاتییا کو مه له کا ژ باوهرمه ندان. ب هه موارى ل فیږه، دوو هیځیښ کویر هه نه، هه ر دوو ژى سروشتى و ره وانه و ب ٺاستیښ جودا - جودا، لى به لى تیکه لکرنا وان ژ تشتیښ خراب دهیٺه هژمارتن. ژ

ئالىيەكى قە بەرەقچوونەك ھەيە بۆ جىھانەكا بەرئىز ب ھەبوونا مە و ھىقئىن مە و ئىشئىن مە و واتەدارە، چەندىن خەون ئى بىت، بۆ ئىان و مرنى. و ئالىي دى قە، پئويستىيا مروق بۆ ھەستكرن ب پەيوەندىدارىيا كۆمەلەكا وى قەبوول دكەت و دانپىدانى پى دكەت و ئەو دشىت د ناڤ وى كۆمەلى دا بلەزتر تىگەھشتنى ب دەستقە بىنىت.

ئەز خەونى نايىنم ب جىھانەكا ئاين تىدا نەبىت، بەلى خەونا ب جىھانەكا تىدا پىدقئىيا ب گىانبوونى جودايە ژ پىدقئىيا ئىياتى. ب جىھانەكا مروق تىدا ھەست پى نەكەت، ل گەل ماينا گرئىدانى ب باوهرىين خۆ و پەرەستىيا خۆ و نرخىن رەوشتى بەرەق ناسنامى ب رىكەكا دى.

ئەقە من دزقرىنىت بۆ پرسىارا من يا ئىكەم: ب چ ئەم دشىن ئەقروكە ئىياتى بۆ كۆمەلەك ژ باوهرمەندان بگوھورن؟

زەحمەتا د ئەقان بەرپەرپىن بەرى دا، ئەو ئىياتى ديارە يا ھەرى بلندە و موكمە و پتر چوونە د ناڤ رەھىن مروق دا، ئەو بتنى دشىت پىدقئىين سەرەكى بىن مروق بجىھ بكەت، ئىياتىين نەرىتى بىن دى، وەكى وەلات و ئەتنىك و نژاد و تويز نەشىن جەئ وى بگرن بۆ ماوہىەكى درىز، ھەر ھەمى پتر بى بەرتەنگن و سىنۆركرىنە بىى كو كىمتر بن د تىكدانى دا. ئەگەر چ رىك نەبن ژ دەر باستكرنا ئىياتىيا (ئىلەكا ھەسارەبى)، دى بتنى بەرەق ئىياتىەكا بەرەفرەھتر ئى كو تىدا بىنىنەكا مروقايەتى يا پتر تەقاف بىت.

ل سەدا سەد دى بىژن ئەق ئىياتىيا بەرەفرەھتر چىيە؟ و ئەو چ (بىنىنا مروقايەتى يە)؟ بتنى ئەگەر ئەم سەككە دەوروبەرىن جىھانى دى بۆ مە ئاشكرا بىت، چ ئىياتىين نوى بشىن يەكسانى ل گەل ئىياتىين بەيز و كویر بكەت ئەوین دانە موكمكرن شىانين خۆ بۆ پركرنا مروقان ل سەرانسەرى مىژووبى. ژ بلى كو

هەر بینینه کا دخوازیت یا ته قایی و گشتی بیت ئە فرۆکه هشیاریا سەردەمیین مە
گور دکەت، یان بۆ وان گەلەك سڤکه یان ژى جەئى مەترپسیى یە ل سەر
ناسنامە یا وان.

بئى گومان هشیاری پەیفەکا سەرەکی یە د دەمى مە دا. هشیاری ل بەرامبەر
ئیدیۆلۆژیان و ژرۆژین گەش یین دەین، و هشیاری ژ سیاسەتى و زانستى و
میژى و مۆدیرنیزمى. هشیاری ژ بۆچوونا پيشکەفتنى و بکریار ژى ژ هەمى
تشتین مە باوەرى پى ئینایە ل سەدسالای بیستى دا، سەدسالەك ژ دەستکەفتین
مەزن ئەوین نایابن ژ بەربانگا زەمانان قە، بەلى سەدسالەك ژ میژکوزین نەهینە
لیبۆرین و هیفیین شکەستى، و هشیاری ژى ژ هەر تشتى گشتى یان جیهانى یان
هەسارەبى.

بەرى چەند سالەکین چووی، گەلەك مەرۆڤ ئامادەبوون بۆچوونا ژییاتییا
هەسارەبى قەبوول بکەن وەکی دووماهیکەکا سروشتى یا میژوویا مەرۆقایەتیی:
وەسا ئەو کەسى نشتەجەئى تۆرینۆ، پشتى بیامۆنتى بوو، پاشى ئیتالی، هیدی –
هیدی، بوویە وەلاتیەکی ئەوروپى، پاشى ژى وەلاتیەکی جیهانى. ئەز گەلەك
سڤك دکەم هەتا ئاستى دووماهیكى، لى رامانا چوونا دووماهیكى بەرەڤ ژییاتیین
پتر و پتر بەرفرەه نەى زیدەرۆوی بوو. مەرۆقایەتى دى ژۆژەکی گەهیژە
کۆمبوونا دووماهیكى د ناڤ کۆمبوونین هەریمین ل دویڤ ئیک. و گەلەك تیورین
پربالکیش هاتنە پیشکیشکرن ل سەر هەر دوو سیستەمین ژ ئیک سلبووی،
کاپیتالیزم و کۆمۆنیزم، ئەوین پیدقیە بگەهیژنە ئیک، بى ئیکەم پیچ پیچە بەرەڤ
سۆسیالیزمى چوو و بى دوو هیدی – هیدی دەست ژ سیستەمى کۆنترۆلکری
بەردا بۆ ببنە ئیک سیستەم. هەر وەسا ژى بۆ ئاینان ئەوین پیشیبینی دکرن کو
دى گەهیژنە ئیک د لەهەهاتنەکا بەرفرەه و رەحەت دا.

ئەفرۆكە ئەم دزانن مېژوو چ جارن ل دويڤ وئ هېلا بو دەيتە دەستنيشانكرن ناچيت. نە ژبەر ئەو زەووغانييه يان ناھيتە تيگەھشتن يان تاريە، نە ژبەر ناچيتە دبن لۆژيكي مروفانئي دا، بەلئ ژبەر كو مېژوو بتني ئەو، ئەوا مروف ژئ چيدكەن و ژبەر ئەو سەرئەنجاما ھەمى كرياتن تاك و كۆمەلايە، ھەر ھەمى گۆتن و دانوستاندنن وان و راستھاتنن وان و ئيش و كين و مەيلين وانە. چەندين پتر بن داھينەرين مېژووي و ئازادبن، سەرئەنجاما كارين وان دئ پتر ئالوز و ب زەحمەت بيت بەيتە دۆرپچكرن و دئ گريكەكا كۆر بيت ل بەرامبەر تيوريين سقكەر.

د ھەر كئليكەكي دا مېژوو پيشدكەفیت ل سەر ھژمارەكا بي دووماھي ژ ريكان. ئايا بو ئەنجام وەرگرتن ژ ئەفئ، سەرەپايي ھەمى تستان، ئەم دشين واتەكي ژ ئەفئ بگرن؟ ل سەدا سەد ئەمى نزانبن، بتني ل دەمى (گەھشتني). ئەفە ئەگەر واتەيەك بو ئەفئ پەيفئ ھەبيت وئ دەمى.

ئايا پيشەرۆژ دئ پيشەرۆژا ھيفيئ مە بيت، يان يا خەونين مەترسيدار بيت. ئايا دئ ژ ئازادئ بەيتە دروستكرن يان ژ كۆيلەتني؟ و ئايا دئ جيھان، ل دووماھيكا پرسئ، ئامرازئ رزگاريا مەبيت يان ژئ چ نەبوونا مە؟ ئايا ئەم ھەفكارين دلغەكەرن بين خودايەكي ئيكانە، يان سيزبازين زكرەشن، تشت ژ بن كۆنترۆلا مە دەرکەفتبون؟ ئايا ئەم بەرەف جيھانەكا باشتەر دچن، يان بەرەف (باشترين جيھان) دچن؟

لئ بلا ئەم پرسياربكەن جارا ئيكي، دەھ سالين بهين چ بو مە فەشارتنە؟ (پيكدادانا شارستانيان) يان ئاراميا (گوندئ ھەسارەبي)؟.

ب قەناعەتا من پيشەرۆژ ل چ جھەكي نەھاتيه نقيساندن، و پيشەرۆژ دئ ئەو بيت، ئەوا ئەم دروست دكەن.

دبیت ژى هندهك پرسىار بکهن: و چ بۆ چارهيا نفیسی؟ و ئەو وەسا ژى ئامازى ددنه بنیاتی من یى رۆژەهلاتى. و ئەز یى فیربوومه بۆ وان بیژم، چاره نفیس بۆ مروقان وەكى هەوايى یه بۆ پەرۆکا هەوايى یا بەلەمى، ئەوى ل سەر که قیى درونشتیه، نه شیت بریاری بدەت، هەوا ژ کیز ئالى قە بیت و نه ژى هیزا وى چەند بیت، لى ئەو دشیت پەرۆکا بايى کۆنترۆل بکهت. ئەقە جارنا دبیتە ئەگەرى جودابوونهکا گەلەك مەزن. ئەو هەوايا دبیتە هۆکارى کوشتنا زەلامەكى دەریایى یى کیم بسپۆرى یان دینه میړ یان خراب د هەلسەنگاندنى دا، هەمان هەوايه زەلامەكى دەریایى یى دی دگەهینتە زەقیین بەراقان.

ئەز حەز ناکەم بتنى ئەق وینەيى دەریایى یى ب سینۆر بیت، وەكى بۆ من دیاره گەلەکا فەرە دەرپرین ل سەر تشتان ب وینەيهكى پتر روڤن بهیتە کرن. ل بەرامبەر پيشکەفتنا تەکنۆلۆژيايا بى وینە ئەوا بلەز دچیت ژ بەرى چەندین سالانقە، ئەوا ژيانا مە د بنیات دا گەهانديه زانەبوونى ب تاييه تى د بواری گەهاندن و گەهشتنى دا، دى بى مفا بیت ئەم پرسىارا وى چەندى بکهن ئايا (باشبوو) یان (خرابوو). و ئەو نه پرۆژەيهکا بهیتە ئاراسته کرن بۆ دەنگدانى، بەلى ئەو راستيه. ل گەل هندى ژى ئەو ريبازا کارتیکرنى ل سەر پيشەرۆژا مە بکهت، پهيوەندیداره ب مەقە، هەتا ئاستهكى مەزن.

هندەك كەس ب ئيك جارى هەمى تشتى رەتدكەن، ناسنامەيا خو ل گەل خو پاريزن و دژوونين کارتیکەر دكەن ل دژى گلوباليزمى و هەسارەبوونى و رۆژئاقايا زال و ئەو ئەمريکايا سەرەدەرى ل گەل ناهیتە کرن. هندەکين دى ژى، بەروقازى وان، ئامادەنه بۆ قەبوولکرنا هەمى تشتى و داعيرانا هەمى تشتى ب بى جوداکرن هەتا وى ئاستى ئەو نزانبن ئەو کينه و دى بکيفه چن یان ژى جيهان بەرهق کيفه دچیت! هەر دوو هەلويسست ناکۆک راوہستياينه لى ئەو ل دووماهیکى

دا بهره فئیک دچن، چونکی هەر دوو دچاڤگرتی بریڤه دچن. هەر دوو ههلوئیست، تال و هنگڤین، تووره و رزامه ند ژ هه مان تیوری دهستیډکه ن، ئه و ژی جیهان وهکی شه مهنده فهره کی پیشدکه قیت ل سهر هیله کا هه سنی و هیچ تشته ک نه شی ت وی ژ ریکی ده ربیخیت.

لی به لی ههستی من یی جودایه. وهکی بو من دیاره (بایی) گلوبالیزمی دبیت مه بهره ف ره وشه کا خرابتر ببیت، به لی دبیت ژی مه بهره ف با شتر ببیت. ئه گهر ده زگه هین گه هاندنا نوی ریڤه به ری بو بکه ن، دشیت ئه وا د ناقبه را مرو فان دا بله ز نیزیک بکه ت بو دووپا تکرنا جودایین مه، وهکی کریاره کا به رامبه ری، دی ببیته ئه گهری تیگه هشتنا مه د چاره نفیسا مه یا هه فبه ش دا و ئه فه من هاندده ت ئه ز هزر بکه م، پیشکه فتننا توکه دی ریخوشکه ر بیت د نیزیک دا بهره ف ده رکه فتننا نیزیکبوونه کا نوی بو تیگه هی ناسنامه یی، ناسنامه یه کا بهیته تیگه هشتن وهکی سه رکورمی هه می ژییاتیین مه و ژییاتی بو کومه لا مرو فایه تی، د چارچو فهی وی دا، گرنگیه کا پتر وه رگریت. هه تا روژه کی ژ روژان ببیته ژییاتییا سه ره کی ب بی کارتیکنی ل سهر ژییاتیین مه یی دی یین تاییه ت بکه ت. و دووپات دکه م، ئه ز ناگه هیژمه وی چه ندی دا بیژم (بایی) گلوبالیزمی مه هاندده ت ب نه چاریڤه به ره ف قی ره خی فه. لی ئه ز دبینم ئه و دهیلیلت ده سته یکن ب ئه فی لیکنان و نیزیکبوونی کی متر زه حمه تی و پیدقیه ک بیت د هه مان ده می دا.

میژووناس مارک بلوخ دبیزیت: (زه لام کورپن سهرده ما خونہ، پتر ژ کورپن بابین خو بن). بی گومان ئەقہ راسته ب بەرده وامی، لی چ روژان وەکی ئەقروکە راستر نہ بوویہ. ئایا یی فەرہ ئەم بیژن ژئی، هەتا چ ئاستی ئەق پرسە بلەز بریقەدچن، لەزاتیەکا هەر پتر بلەز دبیت، د دەھ سالین دووماهیکی دا؟ کیژ ژ سهرده میین مە، نہ بوویە خودانی ئەقی بۆچوونی هندەک جارن، ئەوی تەماشەیی گوھۆرینان کریە د سالەکی دا یان دوو سالان، ئەو گوھۆرینین بەری ل سەرانسەری سەدسالان قەدکیشان؟ ئەوی پتر مەزن ب ژییی خو د ناڤ مە دا پیدقی رەنجەکا مەزنترن بۆ بهیتە بیرا وان ئەو رەوشا گیانی ئەوا د زارۆکینیا خو دا ناسکرینە و ل گەل نہ وەرگرتنا دابین وەرگروک و ئامراز و بەرہەمین دەستی وان ژئی نہبیت، ل بەر چاقان. لی بۆ گینجان، ئەوان چ رامانەک ل سەر ژيانا بابپیرین خو یان ژيانا نقشین بەری نینە.

ب هەمواری، ئەم هەمی پتر نیزیکی سەردەمیین خونە ژ بابپیران پتر. ئایا ئەز زیدە پیدەدچم ئەگەر بیژم، ئەز خودانی تشتین هەقبەشم ل گەل هەر

کهسهکی توو ل کۆلانی براگ یان سیۆل یان فرانسیسکو ببینیت پتر ژ تشتین
ههقبهش یین ل ناقبهرا من و بابپیری منی مهزن دا؟ نه بتنی د دیمه نی و جل و
بهرگ و بسپۆری دا، نه بتنی د ریبازا ژیانکرنی دا یان کار یان مال و ناقمالیبا
دهوروبه رین مه دا، به لی د تیگه هین رهوشتی ژی دا و د دابین هزرکرنی دا.

ههروه سا ژی د دهرباری باوهریان دا. چ مفا تیدا نینه ئەم بیژن ئەم
مهسیحینه یان بسلمانن یان یه هوودینه یان بوزینه یان هندۆسن، چونکی دیتنا
مه بو جیهانی و میتافیزیک چ په یوهندی ل گه ل (برایین مه د ئاینی دا) نینه،
ئهوین بهری پینچ سه دسالا ژیانکرینه. بو پتیا وان دۆزه خ جههکی نه کیمتر بوو ژ
ئاسیا بچوک یان ئیسوپیا، ل گه ل شهیتانین پیین وان ب دری و ههژ،
گونه هکاران ده ژۆن به ره ژ ناگری هه تا هه تایی، وهکی د تابلۆیین روژا قیامه تی
دا دیارد بیت. ئەفرۆکه، وهکی نه مایه ئەه ژ تشت، کی ب ئەقی شیوه یی تشتان
دبینیت. من وینه یی هه ری کاریکاتۆری وه رگرت، لی ئەه پرسه نه کیمتر ژ ئەقی
راستی د دهرباری تیگه هین مه دا بو هه می بواران. گه له ک ژ ئەقان رهفتارین
ئهفرۆکه ته قاف بو باوه رمه ندان، دی نه ی به رئاقل بن (بو برای وان یی ئاینی) یی
به ری. من جاره کا دی ئەه په یقا هه نی دانا د ناف دوو که قانان دا، چونکی
بابپیرین مه هه مان ئاین پراتیزه نه دکرن وهکی ئەم ئەفرۆکه پراتیزه دکهن.
ئهگه ر مه د ناف وان دا ژیانکریا ب رهفتارین خو یین ئەفرۆکه، دا مه هه میان
ره جم که ن ل کۆلانی، یان دا مه هاقیژن د زیندانی دا، یان دا مه سوژن ل سه ر
سوژنگه هی ب گونه هباریبا کافر یی یان له شفرۆشیی یان دوژمنی خودایی یان
سحر بازی.

گوئن ب ته قایی، هه ر ئیک ژ مه دوو میرات پی هاتنه سپارتن: ئیک (ئاشۆپی)
یی هاتیه ژ باب و بابپیران و نه ریتین ملهت و کۆمه لآ وی یا ئاینی. یی دی

(ئاسۆیی) بى ھاتىھە ژ سەردەما وى و سەردەمىيىن وى. وەكى بۆ من دياره ئەقى
دووماھىكى پتر ھەبرە و گرنگىيا وى رۆژ بۆ رۆژى پتر دبىت، ل گەل ئەقى
چەندى ژى ئەف راستى ناھىتە زىفراندن بۆ سەر تىگەھشتنا مە بۆ خۆ. ئەم پالا
خۆ نادەنە مىراتى خۆ بى (ئاسۆیی) بەلى پالا خۆ دەن بى دى.

مۆلەت ھەبىت، ئەز دخوازم بالا ھەوہ بکىشمە سەر خالەکا سەرەكى، چونكى
ئەم ل سەر تىگەھى ناسنامى رادوہستەن، وەكى دياره د ئەقان رۆژىن مە دا. ژ
ئالىھەكى ھە، ئەم وەكى ئەم ھەنە، ژ ئالىھەكى دى ھە، چ ب سەرى مە دەيت دبن
کارتىکرنا گلوباليزما رەوشەنبىرى دا، واتە مروقتىن ھاتىنە دروستکرن ژ تاييىن ژ
ھەمى رەنگان ل گەل سەردەمىيىن خۆ يىن سەرەكى رەفتار و باوہرى و
سەرچاھەيىن وان ھەفپار دکەن. پاشى ژى، ژ ئالىھەكى دى ھە، ئەم و تىشتى ئەم
باوہردکەن ئەم ئەون و ئەو تىشتى ئەم دخوازن ئەوبن، واتە ئەندامبن د ئەقى
کۆمەلى دا و نەك ئەوا دى، ئالىگربن بۆ ئەقى باوہرىيى نەك يا دى. مەبەست ئەو
نەنە ژناقبرنا گرنگىيا ژىياتيىن مە يىن ئاينى و نەتەوى. مەبەستا مە ئەو نەنە،
ئىنکارکرن کارتىکرنا ھەبر يا مىراتا مەيا ئاشۆپى. پرسگرىک د ئەقى قوناغى دا
پەيوەندى ب رۆنکرن راستىيا ھەبوونا بۆشايىھەكى د ناقبەرا ئەم چاوانە و ئەم
خۆ چاوا دبىنن دەيە.

يا راست، ئەم ل دەمى دووپاتدکەن جودابوونىن خۆ ب ئەقى عىجزيى، ژبەر
ئەم ھەست دکەن جودابوونىن مە دبەرەف کىمبوونى ھە دچن. ژبەر ھەر رۆژەك
دچىت، ب بى ل بەرچاھ وەرگرتنا پىکدادان و دوژمناتيىن مە يىن کەفن،
جودابوونىن مە کىم دبن و وەکھەقبوونا مە کىمەكى پتر دبىت.

وہسا دياره ئەز بى پى خوشحال دىم. ئايا ژ راستە بۆچوونىن مروقان وەکھەف
دبن بشىوہيەكى بەرەف پىشئە و ھەژى پى خوشحاليى يە؟ ما ئەم نە د رىکا

بەرەڭ جىھانەكا خۆلەمىشى دا دچن، بتنى ب ئىك زمان دئاخفن، ھەر ھەمى
كەس ھەقبەشن د ھەمان دەستەكا كىم يا باوھرىيان دا، ھەمى كەس پىكفە
تەماشەى زنجىرە فىلمىن ئەمىرىكى ل سەر تىلەڧزىونى دكەن و ھەمان
سەندەویشان دخون.

بى سوحبەت، ئەڧ پرسىيار پىدڧى يە بەيتە كرن بشىوھىەكى ژ ھەژى. ب
راستى، ئەم د سەردەمەكا جەى ھەيرەت و سەرسۆرمانى دا ژيان دكەن، تىدا
گلوباليزم ب بۆچوونا ھژمارەكا مەزن ژ ئەوېن وەكى مە، نە تىكەلكرنەكا نايابە
كو ھەر ھەموويان تىر بكتە، بەلى وەكى ئىككرنەكا ھەژار و ھەرەشەيەكا
پىدڧىيە خۆراگىيا وى بەيتەكرن، بۆ ئەم بشىن پاراستنا رەوشەنبىريا خۆ يا
تايبەت و ناسنامە و نرخبىن خۆ بكەن.

دبىت ژى، ئەڧە شەر و جەنگىن درەنگ بن، لى پىدڧىيە تۆكە ئەم دلزمىيا خۆ
نىشاندەن و دانپىدانى بكەن، ئەم تىشتەكى ل سەرنزانن. د تەنەكا گلىشا
مىژوويى دا ھەمى جاران ئەو تىشتى ئەم باوھردكەن تىدا ببىنن، ناھىتە دىتن.
پاشى ژى ئەگەر گەلەك كەس ھەنە گلوباليزمى ھەرەشە بۆ خۆ دبىنن، گەلەكا
سروشتييە ئەڧ ھەرەشەيا ھەنى ژ نىزىك ڧە بەيتە پىشكنىن.

ئەم دىشىن ببىنن ل دەڧ ئەوانىن ھەست دكەن ئەو د مەتپرسىي دەنە، تپسا ژ
گوھۆرىنى، ئەڧ مەتپرسىيا كەڧنار ھندى كەڧنارىيا مرؤڧايەتى. لى تپسین پتر
سەردەمى ژى ھەنە، و ئەز نەوېرم بىژم ئەو يى ھاتىنە ھووناندن. چونكى
گلوباليزم مە ب ئىك تەڧگەرى ڧە دبىت بەرەڧ دوو راستىن ناكۆك، ئىك جەى
پىشوازيەكا دلخوشە ب بۆچوونا من، يا دى ژى ناھىتە داعىران و مەبەست پى
جىھانگەرى و ئىك شىوھبوونە. ئەڧە دوو رىكىن بۆ مە تىكەل دياردبن و ناھىنە

جودا کرن، وهكى ئىك رىك بيت. د ئاستهكى دا، ئەم دشين پرسياركەن، ئىك ژ
وان روويى قەبولكرنا يى دى يە؟
ئەز ب باوهرم ژ ئالىي خوڤه، پهيوه ندى ب دوور ريكيڭن جودا ژ ئىكڤه ههيه،
سەر هندی را كو ئەو پىكڤه دچن و دگههيزنه ئىك و ريكي ل ئىك و دوو دگرن
ههتا چاڤ دبىنيت. دى خهون بيت ئەگەر ئەم بخوازن ئىكسەر تايين تىكشىلايى ژ
ئىك جودا بکەن، لى ئەم دشين ههول بدهن تايى ئىكى بکيشن.

تئورییا سەرەکی یا گلوبالیزمی دبیژیت مافیڭ پەيوەندیدار ھەنە بۆ سەرفەرازیا مرۆڤ، کەس نەشیئت ئینکار بکەت ل سەر کەسی، ب ھۆکارین ئاینی وان یان رەنگین وان یان نژاد یان رەگەز یان ھەر ئەگەرەکا دی. واتە یا وی ئەو ھەر پیشیلکرنەک ب مافیڭ سەرەکی یین زەلام و ژنان ب ناڤی ئەڤی نەریتی تاییەت یان ئەڤی دی، بۆ نمونە ئاینی، ل دژی گیانی جیھانگەرییە. نابیت ریشالەکا گشتی بۆ مافیڭ مرۆڤان ھەبیت ژ ئالیەکی ڤە و ریشالین تاییەت ژ ئالیەکی دی ڤە، ریشالەکا ئیسلامی، ریشالەکا یەھوودی، ریشالەکا مەسیحی و ریشالەکا ئەفریقی و ریشالەکا ئاسیایی ... ھتد.

د بواری پەرنسیب دا، کیمەک ل دژی ئەڤی چەندینە. ل د بواری کریار دا، گەلەک رەفتاری دکەن وەکی ئەو باوەریی چ جارن پی نائینن. بۆ نمونە، چ حکومەتەکی رۆژئاقایی بۆچوونەکا پیدڤی نادانیت بۆ مافیڭ مرۆڤان ل ئەفریقا وەکی وی بۆچوونا تاییەت بۆ پۆلۆنیا و کوبا دانایە. ئەڤ ھەلوئست دبیژن ریزگرتنە، ل ب بۆچوونا من سفکاتی پیکرنەکا کویرە. ئەگەر ئەم ریزی ل ئیکی

و میژوویا وی بگرن، ئه وه ئه م وی ژ هه مان مروڤایه تی بیهژی مین، نه ک مروڤایه تی هه کا جودا، ژ مروڤایه تی هه کا کیتر نرخ.

ئه ز ناخوایم به ره فره هه ببن ل دور ئه فی ئاریشه یا ژ هه ژ یه بتنی بهیته شیرۆقه کرن ب دریزایی و پیدفی ب به لگه یین موکم هه یه. لی ئه زی گریدایی مه ب گوپرکنا و یقه ل فییره، چونکی سه ره کی یه بو تیگه هی جیهانگه ری، ئه وی بی واته یه ئه گه ره بوونا هنده ک نرخین تایبه ت ب هه می گیانه وه ری مروڤایه تی هه ب بی جودایی نه بن. ئه ف نرخ به ری هه می تشتی دهین. نه ریت نه ژ هه ژ یه ریژگرتنی به بتنی هندی کا چه ند ژ هه ژ یه ریژگرتنی یه، واته ب هه مان ئاستی ئه وا ریژگرتن تیدا بو مافین سه ره کی یین زه لام و ژنایه. ب ریژگرتنا ل نه ریتان، یان ب یاساین جودا، دانوستاندن ل گه ل مروڤان دکهن و بی ریژی به به رامبه ری قوربانین وان. هه ره هه می ملله ت و باوه رییان، د هنده ک ماوه یان دا ژ میژوویا خو، ره فتارین روژ بو روژی ئاشکرا بوونه ل گه ل پیشکه فتنا هزران، ناگونجن ل گه ل سه رفه رازیا مروڤایه تی نه نجامدانه. و ناهینه ژناقبرن بکیشانه کا قه له می هه ل چ ده فه ران، لی ئه فه نه په خشینه ژ ریسوکرنا وی و کارکن بو ژناقبرنا وی.

هه ره تشتی گریدایی ب مافین سه ره کی هه، وه کی مافی مروڤ د ژیانکرنی دا وه کی وه لاتیه کی خودان مافین ته قافل سه ر ئاخا باین خو ب بی سه رچه ماندن بو هه رگرتنه ک یان جودا بوونه ک، مافی مروڤ د ژیانکرنی دا ب سه رفه رازی ل کیفه بیت، مافی هه لبرارتنا ژیا نا خو و هه ستین خو و باوه ریین خو ب ئازادی هه، د چارچۆقه یا ئازادیا بی دی دا، ماف د گه هشتن ب بی ئاستهنگی بو زانیارییان و ته ندروستی و ژیا نه کا سه ربلند و جهی ریژگرتنی، ئه فه هه می و لیسته یا بی سینۆره، نابیت بهیته ئینکارکن ل سه ر هنده کین وه کی مه ب ئه گه را پاراستنا باوه ری، یان پراتیزه کرنا نه ریتان و ل دویقچوون ل سه ر ریبازا بابپیران. د ئه فی

بواری دا پیدقیه پتر خو به ره ق جیهانگه ری قه بن و هه تا ب ئیکشپوازبونئی ژئ
ئه گه ر پئویست بکه ت، چونکی مرؤقایه تی، چه ندین یا فره ئالی بیت، ئه و هه ر ئیک
دمینیت به ری هه ر تشته کی.

تایبه تمه ندیا هه ر شارستانیته تی؟ بی گومان پیدقیه ریژ لی بهیته گرتن، به لی
ب ریپازه کا جودا، بی کو مرؤق دهست ژ رۆنبوونا بۆچوونا به رده ت چ جارن.
یه کسان ل گه ل مه یدانا جه نگی ژ بۆ جیهانگه ری هه کا ب نرخ، پیدقی یه
خؤراگریا وه که ه قییا هه ژار و زالبوونا ئیدیؤلۆژی یان سیاسی یان ئابؤری یان
راگه هاندنی بهیته کرن و ب ئیکبوونا گیژ و هه می تشتی ده رپینی ژ زمانی و
هونه ری و هزری یین فره ئالی دخه نقینیت بکه ن، هه می ئه و تشتین مه به ره ق
جیهانه کا ئیکریژ و کیم تیگه هشتن دبن. ئه قه شه ره کی بۆ به رگریا هنده ک ل
ریوره سمانه و هنده ک نه ریتین ره وشه نبیرییه، لی شه ره کی هویره و پیدقی ب
گه له کی یه و بی هلبژارتیه، بی دوودی و بی ترسین زیده، قه کریه ب به رده وامی
ل سه ر پیشه رۆژی.

له هیبه ک ژ وینه یان و دهنگان و هزران و به ره مه مین جوره وجؤر هه ساره یی ب
ته قایی دبن ئافی دا ده یلیت، رۆژ بۆ رۆژی زه وقا مه و هیقیین مه و ره فتار و
ریبازا ژیانکرنا مه و دیتنا مه بۆ جیهانی دگوهوریت، هه ر وه سا دیتنا مه بۆ خو.
ژ ئه قی تیگه لکرنا نایاب گه له ک جارن راستیین ناکوک دهینه تیگه هشتن. بۆ
نموونه، راسته ئه فرۆکه ل کۆلانین سه ره کی یین پاریس، مۆسکو، شانغهای و
براگ مارکه یین به رنیاس یین خوارنگه هین وه جبه یین له ز ئه م دبینن، لی یا راست
ژی ئه م بشپوه یه کی پتر، ل هه ر پارزه مینان دبینن، جۆرین پتر ژ خوارنان، نه ی
ئیتالی و فره نسی بتنی و نه ی صینی یان هندی، ئه وین دهینه ئینان ژ ده مه کی

دریژ څه، به لى يېن يابانى و نه ندوتوسى و کوورى و مه کسيكى و مه غربى و لوبنانى ژى.

هندهك بتنى ئه څى چه ندى وهكى هورديينه كا سه ريار دبينن. لى ب بوچوونا من دياردهيه كا نيشانين خو هه نه. ئه و دده ته ئاشكراكرن واته يا تيکه لكرنى د ژيانا روژانه دا. دده ته ئاشكراكرن دى چاواين كارڅه دانين هندهكان ژوان و هندهكين دى. ب هه موارى چه ند ژ خه لكى د ئه څى پيشكه فتنى دا، بتنى ئيك ديمه نى دبينن و ئه و ژى مژويلبوونا هندهك گينجاننه ب وه جبه يين له ز ب ريپازا ئه مريكى. ئه ز نه ژ ئاليگرى ته سليمكاريى مه و ئه ز هه مى ريژگرتنم بو ئه و يين خو راده ست ناكهن. خو راگرى ژ بو پاراستنا مورا نه ريتى يا كولانه كى يان تاخه كى يان جوړه كى ژيانى، شه په كى ره وايه و پتريا جارن پيدڅى يه. لى پيوسته نه بيته ريگر بو ديتنا ديمه نى ب ته څاى.

پيدڅى يه دانپيدانى بكه م، ئه ز نه دلنيگه رانم. و خه مبارنينم ئه گه ر مرؤڅ بشيت ل ته څاى جيهانى زادى بخوت ل دويڅ ريپازا وه لاتى ئه گه ر بخوازيت، يان ئه و هندهك خواريين دى تاڅى بكه ت د ناڅ دا ژى چيشتخانا ويلايه تيين ئيکگرى، يان بریتانى چه ز ژ كارى بكه ن ل سه ر سه لسه يا نغعاى، يان فپه نسى داخوازا كسكى بكه ن ل شوونا بوتيه، ئيك ژ نشته جهين مينسك پشتى دهين سالان ژ ژيانا بى زارى، خوڅيى ببينيت ژ هامبورگه ر ل گه ل كاتشه بى. ب به روڅاڅى، ئه ز دخوازم ئه څ ديارده به رفره هتر ببيت و ئه ز دخوازم هه ر چيشتخانه يه ك چ يا سيشوان بيت يان يا چه له بى يان شامبانيايى يان بوى يان هانوڅه رى يان ميلووكى بيت بهيته چه سكرن ل ته څاى جيهانى.

ئه ز دشيم ئه څى تشتى مه ل سه ر هونه رى خواريى گوتى، به رفره هتر بكه م بو بخوڅه گرتنا ديمه نين دى يين ره وشه نبيريا روژانه وه كى مووزيكى بو نمونه. ل

قېره ژى ئەم فرەجۆريەكا سەير دىيىنن. پتريا جاران ژ ولاتى جەزائىر دەنگوباسىن ھوقانە بۆ مە دەين، لى ژ جەزائىر ژى ھندەك گىنجىن ب عەرەبى يان فرەنسى يان ب قەبىلكانى د ئاخفن، ئەقى موزىكا ئافرىنەر بەربەلاڧ دكەن. ھندەك ژ وان سەرەرايى ھەمى تىشتان ھەر ل ولاتى مان، ھندەك ژى بوونە كۆچبەر و د دەروونى خۆ دا بوونە ھەلگىرن راسىتىيا مللەتەك و گىانى رەوشەنبىرىيا وى بۆ دىدەقانى بۆ بكن.

رېپىقانان وان دەينىتە بىرا مە كەقنتىن و بەرفرەھتىن رېپىقانان، ئەو ژى رېپىقانان ئەفرىقىانە ئەوئىن ھاتنە ھاژۆتن وەكى كۆيلە بۆ ھەر دوو ئەمريكايان. چونكى ئەفرۆكە ئەم وى موزىكا وان يا دەرەكەفتىيە ژ لوىيانا يان ژ كارىبى د ناڧ جىھانى را دىيىنن و بوويە بەشەك ژ كەلەپوورى موزىكى و وژدانى. و ئەقەيە ژى گلۆبالىزم. مرقاىەتىي بەرى ئەڧ ئامرازىن تەكنۆلۆژى نەبوون بۆ گوھلىگرتنا ئەقان جۆرىن موزىكى، ل دەمى بخوازىت، ھەر ھەمى دەنگىن دەين ژ كامىرون و ئىسپانيا و مصرى، ئەرژەنتىن، بەرازىل يان كاب- فىر و ھەر وەسا ژ ليفەرېول يان ممفيس يان برۆكسل يان ناپۆلى. وەكى ئەقى ھژمارى ژ مرقان چ جاران نەبوونە خودان دەلىقە ژ داھىنەرى و موزىكژەنى و سىترانبىژى بۆ ھندە گوھلىگرتنى.

ئەگەر ئەزىيى موكم ل سەر وى تىشتى د بۆچوونا من دا، ئىكە ژ باشيىن
گلوباليزمى و ئەندامەكى جيهانگىرييا رەسەنە، ئەز ناخوازم خۇبى دەنگ بکەم
ل سەر دلنيگەرانييا ھندەکان د ئەقى پيشفەچوونى دا، دياردەيەکا کيىمتر گرنگە
ب گەلەكى ژ کۆنترۆلکرنا بەرەف پيشفە دچيت يا سترانا ئەنگلۆساکسونى . ئەفە
دلنيگەرانيەکا ئەم د گەلەك بوارين دى دا ژى دبينن، ل دەمى ئەم بەحس دکەن
بۆ نمونە کارتیکرنا ھندەك دەزگەھين راکەھاندنى يين نيقدەولەتى، ھەر وەسا
دبوارى سينەمايى دا ژى، ھوليود گرانيەکا فەبر ھەيە .

من بەحسا دلنيگەرانيى کر، ب راستى پەيقەکا مەندەھۆشکەرە و دەرپرپىنى ژ
فرەجۆرييا بەيىز ناکەت د کارفەدانان دا . ل ناقبەرا خودانى چايخانەيەکا ل
پاريسى سينگ بەرتەنگبويە ژ بەر گەلەك کيىمتر گوھ ل سترانين فرەنسى دبیت
ل سەر رادیويى، گۆتاربيژەكى تووندەرەو سەتەلايتان وەكى شەيتان ب ناڤ دکەت،
چونكى ئەو ل گۆر بۆچوونا وى، سترانا فرشتەيىن رۆژئاقايى فەدگوهيىزن، چ
تىشتەكى ھەقبەش نينە، ژ بلى ھندەك ھوشيارى دبیت ل بەرامبەرى

ره وشه نېرېيا ته قاښی وه کی نه فرۆکه دهیته بجېه کړن. د هر ره وشه کی دا، بو من، نه ز دشیم بیژم نه هره دوو دلنیکه رانی من دلنیکه ران دکهن، نه یه کسانن ل گه ل هه هه، به لی بشیوه یه کی ئیک ب دویف ئیکفه. نه ز حه زناکه م ژ جیهانه کا عه ره بی یا عیجز ژ مودیرنیزمی و پاشفه بجیت، هر وه سا ژی حه ز ژ فرهنسا ناکه م بترسیت ل ده می دچیته د هزار سالییا بهیت دا و ب پینگافین دوودل بریقه بجیت.

پاشی ژی، نه ز دووباره دکه م نه و مه ترسیین دهینه گوپرکرن ژ گلؤبالیزمی جارنا، چه ندین زیده رووی تیدا هه بیت ژی، لی نه ز وی بی بنیات نابینم. و دیاره بو من نه و دوو جوړن. نه ز نامازه دده مه وی چه ندی، جوړی ئیکی بکورتی مافی خو وه رناگریت ل قیره دا، چونکی ژ چارچوڅه یا نه فی گوتاری مه زنتره. نه و رامانا دبیزیت نه هه که لاندنا نوکه ل جهی مه به ره هه وه له مه ندیه کا بی وینه و فره ئالیبوونا شیوازین دهربرینی و چونا یه تییا بوچوونان ببیت، بشیوه یه کی به روفاژی مه دبیت، به ره هه ژاری. وه سا مه نابیت به ره هه پرېوونا دهربرینین موزیکای بی به ره دای و ل دووماهیکی دی مه بتنی جوړه ک ژ موزیکا بی ره نگ و ده سترکد هه بیت. هر وه سا مه ناگه هینیته تیکه لکرنا نیاب ل ناقبه را هزاران دا، بتنی دی بوچوونه کا کومه لی یا سقک مه هه بیت، جوړه ک ژ پشکدارییا ئیک هزیی. جیهان هه می دی ل نیزیك دا، ژ بلی چه ند که سین ره سه ن، دی به ره هه خویندنا هر وان رومانین ب ئیک شیواز هاتینه نفیسین هه چیت، نه هه نه گه ر دخوینن، گوه لیگرتنا ئاوازین وه کی ئیک نه وین ب هزارین تونان دهه رکن. به ره هه ته ماشه کرنا فیلمین هاتنه داهینان ل دویف هه مان پیلانی، ب ئیک په یفی نه م به ره هه داعیرانا نه وی شوریا خراب دچن ژ ده نگ و وینه و باوه ربیان.

د شيان د هيه ئه م دهرپرېنې ژ هه مان دلنيگه رانيې بکه ن ل دؤر ده زگه هين راکه هاندنې. ئه م جارنا هزر دکه ن ل گه ل ديتنا ئه قې هژمارا بي دووماهيك ژ روژنامه و راديو و تيله فزيونان، ئه م دگه هيژنه بوچوونين بي هژمار يين جودا. پاشي ئه م سه حدکنې يا راست به روفاژييه. يا ئه ق هه مي زورنایي و دوودک دکه ن مه زنکرنا وي بوچوونا نوکه دهسته له، د ئاسته کي دا ئه و ب سهر هه مي دهنگين دي دکه قيت. ب هه مواري له هيا وينه و په يقان چ بواري ناهي ليت بو هه ستي ره خنه کاريې.

ئايا ئه م دگه هيژنه وي چه ندې، ئه ق زيده ي ل شوونا ببيت ه فاکته ري فره چورييا ره وشه نبيري، ب هاريکارييا ياسايه کا فه شارتی مه به ره ق ئيک شيوازيي دبيت؟ بي گومان مه ترسي هه يه. و ئه و ئه م قه دخون ژ دهسته لاتبوونا ئاستين گوھليگرتني و چه پدانان (يا راست د سياسه تي دا). لي ئه و مه ترسييه ل گه ل هه ر سيسته مه کا ديموکراتي هه يه، ئه م دشين ژ تشتين خرابتر ژي هشارين ئه گه ر ئه م بچه دبن شه لاندنا هژماري دا، به رامبه ري ئه قې، که فتن ل سهر که قبي، دي نه يا مسوگه ر بيت ئه گه ر مه رييازين دهرپرېنې يين به رده ست ب هشاريغه بکاريينان. ئه گه ر مه زاني ئه م چاوا بيينن، د پشت راستيا سفک يا هژماران دا، راستيا مروفا يا تيکه ل و ئالوز.

ئايا پيدفييه ئه م ب بير بينن ئه م نه مانه د سهرده مي جه ماوه ري دا، سهره پايي هنده ک ديمه نان و ئه م چوونه د سهرده مي تاکه که سان دا. ژ ئه قې ئالي قه ئه ز دبيژم، مروفايه تيي د سه دسالا بيستي دا مه ترسي دارترين وه رچه رخان د ميژوويا خو دا دهرباستکرينه و ب باشترينه کا نه پيشبينکري.

سهر هندي را، هژمارا نشته جيهان ل سهر هه ساره يي چوار جارکي بوويه د نافه سه د سالان دا، ل دويف بوچوونا من، هه ر که سه ک ب گشتي، تاکه که سيبا خو

تیگه هشتییه ژ بهری پتر، مسۆگه کیمتر تیگه هشتییه بۆ ئه رکین خو، پتر هشیاره ل سهر جهی خو د ناڤ کۆمه لگه هی و تهنروستی و ره حه تی و له شی و پیشه روژ و شیانی به رده ست دا، پتر هشیاره ل سهر ناسنامه یا خو و ناڤه روکا ژ وی ناسنامی و هرگرتی. ههر وه سا ژی بۆ من دیارد بیت، ههر ئیک ژ مه، ئه گه ر بشیت ئامراژین نایاب ئه فرۆکه بکاربینیت، دشیت کارتیکه رنه کا گرنگ ل سهر سه رده میین خو و نقشین پیشه روژی بکه ت. ب مه رجه کی ئه گه ر تشت ل ده ف هه بیت بۆ وان بیژیت. ب مه رجه کی یی داهینه ر بیت ژی، چونکی راستیین نوی ناگه هینه ده ستی مه ل گه ل هه قپچکرنا ریازا بکارئینانی.

ب تایه تی ژی، ب مه رجی مروڤ خو گو شه گیر نه که ت و دبه ر خو را نه بیژیت: (ئه ی جیهانا دژوار، من توو نه فی).

دی وه کی ئه فی دوودلیی ژی نه زۆکی بیت وه کی دلنیکه رانییا دی، ئه وا ژ گلۆبالیزمی دهیت. ئه گه را جهی گومانلیکرنی ئه فی جارێ وه ک ئیککرنا د ناڤ داگیریی دهیه، نه ک وه ک ئیککرنا د ناڤ راستکرن و روڤبوونی دا. ئه و دلنیکه رانیه کا ب به رفره هی به لاقبوویه و ئه و ئه گه را چه ندین ژ نه ئارامی و پیکدادانین خوینه و ییه.

د شیان دایه ئه ف نیکه رانی ب ئه فی شیوازی بهیته داریشتن: ئایا جو دایی هه یه ل ناڤه را گلۆبالیزمی و ئه مریکالیزمی دا؟ ئایا ئارمانجا وی یا ئیکه م نه ئه وه ب جیهانی دا ئیک زمان و ئیک سیسته می ئابوری و سیاسی و کۆمه لایه تی زال بکه ت، هه مان ریازا ژیانی و هه مان بیسکا نرخان، ههر ئه و بخۆنه ئه وین ل ویلایه تین ئیکگرتیین ئه مریکا بریقه دچن؟ ئه گه ر مه هنده ک ژ ئه فان باوه رکر، دی دیارد هیا گلۆبالیزمی ب ته قایی بتنی ئینکارکرن و وندا کرن بیت، هه سپی تروادا ئه وی د پشت دا پرۆژه یه کا کۆنترۆلکرنی یا فه شار تی هه یه.

رامانا پيشكهفتنا ته كنولوثى و رهوشتيين بهينه كونترولكرن ژ دوورقه ب ريكا هيزهكا مهن يان هه قهيمانيهكا پيكهاتي ژ هيزان، هزرهكا ژ خويه بو چاقديريين ب ئاقل. بهرامبهرى ئه قى، ب راستى ئه م دشين پرسيار بكهن، ئه گهر گلؤباليزم هاريكاره بو كونترولكرنا شارستانيهكى يان داگيرييا هيزهكى. ئه قهيه دوو مهترسيين مهن بخوئه دگريت، يا ئيكي ديتنا زمان و دابونهريت و كهلتووران هيدي - هيدي بهرزه دهن. يا دووي، ديتنا هه لگريين ئه قان كهلتوورين دهن ههره شى دا هه لويستيين پتر و پتر راديكال و خوكوژي و هردگرن.

مهترسيين داگيريى راستن. بتنى به حسكرنا وي وهكى مهترسى دبيتته نشته گهرهكا پاشگوهرنى. بى گومان شارستانيهتا روژئاڤايي ژ سه دسالانقه رهوشهكا تاييهت و هرگرتييه ل گور شارستانيهتدين دى. وهكى شارستانيهتدين ئاسيا و ئه فريقيا و ئه مريكيا بهرى كوؤمبوس و ئه وروپايا روژئاڤا، ئه وا خو ديتيه د پهراويزى دا پتر و پتر و دهن كارتتيكرنهكا گران دا، ئه گهر ئه م نه بيژن ژ نويقه هاتيه دامه زاندين ژ ئاليى روژئاڤايا مهسيحي قه. بى گومان دهولهتدين روژئاڤا يين پيشكهفتى سهركهفتنه ل گهل رووخاندنا ئيكهتيا سوڤييت د موكمكرنا سهردهستيا ئيكلجارى ل سهر سيسته مى ئابورى و سياسى ئه وي بهره ق ببيتته پيقره بو ته قايا جيهانى قه دچيت.

ههر و هسا پيدقى ب زنده كرنا به لگه يان نينه بو ئه م ئاشكرا بكهن، ويلايهتدين ئيكلگرتى، ئه وا پشتى ب دووماهيك هاتنا شهري ساپ بوويه زلهيزا راست يا تاكانه، ئه قروكه ل سهر ته قايا هه ساره يى كارتتيكرنهكا بى وينه ههيه. ئه ق كارتتيكرن ب گهلهك شيوه يان دهردهكفيت و جارنا ژى ب ريكا كرياترهكا ب مهره م ژ بو چاره سهركرنا پيكدادانهكا ههرىمى يان ژ ناقبرنا دوژمنهكى يان گوهورينا سياسه تهكا ئابورييا هه قركهكى خو. لى پتريا جارن ب هاريكاريا دژيراكرنا بى

ئىرادە يى كۆ ھىزا نمونە يى و راکىشاننا وى فەر دكەت. ب مليار يىن ژن و زەلام يىن ژ گەلە كترين كەلتوور يىن جودا، دلى وان دخوازيت تەقليدا ئەمريكيان بکەن، بخون و ل بەر خۆ بکەن وەكى وان، ب ئاخفن و سترانا بيژن وەكى وان، يان وەكى ئەم دبىنن ئە و پراتيزە دكەن.

ئەگەر ئەز ئەقان ھەمى تىشتىن ئاسايى بۆ ھەو ھەژمىرم، چونكى بۆ من ديار دبىت يى ب مغانە بەرى ئەز پرسىار يىن ل دويغ دا دەين بدار يىرم: ھەتا چ ئاستى كەلتوورى تەقايى ئەوى رۆژەكى ژ رۆژان بەيتە ئاڧاكرن يى فەرە رۆژ ئاڧايى بيت، ب شىو ھەكى پتر تايبەت ئەمريكى بيت؟ ئەڧ پرسىار مە دبىتە پرسىارە كا دى: دى چ ھىتە سەرى كەلتوور يىن دى؟ دى چ ھىتە سەرى وان زمان يىن گەلەك، ئەو يىن ئەڧرۆكە ئەم پى دئاخفن؟ و ب دەستنىشانكرن ژى زاراڧىن خۆمالى ئەو يىن بەرەڧ نەمانى ڧە دچن، چ بلەز و چ ھىدى - ھىدى؟ دى د كىژان سەقايى دا گلوباليزم برىڧەچيت د دەھ سالىن بەين دا، ئەگەر بشىو ھەكى پتر ديار دبىت يا روخىنكارە بۆ كەلتوور و زمان و رىورەسم و باو ھرى و نەرىتان، ھەر وەسا ژى روخىنكارە بۆ ناسنامە يان؟ ئەگەر ھەر ئىك ژ مە، يى دبن مە ترسىيا ئىنكاركرنا خۆ دا ل گەل مۆد يىر نىزمى بچيت وەكى ئەڧرۆكە يى ھاتىە دەستنىشانكرن و دى ھىتە دەستنىشانكرن، ئايا بەرسڧداينا پاشكە ڧتيا نە و توندوتىژى نابىتە پەخشىنە كا گشتى؟

IV

که دیکرنا پلنگی

IV

که دیکرنا پلنگی

-۱-

مه رهما ئه فی گوتاری، د بهرپه ریڼ چووی دا یان ژی د بهرپه ریڼ بهین دا، نه ئه وه داپوشینا هه می دیارده یین ئابوری و ته کنولوژی و جیوسیا سی د چارچو فیه یا تیگه هی گلوبالیزمی دا. هه ر وه کی نه خواستیه د به شین ئیکی دا تیگه هی ناسنامی یی به رفره ه ب هه می ئالیان فه بگریته ده ست. ل قیره ژی ئه م ئارمانجه کا پتر دنلزم و روڼ پی شکی ش دکهن، ئه و ژی بزاقه کا بو تیگه هشتنا وی ریکا گلوبالیزم بکارده یینیت بو گورکنا ره فتاریڼ ده رپرینی ژ ناسنامه یی دکهن و دی ب چ ریکی روژه کی ژ روژان وی گه هینته کی مکرنا می رکوژی.

شیرو فیه کرنا من ژ ئه فی تیبینی ده سپیدکته: ل ده می کومه لگه ه مؤدیرنیزمی وه کی ده سته کی بیانی دبینیت، به ره فاره تکرنا وی و پاراستنا

خۆ دچیت. من ب دريژى به حسا جيهانا عه ره بى و ئيسلامى و په يوه نديين ئالوز ل گه ل وى تشتى ژ روژ ئاڤا دهيت كر. و د شياندايه ئه فرۆكه وهكى ئه قى دياردى ل هه مى ده قهرين هه ساره يى ببينن يين په وه ندى ب گلوباليزمى قه هه ي. ئه گه ر مه نه قيت دنقه گه رى ل ده ق مليونين مروقين وهكى مه ره تکرنه کا قه بر و عيجز و خو کوژ بيت وهكى به رسقه کا دژ بهر، فه ره كه لتوورى گشتى نه هيتته ديار کرن ئه وا ئه مريکا ئاڤادکته ب تاي به تى. پيدقيه هه ر تاکه که سه ک خو بنياسيت ب کيمى قه د ناڤا دا و بشيت دنافا دا بگونجيت و که س نه چار نه بيت وى وهكى بيانى ب وينه يه کى قه بر و وه سا ژى دوژمن ل قه له م بديت.

ل قي ره ژى ئه ز دبينم يى ب مفايه ئه ز ئامارژى بده م ب پره نسيبى سه ره کى، ئه و ژى پره نسيبى پيکگوهورينى يه، چونكى پيوسته ئه فرۆكه هه ر تاکه که سه ک ژ مه هژماره کا مه زن ژ پيکها ته يان بو خو وه رگريت ئه وين ژ كه لتوورين به يز بو دهين، لى تشته کى فه ره ژى هه ر که س پشتراست بيت کو هنده ک هه نه پيکها تين ره وشه نبيريا وى ژى وه ردگرن ژ که سايه تان و رهفتاران و کارين هونه رى و تشتين ب مفا و مووزيکى و خوارن و په يقان د هه مى پارزه مينان دا و ژ وان ژى ئه مريکا باکور، و ئه و پيکها ته بوونه به شه ک ژ که له پورا هه قپشک يا جيهانى بو هه مى مروڤايه تى.

ناسنامه د پله يا ئيک دا پرسا سيمبولايه، و هه تا يا ديمه نايه. ل ده مى ئه ز ل نيڤه کا ئه نجومه نه کى ژ که سان دا بم، ناڤى وان ل سه ر ئاوازي ناڤى منه يان ره نگين پيستين وان وهكى يى منه، يان چه زکرنين وان و هه تا ب عه يبين وان وهكى يى منن، ئه ز دشيم هه ست پى بکه م ئه ق ئه نجومه ن نوينه راتيا من دکته. تايه کى ژيياتى من پيڤه گر دده ت، دبیت ئه ق تايه يى زراف يان

ئستورر بیت لى زوو ب زوو خودانن ناسنامه بين سهرقه - سهرقه ل دويڤ
دچن.

تشتا راسته بو نه جوومه نه كى، بجيه دبیت زى ل سهر تويزه كا
كومه لايه تى يان كومه له كا نه ته وى و هر وه سا زى ل سهر كومه لاته قاىي. ل
همى جهين مروڤ پيدقى ب نيشانن هه فنا سيني بيت، بو ئه فان پرين به ره
يى دى دچن، ئه و ريكا پتر پيشكه فتية بو تيركنا پيوستيا بو ناسنامه يى.

هنده ك كومه لگه هه شيارن به رامبه ر ئه قى ئالىي ژ پرسگرىكان ل ده مى
په يوه ندى ب بجيه كرنا سه نكين نافخوي هه بيت. لى پويته دان كي متره ل
ده مى گريدايى ب په يوه نديين ل ناقبه را كه لتوورين فره جور ل سهر ئاستى
جيهانى بيت. ب پشتراستى ئه ز به حسا ويلايه تين ئيگرتى دكه م. چ مروڤ ژ
بنياتى پوله ندى بيت يان ئيرله ندى يان ئيتالى يان ئه فريقي يان ئسپانى بيت،
دى بينيت ل دويڤ ئيك هاتنا نافان و روخسارين پوله ندى و ئيرله ندى و
ئيتالى و ئه فريقي و ئسپانى. جارنا زى ئه ق پرسه يا بريكخستنكريه و
ده ستكرده و ل سهرى هه قيه يمانن د ئاسته كى دا نيگه رانى زى چيدبيت. ژ
ده زنجيره فلمين پوليسى، نه ه زى زه لامه كى سورك و چاڤ شين هلدبژيرن بو
رولا ميرى ده ستدرىژكار، دا ديار نه بيت ئه و كيمنه ته وان ب نيگاتيفانه ل
قه له م دده ن. و ل ده مى يى ژ ريكي ده ركه فتى زنجى بيت و پوليسى
دويڤچوونا وى دكه ت زه لامه كى سپى بيت، رادبن ل هه قهاتنه كى دروست
دكه ن، سه روكى پوليسان زى دكه نه ئيكي زنجى. ئه قه جهى نيگه رانىي به ؟
دبيت. لى ل ده مى ئه م فلمين گافانين چيله كان (كوبوى) و هنديين سور ب
بيرا خو بينن، وان ژ كوكى قه رادكرن د نافه ده ستقوتانا سنيله يان دا، دى
بينن ئه قه هه لويسى ئوكه كي متره د خرابيى دا.

و چونكى من ئەقە ژى گۆت، ئەز ناخوازن ئەقان پراتىزە كرنىن
 ھەقسەنگىي پتر ژ بالانسى ژ ھەژى پى بدەم. چونكى ئەگەر جارنا ژى
 ھارىكارە بۆ پاشدە ماينا ھندەك بريارىن بەرودخت يى نژادى يان ئەتنىكى
 يان ژ بلى وان ژى، لى بە لى جارنا ھارىكارە بۆ ماينا ئەقان بريارىن بەرودخت.
 و دشاندايە ئەم ل سەر تىلە قزىونى ببىنن، ب ناڧى ھەمان پره نسيبى: (ھىچ
 ئەمريكيەك ھەست ب كىمبوونى نەكەت ل دەمى تەماشە كرن و گوھدارىكرنى
 دا). چ پەيوەندى ل ناڧەرە زەلامەكى سىپى و ژنەكا زنجى يان ژنەكا سىپى و
 زەلامەكى زنجى نىزىكى قەدەغى يە، چونكى رەئيا گشتى، وەكى ئەو دىيژن،
 رەحەت نىنە ل بەرامبەرى ئەڧى جۆرى تىكە لكرنى. بۆ ئەڧى ژى ب بەرئىكڧە
 دئىنن دا ھەر تاكەيەك بەيتە گریدان ل كەسىن د (قەبىلەيا) خو دا. ل قئىرە
 ژى ئەم نشتە گەريەكا برىكخستنكرى دىين و يا پيشبىنكرىە د ئاستەكى مروڧ
 ژى بى زاردىبىت، ھەتا جۆرەك ژ كىمكرنا مروڧى يە.

ئەقەيە ژرىكى بدەركەفتنا گشتىيە يا رىگر بۆ تىگە ھشتنى. لى ب
 بۆچوونا من ئەو ژناق نابىت ساخلەمىيا وى ھزرا سەردەست ئەڧرۆكە ل
 وىلايە تىن ئىكگرتى دا، ئەوا دىيژىت ھەر وەلاتىەك و ھەر كەسى ژ كىمىنە يان
 ب تايبەت، پىدڧىيە خو بنىاسىت ل دەمى سەحدكە تە تىلە قزىونى، د ناڧان و
 روخسارىن دەينە پىشكىشكرن دا، پىدڧى يە ببىنىت ئەو نوينە راتىيا وى
 دكەن ب وینەيەكى باش، دا ھەست پى نەكەت ئەو ل دەرفى بازنا كۆمەلا
 نەتەوييە.

ئەڧ بۆچوونە يا ژ ھەژىيە بەيتە نوىكرن د چارچۆڧەيەكا بەرڧرە ھتر دا:
 چونكى ھەسارە ھەمى دشىت بگەھىتە بۆ ھەمان وینە و دەنگان و بەرھەمان،
 ئايا نەى ژ سروشتىيە ئەڧ وینە و دەنگ و بەرھەم نوينە راتىيا ھەمى

که لتووران بکه ن، هر که سه ک بشیت خؤ د ناڤا دا بنیاسیت و که سه ک نه بیژیت ئه وی هاتیه بدویرخستن؟ ل سه ر ئاستی گشتی، هر وه سا ژی ل ناڤا هر کومه لگه هه کی دا، پیدقییه که س هه ست پی نه که ت ئه وی دبن هه ره شی دا، یان بی کیم دهیته دیتن، یان بدویرخستیه یان (بی له عته تی یه) ل ئاسته کی دا ئه وی نه چار بیت ب شهرمی فه ئاینی خؤ یان رهنگی خؤ یان زمانی خؤ یان ناڤی خؤ یان هر پیکهاته ک ژ پیکهاته بین ناسنامه یا خؤ فه شیریت، بؤ بشیت ژیان بکه ت د ناڤه وانین دی دا. هر تاکه که سه ک پیدقی یه بشیت هر ژییاتیه کا هه ی نیشان بده ت و ب سه ر بلندی و بی ترس و کین.

دی روخینه ر بیت دنقه گرییا نوکه بتنی ل سه ر ئیک ئالی دروست ببیت، ژ ئالیه کی فه (هنارده رین جیهانی) هه نه و ژ ئالیی دی فه (وه رگرن)، ژ ئالیه کی فه (قاعده) و ژ ئالیی دی فه (ئه وین شان)، ژ ئالیه کی فه (ئه وین بباوه رن) نه شین ژ جیهانا مایی تشته کی فی ربین، و ژ ئالیه کی دی فه (ئه وین بباوه رن) جیهان چه زناکه ت گوهدارییا وان بکه ت چ جارن.

و ل ده می ئه ز ئه فان رستان ب به ره هه فقه دهینم، نه بتنی ئه ز ب نه خؤشیا سهرده ستیی هزرده که م، به لی ب نه خؤشیه کا دی یا که له ک رو ن دبیت ده می ئالیین هه ساره یی دا و ئه و یا به روڤازی یا ئیکی یه، یان وینه یی وی یی نیگاتیفه، ل دویف بؤچوونا من، زیانکاره ب هه مان ریژه یی و ئه وژی نه خؤشیا نکایه یه.

چه ند ژ خه لکی سه رگیژیی وان گرت و ره تکرن خؤ تیگه هیئن ل سه ر تشتی بووی، چه ند ژ خه لکی ژی فه بوون بؤ پیشکی شکرنا به شدارییا خؤ د که لتوورا جیهانیا دهرده که قیت دا، چونکی جاره کی و هه تا هه تایی بریارا خؤ

دانه، ئەف جیهانا دەوربەر گرتیه و دوژمنه و هۆقه و هاره و شه یتانه، چه ند ژ خه لکی به رهف گۆشه گیری دچن د رۆلا قوربانیاں دا، قوربانینی ئەمریکا، و قوربانینی رۆژئاقا، قوربانینی کاپیتالیزمی یان یین لیبرالیزمی، قوربانینی ته کنۆلۆژیایی نوی، قوربانینی ده زگه هین راگه هاندنی و قوربانینی گوهورینی... کهس نه شیت ئینکار بکهت ئەف مروقتین هه نی براستی هه ست پیدکه ن بی هاتینه تالانکرن، بو ئەفی دئیشن. کارقه دانا وان ب بوچوونا من ئەوه یا دلی دئیشینیت. گرتیبوون د هزرا هیرشکاری دا مه ترسییه ل سه ر قوربانی ژ هیرشیی پتر، زیده باری کو ئەقه یا دروسته بو کۆمه لگه هان وه کی کو دروسته بو کته که سان. ئەم چاقه ری دکه ن و جهی خو ئاسی دکه ن و به رگریی ژ خو دکه ن ژ هه ر تشتی، ئەم دهینه گرتن و دهینه برین و رادوه ستن ژ فه کۆلینی و فه دیتنی و پیشکه فتنی، ژ پیشه روژی و سه رده می و ژ ئەوانین دی ژی دترسن.

ب به رده وامی دخوازم بیژم بو فان که سین وه سا، جیهانا ئەفرۆکه نه وه کی ئەوی وینه یی هه وه بو کیشایه ! نه راسته هیزه کا فه شارتی هه یه و ته قاقه د شیانین خو دا جیهانی بریقه دبیت ! نه راسته جیهان میراتی هنده کین دی یه ! بی گومان به رفره هبوونا دنقه گه ری و له زبوونا گوهورینان، ئەوین سه ری مروقت پیقه گیژ دبیت، ههسته کی ل ده فه هر کته که سه کی ژ مه دروست دکهت، ئەوی بن ئاڤ دبیت د ئەفی هه میا رووددهت و ئەوی بی چاره یه ل به رامبه ر گوهورینا جهۆکا روودانان. لی فه ره ئەم ببیرینن ب به رده وامی، ئەف هه ست یی هه قبه شه د ناڤه ژماره کا مه زن ژ مروقتان دا، د ناڤ وان دا ژی ئەوین ئەم دفیربوونه وان ل سه ری بیسکی ببینن.

من ل به شی بهری نوکه دا گوتبوو، هه می مروفت د سهرده ما مه دا ههست پی دکهن ئه ویی کیمینه یه جارنا، یی هاتیه بدویرخستن جارنا. ئه فه چونکی هه می کو مه ل و که لتوور دببنن ئه ویی دهه فرکییا یین ژ خو بهیزتر دا، دببنن ئه و نه ما دشین میراتی خو ب ساخه می بیاریزن. روژناقا یی دهسته له ل گور بوچوونا باشوور و روژه لات، ئه مریکا یا دهسته له ل گور بوچوونا پاریس، ل گه ل ئه فی چه ندی ئه گه ر ئه م به ری خو بدنه ئه مریکا دی چ بینن؟ کیمینه یین ژ هه می جوړین جیهانی، هه ر هه می هه ست ب پیدقییا دووپاتکرنا ژییاتیا خو یا ره سه ن دکهن. پشتی ئه م ل ئه فی جیهانا کیمینه یان گه ریان و هزار جاری مه گوهداریکر، دهسته لاتداری د دهستی زه لامین سپی و دهستی پروتستانتین ئه نگلوساکسونی دهیه، ژ نشکه کی فه ئه م گو هلی دبن ته قینه کا گه له ک مه زن ل ئو کلا هو ما. کی کریه ئه ف ته قین؟ ب دهستنی شانگری ئه و زه لامین سپی یین ئه نگلوساکسونی و پروتستانتین باوهر دکهن ئه و کیمینه یا هه ری پشگو هفه هاقیتی و کیم نرخن، ئه وین باوهر دکهن دنقه گه ری زیلا خه مباریی دقوتیت ل سه ر ئه مریکا یا وان. تیموسی ما ک قای و ئالیگرین وی ب ته قایی نوینه راتییا وان دکهن، د بوچوونا جیهانا مایی دا، ئالیی ئه تنیکی ئه وین دبیت دهسته لاتداریا هه ساره یی د دهستین وان دا بیت و پیشه روژا مه کو نترول بکه ن. خو ده ژمیرن ب تنی ژ تویره کا د ریکا نه مانی دا و چ چه که کی دی دهستی وان دا نه مایه ژ بلی ئاویی هه ری خراب ژ تیروری.

پا نه خو ئه ف جیهان بو کی یه ؟ جیهان نه چ نژاده کی بتنی یه یان ملله ته ک، ئه و ژ هه می میژوویا بووری پتر یی وان مرو قایه ئه وین دخوازن جهی وان تیدا هه بیت. ئه و بو وان که سایه ئه وین کار دکهن به ره ف و هر گرتنا یاسایی

ياربیا نوی چه ندین بی ب زه حمهت بیت بو بکارئینانا وی ژ بو بهرژه وه ندین
خو.

هیقی دکه م ب ئاوايه کی باش ژ من تیگهیژن، مه رهما من نه نه وه
خرابین جیهانا نه قرۆکه ب داپۆشه کی ژ پاقرئی قه شیرم. نه ژ ده سپیکا
نه فی پرتووی قه کیماسی و سه ریچی و زولمکاری و چه پدانین میړکوژین
جیهانی ئاشکرا دکه م، لی نه زل قیره ل گه ل هنده ک چه سکرنی گور دیم، ل
دژی بی چاره بیی، ل دژی نه فی هه لویستی ب دژواری بهر به لاقبوویه د ناڤ
هه لگرین که لتووړین (ده وروبه ر) دا، نه وی رادبیت ل سه ر سه رچه ماندن بو
قه هرکی شانی و خوراده سترکرنی و نیگاتیفی و ژ ناڤ ده رناکه فن بتنی ب
تووندوتیژیا خو کوژی.

من چ گومان ل سه ر وی چه ندی نینه دنقه گه ری هه ره شه یه ل سه ر
فره جوړیا که لتووړی و ب تایبه تی ل سه ر فره جوړیا زمان و ری بازین ژیانی،
هه تا نه زی باوه ردکه م نه قه هه ره شه مه ترسیدارتره گه له کی ژ به ری پتر،
نه قه یه یا نه ز بو قه گه رم و به حسا وی بکه م د بهر په ریډ دا هاتی دا. لی جیهان
نه قرۆکه ئامراژین خو بهرگریکرنی دده ته نه وانین دخوازن که لتووړین خو یین
دبن مه ترسیی دا پپاریزن. ل شوونا چ نه بوونی (وه کی ره وشا ژ به ری
سه دسالان)، نه قه که لتووړین هه نی بوونه خودانی شیانیډ بهر هه گرتنی ژ بو
ماین د ژیانی دا، ئایا نه ژ بی ئاقلیه نه م مفایی ژی وه رنه گرن؟.

کوډه تایین ته کنولوژی و کومه لایه تی نه ویډ ل ده وروبه ریډ مه چیډبن
بوویه دیارده یه کا میژووی یا ب گه له ک ئالوژی و بهر فره هیا مه زن، هه ر
کته که سه ک دشیت مفایی ژی وه رگریت و که س نه شیت کونترولی ل سه ر
بکه ت، هه تا ب نه مریکا. دنقه گه ری نه ئامرازه کی (سیسته ما نوی) یه و

(هندهك) دخوازن بسه پيټن ب سهر جيهانيء دا، به لئ ټه ز دبيتم وه كي مهيدانه كا ههر چار ره خ فه كرينه و تيټدا د هه مان ده مي دا هزار هه فركي و هزار شه ر چيټدين. ههر كته كه سهك دشيت بجيټه د ناټ دا يئ بچه ككري ژ دروشم و چه كان د تيټكه لبوونه كا كه س نه شيټ ده ست دانيتته سهر دا.

بؤ نموونه، ټه م ټينته رنيټي بگرته ده ست، ټه گهر ټه م ژ ده رفه دا به ريء خو بده نيء ب هشيريه كا به روه خت فه، ديء د چاټين مه دا وه كي ديوه كي هه ساره يي ديار بيت ب ريكا ټينته رنيټي هيټدارين جيهانيء ده ستئ خو ل دور زه قبيء ته قايي دريټ دكه ن. ټه گهر ټه م ژ ناټ دا به ريء خو بده نه ټينته رنيټي، ديء بينن ټامرازه كي ټازاديء يئ نايابه و بو شايه كا دادپه روه ره بؤ مافيء ههر كته كه سه كي ل دويټ هه زين خو بكار بينيت. چار قوتابيين ژير و زيرهك دشين د چارچوټه يا ويء دا كارتټيكرنه كا نه كيټمتر ژ كارتټيكرنا سه روټكيء ده وله ته كيء يان زي كوټمپانيه كا نفتيء بكه ن. ټه گهر زمانيء ټينگليزي تيټدا يئ سه رده سته به لئ فره جوټريا زمانان روټ بؤ روټيء گه شه دكه ت د ناټ دا، هندهك فه ديتن د ټه قي بواري دا هاريكارن وه كي وه رگيټرانا ټيټكسه ر، ټه ف فه ديتن هيټستا نوينه و تيټدا گه لهك كيټماسي هه نه و جارنا زي جهئ پيټكه نينيء به. لئ ټه و خو بؤ گه له كي به ره فه دكه ت د پيشه روټيء دا.

ب گشتي ټامرازين نوي يين گه هاندنيء ژ بؤ هژماره كا مه زن ژ كه سين ټه قيء سه رده ما مه و ژ بؤ مروټقين ل هه مي وه لاتان ژيان دكه ن، هه لگريټن دابونه ريتين هه مي كه لتووران، ده رفه تا به شداريكرن د ټافراندا كه لتوورا هه قپشك ټه وا د داهاتيء دا دروست ببيت پيشكيټش دكه ت.

ټه گهر مه نه قيت زمانيء مه بمریت، ټه گهر مه دقيټ ټه م ب جيهانيء بده ن ناسكرن ټه ويء كه لتوورا ټه م د ناټ دا مه زنبوونه و مه دقيټ ټه و ژيء هه ز بكه ن

وریزی لی بگرن، ئەگەر مە دقیت ئە و کوما ئەم ژئی ھاتینە خویشیی ب ئازادی و دیموکراسیی و سەرفەرازیی ببینیت، ئەنجاما جەنگی یا قەبرنە تیکچوونە. ھندەک نمونە دەردکە فن ژ ھەمی پارزەمینان، ئەوین شەر دکن ب شارەزایی ل دژی دیکتاتور و تاریتی و جودابوونی و خوکیمکرنی و بی ئاقلیی، دشین پتريا جارن دۆزا خو بدەستقە بینن، ھەر وەسا ئەوین شەری برچیبوونی و جەھالەتی و نەخویشیی ژئی دکن. ئەم د سەردەمەکا مەندەھۆش دا ژیان دکن، ھەر کەسی ھزرەک ھەبیت، چ ھزرەکا عەبقەری بیت یان شاز بیت یان بی مفا بیت، دشیت د ھەمان رۆژی دا بگەھینتە ب ملیونین مرقوئین وەکی خو.

ئەگەر مە باوہری ب تشتەکی ھەبیت و ئەگەر مە د ناڤەرۆکا خو دا ئەو وزە ھەبیت و تیرا وی ژئی ھەسکرن و ھندی وی ژئی ھەزا ژیانکرنی ھەبیت، ئەم دشین د ئەوان ژیدەرین جیھانا ئە فرۆکە پیشکیشی مە د کەت ژ ئامرازان دا، ھندەک ژ خەونین خو بجیھ بینن.

ئايا ئەز بزاڧى دكەم بۆ بېژم، د ناڧ ئەقان نمونەيان دا، چەند شارستانىەتا ئەڧرۆكە ئارىشەيان دانىتە ل بەرامبەرى مە، ب شىۋەيەكى سحرىبازىانە ئامراژىن چارەسەر كونا وان ئارىشەيان ژى بۆ مە پېشكىش دكەت. ئەز باوەرناكەم ياسايەكا وەسا ببىتە ئەنجام. لى يا مسۆگەر هېزا مەزن ئەوا زانست و تەكنۆلۇژيا نوى پېشكىش دكەت بۆ مرۆڧى، دبىت مفا وەرگرتن ژى دژبەر ببىت، ھندەك ژى مالوئىرانى و ھندەك ژى ئاڧاكەر. وەسا، ب سەر وى چەندى را، كو سروشىت چ رۆژەكى ژ رۆژان وەسا نەھاتىە خرابكرن، لى ئەم ژ ھەمى دەمان پتر ئامادەنە بۆ پاراستنا سروشىتى، چونكى ئامراژىن دەستكارى پېشكەڧتنە و چونكى ھزرا مە مەزنترە ژ ھەمى دەمىن بەرى.

ئەڧە وى چەندى پشتراست ناكەت، كارتىكرنا مەيا ساخبىرى د ئاستى شىانېن مە يى زىانگەھاندنى دەيە، وەكى ب مخابنى ڧە گەلەك نمونە دەردكەڧن، نمونەيا توپژا ئۆزۆن يان نمونەيا گەلەك توخمىن ھېشتا دبن ھەپرەشەيا نەمانى دا.

چى دبوو من بهحسا گهلهك بواريين دى كريا ژ بلى ژينگهه، لى من ئەف بووار
ههلبژارتن، چونكى هندەك مەترسيين راستى مە دەين تيدا، وهكى وان
مەترسيين دنقهگهري پيشكىشى مە دكەت. فرەجورى د هەردوو رهوشان دا يا د
مەترسيي دا، وهكى ئەقان توخمين هەنى ئەوين ب مليونين سالان ژيانكرينه و
هاتنه ل پيش چاقيين مە قەمرن، وهسا ژى گهلهك كهلتوورين سەرکهفتن ب
دهستقه ئينايه د سەد و هزارين سالان دا، بهين ل پيش چاقيين مە قەمرن ئەگەر
ئەم هشارى بابەتى نەبن.

هندەك ژ وان ئەفرۆكه قەدمرن، هندەك زمان كەس نەما پى دناخفى، ل گەل
مرنا كەسين دووماهيكى ئەوين پى دناخفن ئەو ژى دى مرن، جفاكين مرقايهتى
ئەوين هاتينه و د ناف ميژوويا رهوشهنبيريا پيكهاتى ژ هزارين قەديتنان د جل و
بەرگ و نوژدارى و نيگاركيشى و مووزيك و سيمبول و پيت و خوارن و چيروك، يا
دبن مەترسيا ژ دەستدانا زهقى و زمان و بيرهاتن و زانين و ناسنامەيا تايهت و
روومەتا خو دا.

ئەز بتنى بهحسا كۆمەلگههين ب بەردهوامى گهلهك دويرى بزاقيين ميژوويا
مەزنبوون ناكەم، ئەز بهحسا هژمارەكا مەزن ژ جفاكين مرقايهتى دكەن ل
روژئاقا و روژهلات، ل باشوور و باكور، ژ هەمواريا هەبوونا هەرنىك ژ وان ژ
تايهتەنديين خو را. ئەف پرس د هزرا من دا پەيوەندى نە بتنى ب مسوگەرکنا
ئىكى يان يا دى قەيه ژ ئەقان جفاكان، د ماوهيهكى ژ ماوهييين پيشكهفتنا وان و
نە ژى ب وەرچەرخانكرنا وان بو نمايشگههەكا خوش، بەلى پرس پەيوەندى ب
پاراستنا سامانى مە يى هەفپشكفه هەيه ژ زانين و چالاکى ب هەمى جوړين
خوڤه، ل كيقه بيت، ژ پرؤفانس هەتا ب بورنيو، ژ لوييزانا هەتا ب ئامازون،
پرس پەيوەندى ب قەكرنا دەرڤهتین ژيانى بو هەر كەسەكى د جيهانا ئەفرۆكه دا

ههيه، ب شيوهيهكى ته قاف و مفا وه گرتن ژ هه مى پيشكه فتنين ته كنيكى و
كومه لايه تى و هزرى بى ژ ده ستدانا بيره اتنا خو يا تايهت و ب بى ژ ده ستدانا
روومه تا خو.

بو چى هشاريا مه ل سهر پاراستنا ره وشه نبيريا مرؤقايه تى كي متره ژ
هشاريا مه ل سهر پاراستنا فره جوريا توخمين گيانه وه ران يان ژى گيه ايان؟
ايا پيدقى نينه قيانا مه ياسايى دريژ ببيت به ره ق ده وروره ين مه يى مرؤقايه تى
قه؟ ژ ئاليى بوچوونا سروشتى وهكى ژ ئاليى بوچوونا ره وشه نبيرى، هه ساره
دى خه مبار بيت نه گهر بتنى توخمين ب (مفا) تيذا بژين و هنده ك توخمين دى
ئووين وهكى (خه ملاندنى) بهينه بكارئينان يان ئه وين بوونه خودان نرخه كى
سيمبولى.

ب هژمارتنا ئه قان هه مى ئاليان ژ ره وشه نبيريا مرؤقايه تى، روڻ ئاشكرا
دبيت نه ق ره وشه نبيرى دوو لوژيكنن جودا پيشكيش دكهت، لوژيكي ئابورى
ئهى ب ئاوه يه كى زيده دبیت به ره ق هه فرکيا بى قه يد و به ند دچيت و لوژيكا
ژينگه هى ئه وا ژ پره نسيبا پاراستنى ده يت. ئاساييه يا ئيكي بگونجيت ل گه ل
گيانى سهرده مى، به لى يا دووه م، ب به رده وامى پيدقى ب هه بوونا وى هه يه.
هه تا ب ده وله تين تووند ل سهر پشتگيريا ئازاديبا دانوستاندينن قه بر، ياسايين
پاراستنى ددانن بو پاراستنا جهه كى سروشتى ژ خرابكرنى ل سهر ده ستى
بريکاران بو نمونه. و په يوه ندى ب ره وشه نبيرى قه، پيدقيه جارنا هه مان
شيواز بهينه بكارئينان ژ بو دانينا زي ره قانى و خو بدويرخستن ژ تشتى دهره تا
ساخبيركرنى تيذا نه بيت.

لى نه ق چاره سهرى دبیت چاره سهره كا به روه خت بيت بتنى، نوکه پيدقيه ل
سهر مه، ئه م وه لاتی، ده ستپيشكاريى بگرنه ده ست. ئه مى د شه رى كه لتورى

دا سهرکه فن ل ده می ئەم ئاماده بن بۆ خو تژی کرن ب هزر و ئەقین و
که رهسته یی د بهر ژوه ندییا زمانی دبن هه پره شا نه مانی دا، وه کی پیدفیا
قه ده غه کرنا نه مانا پاندا یان که ره که دانی ژ قه ناعه تی.

من ب بهرده وامی به حسا زمانی دکر د ناڤ پیکهاته یین ده ستنی شانکرنا
ره وشه نبیری و ناسنامی دا، ب بی ئەز ئامازی بده م پرس بتنی په یوه ندی ل گه ل
پیکهاته کی ژ پیکهاته یان نینه، دبیت ژی ده م هاتبیت د ئەقی به شی دووماهیکی
ژ په رتووی ئەز (زمانی) جودا بکه م ژ پیکهاته یین دی و جهی ژ هه ژی بۆ دانم.

ژ ناڤ هه می پیکهاتین ئەم دانپیدانی پیدکه ن، زمان دمینیت گرنگترین
پیکهاته یا ده ستنی شانکرنا ژییاتی. نه کی متره ژ گرنگریا ئاینی یا کو سه رانسه ری
میژووی هه فرکی وی یی سه ره کی بوو ب ریکه کا دی، جارنا ژی هه قپه یمانبوو ل
گه ل. ل ده می دوو کومه ل ب دوو زمانین جودا د ئاخفن، ئاینی وان یی هه قپشک
بتنی ژ بۆ ببنه ئیک به ره تیری ناکه ت، وه کی کاتولیکین فلمندی و والونی،
بسلمانین تورک و کورد و عه ره ب.. هتد. هه ر وه سا ژی زمانی هه قپشک ل بوسنه
پیکه ژیانی مسوگه ر ناکه ت ل ناڤه را ئەرتو دۆکسین صرب و کاتولیکین کروات و
بسلمانان. د هه می ئالیین جیهانی دا هنده ک ده ولت هاتینه دابه شکرن خودانین
زمانه کی هه قپشکن ژ ئەگه ری پیکدادانین ئاینی، هه ر وه سا ژی گه له ک ده ولت
خودانین ئیک ئاینی بوون لی هاتنه دابه شکرن ژ ئەگه ری پیکدادانین زمانی.

ئەقە تشتی گریدایی ب هه فرکی قه. و ده مان ده می دا، بی گومان
(هه قپه یمانین) که قنار و ژ هه ژی هاتنه پیکینان د ناڤه را ئیسلامی و زمانی
عه ره بی دا بۆ نموونه و د ناڤه را که نیسه یا کاتولیک و زمانی لاتینی دا. و
دناڤه را په رتووکا پیروژ یا لۆسه ر و زمانی ئەلمانی دا. ئەگه ر ئیسرا ئیلی ئەفرۆکه
ملله ته که ن نه ژ بهر گریدانا ئاینی ئەوا وان ب ئیک دکه ت، چه ندین یا ب هیز بیت،

به لى ژ ئه گهرى زمانى عبرى بى نوى، ئهوا زمانه كى نه تهوى بى راسته قين
 ئافاكريه بو وان. چ مرؤقى چل سالى ل ئيسرائيل ژيان بكهت ب بى چ جاران
 بچيته كه نيسى، ناچيته ده رفه ي كؤمه لا نه تهوى ب ته قايى، لى ئه م نه شين هه مان
 تشتى بيژن بو كه سه كى چل سالان ژيان بكهت ب بى فيرى زمانى عبرى ببيت.
 ئه فه راسته ژى بو گه له ك ده وله تين دى ژى، ل هه مى به شين جيهانى، پيدفى ب
 گه له ك به لگه يان نينه ئه م بيژن زه لامه ك دشيت بى ئاين ژيان بكهت، لى مسوگه ر
 ئه و نه شيت بى زمانه ك هه ببيت ژيان بكهت.

تیبينيه كا دى ژى هه يه نه كيمتره ژ ئاسايى، لى هه ژى به حسكرنى يه ل ده مى
 ئه م ليكدانى د ناقبه را ئه فان هه ردوو پيكهاته يين سه ره كى يين ناسنامى دا
 دكه ن. ئه و ژى شيانين ئاينى بى ده ستنيشانكرينه، به لى يين زمانى نه. چيدبيت
 ئه م ب عبرى و عه ره بى و ئيتالى و سوئدى د هه مان ده مى دا بئاخفن، لى ئه م
 نه شين بينه عبرى و بسلمان و كاتولىك و لوسه رى. زيده بارى ئه قى ل ده مى ئه م
 خو ژ ئاليگريين دوو ئاينان به ژميرن د هه مان ده مى دا ئه ف چه ندا هه نى ناهيته
 قه بوولكرن ژ ئالىي كه سانين دى فه.

مه ره ما من ب ئه قى ليكدانا كورت د ناقبه را ئاين و زمانى دا ئه و نينه ئه ز
 بيژم ئه فه باشتره ژ يا دى. بتنى دخوازن بالا هه وه بكيشم كو زمان خودانى وى
 تاييه تمه نديا مهنده هوشكهره، پيكهاته كا ژ پيكهاته يين ناسنامى و ئامرازه كا
 په يوه نديكرن و گه هاندنى يه د هه مان ده مى دا. بو ئه قى ژى، به روفاژى هيقيى
 ئه وا من ده وناند ل سه ر ئاينى، وه كى بو من ديار دببت جوداكرنا زمانى ژ
 ناسنامى نابيت و بى مفايه. قه ده را زمانى ئه وه بمينيت ته وه رى ناسنامه يا
 ره وشه نبيرى و فره جوړيا زمانه فانى، ته وه رى هه مى فره جوړيان ببيت.

ئەز ناخوازم قەكۆلینی ب ھووردینی قە ل سەر دیاردەیهکا وەسا ئالۆز د
پەیوہندیین د ناقبەرا خەلکی و زمانین وان دا بکەم، لی وەکی بۆ من دیارە گرنگە
ئەز بیژم، د چارچۆقەیا ئەقی گۆتارا دەستنیشانگری دا، ھندەك ئالیین گریدایی
ب تیگەھی ناسنامی قە ب شیویەکی تایبەت ھەنە.

بلا بۆ مە رۆن بیت ھەر مەرۆقەك پیددی زمانەکی یە بۆ دەستنیشانکرنا
ناسنامەیا خۆ، ئەو ھەقپشکە جارنا د ناقبەرا چەند ملیونەکان ژکتەکەسان و
جارنا د ناقبەرا چەند ھزار کتەکەسان قە، ئەقە نە گرنگە، یا گرنگ ل قییرە، ئەو
ھەستی ژییاتییی یە. ھەر کتەکەسەك ژ مە پیددی ب ئەقی گریدانا بەیژ و جھی
دلرەحەتییی ھەیە ئەوا ناسنامی دەستنیشان دکەت.

چ تشتەك مەترسیدارتر نینە ژ ھول و بزاقین جوداگرنا مەرۆقی ژ زمانی وی.
ل دەمی مەرۆق دەیتە جوداگرن ژ زمانی خۆ ب تووندی دەھژییت و ئەقە ب
ئاوایەکی ھەلوەشیینکار ل سەر تەقایا کەسایەتییا وی کارتیکرنی دکەت،
تووندەرەوییا خوینەلو یا جەزائیر بنکەفتنەکا گریداییە ب زمانی قە، پتر گریدایی
بیت ب ئاینی قە. فرەنسا بزاقین وی چەندی نەگریە بسلمانین جەزائیر بکەتە
مەسیحی، بەلی خواستیە زمانی وان بگوھۆریت و بکەتە فرەنسی ب ریکەکا
دەریخستی ب بی ل بەرامبەری وی چەندی وەلاتیبوونا راست بدیتە وان. ئەز
دبیژم ب سەقەتی قە، ئەز تیگەھشتەمە چاوا دەولەتەکا بانگەوازییا زانستی
دکەت، ناقی (فرەنسیین بسلمان) دانیتە ل سەر ھندەك ژ مەرۆقین خۆ و وان ژ
ھندەك مافان بی بەش بکەت بتنی چونکی ئاینی وان جودایە.

لی بلەز ئەز بدوماھیک دەینم، چونکی بتنی نمونەیهکا کارەساتبوو ژ ناقبەرا
چەندین نمونەیین دی. دی پیددی جھەکی دی ژی بم ئەگەر من ھول دا ئەز ب
ھووردینی بەحسا یا پیددی ل سەر خەلکی بکەم. ئەفرۆکە ژی، ل ھەمی

دهوله تان، بتنى چونكى نهو بزمانه كى دئاخفن، ل دورا وان هشياري و نه ياري و خوكمكرن ههيه يان دبنه جهى ياربيپكرنى.

گهله كا فهره ب ئاشكرايى و بى پرسگرىك جهى خو بگريت و چافديريا وي ب راوهستيان بهيته كرن، نهو ژى مافى مروقه د پاراستنا زمانى خو دا، نهو زمانى ناسنامى دهستنيشان دكته و ب نازادى بكاربينيت. نهو نازادى بو من گرنگره ژ نازاديا باوهريى. نهو نازاديا باوهريى جارنا د ناف خو دا هندهك باوهريين دژبه ل گه نازادى و مافين ژن و زهلامان بين سهرهكى هلدگريت. نهو چ نابيژم ژ ئاليى خو قه ل سهر بهرگرىكرن ژ مافين دهرپرينى ل دهو نهوانين بانگه وازيا ژ ئافبرنا نازاديان دكهن ب ههمى باوهريين نهيارتيى و كوئلايه تيى. به روقاژى، بانگه وازى ب مافى ههر مروقهكى د ئاخفتنكرنى ب زمانى خو پيدقيه نينه نهقان دوودليين ژ نهقان جوران ههلگريت.

نهو قه وي چهندي ژى راناگههينيت يا ههسانيه ب بهردهوامى نهو ماف بجيه بيت. پشتى راگه هاندنا پره نسيبى دميينيت نهو رابن ب تشتى سهرهكى. ئايا ههر كه سهك دشيت داخووزيا مافى خو بكهت د بهرهو چوونا ههر ريقه بهريهكى و ب زمانى خو وي تايبهت ب ئاخفيت و يى پشتراست بيت كارمهندي وي ريقه بهريى دى تيگه هيت؟ ئايا زمانهكى هاتبيته ته په سهركرن بو ماوهيهكى دريژ يان ههرى كيم هاتبيته پشتگوهرن، دشيت جهى خو مسوگر بكهت ب ئاوايهكى مافدار ل سهر حسيبا زمانين دى، ل گه ل مهترسيبا بجيه بوونا شيوهيهكى دى ژ جوداييى؟ ب پشتراستيقه پرس نهيا په يوهنديداره ل قييره دا ب خويندنا نمونه بين جودا نهوين دهينه هژمارتن ب سهدان ژ باكستان ههتا ب كييك، ژ نيچيريا ههتا ب كاتالونيا، بهلى ب گه هشتنا سهردهمه كا نوى ژ نازادى و فره جوريا ئارام، رزگاركرى ژ زورداريا بهرى بى گوهورينا وي ب هندهك زوردارين

دی، ب هاریکاریا بدویرخستنن دی و تووندروه ویین دی، ل گه ل دانپیدانی ب مافی هه ر که سی د پیکفه ژیانکرنا گه له ک ژییاتیین زمانه فانی د چارچوڤه یا ناسنامه یی دا.

مسوگه ر هه می زمان ژ دایک نه بوونه وه کهه څ. لی تشتی ئه ز ل سه ر زمانی دبیزم هه مان تشته بو که سان ژی دبیزم، واته هه موو خودان مافن د ریژگرتن ل روومه تا وان. ژ ئالیی بوچوونا پیدفی بو ناسنامه یی زمانی ئینگلیزی و زمانی ئیسه ندی هه مان رولی دبینن، لی نامینن وه کهه څ ل ده می ئه م نیژیکی ئه رکی دی یی زمانی دبن ئه و ژی رولا زمانی وه کی ئامرازی گه هاندنی یه.

ئەز دخوازم كيمهكى ل سەر نه يەكسانىيا د ناڤبەرا زمانان دا راوه ستم د چەند بەرپەرەكان دا، ژ بو ئەگەرەكى گرنگ ب تايبەتى ل دەڤ من، بەرى ژى دەرفەت هات و من بەحسگر. ل دەمى ئەز دىنم ل دەڤ ھندەك كەسان مەترسىين پەيوەندىدار ب رىڤەچوونا جىهانى د ولاتى فرەنسا دا، مەترسىين ل سەر ئەڤى ڤەدیتنا تەكنۆلۆژى يان ئەڤا دى، يان ل سەر ئەڤى شىوہىي ھزرکرنى يان ئاخفتنى يان موزىكى يان خوارنى و ل دەمى تىبىنىيا نىشانىن دوودلىي و بىرىکونا زىدە دکەم، يان ھەتا بىرىکونا ژيانا بەرى، پتریا جاران ئەڤە يا گریدايیە ب وینەيەكى دى ڤە، ب ھەستين خەلكى بەرامبەرى بەرەلاڤبوونا بەردەوام يا زمانى ئىنگلیزى و رەوشا وى يا تۆكە وەكى زمانەكى جىهانى يى سەردەست.

ژ ھندەك ئاليانڤە ئەڤ رەوش ديار دبیت وەكى تايبەت بیت بو فرەنسا. چونكى ئەو خودانا ھىڤىين تەڤايى بوو د دەربارى زمانى دا، فرەنسا ئیکەمە د زيان دیتنى دا ژ بلندبوونا مەزن يا زمانى ئىنگلیزى. بو دەولەتین ئەڤ ھىڤى ل دەڤ وان نەبوو يان ژى نەمايە، ئەڤ پارسا پەيوەندیان ل گەل زمانى سەردەست ناھیتە پىشکیشکرن ب ھەمان دەربىران، لى ھەر دەھیتە پىشکیشکرن.

ئەو تىشتى ئەز ل سەر دەولەتتەن مەزىن دىيىژم، دروستە ژى بۆ دەولەتتەن بچووك ژى. ئەگەر ئەز بزيقرمەقە نموونەيا زمانى ئيسلەندى، ئەو زمانى ھژمارا مروقتىن پى دئاخفن ناگەھىتە سى سەد ھزار مروقتان، داھاتى پرسى دى گەلەك سقك بن. ھەمى نشتە جھىن گرافى د ناقبەرا خو دا ب زمانى خو د ئاخفن، لى ل دەمى دگەھىنە ئىكى بيانى يا باشتر ئەو ھەمى زمانى ئىنگلىزى بزانن. ديارە ھەر زمانەكى باشيىن خو يىن پتر دەستنىشانكرى ھەنە، چ ھەقركى ژ دەرقە دا نىنە، چونكى زمانى ئيسلەندى چ روژان زمانى دانوستاندنن ئىقدەولەتى نەبوو، نە ژى ھەقركى د ناخخويى دا، چونكى چ دايكەكا ئيسلەندى بىر ل ھندى ناكەت ل گەل زارووكى خو ب زمانى ئىنگلىزى ب ئاخفيت.

ل گەل ھندى ژى رەوش ئالوز دبىت ل دەمى ئەم نىزىكى بواری گەھاندنا زانىارىين بەرفرەھ دبن. ئيسلەندا خەباتەكا بەردەوام و مەزاختنەكا گران دەت بۆ گىنجىن ولاتى خویندنا خو ب زمانى ئيسلەندى بەردەوام بکەن ل شوونا ئىنگلىزى، ئەقەيە يا كول تەقايان جىھانا مايى ژى دبىت. لى ئەگەر بالا مە خاقبوو و بتنى مە خو رادەستى ياسايا ھژمارە و ياسايا بازارى کر، د دەمەكى كورت دا دى زمانى مە يى نەتەوى بتنى بۆ بكارئىنانا مالى مینیت، بواری ب كارئىنانى دى بەرەق كىمبوونى چیت، د دووماھىكى دا دى بیتە زاراقەكى ھەرىمى يى گشتى. بۆ زمانى ئيسلەندى بمینیت زمانەكى سەربەخو و پىكھاتەكا سەرەكى د ناسنامى دا، پىدقیە رىكا بەرەگرتنا تىكچووى ل بەرامبەر زمانى ئىنگلىزى نەھىتە شوپاندن، ل شوونا وى چەندى پىدقیە ھەر تاكەكەسەك بەیتە ئامادەكرن بۆ پاراستنا زمانى نەتەوى و پىششفەبرنا وى زمانى، ھەر وەسا ژى بۆ پاراستنا پەيوەندىيان ل گەل زمانىن دى و بەيزكرنا ئەقان پەيوەندىيان.

ل ده می ئه م ب گه شته کی رادبن د ناڤ مالپه رین ئیسله ندی ل سهر
 ئینته رنیتی، ئه وی هه ری زیده نه د هژماری دا ل گور هژمارا نشته جهین زمانی د
 جیهانی دا، سی تشت ب بهرچاقین مه دکه فن، هه ره می ب زمانی ئیسله ندینه د
 بواری کریاری دا، پتیا وان هه لبارده یه ک هه یه ب ئیک دوکمه دی چیه د ناڤ
 کوپیا ئینگلیزی دا، گه له ک ژ وان ژ ی پششنیارا زمانی سییه م دکه ن ئه و ژ ی
 دانیمارکی یان ئه لمانی پتیا جارن. ئه ز ژ ئالیی خوڤه هیقی دکه م هنده ک
 زمانین دی ژ ی بهینه پششنیارکرن و ب وینه یه کی پتر ریکخستنکری، ل ریکا
 دشوپینن وه کی بو من دیاره یا گونجاییه .

و بو شیروڤه کرنا ئه فی چه ندی ئه ز دبیزم: زانینا باش بو زمانی ئینگلیزی
 ئه فرۆکه یا فه ره ئه گه ر مه داخوارییا په یوه ندی هه بیت ل گه ل ته فایا
 هه ساره یی، ئه فه تشته کی ئاساییه و بی مفایه بهیته ره تکرن، ل ئه و گوتنا
 دبیزیت زمانی ئینگلیزی بتنی تیرا هه میی دکه ت ژ ی گوتنه کا بی مفایه، چه ندین
 پیدقیین مه بجیه دکه ت ئه فرۆکه ژ ی، به ل گه له ک پیدقیین مه هه نه بجیه ناکه ت
 و د سهری دا ژ ی پیدقییا مه بو ناسنامی.

مسوگه ر زمانی ئینگلیزی ئه و زمانی گریداییه ب ناسنامه یا ئه مریکی و
 ئینگلیزانقه و هنده کین دی ژ ی، ل بو ریژه یا مای ژ مروڤایه تیی کو پتره ژ ۹۰٪
 ژ مروڤین هه قچه رخین مه ئه و نه شیت ئه فی رولی ببینیت و دی گه له ک جهی
 مه ترسیی بیت ئه گه ر ئه و ئه فی رولی ببینیت، بتنی ئه گه ر مه دقیت ئه م
 به تالیونین ژ مروڤین نه ئارام و ژ ریده رکه فتی و خودان که سایه تیین پیشیلکری
 چیکه ن. بو مروڤ بشیت ئه فرۆکه د جیهانی دا هه ست ب دلره حه تیی بکه ت،
 گه له کا فه ره ئه و ب نه چاری فه ده ست ژ زمانی ناسنامه یا خو به رنه دیت ژ بو
 بجیته د ناڤ دا. پیدقییه مروڤ توشی (کوچبه ریی) یا هزری نه بیت چ ده ما

په رتووکه کی څه دکهت و چ دهما سه حدکه ته تیله فزیونی و چ دهما گفتوگویه کی
بکهت یان هزرکونه کی بکهت. پیدقییه نویکرن و مؤدیرن سامانی هر کهسی
بیت، ل شوونا هست پی بکهت کو یی وی بو خو کری دکهت ژ که سین دی.

دیمه نه کی دی ههیه، زیده باری ئه فی، ب بوچوونا من ئامارزه پیدان گرنگره،
ئو ژی زمانی ناسنامی و زمانی گشتی نه ما تیر دکهن. پیدقییه ل سهر هه می
که سین خودان ئامراز و زمان و شیان ژ وه سا پتر پیشقه بچن.

خوینده فان ل په رتووکه خانه یه کا مه دریدی بشین فوکنر یان شتاینک ب
زمانین وان یین ره سهن بخوینن خوشیه کا مه زن تیدا هه یه، لی دی گه له کا جهی
مخابنیی بیت نه گهر که سه ک روزه کی نکاریت فلوپیر یان موزیل یان پوشکین یان
ستریندبرگ ب ده قین ره سه نین وان بخوینن.

ئه ز ژ ئه فان تیبینیان بزافی دکه م بگهیژمه ئه نجامه کا ب بوچوونا من یا
سهره کی یه، ئو ژی نه گهر تیرکرن ب سینوری کیم یی فهر د بواری زمانان دا
هه بیت، دی دژایه تی بیت بو گیانی سهرده می، هه تا نه گهر دیمه ن تشته کی دی
ژی نیشان بدن. بو شایه کا به رفره هه یه د ناقبه را زمانی گریدایی ب ناسنامی
څه و زمانی گشتی، بو شایه کا گه له کا مه زنه، پیدقییه ئه م بزنانن چاوا دهیته
تزیکن.

بو روئکرنا ئه فی تیورا ئه ز پیشکیش دکه م، دی نمونه یه کا ژ هه می
نمونه یان ئالورترو پتر د ئه نجامان دا ئینم. ئو ژی نمونه یا ئیکه تیا
ئه وروپایه، ئو کوما ژ دهوله تان پیکهاتی یا هر ئیک ژ وان خودانی ریقه چوونه کا
تایبهت یا میژووی و که لتووره کا تایبهت بوو، ئه رکی بریقه برنا چاره نفیسین خو
بو بگهیژنه ئیک هه لگرتنه. ئایا پشتی پینجی سالان، دی ئیکگرن د چارچوڅه یه کا
فیدرالی یان کوئفیدرالی دا، یان ئیکگرتنه کا موکم یا نه هیته دابه شکر، یان

به روقاڙي ديڙي ڙيڪ جو دابن؟ ٿايا ٿيڪه تيا ٿه وروپا ديڙي به رفرهه بيت به رهڻ
 ٿه وروپايا روڙهه لات يان به رهڻ دهريا سڀي و هه تا ب ڪيڙ سينوران؟ ٿايا ديڙي
 دهوله تين به لقان د ناف خو دا گريت؟ مه غرب؟ تورڪيا؟ روڙهه لاتا ناهين؟ قوقاز؟
 گهله کن ٿه و تشتين گريدي ب به رسفا ٿه فان پرسياران ڦه د جيهانا پيشه روڙي
 دا، ب تايبه تي پهيوه نديين د ناقبه را شارستانين جودا و ٿاينين مه سڀي و
 ٿيسلامي و په هوودي دا. لي هه ر چاوا بيت ٿاهاهيا ٿه وروپي، ته قايا وينه ي هه ر
 چاوا بيت و ڪيڙ دهوله تيدا هه ڦبگرن، پرسياره ڪ ٿه ڦروڪه دهيت ه پيش و ديڙي د
 پيشه روڙي دا ڙي هه ر ٿي ته پيش ل سه رانسه ري نقشين داهاتي، ٿه و ڙي ديڙي چاوا
 سه رهه ديڙي ل گه ل فره جوڙيا ب دهين زمانان ڪن؟

د گهله ڪ بواران دا ٿه م ب ٿيڪ دڪن و بريڪخستن دڪن و ب هه مي هيڙا خو
 چاپ دڪن. د ٿه ڦي بواڙي دا، ٿه م پاريزقان دمينن. دببت سبه ٿه م ببينن،
 زندهه باري دراڦي ٿيڪگرتي و ياساين ٿيڪگرتي، ٿيڪ سويا و ٿيڪ هيڙا پوليس و
 هه مان حڪومه تي، لي به لي بزاقا ڦه مراندنا زمانه ڪي هه ري ب سينور ڪارڦه دانين
 هه ري دهرووني و ڙ دهستدائين دهردڪه ڦي ته پيش. ڙ بو ٿه م خو ڙ ڪاره ساتي
 بدويربيخن ٿه م ب باشتر دزانن وه رگيڙن و وه رگيڙن و هه ر وه رگيڙن، نرخي وي
 هه ر چند بيت.

د ٿه ڦي ده مي دا، ٿيڪگرتنه ڪا هه يي، ڪه سي بريارا ويڙي چه ندي نه دايه، ٿه و
 جهي دلنيگه رانيا گهله ڪايه، لي راستين روڙانه ويڙي دسه پينن ب سه رهه مي
 ڪه سي ڦه. ل جهي ٿيڪي ٿيتالي و ٿيڪي ٿه لمانی و ٿيڪي سویدی و ٿيڪي به لجيڪي
 ل دور ڦه خوارنه ڪي روونن، چ قوتابي بن يان روڙنامه فان يان ڪاربه دست يان
 سه نديڪافان يان ڪارمه ندين، مسوگه ر ديڙي ب زمانه ڪي هه ڦيشڪ ٿاخفن. ٿه گه ر

ٹافاھیا ٹوروی بہری سہد سالی یان بہری پینجی سالی ہاتبا ٹافاکرن دی
زمانی وی فرہنسی با، لی ٹہ فرۆکہ ٹینگلیزیہ.

ٹایا ٹہم ہہتا بی ڈووماھیی دشین ٹہقان ہہر دوو داخوایین فہر بگہہینہ
ٹیک، مہہست پی داخواییا پاراستنا ناسنامہیا تایہت یا ہہر تاکہکہسہکی و
فہریوونا دانوستاندنن بہردہوام ل ناقبہرا ٹہورویان ب کیمترین ریگر و
ٹاستہنگان؟ ژ بو دہرکہفتن ژ ناف ٹہقی ٹاریشی و ٹہم خو ڈویربیخن ژ گہہشتنا
مروقان د ناف چہند سالہکان بو پیکدادانین زمانہقانی یین نہخوش و دہرکہفتن
ژی ناف نہبیت، ب تیر ناکہت ٹہم رادہستی دہمی بکن، چونکی ٹہم باش دزانن
دہم دی چ ب سہری ٹینیت.

تاکہریکا بہردہست ٹہوہ، رابوون ب کریارہکا ب دلّ خو کو ریکی خوشکہت
بو فرہجوړیا زمانہقانی و دانیتہ د ناف نہریتان دا، دہسپیکرن ژ ہزرہکا بچووک،
ٹہو ژی ہہر کہسہک ٹہ فرۆکہ، ب ٹاواپہکی ٹاسایی، پیدقی ب سی زمانان ہہیہ.
زمانی ٹیکی زمانی ناسنامہیا وی یا تایہتہ و زمانی دووی زمانی ٹینگلیزیہ. د
ناقبہرا ہہر دوو زمانان دا فہرہ ہاندان ہہبیت بو زمانہکی دی ٹہو بو خو ب
ٹازادی ہہلبژیریت، پتیریا جاران، لی نہ ہہمی جاران، دی زمانہکی ٹہوروی یی
دی بیت و دی زمانہکی بیانی یی سہرہکی بیت ژ دہمی قوتابخانی قہ و پتر ژ
ٹہقی ژی، دی زمانی نیزیکی دلّ وی بیت، زمانی باشتر و ہہلبژاردہ و جہی
خوشتقیی بیت...

ٹایا پہیوہندییا د ناقبہرا ٹہلمانیا و فرہنسا دا سبہی دکہقیتہ د دہستین
وان کہسین ب زمانی ٹینگلیزی دٹاخفن ژ ہہر دوو ولاتان، یان د دہستی
ٹہلمانین ب فرہنسی د ٹاخفن، یان فرہنسیین ب ٹہلمانی دٹاخفن؟ بہرسف
نہجہی گومانی یہ. و وہسا ژی د ناقبہرا ٹسپانیا و ٹیتالیا دا؟ و د ناقبہرا ہہمی

هه ڤېشکين ئه وروپى دا؟ بهس ئه گهر هندهك هه سترکنا ساخله م هه بيت، کيمهك ژ
روناهيى و فيانى هه بيت بو دانوستاندين بازرگاني و ره وشه نبيرى و ژ بلى وان
ژى بکه فنه د دهستى ئه وین مفا بو هه ڤېشكى خو دبیت ب تايبه تى ئه گهر ئه ڤى
چه ندى بدن ديارکرن د ناڤ پيگيريا كه لتورپيا خودان نيشانين روڻ دا، ئه و ژى
ليکدانه ل گه ل زمانى ناسنامه يا وي، ئه ڤ كه س بتنى دشين دوير بچن ب ئه ڤى
په يوه ندى.

وه سا ئه م دى بينن، د ساليڻ بهين دا، ل گه ل (زمانى خو مالى) ئه وین زمانى
خو يى تايبه ت و زمانى ئينگليزى بتنى دزانن، هندهك (بسپورين) زيده بارى زانينا
ئاستى کيم د زمانى دا، بوونه خودانى زمانه كى تايبه ت بو په يوه نديکرنى، ب
نازادى بو خو هه لېزارتنه ل گور چه زين خو يين كه سايه تى و ب هاريكارييا وي
زمانى داهيتانا خو يا ڤه كرنى و پيشه يى بجيه دكهن. دى كيماسيه كا مه زن بيت،
ئه گهر مروڤ زمانى ئينگليزى نزانبيت، لى دى كيماسيه كا پتر دژوار بيت ئه گهر
مروڤ بتنى زمانى ئينگليزى بزانيت، د ناڤ وان دا ژى ئه وین زمانى ئينگليزى دبیته
زمانى دايكى بو وان.

پيدڤيه ئه م زمانى ناسنامه يا خو پپاريزن، وي نه هيڻان ل دووماهيكى، دا
ئه وین پى د ئاخفن نه چار نه بن ژ بكارئينانا وي ڤه بن ئه گهر وان بڤيت خو
بگه هينه ئه وا شارستانيه تا ئه ڤروكه بو وان پيشكيش دكته. بلا زمانى ئينگليزى
بى دوودلى ببیته زمانى سييه م د فيرکرنى دا و ئه م بو گيتجان بى راوه ستیان
بدن ديارکرن، چه ند يا ب مفايه و تيړى ژى ناکه ت و ئه م هاندانا فره جوريا
زمانه فاني بکهن د هه مان ده مى دا. ئه م کاربکهن بو ڤه ديتنا چه ندين كه سين
زمانى ئيسپانى و ڤره نسى و پورتوڤغالى و ئه لماني دزانن د ناڤ هه ر ملله ته كى دا،
هه ر وه سا زمانى عه ره بى و يابانى و صينى و سه د زمانين دى ئه وین بسپورين

وان دكیمن، هر وهسا ئه و زمانین جهی خوشتقیی بو مروؤف و کومه لان. بو من وهسایه ریكا زانه بوونی بو ئه وانین هیقی دکن، ژ پیشکەفتنا مهزن یا گه هاندنی دهوله مهندی و هرگرن د هه می بواران دا، ل شوونا هه ژار و هشیاریا گشتی و نیگه رانیا میژیان.

ئه ز ئینکارناکه م ئه ف بوچوونا ئه ز پیشکیش دکه م ژ بو پاراستنا فره جوریا که لتووری، پیدقی ب کومه کا ژ دهرمانین ژیهاتی هه یه. لی ئه گه ر مه دهست ژ ئه فی خه باتی بهردا و مه هیلا تشت د جهوکا خو دا بچن، شارستانیه تا دهیته ئافه دانکرن ل پیش چافین مه، د سالین داهاتی دا، ئه مریکی بیت یان ئینگلوفونی بیت، یان روژئاقایی بیت ب تایه تی، ئه ز دبیزم جیهان ته قایی زیانمهنده. ئیکه م ژ یویایه تین ئیکگرتی چونکی ئه و خودانا به شه کی مه زنه ژ هه ساره یی و هه لگری باری سهنگا هیزایه نوکه ب ئاویه کی خراب، دووه م خودانین که لتوورین نه روژئاقایی چونکی ئه و دی زیانمهندين هیدی - هیدی د هه می ئه گه رین هه بوونا خو دا و دی خو بینن به ره ف راپه رینین بی چاره سه ری دچن، ل دووماهیکی دا ژ ی ئه وروپا، دبیت ژ هه مییان پتر، ژ دوو ئالیان فه زیانمهنديت، چونکی دی بیته ئارمانجی ئیکه م بو وان که سین خو بدویرخستی دزانن ل گه ل بی چاره بوونا وی بو پاراستنا فره جوریا زمانه قانی و که لتووری یا تایه ت.

چ نہمایہ ئہز نافونیشانہکا دوسہر بدمہ ئہقی گوتاری: ناسنامہیین کوژہک
یان چاوانیا کہدیکرنا پلنگی. بو چی پلنگ؟ چونکی ئہو دکوژیت ئہگہر
دویفچوونا وی بہیتہ کرن و دکوژیت ئہگہر وی بہردہن، یا خرابتر ژی ئہم وی د
ناف سروشٹی دا بہیلن پشتی مہ وی بریندارکریبت. لی من پلنگ ہہلبژارت چونکی
ئہم دشین وی کہدیکہن ژی.

ئہفہ بوو ہہمہ من دخواست ئہز بیژم، د ئہقی پرتووکی ل دور داخواریا
ناسنامی. پیدقیہ نہہیتہ چارہسہرکرن ب تہپہسہرکرنی و سہرتہواندنی، بہلی
پیدقیہ بہیتہ خویندن و فہکولینکرن ب ئارامی و بہیتہ تیگہہشتن، پاشی بہیتہ
کونترولکرن و بہیتہ کہدیکرنا، ئہگہر مہ نہقیت جیہان و ہکی دارستانی لی بہیتہ.
ئہگہر مہ دقیت ئہم پیشہروژی دویربیخن ژ خرابترین وینہیین میژوویا کہقنار،
ئہگہر مہ نہقیت زاروکین مہ، پشتی پینجی سالی یان سہد سالی، نہچارین
دیدہقانیی بکہن و ہکی مہ، بو کومکوژیان و نشتہگہریین دہریخستنی و
کوچبہرکرنی و پاقرکرنین دی، ببینن یان ب سہرین وان بہیتہ جارنا.

من ل سەر خۆ سه پاندا، چه ندين من ههست ب پیدقییا وی چه ندی کر بیت،
 ئەز به حسا ئامرازین هاریکار بو ریگرتن ل پیش پلنگی هۆق. نه ژ بهر من
 راستیین مۆله تی دده نه من هه نه. لی ژ بهر ل ده می من دهست ب ئەفی خویندی
 کر، بو من دیار بوو بتنی هافیژتتا داخوازیان و ده ریخستنا فه رمانان دبیته
 رهفتاره کی نه بهر پرسیارانه. پیدقییه ئەز ئاماژی بدهم ژی، ل سهرانسهری
 بهر په ران، بو هنده ک ریباژین ژ من فه هیقییه کی ددهن و هنده کین دی ژی ب
 بوچوونا من ریکا وان یا گرتیه.

ل گه ل ئەفی چه ندی ئەق په رتووک نه راجیتا ده رمانایه. چونکی په یوه ندی ب
 راستیان فه هیه، ل سەر هنده هه ژ و دریین ژ ئالۆزیکرن و ژ ئیک بدویر که فتن،
 نابیت چ زینگریه ک بهیته فه گوهاستن ژ وه لاته کی بو وه لاته کی دی. بکار ئینانا
 په یفا (زینگری) ب مه بهست هاتیه ل قیره. د وه لاتی لوبنای دا ئەق په یف ب
 بی راوه ستیان دهیته دووباره کرن د دانوستاندین ده ستنیشان کرنا پله یین ل سەر
 بنیاتی به لافکرنا دهسته لاتی د ناقههرا تاگرین جودا دا. ژ رۆژین گینجاتیا خو قه
 ئەز ب ئینگیزی و فره نسی و ب تاییه تی ژی ب زمانی عه ره بی په یفا (زینگری)
 دبهبزم و ئەق په یف کارین زینگریا زیر و زیف ب بیرا من دهینیت.

(زینگریا لوبنای) بتنی، د ناقه دا ژی تاییه ته مندا وی، هه ژی به رفره هیین
 دریزه، لی ئەز ل قیره دا ب ده ستنیشان کر نه کا هه ری کورت دی به حسا ئەفی
 تاییه ته مندی که م، ب گه له کترین نمونه یین تیدا و ژ فه دیتنا خو. ئەز به حسا
 هه ر بیست کۆمان ناکه م، ئەوین هیشتا ژی دبیزن ئەم مه زهه بن، ل گه ل داتایین
 خو یین تاییه ت و مه ترسیین که فن و پیکدادانین خوینه لو و لهه فه اتنن
 مه نده وشکه ر. لی ب سقکاتی به حسا وی هه زرا دامه زیننه ره ئەوا پیدقییه ل دو یف

وی گرتیکرنا ریژگرتن ل مافان بهیته کرن ب هاریکاریا سیسته مه کا پارقه کرنا هووردین.

بو نه زهزا خو ب ناوایه کی باشرت بدهم دستنیشانکرن، نه زی ژ پرسیاران ده سپیکه م: ل ده می نشته جهین وه لاته کی ههست ب ژییاتیان بو کومه لین جودا - جودا دکه ن، ثانی یان زمانه قانی یان نه تنیکی یان نژادی یان نیلگه ری یان هه رچ بیت، چاوا پیدقیه سه ره ده ری ل گه ل نه فی هه مواری بهیته کرن؟ ئیا پیدقیه نه ف هه می ژییاتی بهینه ل بهر چاڤ وه رگرتن؟ وه تا کیژ ئاستی؟ یان یا باش نه وه بهیته پشگوهرن؟ و نه م خو بدن دیارکرن کو نه م نابینن؟

لیسته یا به رسقان به رفره هه. دامه زیننه رین لوبنانا نوی مسوگر به رسقا ئیک ئالی بو خو هه لبرارتن. نه وه ژی ریژگرتنی یه بو دانپیدانکرن وان یا قه بر ب چه ندین کومه لآن، لی لوزیکا نه فی دانپیدانی هاته پالقه دان هه تا گه هشته ئاستی تووندروه وی. ده رفه ت هه بوو بیته هه لبرارتنه کا نمونه یی لی بوو نمونه یه کا دژیهر. د به شی مه زن دا، ژ نه گه ری راستیین روژه لاتا ناڤین یین ئالوز و د به شه کی دی دا، ژ نه گه ری کیماسیین وی زیړنگری بخو و هشکبوون و دژواری بو شایین د ناڤ دا و نه ئیکگرتنا وی یا موکم.

ل گه ل نه فی چه ندی ژی، نه فه نابیته نه گه ری ره تکرنا وی نه زمونی ب ته قایی. من ده سپیکر ب گوتنا (هه ژی ریژگرتنی یه) چونکی نه وی جهه ک دا هه ر کومه له کی ل شوونا ده سته لاتداری هه می د دهستی ئیکی بتنی دا بیت، نه فه جهی ریژگرتنی یه، دا نه وین دی نه چاری سه رچه ماندن یان ژی نه مانئ نه بن. جهی ریژگرتنی یه چونکی خه ونا سیسته مه کا خودان سه نگین هووربوو، هاریکاربوو بو ده رکه فتنه نازادیان و گولقه دانا هونه ری د هه ری مه کی دا ده وله تین وی ئیک ئاینن، خودانین ئیک ئیدیولوزیینه یان ئیک پارتیینه یان ئیک زمانینه، ل

وی جھیٰ ئه وین بئ شهنس د جھیٰ ژ دایکبوونا خو دا، ل جھیٰ گونجایی نه بوونه و چ هه لبرژارده ل بهر وان نینن ژ بلی سه رته وانندی یان بدویرخستنئ یان ژئ مرنئ. بو ئه فان هه می ئه گهران ئه ز بهرده وامم و دی بهرده وامم ژئ ل سهر گوتنا ئه زمونا لوبنایی، ل گه ل بنکه فتنان، د بوچوونا من دا دمینیت جھیٰ روومه تی پتر ژ ئه زمونین دی بین روژه لاتا نئزیک، ئه وین نه بوونه جھیٰ شه ریٰ نافخویی هیشتا، لی ئارامییا خو یا ریژه یی ئافاکریه ل سهر قه ده غه کرن و ته په سه رکرن و (پاقژکرنا) فه شارتی و جوداییا پراکتیکی.

ده سپیکا زینگریا لوبنایی ژ بوچوونه کا هه ژئ ریژگرتنی هات، ل گه ل هندئ ژئ چه پدان تیدا چیبوو. چه پدانه کا نمونه ییه چونکی ب ئاشکرای رۆن دبیت سینورداریا سیسته می پاره کری و هه ر بوچوونه کا (تاگری).

مه ره ما ئیکه م یا دامه زیننه ری زینگریا لوبنایی ئه و بوو به ره گرتن د ناقبه را کاندیده کی بسلمان و ئیکی مه سیحی دا دروست نه بیت، دا هه ر تائفه ب شیوه یه کی ئاسایی ل دورا کورئ خو کومفه نه بیت، چاره سه ریه ک داهینان بو به لافکرنه کا بهروهخت بو کورسیکان ب ریبازه کا چ جارن نه بیته جھیٰ به ره گرتن د ناقبه را دوو تائفه یان دا، به لی د ناقبه را دوو کاندیدین ژ هه مان تائفئ. بوچوونه کا ژیره و بهر ئاقله د تیوری دا. ل گه ل هندئ، ل ده می رابوون بو بجیه کرنا وئ ل سهر هه می ئاستین دهسته لاتئ دا، بگره ژ سه روکاتیا کوماری و هه تا ب په رله مانی و ئه رکین گشتی. و یا روودایی، هه ر ناقه نده کا گرنک، بوو ب میراتی تائفه یه کی.

د گینجیتیا خو دا، من گه ل نه رازیبوون هه بوون ل دژی ئه فی سیسته می خه لت، ئه م ده نگئ خو نادن بو کاندیدی باش و ژیهاتی، به لی ده نگئ مه بو کاندیدی وئ تائفه یی یه ئه وا مافی وئ ناقه ندئ بو وئ یه. ئه فرۆکه ژئ ئه گه ر

دەرفەت بۆ قەبىت ئەز ھەمان تىشتى دكەم. جوداييا بتنى ئەو ەل دەمى ئەز تۆز دەھ سالىبووم ژ ژى خۆ، من دقيا ئەقى سىستەمى بگوهورم ب ھەرتىشتى ھەبىت. د چل و نەھ سالىا خۆ دا ژى ئەز ھىشتا ب ھىقى مە بەيتە گوهورىن بەلى نە ب ھەرتىشتەكى.

ەل دەمى من ئەقە نقىساند ئەز پىچەكى ژ لوبنان بدویرتر چووم. ئەگەر ئاشکرا ببىت سىستەما ھەبى يا گەندەلە ئەز باو ەرناکەم ئەم گەھشتىنە ئەنجامىن پتر گەندەل ژ ئەقان راستيان. وەكى ئەم بېژن کۆمەلگە ھىن فرەتائىفە (ناگونج ل گەل دىمۆکراسىي) پىدقيا وان ب سىستەمەكى بەيز ھەبە بۆ پاراستنا ئاشتىيا نافخۆي.

ھىشتا ژى ئەم گوھ ل ئەقى گۆتارخوینىي دبن گەلەك جارن، ھەتا ژ دەقى ھندەك كەسىن دىمۆکراتخواز، ئەق گۆتارخوینىيا كراسى ھەموارىي دكەتە بەرخۆ، سەرەپايى روودانىن ئەقان سالىن دووماھىكى ل گەل ناکۆکن. ئەگەر دىمۆکراسى ب بەردەوام سەرناکەقىت د چارەسەرکنا پىکدادانىن دبن ناقى (ئەتنىکان) دا دەيتنە کرن، چ جارن مسۆگەر نەبوویە کو دىکتاتۆرى دىت باشتر چارەسەر بکەت. ئايا سىستەمى يوغسلافى يا کتەپارتى، شىانین پتر ھەنە بۆ پاراستنا ئاشتىيا نافخۆ ژ فرەپارتىيا لوبنانى؟ دبىت مارشال تىتو، ژ سىھ سالىن چووڤە، وەكى خرابىيا باشتر ببىت، چونكى جىھانى نە ددىت مللەتین جودا شەپین ئىک و دوو دکەن. ئەقروکە ئەم دبىنن چ پرسەکا سەرەكى نەھاتىە چارەسەرکرن، لى بەروفاژى.

روودانىن دووماھىكى د پترىا دەولەتین جىھانا کۆمۆنىست دا، ھىشتا ل بەر چاقىن مەنە، پىدقى نامىنىت بۆ پتر درىژکنا بەلگەيان. لى دبىت ب مفا ببىت ئەگەر ئەم دووپاتکەن وى ھەموارىيا دەستەلاتدارىيا ھەمى ژيانا دىمۆکراتى

قەدەغە بکەت ھاریکارە براستی ل گەل بەیژکرنا ژئیاتیین نەریتی. دەمی گومان دکه فیتە دلی کۆمەلگە ھەکی دا، ھەڤگرتنن تاکانە ئەوین خۆ بی دەنگ دکن پتر کویرن، ل دەمی ھەمی ئازادیین سیاسی و سەندیکیایی یان ژئی ئەکادیمی گرتی بن، جھئی خوداپەرستنی دبنە تاکە جیھ بۆ کۆمفەبوونا خەلکی و گفٹوگۆکرنی و ھەستکرن ب ئیکگرتنی ل بەرامبەری ھەڤرکیی. گەلەک خەلک کەفتنە د چەرخاب سۆڤییتی قە ھەک پرۆلیتار و ئنتەرناسیونال و دەرکەفتن پتر ئۆلدار و مللەتپەرست ژ ھەر دەمی پتر. ب دەرپاستبوونا دەمی را، رۆن دبیت دیکتاتۆریین خۆ ب زانستی ل قەلەم ددەن، دبنە چاڤکانییا توندرووییا ئاینی. علمانیەتا بی دیمۆکراسی، کارەساتە ل سەر دیمۆکراسی و علمانیەتی پیکڤە.

لی دی ل قیترە راوەستم، بۆ چییە ھندە ئاشکرا کرن؟ ب چ رەنگی ما بیت ھەر کەسی د جیھانا ئازادی و دادپەروری دا ژیان کریت، چ جارن چارەسەریەکا جھئی رزامەندیای وی نابیتە دیکتاتۆریەت، ھەتا پیدقی نینە ئەم بەحسەکا تایبەت بکن ل دۆر بی چارەبییا وی یا ئاشکرا د چارەسەرکنا پرسین گریدایی ب ژئیاتیین ئاینی و ئەتنیکی و ناسنامی قە. ھەلبژارتن بتنی د چارچۆڤەیا دیمۆکراسی دەیە.

لی ب ئەقی گۆتنی من چ پێشکەفتنەکا گرنگ پیکنەئینا. چونکی بتنی ئەز بیژم (دیمۆکراسی) پیکڤەژیانەکا گونجایی ئارام نابیت. جودایی ھەیە د ناڤبەرا دیمۆکراسی و ئیکا دی دا، چەپدان ل قیترە دا نەکیمترن د ژناقبرنی دا ژ چەپدانن دیکتاتۆرییان. دوو ریکین ب بۆچوونا من جھئی مەتپرسیینە ب تایبەتی ل سەر فرەجۆریا کەلتووری و ل سەر ریزگرتنا پرنەسبیین سەرەکی یین دیمۆکراسی بخۆ: یا ئیکی مسۆگەر دیمۆکراسیا سیستەمی پارڤەکرنی ھاڤیژتیە

ههتا ب جهی یاریییکنری. و ههلبژاردهیا دژیهه، واته دیمۆکراسیا وی سیسته می
بتنی ریژی ل یاسایا ژماره دگریت ب بی ههبوونا خۆراگری.

نموونهیا لوبنانی مهزنترین نموونهیا بۆ ریکا ئیکی، ئهگه رنه بتنی ژی بیت.
تائیغه دهستهلاتی ل خو پارقه دکهن، بشیوهیهکی بهروهخت وهکی دبیزن، ب
هیقیا کیمکرنا دلنیگه رانیان، ل گه ل سۆزا خه لکی هاندن هیدی - هیدی بهره ق
ههستی ژییاتی بۆ (کۆمه لگه ها نشتیمانی). لۆژیکا سیسته می بهره ق ئالیه کی
دیغه دچیت ب ته قایی: چونکی پارقه کرن ههیه بۆ (کیکا شیرینایی)، هه ر
تائیغه ک بهره ق هندی دچیت بۆ بیژیت پارا من گه له ک یا کیمه و ئه و بوویه
قوربانی زولمکاریه کا رۆن و ئاشکرا. و هنده ک ل سیاسه تقانان ئه قی ههستی
دکهنه بابته تی بهرده وام بۆ ریکلاما خو د ههلبژارتنان دا.

هیدی - هیدی سه رۆکین خو رادهستی لسه رئیک زیده کرنی ناکهن دهینه
په راویزکرن، ههستی ژییاتی بۆ ئیل و عه شیرین جودا بهیز دیت ل شوونا
لاوازکرنی، ههستی ژییاتی کیم دیت ههتا په لیا نه مانی، یان وهکی نه بیت.
بهرده وام ب کول و دهردقه و جارنا ژی ب سه رشۆکین ژ خوینی. ئه گه ر ئه م ل
ئه وروپا رۆژئاقان به لجیکا نموونهیه، ئه گه ر ئه م ل رۆژه لاتا ناڤین بن نموونه
لوبنانه .

ئه ز پرسى پیچه کی سق دکهن، لى ئه و سیناریویا ئه م بهره ق دچن ل ده می د
چاره سه رکرنا دۆزین ئه تنیکی دا ئه م سینۆره کی ژ سینۆران ده رباست بکهن، ئه و
سینۆری ژییاتی تاگری دکهنه ناسنامه ل شوونا کۆمکرنا وان د ناسنامه یه کا
نه ته وی یا پیدقیه بهیته ده ستنیشانکرن و به رفه هکرن.

دانپیدان ب هژمارا ژییاتی زمانه قانی و ئاینی و هه ری می، د دلی کۆمه له کا
نه ته وی دا، دبیت نیگه رانیی پتريا جارن کیم کهن و په یوه ندیی راستقه کهن د

ناقبره هه می توژیژین وه لاتیان دا. لی ئه فه نشته گهریه کا هه ستیاره، نابیت هه ر
چاوا بیت ئه م بچنه د نافا دا. چونکی کیتمترین تشت به سه بو کارتیکرنه کا
به روقاژی دروست ببیت ل شوونا وی کارتیکرنا ئه م هیقی دکهن. دخوازن
کومه له کا کیمینه ب هه سانی بگونجینن، پشتی بیست ساله ئه م دبینن مه ئه و
کومه له وه سا گفاشتیه د غیتویی دا نه شیت ژئی ده رکه قیت. و ل شوونا پاقرکرنا
سه قایی ل ناقبره کومه لین وه لاتیان دا، ئه م سیسته مه کی ژلسه رئیک زیده کرنا
و نه رازیبونان و داخوایین شیم ددنه دامه زانندن، ئه واه ده رفه ت نینه به یته
راوه ستانندن ل گهل هه بوونا سیاسه تمه دارین ئه و کرنه عله تا هه بوونا خو و
سه رمایا بازرگانیا خو.

هه ر کریاره کا جودا کرنی مه ترسیداره، هه تا کو د به رژه وه ندا کومه له کا
قوربانی دا بیت ژئی. نه بتنی چونکی ئه م ئه فی زولمکاریی دگوهوژن ب
زولمکاریه کا دی و عیجزیی و گومانی به یز دکهن، به لی بو پره نسبیه کا
مه ترسیدارتر ب بوچوونا من ژئی: ژ به ر جهی که سه کی د کومه لگه هی دا گریداییه
ب ژییاتیا بو ئه فی تائیفی یان یا دی، ئه م به شدارن د به رده وامیا سیسته ما ژئی
بده رکه فتی و نه شیت چ بکه ت ژ بلی کویرکرنا دابه شبوونان. ئه گهر مه دفیت ئه م
جودایی و زولمکاریی و نیگه رانیا نژادی و ئه تنیکی و ئاینی کیمکه ن، ئارمانجا
لوژیکانه یا بتنی و جهی شانازی ئه وه، ئه م کاربکه ن بو دانوستاندنی ل گهل هه ر
وه لاتیه کی بکه ن وه کی وه لاتیه کی خودانی ته قایا مافین خو سه ره رایی هه می
ژییاتیین خو. مسوگهر ئه م ناگه هیژنه ئه فی بلنداهی د ناقبره راشه ق و روژه کی
دا، لی ئه ق نابیته ئه گهری هاژوتنا کاروانی به ره ق ئالیی به روقاژی فه.

ژ ری دەرکه فتنین سیسته می پارقه کرنی و (تائیغه گه ری) بوویه هوکاری
گه له ک ژ کاره ساتان ل ده قهرین جودا ژ جیهانی. د ئاسته کی دا دیاردبیت
هه لویستی به روفاژی به رهه ق دکه ت، واته ئه وهه لویستی ب باشتر دزانیت
جوداییان پشتگو هغه باقیژیت و بو هه می تشتی سه ری ل دهسته لاتداریا
زۆرینه یی به رنیاس کو خه له ت نابیت بده ت.

بو جارا ئیکی ئه قه هه لویست دیاردبیت وه کی دژبه ر بیت ل گه ل لوژیکی
دیمو کراسیا سه ره کی: مه نه قیت بزائن ل نا قه وه لاتیان دا بسلمان، یه هودی،
مه سیحی، ره شک، ئاسیایی، ئیسپان، ئه لوئی و فلمه ندی هه نه .

هه ر ئیک دهنگی خو هه یه دهه لبرارتنان دا و چ یاسا باشتر نینن ژ
دهنگدانا گشتی. یا جهی نه خوشیی د ئه قی یاسایی ری زدار دا، ل ده می گه ش
وهه وا تیکه ل دبیت ئه و رادوه ستیت ژ کاری ب ئاوا یه کی دروست. ل ئه لمانیا،
د ده سپیکا سالین بیستان دا، دهنگدانا گشتی ب مفا بوو بو دامه زانندا
کو مین حکومی بو دهر برینی ژ بو چوونا گشتی بکه ن، پراتیزه کرنا ئه قی
دهنگدانا گشتی بخو ل سالین سیهان دا بوو ئه گه ری ژ نا قه برنا دیمو کراسیی ل

دهمى قهيرانا كومه لايه تى يا دژوار و ريكلاما نژادپه رستى سهرده ستيبوو د
وهلاتى دا. ول دهمى ملله تى ئەلمان شيا دهربرينى ژ خو بكهت ژ نوى و ب
دلرعه تى قه ب دهين مليونان ژ كوشيتان هه بوون. ياسايا زورينه ب
بهرده وامى واته يا ديموكراسيى و ئازادى و وهكهه قى ناديت، جارنا ژى
واته يا ديكتاتوريه ت و كويله كرن و جوداكرنى ددهت.

ل دهمى كيمنه يه ك ته په سه ركى بيت، دهنگانا ئازادانه مسوگه روى
كيمنه يى رزگار ناكهت، دبیت ژى رهوشا وى خرابتر لى بكهت. پيدقيه مروڤ
گهله ك گيژك بيت، يان به روفاژى گهله ك بى عار بيت، دا بهرگرى ژ بوچوونا
دهستبهردان ژ دهستهه لاتدارى بو تويژه كا مه زنتر ژ بو ئيشكه نجه ل سهر
كيمنه يان كيم بيت. ل وهلاتى رواندا دهيته نرخاندى هژمارا هۆتو نيزىكى
نووت ژ سه دى بيت ژ نشته جهين وهلاتى و تووتسى دبنه ژ سه دى دهه. بو
ئهى دى دهنگانا ئازاد بتنى بو دابه شكرنا ئەتنىكى بيت، ههر وهسا ژى
بزاڤكرن بو بجيهكرنا ياسايا زورينه ب بى بهره قانيه ك هه بيت مسوگه ردى
به ره ق كۆمكوژيان چيت يان بو رابوونا ديكتاتوريه تى قه .

من هه مه ژ خورا به حسا ئهى نمونه يى نه كرىه. ل دهمى ئەم پويته دانى
ژ نيزىكه بدهن گفتوگوين سياسى ئەوين ل گهل كۆمكوژين ساللا ۱۹۹۱ئى
دهاتنه كرن، دى بينن تووندره وان ب بهردوامى دگوتن ئەو رهفتارى دكهت ب
ناقى ديموكراسيى، هه تا راپه رينا خو وهكى شورشاه فرهنسا ل ساللا ۱۷۸۹ئى
ل قه له م ددان، جينوسايدكرنا تووتسى وهكى ژناقبرنا تويژه كا ژ خودانين
ئيمتيازاتان وهكى روبسپيير وهه قالى خو د دهمى مه قصلى دا كرن. وهنده ك
ئولدارين كاتولىك مولهت دانه ق خو كو پيدقيه ئەو ل گهل (ئالى هه ژاران)

راوهستن و (بهنته نگيا وان تيگهيژن) د ئاسته کی دا بوونه پشکدار د
نشته گهريين کوشتنا ب کوم دا.

نه گه ر نه ف هؤکارين هه ني دبنه جهی دلنيگه رانيا من، نه ژ بهر نه و دخوازن
نرخ و بهایي بدنه رهفتارين نزم يين ميرکوژان، به لي چونکی نه و ددنه
ديارکرن ژي وي ريکا دشيت بهري پره نسيبين ههري بلند ژ جهوکا وان
بگوهوريت. کومکوژيین نه تنیکی ب بهرده وامي د بن ناقی جوانترین هؤکار دا
هاتينه کرن، وه کی دادپهروهري و وه کهه فی و سه ربه خوئی و مافين مللهت و
ديمؤکراسی و خه بات ل دژي دهستکه فتين تاييهت. تشتی بووی د گه له ک
وهلاتان دا، ل نه فان چهند سالين دووماهیکي، پيدفيه مه هشياربکته هه
دهمی تيگه هه کی زانستی بهيته بکارئينان د چارچوفه يا پيکدادانه کا خودان
سروشته کا په يوهنديار ب ناسنامی فه.

هنده ک کومه لين مروفايه تي يين زورينه د وهلاتی خو دا، نه خوشيا
جوداييا نژادپه رستی دبينن، وه کی رهوشا ل نه فريقيا باشور هه تا ژناقبرنا
جوداييا نژادپه رستی Apartheid. لي به روقاژي نه فی پتريا جاران چيدبيت،
کيمينه نه خوشی دبينن و نه و يين مه حروومن ژ سفکترین مافين خو، نه و
يین ب بهرده وامي د ترسی و شه رمه زاری دا ژيان دکهن. نه گه ر نه م د
وهلاته کی ده بن، مروفا تييدا نکاربيت دانپيدانی بکته، ناقی وی بييره يان
مه حموده يان باروخه نه و ژي ژ بهري چار نقشان يان چل نقشان، نه گه ر نه م
د وهلاته کی ده بن، مروفا پيدفی ب نه فی دانپيدانی ژي نه بيت چونکی رهنگی
وی دهربريني ژ زيياتيا وی دکته، چونکی نه و به شه کن ژ وانين ل هنده ک
وهلاتان بو وان دبیزن (کيمينه يين ئاشکرا) وی ده می مه پيدفی ب

شیرۆفه کرنین دریژ نینه بو تیگه هشتنا وی چهندی، په یقین (زۆرینه) و
کیمینه) ب بهره وامی په یوه دنیا خو ل گه ل دیمۆکراسیی نین.

بو ئەم بشین گفتوگویی ل سەر دیمۆکراسیی بکەن پیدقیه سه قاب
ریژهیی یا ته نابیت. بو واته یا هه لبرارتنی هه بیت، پیدقیه دهنگدان ل گور
بوچوونا مروف بیت، وهکی ده برپینه کا ئازاد، ل جهی دهنگدانا ئوتوماتیکی و
دهنگدانا ئەتئیکی و دهنگدانا تووندروهوی و دهنگدان ل سەر بنه مایی
ناسنامی. ل ده می ئەم د سه قایه کا تائیفی دا یان نژادی یان توتالیتەر دا
ژیان بکەن، ئەرکی دیمۆکراتخووزان ل ته قایا جیهانی، دبیته نه بتنی بلندکرنا
باشیین زۆرینهیی، به لی دبیته ئە و چه نده ژی، په یداکرنا ریژگرتنی ل مافین
ته په سه رکریان و د ده می پیدقی ژی دا، ده رکه فتن ل دژی یاسایا هژمارهیی.

تشتا پیروز د دیمۆکراسیی دا نرخین مروفینه، نه ک ئامراز. تشتا پیدقی
ریژگرتنی په ب شیوه یه کی مسوگەر و ب بی کیترین دابه شکر، ریژگرتنا
مروفایه، هه می مروف، ژن و زه لام و زاروک باوه ری و وان و ره نگین وان چاوا
بن، گرنگیا وان یا هژمارهیی چاوا بیت، گه له ک پیدقیه شیوازی دهنگدانی ل
ئەقی چه ندی بگونجیت.

ئەگەر ده رفه ت هه بن بو پراتیزه کرنا دهنگدانا گشتی ب ئازادی و بی
ببیته ئەگه ری گه له ک زولمکاری، ئە فه باشه، یان پیدقیه هزرا مه بجیته وان
قه یدین هاتینه دانین ژ ئالیی دیمۆکراتخانین مه زئقه جارنا. د بریتانیا دا،
دهنگدانا زۆرینه هه یه، هنده ک شیوازین جودا بو چاره سه رکرا پرسا
کیمینه یا کاتۆلیکی ل ئیرله ندا باکور هاتنه پیشقه برن، ل بهر چاڤ وهرناگریت
یاسایا ژماره یا خوینمژ. ل فره نسا بو کورسیکا ئە و پرسه کا تایبته
پیشکیش دکهت، شیوازه ک ژ دهنگدانا نافخویی یا جودا ژ ته قایا وه لاتی

ههيه . ل ويلايه تين ئيکگرتى ويلايه تا رودئيلاند يا ريژه يا نشته جيھين وي
 دگه هيته ئيک مليون كهس، دوو نوينه ر هه نه د ئه نجوومه نى پيران دا، هر
 وه سا بو سيه مليون نشته جيھين كاليفورنيا ژى دوو نوينه ر هه نه . د ئه قى
 چهندي دا، دهر باستكرنا ياسايا ژمارى هه يه ئه وا بابيرين دامه زرينه ر دانايه ژ
 بو ويلايه تين مه زن ويلايه تين بچووك نه په رچقين .

لى ئه ز دخوازم ب په يقه كى بزيقرمه قه بو ئه فريقيا باشوور . د ئه قان
 ده مين دووماهيكى دا، دروشمه ك يى بلندكرين به ره ق تيكه لكرنى دبیت، ئه و
 ژى دروشمى ده سته لاتداريا زورينه يان يان ژى حكومه تا زورينه . د
 چارچوقى جوداييا نژادپه رستى دا، كورتركرنه كبوو بو تيگه هشتنه كى ب
 مه رجه كى ئه م ده ستنيشان بكه ن، وه كى هنده ك ژ زه لامين وه ك نيلسون
 مانديلا كرين، ئارمانج نه ئه وه گوهورينا حكومه ته كا كه سين سپى ب
 حكومه ته كا دى يا كه سين ره ش، يان گوهورينا جودايه كى ب جودايه كا دى،
 به لى هر وه لاتيه كى، ب بنياتى خو چ بيت، هه مان مافين سياسى هه بن،
 ده سپيكرن ژ ئه قى چهندي ئه ويى نازادن د هه لبرارتنا سه روکين وان دقیت،
 چ ب بنيات ئه فريقى بن يان ئه وروپى يان ئاسيائى يان ژى تيكه لهن .

چ ريگر نينن بو هزركرنا وي چهندي روژه كى ئيكي زنجى بهيته هه لبرارتن
 بو سه روکاتيا ويلايه تين ئيکگرتين ئه مريكا و هه لبرارتنا زه لامه كى سپى بو
 سه روکاتيا ئه فريقيا باشوور . ل گه ل ئه قى چهندي ژى ئه ق پيشبيني ده رفه ت
 بو نينه بتنى پشتى دووماهيكه كا ژ نشته گه ريه كا كارا بو پيکفه گريدانه كا
 نافخويى و ته فاڤ و تيگه هشتنى، ل ده مى وه لاتی بشين بريارى ل سه ر
 كانديدى بدن ل دويث تاييه تمه نديين وي يين مروڤانه و بوچوون و ژيياتين
 وي يين گه نه تيك . تشته كى ئاساييه ئه م نه گه هشتنه ئه قى ئاستى، ل چ

ده قه ران ب راستی، نه ل ویلایه تین ئیکگرتی دا و نه ژی ل ئه فریقیا و نه ژی ل چ جهه کی دی، راسته پرس باشر بریقه دچن ل هنده ک وه لاتان دا، لی ژ خو بوو من گه شته ک ل سهر نه خشه یی جیهانی کر و من تیدا چ وه لات نه دیتن جودابوون د ژییاتیا ئاینی یان ئه تنیکی دا هه بیت ل ناقبه را کانیدی و ده نگه ران دا.

هشتا ژی هسکاتی هه یه، هه تا د ناڤ که فنارترین دیموکرآتخانه یان دا. ب بوچوونا من زه حمه ته ئه فرۆکه ژی که سه کی کاتۆلیکی بگه هیته سه روکاتیا ئه نجوومه نی وه زیران ل له نده ن. لی ل فرهنسا چ بوچوونه کا به روه خت نینه ل دژی کیمینه یا پروتستانت ئه وا که سین وی دشین، چ خودان باوه ریا ئاینی بن یان ژی بی باوه رین، بلندترین ئاستی کارمه ندیی وه رگرن ب بی نشته گه ریا هه لبرارتنان ل بهر چاڤ وه ربگریت ژ بلی شیانین وان یین که سایه تی و بوچوونین وان یین سیاسی. ل بهرامبه ر ژی، چ ریقه بهری ژ هه ر شه ش سه د ریقه بهریین ده نگدانئ مروقه کی بسلمان نه هه لبرارتنه بو کومه لا نشتیمانی. ده نگدان ب راستی ده ربیرینا کومه لگه هی یه بو خو و بو هه می پیکهاته یین وی و دبیت هاریکاریت بو شیرۆفه کرنا نه خووشیی، لی پتنی چ جارن نه شیته چاره سه ریی پیشکیش بکه ت.

دبوو باشر بیت من به حسا رهوشین وه کی لوبنان و رواندا و ئه فریقیا باشوور و یوغسلافیا یا به ری ب شیوه یه کی به رفره ه نه کربا، چونکی ئیش و نازارین خوینه لو ل سه رانسه ری ب ده ه سالین چووی، کارتیکرنا روودانان گه له ک ل سهر هه بوو، د ئاسته کی دا هه می ته فلیهه فیین دی سڤک و بچووکر دمینن ل ده می لیکدان بهیته کرن. ل گه ل ئه فی ژی، ئایا پیدقیه ئه ز دووباره بکه م کو ل ئه فرۆکه چ وه لاته ک نینه ئه م بشین هزری نه که ن ب ریبازا

پيڭفە ژيانا مللەتتەن جودا تېدا چ مللەتتەن خۇمالى بن يان ژى كۆچبەر؟
 نىگەرانى ل ھەمى دەقەرەن ھەيە، دببىت ل ھندەك جىھ ب شارەزايى بەيئە
 سەرگرتن ھەتا ب ئاستەكى، لى ب گشتى بەرەق دژوارىيى دچىت. ژ بلى ئەقى
 ژى پرس دەيئە پيڭشكىشكرن پترىا جارەن ل سەر چەند ئاستان پيڭفە. بۇ
 نمونە ل ئەوروپا، ھەمى دەولەت ئارېشەيىن خۇ يىن ھەريىمى و زمانەقانى
 پيڭفە دەنە، ئارېشەيىن گريدايى ب كۆمەلەن كۆچبەر قە، ھەر وەسا
 ئارېشەيىن (پارزەمىنى) يىن كىمتر د دژوارىيى دا ئەقروكە، لى دى پتر ئاشكرا
 بن ب موكمكرنا ئىگرتنى ل ناقبەرا دەولەتتەن ئىكەتيا ئەوروپا دا، چونكى
 پرسگرىك گريدايى ب رىكخستنا (ژيانا ھەقبەش) بۇ بىست يان سىھ مللەتتەن
 ھەر ئىك ژ وان خودان ميژوو و زمان و ھەستيارىين تايبەتن.

بى گومان پيڭفە ھەستى رىژەيى بەيئە پاراستن. چونكى زيدهبوونا ھەر
 پلە گەرمىي ئامازى نادىتە نەخوشيا تاعونى، لى پيڭفە ئەم ھەر
 پلە گەرمىەكى ژى پشتگوھفە نەھافىژن. ئايا ئەم دلنىگەرەن نابن ژ بەلاقبوونا
 پەرسىفى؟ ئايا ئەم ب بەردەوامى دويقچوونا پيڭشكەفتنا قايرۆسى ناكەن؟

تشتەكى ئاسايى يە ھەمى نەخوش پيڭفە ب ھەمان دەرمانى نىنن. دببىت
 جارنا پىويست بكت د ھندەك رەوشان دا دام و دەزگە ھ مەرجىن پىگىرىي
 بدانن، جارنا ژى پىويست بببىت بۇ ھندەك دەولەتان ئەويىن خودانىن
 سەربوورين مەترسیدار، چاقدىريا كارا بەيئەكرن ژ ئالىي كۆمەلەن
 نيڭدەولەتيفە بۇ رىگرتن ل كۆموكرى و جودايىا نژادى و پاراستنا فرەجورىا
 رەوشەنبىرى. بۇ يىن دى ئەويىن مايى پيڭفە ب ھندەك پىگىرىين پتر نازك و
 نەرمبوونى ھەيە، مەرەم پى ساخبىركرنا سەقايا جفاكى و ھزرى يە. لى ئەم

ل هه می ده قه ران هه ست ب فه ربوونا هزرکونا راست و به رفره ه ل دۆر
باشترین ریبار ژ بۆ که دیکرنا گیانه وه ری هۆ ق یی ناسنامی بکه ن.

پاشگوتن

ئەوین دویفچوونا بۆچوونین من کرین هەتا ئەفی ئاستی، مەندەهۆش نابن ئەگەر بزانی ئەو ژامانەکا نافەندی دەردکەفن، ئەوژی هەر کەسەک بشیت هەندەکی خۆ بگونجینیت ل گەل وی وهلاتی تیدا دژیت و ل گەل جیهانا مە یا ئەفرۆکە ژی. ئەقە دەرپرینا وی راستیی یە یا دبیزیت پیدقیە هەر کتەکەسەک هژمارەک ژ رهفتار و دابان وەرگریت و هەر وەسا بۆ یی بەرامبەری وی ژی ئەق چەند پیدقیە، چ کتەکەس بیت یان کۆمەک ژ مروۆقان بیت.

پیدقی هەر ئیک ژ مە بهیتە هاندان بۆ هەلگرتنا فرەجۆریا خۆ یا تایبەت و تیگەهشتنا ناسنامە یا خۆ وەکی ئەنجامەکی ژ ژییاتیین جودا، ل شوونا هەمی پیکهاتەیی د ی بچنە د ناف ئیک ژییاتی دا ب ئاسویی و ببنە ئامرازەکی کۆیلە کرنی و ئامرازەکی پیکدادانی ژی جارنا. پیدقیە ل سەر ئەوان مروۆقین رهوشەنبیریا وان یا رهسەن ناگەهیتە رهوشەنبیریا وی کۆمەلگەها د ناف دا دژین، بشین ژییاتییا خۆ یا دووسەر ب بی گەلەک ژ دابەشبوونان هەلگرن و پاراستنا ژییاتیان بکەن بۆ رهوشەنبیریا خۆ یا رهسەن و هەست ب هندی نه کەن ئەوی نه چارن فه شیرن وەکی نه خۆشیەکا جهی شەرمی بیت و بچنە د ناف رهوشەنبیریا وهلاتی میهقاندار دا ب یەکسانی.

بداریشتنا وەسا وەکی دیار دبیت ئەق تیگەه تایبەتە بۆ کۆچبەران ب شیوہیەکی سەرەکی. لی ئەقە بۆ ئەوان بەرگریی ژ پەیوہندییەکا وژدانی دکەن ل گەل رهوشەنبیریا خۆ یا بنیاتی. سەر هندی را کو ئەوان ب بەردەوامی د لاندکا هەمان کۆمەلگەهی دا ژیانگریە، ژ ئەوانین ئەز بەحسا

وان دکه م، زنجیئن ئەمریکا ئەوین ناڤی (ئەمریکییئن ئەفریقی) ژییاتیان وان یا دوو سەر ئاشکرا دکەت. ئە ڤ تێگەه تایبەتە ژێ بۆ ئەوین هەست پێدکەن ئەو ییئن جودا چ ژ ئەگەرین ئاینی یان ئەگەرین ئەتنیکی و کۆمەلایەتی یان ژێ ئەگەرین جودا د ئیک وەلاتی دا، ئەوئ ب ئیکجاری بەشداربوونە. گەلەکا فەرە هەر کەس ژییاتییئن خۆ ییئن جودا ژیان بکەت، ژ بۆ پێشکەفتن و ئاشتیان ناڤخۆیی.

ب هەمان رییازی پێدقیە جفاک ژێ هەلگرین ژییاتییئن خۆ ییئن فەرەجۆربن ئەوین ناسنامی پیکدئینن و هیشتا ژێ ددنه ئاشاکرن و پێدقیە ژێ خۆ زیرەک بکەن بۆ د ناڤ سیمبۆلین دیار دا ئاشکرا ببیت ئەو یئ هەلگری فەرەجۆریا خۆیە، دا هەر کتەکەسەک بگونجیت د گەل دەوروپەرین خۆ، دا بشیت خۆ ببینیت و خۆ بنیاسیت د وینەیی وی وەلاتی دا، هەست ب پالڤەدانئ بکەت بۆ بەشداریی تیدا بکەت، ل جەئ وەکی پتیریا جاران دبیتە تەماشەقانەکی دلنیکەران و دژبەر هەندەک جارین دی.

مسۆگەر، هەمی ژییاتییئن دانپێدان پی دەیتەکرن ژ ئالیی وەلاتەکی ڤە خودانی هەمان گرنگیی نینن. پرس پە یوہندی ب وی بانگەوازیی ڤە نینە یا بۆ وەکھەڤیی دەیتەکرن بتنی وەکی دیمەن و دەربڕینی ژ چ تشتەکی دی ناکەت، بە ئی یا گریداییە ب دووپاتکرنا یاسایبوونا دەربڕینی فەرەجۆر ڤە. بۆ نمونە، بی گومان فەرەنسا، ژ ئالیی بۆچوونا ئاینی ڤە، وەلاتەکە تیدا کاتۆلیکی نەریتا سەرەکی دەینە ل ڤەلەم دان، ئە ڤە نابیتە ریکر بۆ دانپێدانئ بکەت، ئەو خودانی بوارەکی پرۆتستانیە ژێ و بوارەکی یەهودی و بوارەکی بسلامانە ژێ و خوادن بوارەکی ڤۆلتیریە، ئەوئ گەلەک هشیار ل بەرامبەری هەمی ئاینان، ئە ڤ هەمی بوارین هەنی، لیستە بی سینۆرە ژێ، رۆلا خۆ یا

ئاشكرا ديتنه و دبببن د ژيانا وه لاتی دا و د تیگه هشتنا وه لاتی یا کویر بۆ ناسنامه یا خو.

ژ ئالیه کی دی، مسوگەر زمانی فرهنسی ژى خودانی ناسنامه یه کا ژ گه له ک ژبیاتیان، ئیکه م لاتینی، به لئ و هر وه سا جیرمهنی و سلتی، ل گه ل هنده ک پشکداریین ئه فریقی و ئه نتیلی و عهره بی و سلاقی، زیده باری پشکداریین دی بیین پتر مودیرن وی دهوله مه ند دکهن به لئ وی نه چاری گوهورینی ناکهن.

ل قیره، بتنی من به حسا رهوشا فرهنسا کر، بۆ زانینا هه وه ئه ز دشيام گه له گ و گه له ک به رفره ه بچمه دناؤ دا. تشتته کی ئاساییه هر کومه لگه هه ک دیمهنی خو بی تاییهت هه بیته، یی بی وینه، ل سه ر خویاتی و ناسنامه یی. بۆ دهوله تین جیهانا نوی، تاییهت بۆ ویلایه تین ئیکگرتی، دانپیدان ب ناسنامه یا دهستکرد ژ بیاتیین فره ئالی فه چ ئالوزیان ل گه ل خو په یدا ناکهت ژ ئالیی پره نسیبی فه، چونکی هاتیه ئاڤاکرن ب پشکداریا کوچبه ریین هاتین ژ هه می پارزه مینان فه. لئ هه می نه گه هشتینه د هامان مه رجان دا. هنده ک ژ وان ل ژیانه کا باشتر دگه ریان، هنده کی دی هاتنه ره قانندن و بی دلئ خو گرتی هاتینه. پشتی تیگه لکرنه کا دریز، گه له ک دریز و ب زه حمهت، هیشتا ژى ب دووماهیک نه هاتیه، هه می کوچبه ر و نشته جهین ژ ملله تی تیدا ب ئه صلفه ژیان دکرن، د سه رده می به ری کولومبی دا، دشین ب ته قایی ل گه ل کومه لگه ها خو ئیک بگرن. لئ بجیه کرن پرسگریکه نه ک پره نسیبی فره جویری یه ل قیره دا.

پرسا ناسنامه یا نه ته وی ب شیوه یه کی جودا دهیته پیشکی شکرن د هنده ک وه لاتان دا. ل ئه وروپا رۆژئاڤا ئه وا ژ ئه گه ری هه مواری بوویه زه قیا کوچبه ریی بی ئه و خو ته رخانکهت بۆ هندئ، هیشتا ژى هنده ک مللهت

زه حمه تی دبینن د تیگه هشتنا ناسنامه یا خو دا بی پاپشتبونه کا دهستنیشانگری بو رهوشه نیریین خو یین تایهت. ئەفه راسته بو ئەوانین هاتنه پارچه کرن و بدویرخستن ژ سه ربه خویا خو بو ماوه یه کی دریز، ئەو دبینن بهردهوام د ناڤ میژوویی را نه هاتیه دابینکرن ب دهوله تی یان زه قیه کا نه ته وی، به لی ب په یوه ندیین رهوشه نیری یان ئەت نیکی. ئەفه وی چه ندی دگه هینیت کو ئەوروپا ب ته قایی، چه ندین حهزا ئیکگرتنی هه یه، ب هه مان ئاستی پیدقیه ئەو ناسنامه یا خو وه سا تیگه هیت وه کی ئەنجامی هه می ژییاتیین زمانه قانی و ئاینی و ژ بلی وان ژ یه. ئەگه ره هر پیکهاته ک ژ پیکهاته یین میژوویا خو هه لنه گرت و ب ئاشکرا و رو ن نه گوته وه لاتیین خو یین پیشه روژی پیدقیه هه ست بکه ن ئەو ئەوروپینه ب ته قایی، بی دهستبهردان ژ ئەلمانیبوون یان فره نسیبوون یان ئیتالیبوون و یونانیبوونا خو، گه له ک هه سانی ئەو نامینیت.

ئاڤا کرنا ئەوروپا نوی زیرنگریه کا بو تیگه هه کی نوی یی ناسنامی، بو وی و بو هر دهوله ته کا بجیته د ناڤ دا و ب شیوه یه کی بو ته قایا جیهانی ژ ی. بو وی چه ندا په یوه ندی ل گه ل ئەقی نمونه یی هه یه و هر وه سا نمونه یا ئەمریکی و گه له ک نمونه یین دی، دی گه له ک و گه له ک تشت هه بن بهینه گوتن، لی ئەز خوراگریی دکه م بهرام بهر ئەقی حهزی و کهفتنا د ناڤ هور دبینان دا، دا بتنی بچم و ب هه سانی ئالیه کی دبینم یی گرنگه ژ بوارین (کاری) ناسنامی به حس بکه م: ده سپیکرن ژ وی ده می مروڤ د وه لاته کی دا یان د ناڤ کۆمه ک ژ وه لاتان دا وه کی ئەوروپایا ئیکگرتی پیگیر دبیت، نه شیته خو هه ست نه که ت ب هنده ک ژ نیزی کبوونی ل گه ل هه می پیکهاته ئەوین وی ئاڤا دکه ن. مسۆگه ر پارستنه کا تایهت هه یه بو په یوه ندیا وی یا گه له ک

تايبەت ل گەل رەوشەنبېرىا خۆ يا تايبەت و ھندەك بەرپرسىيارى ل بەرامبەرى وى، لى ھندەك پەيوەندى ژى دەينە چاندن ل گەل پېكھاتەيىن دى. ھەر ژ كىلىكا مرۆقى بىامونتى ھەست پىدكەت ئەو يى ئىتالىيە، پويتەدانى ددەتە ميژوويا فينيسيا و ناپۆلى، سەر ھندى را بىرىكرنەكا تايبەت ھەيە بەرامبەر تورينو و ميژوويا وى. و ب ھەمان رىكە، چەندىن ئەق مرۆقى ئىتالى ھەست ب ژىياتيا خۆ بۆ ئەوروپا بكەت، پشتگوھكرن بەرامبەرى ئەمستردام و لۆبك كىمتر دبىت. دبىت ئەق پرسە بۆ دوو - سى نقشان قەكىشىت، دبىت ژى دەمەكى درىژتر ببىت بۆ ھندەكىن دى، بەلى ئەز ھندەك گىنجىن ئەوروپى ناسدكەم تۆكە رەفتارى وەكى پارزەمىن تەقايى وەلاتى وان ببىت دكەن و ھەمى نشتە جھىن پارزەمىنى وەلاتيىن وان بن دكەن.

ئەز ئەو مرۆقى ھەلگرى ھەمى ژىياتى خۆمە ب دەنگى بلند، ئەز نەشىمە خۆ خەونان ب رۆژەكى ئەو دەقەر ئەز لى ژ داىكبومە ھەمان رىكى بگرىتە بەر خۆ و ل پشت خۆ بجىھ بەيلىت سەردەمى ئىلان و سەردەما جەنگىن پىرۆز و ناسنامەيىن كوزەك، دا بۆ خۆ تىشتەكى ھەقپشك ئاڧاكەت، ئەز خەونى ب ھندى دبىنم رۆژەكى ئەز بانگەوازى ب رۆژەلاتا ناڧىن بكەم وەكى ئەز بانگەوازى بۆ لوبنان و فرەنسا و ئەوروپا دكەم: (وەلاتى من)، ھەمى كورپىن بسلمان و يەھودى و مەسىحى ژ ھەمى مەزھەب و بنىاتان، (وەلاتى من). ئەقە رەوشا د سەرى من دا، يا جھى ھىقى و پىشبينى يە ب بەردەوامى، لى ئەز دخوازم رۆژەكى بەيتە دىتن دەموارى دا و بۆ ھەر كەسى.

ئەز ئەقى ئاخفتنا خۆ بدووماھىك دەينم بۆ بزىڧرمەقە تىورا ئىكەم، دووبارە ژى دكەم ل سەر ئاستەكى گىشتى ھەمى ئەو تىشتىن من گوتىن بۆ

ھەر وەلاتەكى: پېدقېھ رەفتار ئەو بېت چ مروفق ھەست بدوېرخستنى ئەكەن ژ
 شارستانىھە تا ھەفېشك ئەوا نۆكە دەھتتە دامەزراندن، ھەر كەس بشىت
 زمانەكى د ناقد دا ناسنامەيا وى ھەبېت و ھندەك سېمبۆلېن رەوشەنبېرىا وى
 يا تايبەت ھەبن بېبىنىت و بشىت خۆل گەل بگونجىنىت، كېمەك ژى بېت، ب
 وى چەندا دەر كەفېت ژ جىھانا دەوروبەرى وى، ل شوونا لېگەرىان ل
 ژېرزەمىنەكا كەفتار، باوەر بكەت ئەو بۆ وى باشترە.

يەكسان ل گەل ئەقى، پېدقېھ ھەر كتەكەسەك بشىت پېكھاتەكى نوى
 بدانىت، ئەوا دەھتتە ھژمارتن ژ پېكھاتەبېن ناسنامەيا وى، پېكھاتەكا ژ ھەژى
 بېت بۆ دەستكەفتنا پترىن پوئتەدان د سەدساللا بھىت دا ژ ھزارساليا نوى و
 ئەو ھەستى ژىياتىي يە ژى بۆ نشتەگەرىا بى تپس يا مروفقاھەتېي.

ئەقە من دخواست بېژم ل دۆر داخووزيا ناسنامى و چەپدانىن وى يېن
 كوژەك. ئەگەر ئارمانجا من ئەز مافى پېرسى بدەمى بدروستى، ئەز دبېژم
 ئەمى ھېشتا ل دەسپېكا رېكى دا. واتە من دخواست ل شوونا ھەر رستەيەكا
 من نقىسىنى بېست رستەبېن دى لى زېدەكەم. و ل دەمى ئامادەكرنا تىشتى
 من نقىسى دا، ئەز نە بى پىشتراستبووم د ئەقان بەرپەران دا من خۆ گەھاندېھ
 ئاوازا پېدقى، نەيا گەلەك سارە و نە ژى گەرمە ب دژواری، نە پەھقېن باش
 بۆ ب دەستقەئىنانا قەناعەتى، يان شىوازەكى باش ژ دادپەرورېي. لى گرنگ
 نېنە، من دقيا ئەز ھندەك بۆچوونان پېشكېش بكەم، دېدقانىي پېشكېش
 بكەم و ھندەك بابەتېن من مژوېل دكەم ژ بەرى قە قە ژېنم، ب شىوہەيەكى
 زېدەتر، ھەر دەما سەحدكەمە ئەقى جىھانا بى وېنە و جھى مەندەھۆشىي و
 بوويە قەدەرا من ئەز لى ژ دايكېبېم.

وهكى داب، ل ده مئ نقيسكار دگه هيتته بهرپه را دووماهيكئ، هيقيه كئ
 گه له ك نرخران ل ده ق پيدا دببت، ئه و ژ په رتووكا وئ هه تا پشتئ سه د
 سالي يان دوو سه د سالي بهيتته خوئندن. مسوگه ر ئه م نه شئن پئشبينيا ئه قئ
 چه ندي بكن چ جارن. هنده ك په رتووك هه نه ئه م چه ز دكن يئ هه تا
 هه تايئ بن، لئ ئه م دببنن ل سپئدي دا قه دمرن. ده مان ده مئ دا
 په رتووكه ك هه ر ل سه ر ژياني دمينيت سه ر هندي را ل دويق باوه ريا مه ئه و
 په رتووك جهئ مژويلكرنا زاروكانبوو. لئ هه ر ب به رده وام ئه م بهيقينه .
 ئه ق په رتووك، نه بو خو مژويلكرنئ يه و نه ژئ كاره كئ ئه ده بييه، ئه ز
 هيقيه كا به روقاژئ ژئ دكه م: ئه و ژئ نه قييه كئ من ل ده مئ بببتته زه لام،
 ئه قئ په رتووكئ د په رتووكخانه يا خيزاني دا ببينيت، هنده كئ ژئ بخوينيت و
 كي مه كئ د نا ق بهرپه ران دا بچيت و پاشئ بدانيته ل جهئ وئ يئ تو زگرتئ،
 مللين خو بلقينيت و سه ير بمينيت كو ل سه رده مئ بابپيرئ وئ دا ئه ق تشت
 هيشتا پئدقئ بوون بهينه گوئن.

وهشانين وهزارهتا رهوشهنبيري و لاوان
ريقه بهريا گشتي يا راگهاندن و چاپ و به لافكرني
ريقه بهريا جاب و به لافكرني - دهوك

نقيسه ر	ناهي په رتووكي	ژ
	٢٠١١	
و. ديان جميل	بايولوزيا گهردى و خانهى	- ١
و. ديان جميل	مايكرؤبايولوزي	- ٢
د. عارف حيتو	رومان خوديكا ژيانتيه - ج ١	- ٣
د. فاضل عمر	شورشين جه ماوهري ئه ره ب	- ٤
شقان قاسم	رؤلى ده قى دنافاكرنا درامايا كورديدا	- ٥
حسين صديق	تطور الاعلام الكردي	- ٦
د. جمال خضير	الرواية التاريخية	- ٧
ته حسين ناشكى	تاڤگه ليڤه ريان ل روئاھييا پرا جينوتى	- ٨
نزار محمد سعيد	هن ناليين جفاكي كوردى دكولتورى گه ليري دا	- ٩
فهيمى بالايى	ھينرى ماتيس	- ١٠
عزەت فندی	شوونارين ده قهرا دهوكي	- ١١
ھزرقان عبد الله	سترانين عه مەري عه قدى ژ كانيا چرافى	- ١٢
رنا فتحى الأومري	فن وعمارة الكورد	- ١٣
د. فاضل عمر	فەرھەنگا زمانى په رتيا / كوردى - په رتى	- ١٤
رفعت رجب جه مال	بزافا شانويي (ل ناكري، ئاميدي، زاخو)	- ١٥
	٢٠١٢	
ديا جوان	Gotinên li ber mirinê	- ١٦
موسه ده ق توفى	سالين په نابهريي ژ ژيانا نھسان نوري پاشا	- ١٧
يوسف صبرى	ئالايي كوردستاني - فهكولينهك ديروكي	- ١٨
ديا جوان	جارهك ژ جارا (كورته چيروكين فلكلورى)	- ١٩
شورشقان عادل احمد	زمانقانيا تيکستی	- ٢٠
دلبرين عبدالله على	جوداكرنا كاري ليكداي ژ كاري خودان ته واوکهرو به ركار	- ٢١
ارشد حيتو	داداييزم دهوزانا نويخوازا كورديدا	- ٢٢
و. شاليكويي بيگهس	نيچيرا كولان (شانقويا ب ههفت وينهيان)	- ٢٣
ديا جوان	ژ بو ته (ههلبهست)	- ٢٤
ت. كريم فندی	اللغة الكردية في منطقة بهدينان	- ٢٥
ههكار عبد الكريم فندی	تيگه ههكي ياسايي بو روژنامه فانيي	- ٢٦
جميل محمد مصطفى	دهوك في اواسط القرن الماضي	- ٢٧
د. عبدالرحمن مزوري	به هاني (شيخ تاهاه عبدالرحمن مابي)	- ٢٨
ئارام يوسف ابراهيم	بنه مايين درامايي د حيكايه تين بازديدان	- ٢٩

فرست طیب عبداللہ	میژووویا ئیکه تیا قوتابیین کوردستانی	۳۰-
و. هزرغان	دی چهوا ژ بو زاروکان نفیسی	۳۱-
حاجی ره مه زان بیسکی	جه گهر، چند شیره تین دهروونی	۳۲-
رمزی ئاکریی	بابه تین سینه مایی و فوتوگرافی	۳۳-
صبریة صالح حسن	خیزانا به خته وهر	۳۴-
و. داود خدیده	ژیان ل ناف کوردان دا (میژووویا ئیزدیان)	۳۵-
و. کافین نه جیب	سه رهاتیین فهشارتی و ئاشووپی	۳۶-
صدیق حجي ولي	جونیکرنا گیره کین زمانی کوردی	۳۷-
حسین سه دیق	په یوه ندی و گه هاندن دراگه هاندنی دا	۳۸-
باشی نازی	سته کهولمی ته چ دیتی به بیژه ؟	۳۹-
رجب جمیل حبیب	ئامیدی (العمادیة) دراسة في التاريخ السياسي	۴۰-
عبد الکریم یحیی	القصة الكردية القصيرة (قراءة مقارنة)	۴۱-
و. ماجد محمد ویسی	زه نگینی هیزا	۴۲-
مسعود یاسین چه لکی	زانستی جوانکاری دهوزانا کوردیدا	۴۳-
فاخره سه ن گولی	سمکویی شکاک	۴۴-
ریزان شقان نیسف	هیومانیزم د هوزانا نو یا کوردی دا	۴۵-
جاسم عبد شلال	علماء قدموا الى الموصل من الكرد ومن کوردستان	۴۶-
محمد صالح طیب - ربه ر	میژووویا کوردستانی یا که فن	۴۷-
جعفر		
مسعود خالد گولی	گه نجینه	۴۸-
باشی نازی	فرهنگا تیرمین ویزه یی	۴۹-
عبدالجبار عبدالرحمن	نهینیین دیارده و رهفتارین جفاکی	۵۰-
باشی نازی	ریزمانا زمانی کوردی	۵۱-
محمد ابراهیم ئامیدی	نه مانا هنده ک په یقین زمانی کوردی	۵۲-
دلشاد طه میرو علی	دور المهارات الريادية للمديرين	۵۳-
برهان یحیی حمو حاجی	ریبه ری رۆژنامه ئانییا سه ربخوه	۵۴-
د. محمد سعید حسین	المعوقات الاجتماعية والسياسية للتسامح في المجتمع الكردي	۵۵-
درباس مصطفی سلیمان	سه رهلدان و وه رارا جورین نوو بین نه ده بی	۵۶-
صالح شیخو الهسنیانی	علماء الكورد وكوردستان	۵۷-

۲۰۱۳

یورگن ئوسته ره هامل - نیلس پی	دیروکا دنقه گریی	۵۸-
پیته رسون - و. نه بدولحه مید بامه رنی	نووجه ژ کاغزی بو نه نته رنیتی	۵۹-
ئازاد نسری	التدخل الانساني من قبل الامم المتحدة	۶۰-
خدر شنگالی		
د. رحیم مزید علی	اخلاقيات الاعلام الجديد	۶۱-

هيلموت شميت - و. ئەبدلحه مېد بامەرنى	دنفه گرېپى	- ٦٢
د. محمد سعيد احمد	مدرسه قېهان	- ٦٣
أمين عبدالقادر	رېبەرى ئفيسينا قەكۆلېنېن زانكۆيى	- ٦٤
أسماعيل تاهر جانگير	شاكارېن ھەلبەستا جېھانى	- ٦٥
ئوسامە محمود ھەسنى	رۆندكېن ژ خوېنى بۆ وارى و ئەقېنى	- ٦٦
م. محمد حسن الخياط	مېژوويا ياسايى	- ٦٧
Konê Reş	Ji Stêrên Welatê Qedexê	- ٦٨
نزار محمد سعيد	فالاکرنا دەردەسە رېيا	- ٦٩
ئەمىن مەعلوف - و. رەشاد بېجرمانى	ناسنامە يېن كۆژەك	- ٧٠

وهشاندين پروژين ههفېشك و هاريكارى بين
ريڤه بهريا گشتى يا راگه هاندن و چاپ و به لافكرنى
ريڤه بهريا چاپ و به لافكرنى - دهوك

ژ لايهن	نڤيسه ر	ناهي په رتوكي
۲۰۱۲		
۱ -	كوريه ندا سه رده م يا قوتابيان	به لافوكا سالانه زمانى دايكي
۲ -	نيكه تيا نڤيسه ريڻ كورد/دهوك	تيور و ته كننيكڻ شروفه كرنا رومانى رائحه الورد (قصص قصيرة)
۳ -	نيكه تيا نڤيسه ريڻ كورد/دهوك	يونس احمد
۴ -	نيكه تيا نڤيسه ريڻ كورد/دهوك	حسب الله يحيى
۵ -	نيكه تيا نڤيسه ريڻ كورد/دهوك	تدريس على ديرگزينيكي
۶ -	نيكه تيا نڤيسه ريڻ كورد/دهوك	محهمه د على ياسين
۷ -	نيكه تيا نڤيسه ريڻ كورد/دهوك	ده مهات ديركي
۸ -	نيكه تيا نڤيسه ريڻ كورد/دهوك	سه لمان شيخ مەمى
۹ -	نيكه تيا نڤيسه ريڻ كورد/دهوك	فه هيل محسن
۱۰ -	نيكه تيا نڤيسه ريڻ كورد/دهوك	خالد حسين
۱۱ -	كومه لا هه ليه ستفانين گه نچ	كومه لا هه ليه ستفانين گه نچ
۱۲ -	ريڤه خراوا سيما	پروفيسور د. ساير عه بدوللا سيما ۲

